

Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ

πρὸς τὸν «ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΕΚΔΟΤΙΚΟΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΝ»

διὰ τὰ «ΑΠΑΝΤΑ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ»

«...Ἡ ὑμῶν ἀναληφθεῖσα ἐκδοτικὴ προσπάθεια πολλὰς θὰ φέρῃ ὠφελείας εἰς τὸ ὀρθόδοξον πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ. Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν ἐνισχύσῃ ὑμᾶς διὰ τὴν ἀλακλήρῳσιν τοῦ ἔργου».

Ἀριθ. Πρωτ. 69/Τ.Ε./1336/1972

ΙΩΑΝΝΟΥ
ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ
ΕΡΓΑ

ΤΟΜΟΣ 46

ΕΙΣ ΤΗΝ ΓΕΝΕΣΙΝ ΟΜΙΛΙΑΙ Α'—ΛΕ'

Κείμενον: B. de Montfalcon.

Μετάφρασις - Σχόλια

ΙΩΑΝ. Γ. ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ (ΟΜΙΛ. Α'—ΛΑ')

Θεολόγου - Φιλολόγου

ΚΥΡΙΑΚΟΥ Γ. ΡΟΥΜΠΗ (ΟΜΙΛ. ΛΒ'—ΛΕ')

Πτυχιούχου Θεολογίας, Φιλολογίας,

Ιστορίας - Αρχαιολογίας

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εἰς τὴν Γένεσιν ὁμιλία Δ'	9 (129)*
Εἰς τὴν Γένεσιν ὁμιλία ΔΑ'	27 (148)
Εἰς τὴν Γένεσιν ὁμιλία ΔΒ'	45 (169)
Εἰς τὴν Γένεσιν ὁμιλία ΔΓ'	70 (195)
Εἰς τὴν Γένεσιν ὁμιλία ΔΔ'	84 (210)
Εἰς τὴν Γένεσιν ὁμιλία ΔΕ'	101 (223)
ΚΕΙΜΕΝΟΝ	129

* Οἱ ἐντὸς παρενθέσεων ἀριθμοὶ κατακείμενοι εἰς τὰς ἀντιστοιχίας σελίδας τοῦ κειμένου.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ

ΟΜΙΛΙΑ ΤΡΙΑΚΟΣΤΗ

ΚΑΙ ΜΕΧΡΙ ΤΟΥΤΕ ΟΛΟΙ ΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΝΙΧΘΗΝ ΕΝ ΣΤΟΜΑ
ΚΑΙ ΜΙΑΝ ΓΛΩΣΣΑΝ. (Γεν. 11, 1).

1. Ἰδοὺ λοιπὸν ἐφθάσαμεν εἰς τὸ τέλος τῆς ἁγίας τεσσαρακοστῆς καὶ ἐπλεύσαμεν τὴν διαδρομὴν τῆς νηστείας καὶ εἰσῆλθαμεν λοιπὸν μετὰ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ εἰς τὸν λιμένα. Δ' ἄλλα ἅς μὴ διαχωρήσωμεν διὰ τοῦτο, ἀλλὰ διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ἅς ἐπιδείξωμεν πολὺ περισσότεραν προθυμίαν καὶ ἀγρυπνίαν. Ἐπειδὴ καὶ οἱ κυβερνήται, ὅταν προκεῖται νὰ εἰσέλθουν εἰς τὸν λιμένα, ἀπὸ προηγουμένως διασχίσουν ἀναρίθμητα πελάγη, ἐνῶ ἤδη τὰ πονία τῶν πλοίων εἶναι ἀναπεπταμένα καὶ ἀρκετὸν τὸ ὕψος τῶν ὑπαρχόντων ἐμπορευμάτων, τότε κατ' ἐξοχὴν καταβάλλουν μεγαλύτεραν προσπάθειαν καὶ φροντίδα, μὴ τυχόν προσκρούσῃ εἰς κάποιον σκόπελον ἢ εἰς κάποιον πέτραν τὸ πλοῖον καὶ καταστῇ ἡ ἀνώφελος τὸν προηγούμενον κόπον τῶν. Τοιοῦτοτρόπως κάμνουσι καὶ οἱ ὁρμηεῖς. Ὅταν φθάσῃ πρὸς τὸ τέρμα τῶν σταδίων, ἔτι τότε μάλιστα ἐπιτοχύνουν τὸν δρόμον τῶν, ὥστε νὰ ἐπιτύχουν τοῦ σκοποῦ τῶν καὶ ἀξιωθῶν τῶν βραδίων. Καὶ οἱ ἀθληταὶ μετὰ ἀπὸ πολλοὺς ἀγῶνας καὶ νίκας, ὅταν ἀγωνίζονται διὰ τὸν στέφανον, καταβάλλουν μεγαλύτεραν προσπάθειαν εἰς τὸν ἀγῶνα, ὥστε, ἀπὸ λάθους τῶν στέφανον, τοιοῦτοτρόπως νὰ ἀποχωρήσουν. Ὅπως ἀκριβοῶς λοιπὸν οἱ κυβερνήται καὶ οἱ ὁρμηεῖς καὶ οἱ ἀθληταὶ, τότε περισσότερον κάθε ἓνας ἐξ αὐτῶν αὐξάνει τὴν φροντίδα καὶ τὴν ἀγρυπνίαν, ²⁹⁴ ἂν φθάσῃ πρὸς τὸ τέλος, κατὰ τὸν αὐτὸν λοιπὸν τρόπον καὶ ἡμεῖς πρέπει, ἐπεὶ ἐφθάσαμεν μετὰ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ εἰς τὴν μεγάλην αὐτὴν ἐβδόμηδα, τώρα κατ' ἐξοχὴν νὰ αὐξάνωμεν τὴν νηστείαν καὶ νὰ κάμνωμεν ἐντονωτέρας τὰς προσευχὰς καὶ νὰ ἐξαμολογούμεθα μετὰ ἀκρίβειαν τὰ ἁμαρτήματά μας, καὶ νὰ ἐπιτελώμεν ὅλας τὰς καλὰς πράξεις, πλουσίαν ἐλεημοσύνην, συγκατοβατικότητα, πραότητα, ε-

1. Ἡ ἑστ. εἶναι διὰ τοὺς Χριστιανούς σταδίων πνευματικῶν ἀγῶνων. (Προβλ. Α' Τιμ. 6, 12).

λην τὴν ἄλλην ἀρετὴν, ὥστε, ἀφοῦ φθάσωμεν μετὰ κατορθώματα αὐτὰ εἰς τὴν κυρίαν ἡμέραν (τοῦ Πάσχα), ἀπολαύσωμεν τῶν πλουσιῶν δωρεῶν τοῦ Θεοῦ. Β' Ὁνομάζομεν δὲ τὴν ἑβδομάδα μεγάλην, ὅχι διότι ἔχει περισσοτέρας ὥρας κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἡμέρας καθ' ἃσαν ὑπάρχουν ἄλλα, αἱ ὁποῖαι ἔχουν πολλὴν περισσοτέρας ὥρας, ἀλλ' ἐπειδὴ ἔχει περισσοτέρας ἡμέρας, καθ' ἃσαν ὅλοι αἱ ἑβδομάδες ἔχουν τὸν αὐτὸν ἀριθμὸν ἡμερῶν. Διὰ τοῦτο λοιπὸν ὀνομάζομεν αὐτὴν μεγάλην; Ἐπειδὴ κατ' αὐτὴν συνέδησαν μεγάλα καὶ ἀνέκφορα δι' ἡμᾶς ἀγαθὰ. Διότι κατ' αὐτὴν κατέπαυσεν ὁ μακροχρόνιος πόλεμος, κατηργήθη ὁ θάνατος, ἐξηφανίσθη ἡ κατὰρα, κατελύθη ἡ τυραννικὴ ἐξουσία τοῦ διαβόλου, C ἡρπάγησαν αἱ αἰχμάλωτοι αὐτοῦ, ἔγινε συνδιαλλαγὴ μεταξὺ τοῦ Θεοῦ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους, ὁ αἰσῶν ἐγίνε βασις διὰ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, αἱ ἀνθρωποὶ ἐπικοινωνήσαν μετὰ τοὺς ἀγγέλους, ἠνώθησαν τὰ χωρισμένα, ἀφῆρθέη ὁ φραγμός, ἀφῆρθέη τὸ κλειδίον τῆς πόλεως, ὁ Θεὸς τῆς εἰρήνης εἰρηνοποίησε τὰ κύματα καὶ τὰ ἐπίγεια. Δι' αὐτὸ λοιπὸν ὀνομάζομεν τὴν ἑβδομάδα Μεγάλην, ἐπειδὴ κατ' αὐτὴν τόσας μεγάλας δωρεὰς ἐχάρισεν εἰς ἡμᾶς ὁ Θεός. Διὰ τοῦτο πολλοὶ καὶ τὴν νηστειὰν αὐξάνουν καὶ κάμουν ἀγρυπνίας καὶ ἱερὰς διανικτερεύσεις καὶ ἀλεημοσύνας, διὰ νὰ δείξουν μετὰ αὐτὰ ποῦ κάμουν τὴν τιμὴν, τὴν ἥτις ἀποδίδουν εἰς τὴν ἑβδομάδα. Διότι, ἔάν ὁ Κύριος κατ' αὐτὴν μᾶς ἐχάρισε τόσα ἀγαθὰ, πῶς δὲν πρέπει καὶ ἡμεῖς, δι' ἃσαν δυνάμεθα, νὰ ἐπιδείξωμεν τὸν σεβασμὸν καὶ τὴν τιμὴν; D καθ' ἃσαν καὶ οἱ βασιλεῖς διὰ τὸν πρῶτον τῶν φανερώσεων καὶ αὐτοὶ πόσον θαυμάζουν καὶ σέβονται τὰς σεπτὰς αὐτὰς ἡμέρας, ἐκδίδοντες διαταγὰς πρὸς αὐτοὺς, οἱ ὅποιοι διακρίνονται τὴν πολιτικὴν ἐξουσίαν, νὰ ἔχουν ἐκχειρίαν καὶ νὰ κλείνεται αἱ θύραι τῶν δικαστηρίων καὶ νὰ ἀποδιώκεται κάθε εἶδος μάχης καὶ φιλονεικίας, ὥστε νὰ ἐπιτρέπεται μετὰ πολλὴν ἡσυχίαν καὶ γαλήνην νὰ σπεύδωμεν προσθύνως πρὸς ἐπὶ κτήσιν τῶν πνευματικῶν ἀγαθῶν. Καὶ ὅχι μόνον αὐτό, ἀλλὰ καὶ ἄλλου εἶδους γενναιοδωρίων ἐπιδεικνύουν. Αποδοσεύουσιν τοὺς φυλακισμένους καὶ ὅσαν εἶναι ἀνθρωπίνως δυνατόν μιμοῦνται τὸν Κύριον τῶν. E Ὅπως δηλαδὴ ἔκεῖνος, λέγει, μᾶς ἀπαλ-

2. Αἱ ἡμέραι τῶς μηνὸς Ἰουνίου εἶναι πρὸς μακρότερα εἰς προνοήν διὰρκεσαν.

3. Οἱ Ἕλληνες τῆς Ν. Ἑβδομάδος εἶναι πλείους σχετικῶς ἀνθρώπων, ὥς «...ὁ γὰρ πᾶσις ἐν τῇ πόλει, κρεῖται, ὡραῖα καὶ πάλαι, τὸ τοῦ Θεοῦ τοῦ κλεινοῦ διασπάρει...» (τ' ἐπιστολὴν ΣΤ' ἔκθεσις Μ. Σαβέτου).

λάσει ἀπὸ τὸ φοβερὸν δεσποτῆριον τῶν ἀμαρτημάτων καὶ μᾶς παρέχει τὴν ἀπόλαυσιν ἀναριθμίων ἀγαθῶν, τοιοῦτοτρόπως καὶ ἡμεῖς, λέγει, πρέπει εἰς ὅσα δυνάμεθα νὰ γινώμεθα μιμηταὶ τῆς φιλοφροσύνης τοῦ Κυρίου. Εἶδате πῶς κάθε ἑσας ἀπὸ ἡμᾶς ἀποδεικνύει δι' ὅλων τὸν σεβασμὸν καὶ τὴν τιμὴν, τὴν ἥτις ἔχουμε πρὸς τὰς ἡμέρας, αἱ ὁποῖαι ἔγιναν δι' ἡμᾶς πρῶτονι τόσων ἀγαθῶν; Δι' αὐτὸ παρακαλῶ, τώρα μᾶλλον, περισσοτέραν ἀπὸ κάθε ἄλλην φρονίαν, τοιοῦτοτρόπως νὰ προσερχώμεθα ἐς αὐτὰ ἔχοντες καθαρόν καὶ ἀγρυπνῶν τὸ ἔλεμμα τῆς διανοίας, ἀφοῦ ἀπομακρύνωμεν κάθε κοσμικὴν σκέψιν. Ἄς μὴ φέρη, δὲ κανεὶς, ὅταν εἰσέρχεται εἰς τὴν ἐκκλησίαν κοσμικὰς φροντίδας, ὥστε ἀφοῦ λάβῃ τὴν ἀξίαν ἀμοιβὴν τῶν κόπων τοῦ τοιοῦτοτρόπως ἐπανελθῇ εἰς τὴν οἰκίαν του. Ἐμπρὸς λοιπόν, ἄς παραθέσωμεν πάλιν ἐνώπιόν σας τὴν συνηθὴ τράπεζαν καὶ ἄς προσφέρωμεν τροφὴν εἰς τὴν ἀγάπην σας, ἐξ αὐτῶν, τὰ ὁποῖα ἀνεγνώσαμεν παρὰ τοῦ μακαρίου Μωυσέως, ἀφοῦ θέσωμεν ἔμπρὸς σας ὅσα ἀνεγνώσαμεν, ἀποδεικνύοντες τὴν ἀκρίβειαν τῆς θείας Γραφῆς. Ἐπειδὴ δηλαδὴ ἐτελείωσε τὴν διήγησιν περὶ τοῦ Νώε, ἤρχισε τὴν γενεαλογίαν ἐκ τοῦ Σὴμ καὶ λέγει: «Καὶ ὁ Σὴμ, ὁ προσδύτης ὁ δόξας τοῦ Ἰάφεθ, ἀπέκτησεν υἱοὺς καὶ ἀνεδείχθη ὁ γενάρχης τῶν υἱῶν Ἑβερ». B Ἐπειὰ ἀφοῦ ἀνέφερε τὸν κατάλογον τῶν ὀνομάτων, λέγει: «Ὁ Ἑβερ ἀπέκτησε δύο υἱοὺς: τὸ ὄνομα τοῦ ἐνὸς ἦτο Φαίλες (ποῦ σημαίνει χωρισμός), διότι, ἐπὶ τῶν ἡμερῶν αὐτοῦ διεσπάρηνσαν οἱ ἀνθρώποι εἰς ὅλην τὴν γῆν». C Προσεχε πῶς ἔβλεπον εἰς τὴν ἀνομασίαν τοῦ γεννηθέντος τὴν πρόγνωσην τοῦ σιγείου, τὸ ὁποῖον ἐπρόκειτο νὰ συμβῇ μετ' αὐτοῦ ὥστε νὰ μὴ παραξενευθῇ, ὅταν ἴδῃς τὸ γεγονός νὰ πραγματοποιηθῇ, γνωρίζων ὅτι ἐξ ἀρχῆς ὑπεδήλωνε τοῦτο ἡ ἀνομασία τοῦ υἱοῦ. Καὶ ἀφοῦ ἀνέφερε τὸν κατάλογον τῶν ἐπομένων, οἱ ὁποῖοι ἐγεννήθησαν ἐξ αὐτῶν, λέγει: «Καὶ μέχρι τότε ὅλοι οἱ ἀνθρώποι εἶχον ἓν στόμα καὶ ὁμιλοῦν μίαν γλῶσσαν». Δὲν ὁμιλεῖ περὶ τῆς γῆς, C ἀλλὰ περὶ τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, διὰ νὰ μᾶς δώξῃ ὅτι ὅλη ἡ ἀνθρωπότης εἶχε μίαν γλῶσσαν. «Καὶ ὅλοι οἱ ἀνθρώποι λέγει, εἶχον ἓν στόμα καὶ μίαν γλῶσσαν». «Στόμα ἓν» λέγει τὴν λαλίαν, καὶ «γλῶσσαν» πάλιν τὸ ἴδιον, διὰ νὰ μὴ μᾶς εἴπῃ ὅτι ὅλοι ἦσαν ὁ-

4. Γεν. 10, 21.

5. Γεν. 10, 27.

6. Γεν. 11, 1.

μόρφωνοι καὶ ὁμολόγησαν. Καὶ ὅτι περὶ τῆς γλώσσης ἐλέγη τὸ, «καὶ ὅλοι οἱ ἄνθρωποι εἶχον ἓν στόμα», ἔκουσε τὴν Γραφὴν νὰ λέγῃ εἰς ἄλλο μέρος, «ἀληθησίον ἀσπίδων εἰς τὸ στόμα των»⁷. Τοιοῦτοτρόπως γνωρίζει ἡ Γραφή διὰ τοῦ ὀνόματος κατὰ τὴν νὰ ἀποκαλῇ τὴν ὁμιλίαν καὶ τὴν γλῶσσαν, «καὶ ὅταν ἐξεκίνησαν οἱ ἀπόγονοι τοῦ Νῶε ἀπὸ τὰ ἀνατολικά μέρη εὐρὸν πεδιάδα εἰς τὴν περιοχὴν Σενναάρ⁸ καὶ κατοίκησαν ἐκεῖ»⁹. D

2. Βλέπεις πῶς δὲν ἀνέχεται ὁ ἄνθρωπος νὰ παραμένῃ εἰς τὰ ὅριά του, ἀλλὰ ἐπιθυμῶν πάντοτε τὸ περισσότερον, ζητεῖ νὰ ἐπιτύχῃ τὰ μεγαλύτερα. Καὶ αὐτὸ εἶναι ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον κατ' ἐξοχὴν καταστρέφει τὸ ἀνθρώπινον γένος, τὸ νὰ μὴ θέλῃ νὰ γνωρίζῃ καλῶς τὰ μέτρα τῆς φύσεώς του, ἀλλὰ νὰ ἐπιδιώκῃ πάντοτε τὰ μεγαλύτερα καὶ νὰ φαντάζεται τὰ ὑπεράνω τῆς ἀξίας του. Ἐκ τούτου καὶ ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι πολὺ ἐνδιαφέρονται καὶ συγκινεῖνται διὰ τὰ πράγματα τοῦ κόσμου, ὅταν ἀπακτῆσιν πολλὴν πλοῦτον καὶ ἐξουσίαν, ὥσταν νὰ χρησιμοποιῶν τὴν φύσιν των, μέχρι τοιαύτου σημείου θέλουν νὰ ὑψώνωνται, ἢ διὰ νὰ καταλήθουν τελικῶς εἰς αὐτὸν τὸν θυβλόν. Καὶ αὐτὸ θὰ ἡδύνατο κανεὶς νὰ παρατηρήσῃ καθημερινῶς καὶ οὔτε κατ' αὐτὸν τοῦ τρόπου νὰ σκρουνώνονται οἱ λοιποὶ. Ἀλλὰ πρὸς στιγμήν μὲν νὰ συγκεντρώνωνται, ἀμέσως δὲ νὰ χρησιμοποιῶν τὰ πάντα καὶ νὰ βαδίζουν πάλιν τὴν ὁδὸν δδὸν μετ' ἀκρίτους, καὶ νὰ καταπίπτουν εἰς τὸν ἴδιον κρημνόν. Τοῦτο εἶναι δυνατόν νὰ ἴδῃ κανεὶς νὰ συμβαίνει καὶ τώρα εἰς αὐτοὺς. «Καὶ ὅταν ἀνεχώρησαν οἱ ἀπόγονοι τοῦ Νῶε ἀπὸ τὰ ἀνατολικά μέρη εὐρὸν πεδιάδα εἰς τὴν περιοχὴν Σενναάρ καὶ κατοίκησαν ἐκεῖ». Βλέπε πῶς ὀλίγον κατ' ὀλίγον μᾶς φανερώναι ἡ Γραφή τὸ εὐμετάβαλον τῆς γνώμης των. Ἐπειδὴ αἶδον, λέγει, ²⁹⁶ A τὴν πεδιάδα, ἀφ' οὗ μετηνάστευσαν καὶ ἐγκατέλειψαν τὴν προηγουμένην κατοικίαν των, κατοίκησαν ἐκεῖ. Ἐπειτα λέγει, εἶπεν ἕκαστος πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ· ἰδοὺ, ὅς κατασκευάσωμεν πλίνθους, καὶ ὅς ψήσωμεν αὐτάς εἰς τὴν φωτιάν. Καὶ ἐχρησιμοποίησαν τὰς πλίνθους ἀντὶ λίθων,¹⁰ καὶ ὡς λάσπην ἐχρησιμοποίησαν ἀσφαλ-

7. Γαλ. 139, 4.

8. Μεγάλη καὶ εὐρύς καθὼς τῆς Βαβυλῶνος ἐνθα ἐκτίθη ὁ πύργος Βαβέλ. Οἱ Ἑβραῖοι ἐκάλεον οὕτω τὴν πόλιν τῆς Μεσοποταμίας μετὰ τὴν ἱστορίαν καὶ τὴν ἐκτίσιν αὐτῆς ἐκείνην τὴν πόλιν τῆς Βαβυλῶνος, ὡς ἡ λέξις «Βαβέλ» τὸ νότιον.

9. Γεν. 11, 2.

10. Ἐν Σαλβείας ἐνεκα ἐλπίσας λίθων ἐγένετο ὁ πύργος πλίνθων καὶ

τον. Καὶ εἶπον ἰδοὺ, ὅς οικοδομήσωμεν διὰ τὸν ἑαυτὸν μας πόλιν καὶ πύργον, τοῦ ὅποιου ἡ κορυφή θὰ φθάσῃ ἕως τὸν οὐρανόν· τοιοῦτοτρόπως θὰ ἀφηρώμεν ἐνδοξὸν ὄνομα εἰς τοὺς ἀπογόνους μας, πρὶν διασκορπισθῶμεν εἰς ὅλην τὴν ἔκτασιν τῆς γῆς»¹¹. Βλέπεις πῶς δὲν ἐχρησιμοποίησαν καλῶς τὴν συμφωνίαν τῆς γλώσσης, ἢ καὶ ὅτι ἡ μεταδόξος ἀπάφαισι αὐτῆς τῆς ζωῆς γίνεται ἀφορμὴ τῶν δεινῶν. «Ἐλθέτε, λέγει, ὅς κατασκευάσωμεν πλίνθους καὶ ὅς τὰς ψήσωμεν εἰς τὴν φωτιάν. Καὶ ἐχρησιμοποίησαν τὰς πλίνθους ἀντὶ λίθων καὶ ὡς λάσπην ἐχρησιμοποίησαν ἀσφάλτον». Παρατήρει πῶς θέλουν νὰ ἀσφαλίσουν τὴν οικοδομήν μὴ γνωρίζοντες, ὅτι καὶ ὁ Κύριος οικοδομήσῃ καὶ στερῶσιν τὸν οἶκον, μεταίως ἐκτίσας ἐκεῖνον, οἱ ὅποιοι ἐκτίσας αὐτόν»¹². «Καὶ ὅς οικοδομήσωμεν, λέγει, διὰ τὸν ἑαυτὸν μας, καὶ ὅχι διὰ τὸν Θεόν, ἀλλὰ καὶ τὸν ἑαυτὸν μας πόλιν». Πρόσθετε τὴν ὑπερβολικὴν των κακίαν· ὅτι καὶ εἶχον πρόσφατον τὴν ἀνάμνησιν τῆς πανωλεθρίας ἐκείνης, παροῦσθοντες εἰς τὴν πόλιν παραφροσύνην. C «καὶ ὅς οικοδομήσωμεν, λέγει, διὰ τὸν ἑαυτὸν μας πόλιν καὶ πύργον, τοῦ ὅποιου ἡ κορυφή θὰ φθάσῃ ἕως τὸν οὐρανόν». Μετὰ τὸ ὄνομα τοῦ οὐρανοῦ ἡβήθη ἡ θεία Γραφή νὰ μᾶς παραστήσῃ τὴν ὑπερβολικὴν των πόλιν. «καὶ ὅς ἀφώμεν, λέγει, ἐνδοξὸν τὸ ὄνομα μας εἰς τοὺς ἀπογόνους μας». Εἶδες τὴν ρίζον τῆς κακίας; Διὰ νὰ ἀπολαύσων, λέγει, συνεχῶς τῆς ἐνδομύσεως τῶν ἀνθρώπων, διὰ νὰ μνημονεύμεθα οἰκνῶν. Τοιαύτη θὰ εἶναι ἡ ἐνέργεια καὶ τὸ ἔργον μας, ὥστε οὐδέποτε νὰ ληρομονήσῃ. Καὶ θὰ ἐπιτελώμεν τοῦτο «πρὶν διασκορπισθῶμεν εἰς τὴν ἔκτασιν ὅλης τῆς γῆς». Ἐως δτου ἀκόμη, λέγει, εἰμεθα συγκεντρωμένοι, ὅς πραγματοποιήσωμεν τὴν ἀπάφαισιν μας, διὰ νὰ ἀφώμεν ἀνεξάλεπτον μνήμην εἰς τὰς ἐπερχομένας γενεάς. D Ὑπάρχουν καὶ τώρα πολλοί, οἱ ὅποιοι μιμνῶνται αὐτοὺς καὶ θέλουν νὰ μνημονεύωνται διὰ τοιαύτων πράξεων. Εἶναι ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι οικοδομοῦν τὰς λαμπράς οἰκίας καὶ τὰ λουτρά καὶ τὰς στοάς καὶ τοὺς πύργους παρὰ τὸν τόπον. Ἐὰν δὲ ἐρωτήσῃς καὶ κάθε ἓνα ἀπ' αὐτοὺς διὰ τί κοπιᾷ καὶ ταλαιπωρεῖται καὶ δαπανᾷ τόσα χρήματα εἰς ἀχρηστὰ πράγματα, τίποτε ἄλλο δὲν ἔ' ἀκούσῃς, παρὰ αὐτὰ τὰ λόγια διὰ νὰ διατηρῇται συνεχῶς ἡ μνήμη καὶ νὰ λέγεται δ-

ἀντὶ πᾶσι ἐχρησιμοποιεῖτο ἀσφαλτος.

11. Γεν. 11, 3-4.

12. Γαλ. 136, 1.

τι εκείνου είναι η οικία και εκείνου ο άγρός. Ἀλλὰ τοῦτο δὲν εἶναι ἕξιον ἐνθυμήσεως, ἀλλὰ μᾶλλον κατηγορίας. Διότι ἡμέσως εἰς τὰ λόγια αὐτὰ παραβάλλονται καὶ ἀναρίθμητα λόγια ἄλλα ἀπέρων κατηγοριῶν. Π.χ. εκείνου τοῦ πλεονέκτου, τοῦ ἀρπαγῆ, ὁ ὁποῖος κατέστησε γυμνοὺς τὰς χήρας καὶ τὰ ὄρφανα. Ἐ. Με αὐτὸν λοιπὸν τὸν τρόπον δὲν ἀξιῶνται κανεῖς συνεχεῖς ἐνθυμήσεις. Ἀντιθέτως θάλλεται μὲ κατηγορίας συνεχεῖς καὶ μετὰ τὸν θάνατον στυγματίζεται καὶ ὁκονίζει τὰς γλώσσας ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι βλέπουν αὐτὰ εἰς θλασφημίαν καὶ ὁδῶν ἐναντίον ἐκείνου τοῦ τὰ ἀπέκτησε. Ἐάν πάντως ἀγαπᾷς νὰ μνημονεύσῃς συνεχῶς ἐγὼ θὰ σοῦ ὑποδείξω τὴν ὁδόν, διὰ τῆς ὁποίας θὰ δυνηθῇς καὶ νὰ μνημονεύσῃς διαπαντός καὶ μάλιστα μὲ μεγάλους ἐπαίνους, καὶ νὰ ἔχῃς πολὺ θάρρος κατὰ τὴν μέλλουσαν ζωὴν. Πῶς λοιπὸν θὰ δυνηθῇς καὶ νὰ μνημονεύσῃς καθημερινῶς καὶ νὰ βοᾷς καὶ μετὰ τὴν ἀποδημίαν ἐξ αὐτῆς τῆς ζωῆς; Ἐάν διακείμενός σου τὰ χρήματα εἰς τὰς χεῖρας τῶν πενήτων, ἀφοῦ ἀφῆσῃς ²⁹⁷ Ἀ τοὺς λίθους καὶ τὰς μεγάλας οἰκοδομὰς καὶ τοὺς ἀγρούς καὶ τὰ λαυτρά. Αὐτὴ ἡ μνήμη εἶναι ἀθάνατος, αὐτὴ ἡ μνήμη γίνεται εἰς σὲ πρόξενος ἀναρίθμητων θησαυρῶν, αὐτὴ ἡ μνήμη ἀφοῦ σὲ ἀνακουφίσῃ ἀπὸ τῶν φορτίων τῶν ὁμαρτημάτων, σοῦ προσεῖναι μεγάλῃν πεποιθίσιν καὶ θάρρους πρὸς τὸν Θεόν. Διότι σέψου, παρακαλῶ, καὶ αὐτὰ τὰ λόγια, τὰ ὁποῖα πρόκειται νὰ λέγῃ ἕκαστος, μὲ τὸ νὰ σὲ ἀπακαλῇ ἐλεήμινα, φιλόφρονον, συγκαταθετικόν, καλοκάγαθον, ποῦ ἐ-σκόρπισες πλοῦσιαπαρόχως τὰ ἀγαθὰ σου. «Διότι ἐσκόρπισε, λέγει, ἔδωκεν εἰς τοὺς πτωχοὺς» ἡ ἀρετὴ αὐτοῦ μένει αἰώνιος». ²⁹⁸ Διότι τοιοῦτον πρᾶγμα εἶναι ὁ πλοῦτος τῶν χρημάτων ὅταν σκόρπίζεται, μᾶλλον παραμένει. Ἐ ὅταν δὲ κατέχεται καὶ φυλάσσεται, καταστρέφει μαζὶ καὶ αὐτοὺς ποὺ τὸν κατέχουν. «Διότι ἐσκόρπισε, λέγει, ἔδωκεν εἰς τοὺς πτωχοὺς». Ἀλλὰ ἄκουσε καὶ τὰ ἐπόμενα «ἡ ἀρετὴ αὐτοῦ μένει αἰώνιος». Ἐντὸς μιᾶς ἡμέρας ἐσκόρπισε τὸν πλοῦτον καὶ ἡ ἀρετὴ αὐτοῦ παραμένει αἰώνιος καὶ προσε-νεῖ τὴν ἀθάνατον μνήμην.

3. Εἶδες μνήμην, ἡ ὁποία διαρκεῖ αἰώνιος; εἶδες μνήμην, ἡ ὁποία γέμει μεγάλων καὶ ἀπεριγράπτων ἀγαθῶν; Διὰ τοιαύτων οἰκοδομῶν ἂς φροντίζωμεν νὰ μνημονεύμεθα. Καθ' ὅσον αἱ λίθιναι οἰκοδομαὶ ἔχῃ μόνον δὲν δύνανται νὰ μᾶς ὠφελήσουν εἰς τίποτε, ἀλλὰ ἀντὶ αἰωνίου στήλης,

18. Παρμ. 111, θ.

κατακραυγάζουν ἐναντίον μας μὲ μεγάλην φωνήν. C Καὶ ἔχοντες μὲν οἱ ἴδιοι τὰ ἐκ τούτων ὁμαρτήματα ἀπερχόμεθα, ἀφοῦ δὲ ἐγκαταλείψωμεν αὐτὰ ἐδῶ, δὲν ἀξιούμεθα οὔτε τῆς ψυχρᾶς καὶ ἀνωφελοῦς ἐκείνης μνήμης ἐξ αὐτῶν ἀλλὰ κτυπώμεθα μὲν μὲ τὰς κατηγορίας, ἡ δὲ ὀνομασία περιέχεται ἡμέσως εἰς ἄλλον. Καθ' ὅσον ἔτσι συμβαίνει ἀπὸ τοῦ ἑνα περιέρχεται εἰς τὸν ἄλλον, καὶ ἀπὸ ἐκείνου πάλιν εἰς ἄλλον. Καὶ σήμερον μὲν ἡ οικία εἶχε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, αὐριοῦ δὲ ἐκείνου, καὶ τὴν μεθεπομένην πάλιν τοῦ ἄλλου. Καὶ ἀπατώμεθα μὲ τὴν βέλῃν μας, μὲ τὸ νὰ νομιζώμεν ὅτι κατέχομεν κάποιαν ἐξουσίαν, μὴ γνωρίζοντες ὅτι μόνον τῆς χρησιμοποίησώς των εἴμεθα κύριοι, καὶ ἀκούσιως ἡ ἀκούσιως παραχωροῦμεν αὐτὰ εἰς ἄλλους. Τὸ ὅτι θὲ τὰ παραχωροῦμεν καὶ εἰς αὐτοὺς ποὺ δὲν θέλωμεν, αὐτὰ ἤδη ὤρῃκα κατὰ μέρος. D Πάντως δὲ ἐάν ἐπιθυμῇς νὰ μνημονεύσῃς, καὶ τοῦτο σὲ ἐνδιαφέρει πολὺ, ἄκουσε πῶς αἱ χήραι ἐνεθυμοῦντο τὴν Ταβιθᾶ, καὶ πῶς εἶχον περικυκλώσει τὸν Πέτρον κλαίονσαι καὶ δεικνύουσαι χιτῶνας καὶ ἱμάτια, ὅσα ἔκαμνε, ὅταν εὐρίσκετο μετὰ τῶν ἡ Δαρκὰς. ²⁹⁹ Εἶδες ζωντανὰς οἰκοδομὰς ποὺ ὁμιλοῦν, καὶ ἔχουν τάσῃ δύναμιν, ὥστε νὰ ἐπαναφέρουν καὶ ἀπὸ τὸν θάνατον εἰς τὴν ζωὴν; Ἀφοῦ θηλαθῇ περικυκλώσαν τὸν Πέτρον, καὶ ἔχυσαν τὰ θερμὰ δάκρυα, ἀναζητοῦσαι εἰς τὸ πρόσωπον τῆς Δαρκὰς τὴν τροφήν καὶ τὴν εὐεργεσίαν, ὁ Πέτρος, λέγει, ἀφοῦ ἔδωκε δάσους ἐξω ἐγονάτισε καὶ προσηχήθη, καὶ ἀφοῦ τὴν ἀνέστησε Ἐ ἀφῴωξε τοὺς ἁγίους καὶ τὰς χήρας, καὶ ἐπαρουσίασεν αὐτὴν ζωντανήν. Ἐάν θέλῃς νὰ μνημονεύσῃς, καὶ ἐάν ἐπιδιώκῃς τὴν πραγματικὴν δόξαν, μίμησού αὐτήν, καὶ κατασκευάζε τοιαύτας οἰκοδομὰς, χωρὶς νὰ φθέρῃς τὸν ἑαυτὸν σου μὲ τὴν ἀπύχον ὕλην. Ἀλλὰ νὰ δεκνύῃς τὴν μεγάλην σου φροντίδα καὶ ἀγάπην πρὸς τοὺς συνανθρώπους σου. Αὐτὴ ἡ μνήμη εἶναι ἄξια ἐπαίνου, καὶ ἀποδίδει πολὺ κέρδος. Ἀλλὰ ἂς ἐπανέλθωμεν πάλιν εἰς τὸ προκειμένον, καὶ ἂς ἴδωμεν τὴν τὸλην τὴν τότε ἀν-βρών. Διότι τὰ παθήματα ἐκείνων, ἐάν θέλωμεν νὰ εἴμεθα σώφρονες καὶ συνετοί, θὰ γίνουν παράδειγμα καὶ βίβα-σκαλὰ πρὸς νοουθεσίαν μας». «Ὡς οἰκοδομησώμεν, λέγει, διὰ τοὺς ἑαυτοὺς μας πόλιν καὶ πύργον, τοῦ ὁποίου ἡ κορυφὴ θὰ φθάσῃ ἕως τὸν οὐρανόν» ³⁰⁰ Α αὕτως θὰ ἀφίσω-μὲ ἑυδοξον ὄνομα εἰς τοὺς ἀπογόνους μας, πρὶν διασκορ-πισθῶμεν εἰς ἄλλην τὴν γῆν». Βλέπετε πῶς φανερώνουν παν-

14. Παρμ. θ. 39 - 41.

τοῦ τὴν διεφθαρμένην ἀπόφασίν των. «Ἄς οἰκοδομηώμεν, λέγει, διὰ τοὺς ἑαυτοὺς μας πόλιν» καὶ πάλιν «Ἄς ἀφῆσωμεν ἐνδοξον τὸ θυμὸν μας». Ἀλλὰ πρόσθε, ὅτι καὶ μετὰ τὴν τὴν πανωλερίαν πῶς ἐπιδίδονται πάλιν ὅχι εἰς μακρότερα ἀπὸ τὰ προηγουμένα κακά. Τί λοιπὸν πρέπει νὰ γίνη; τί, διὰ νὰ σταματήσῃ ἡ παραφροσύνη των; Ὑπεσχέθη ὅτι οὐδέποτε θὰ ἐπιφέρῃ κατακλυσμόν, διὰ νὰ συμπεριφερθῇ κατὰ τὴν φιλανθρωπίαν του· αὐτοὶ ὅμως οὐτε μὲ τὰς τιμωρίας δυνάμεταισάν, οὔτε μὲ τὰς εὐεργεσίας ἐδελτιώθησαν. Δι' αὐτὸ ἄκουσε τὰ ἐπόμενα, διὰ νὰ μάθῃς τὸ μέγεθος τῆς ἀπειροῦ φιλανθρωπίας τοῦ Θεοῦ. Β «Καὶ κατέβη, λέγει, ὁ Κύριος ὁ Θεὸς διὰ νὰ ἴδῃ τὴν πόλιν καὶ τὸν πύργον, ποὺ εἶχον ἀρχίσαι νὰ οἰκοδομοῦν οἱ ἄνθρωποι».¹⁶ Πρόσθε πῶς ὁμιλεῖ ἡ Γραφὴ ἀνθρωπίνως. «Καὶ κατέβη, λέγει, ὁ Κύριος ὁ Θεός»· ὅχι διὰ νὰ το ἐνοήσωμεν ἀνθρωπίνως, ἀλλὰ διὰ νὰ διδασκώμεθα δι' αὐτοῦ, ὅτι οὐδέποτε πρέπει ἐπὶ τῶς νὰ διδωμεν καταδικαστικὴν ψήφον διὰ τοὺς ἀδελφούς μας, οὔτε νὰ καταδικάζωμεν ἐξ ἀκοῆς, ἐὰν προηγουμένως δὲν ἐξετάσωμεν καὶ πληροφορηθώμεν καλῶς. Διότι πᾶν ὅ,τι ἐπιτελεῖ ὁ Θεὸς πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτῶν ἀποδέλπει, καὶ μεταχειρίζεται τὴν τὴν συγκατάθεσιν πρὸς διδασκαλίαν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως. Γ «Καὶ κατέβη, λέγει, ὁ Κύριος ὁ Θεὸς διὰ νὰ ἴδῃ τὴν πόλιν καὶ τὸν πύργον, ποὺ εἶχον ἀρχίσαι νὰ οἰκοδομοῦν οἱ ἄνθρωποι». Βλέπε ὅτι ὁ Θεὸς δὲν ἀναστέλλει εὐθύς ἐξ ἀρχῆς τὴν παραφροσύνην των, ἀλλὰ ἐπιδεικνύει μεγάλην μακροθυμίαν, καὶ ἀναμένει νὰ πραγματοποιήσουν αὐτοὶ τὸ πονηρὸν σχέδιόν των, καὶ τότε νὰ ἀνακόψῃ τὴν ἐπιχείρησιν. Διὰ νὰ μὴ ἐπιτρέπεται δηλαδὴ εἰς κἀποίον νὰ λέγῃ, ὅτι ἐσκέφθησαν μὲν, δὲν ἐπραγματοποίησαν ὁμῶς τὰς ἀποφάσεις των, ἀναμένει νὰ πραγματοποιήσουν αὐτοὶ τὰ ἀποφασισθέντα, καὶ τότε νὰ τοὺς ἀποδείξῃ πόσον ματαιοπονοῦν. «Καὶ κατέβη, λέγει, ὁ Κύριος ὁ Θεὸς διὰ νὰ ἴδῃ τὴν πόλιν καὶ τὸν πύργον, ποὺ εἶχον ἀρχίσαι νὰ οἰκοδομοῦν οἱ ἄνθρωποι». Πρόσθε τὴν ὑπερβολὴν τῆς φιλανθρωπίας. Ἐπέτρεψε νὰ κοπιάσουν αὐτοὶ καὶ νὰ ταλαιπωρηθοῦν, ὃ διὰ νὰ τοὺς γίνη ἡ πείρα τῶν πραγμάτων διδασκαλίας. Καὶ ἐπειδὴ εἶπεν, ὅτι ἡ κακία ἠξάνετο καὶ ἡ ἀσθένειά των ἐλάμβανε διαστάσεις, δὲν τοὺς ἀφήμει μέχρι τέλους, ἀλλὰ διὰ νὰ δείξῃ τὴν φιλανθρωπίαν του, ὡς ἄνθρωπος ἱερός, βλέπων ὅτι αὐξάνεται ἡ ἀσθένειά των, καὶ ἡ πλήρῃ καθίσταται ἀθεράπευ-

16. Γεν. 11, 5.

τος, ἀμέσως κάμνει ταχείαν ταμὴν, διὰ νὰ ἀφανίσῃ ἐξ ὁλοκλήρου τὴν αἰτίαν τῆς νόσου. «Καὶ εἶπε, λέγει, ὁ Κύριος ὁ Θεός· Ἰδοὺ γίνος ἐν καὶ σάμα ἐν πάντων»· ἀντὶ νὰ εἴπῃ μία φωνὴ καὶ μία γλῶσσα. «Καὶ ἤρχισαν νὰ πραγματοποιοῦν αὐτὸ ποὺ ἐσκέφθησαν, καὶ τώρα νομίζουν ὅτι δὲν θὰ τοὺς λείψῃ τίποτε ἀπὸ ὅσα σκέπτονται νὰ κάμουν».¹⁷

Δ. Ε. Πρόσθε τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Θεοῦ. Ἐπειδὴ πρόκειται νὰ ἀνακόψῃ τὴν ὁρμὴν των, κάμνει ἀπολογίαν προηγουμένως, καὶ σχεδὸν ἀποδεικνύει τὸ μέγεθος τῆς ἀμαρτίας των, καὶ τὴν ὑπερβολὴν τῆς ἀγνωμοσύνης των, καὶ ὅτι δὲν ἐχρησιμοποίησαν πρεπόντως τὴν ἐνότητά τῆς γλώσσας. «Διότι ἰδοὺ, λέγει, ἕνας λαὸς εἶναι ὅλοι καὶ μιαν γλῶσσαν ὁμιλοῦν. Καὶ ἤρχισαν νὰ πραγματοποιοῦν αὐτὸ ποὺ ἐσκέφθησαν, καὶ τώρα νομίζουν, ὅτι δὲν θὰ τοὺς λείψῃ τίποτε ἀπὸ ὅσα σκέπτονται νὰ κάμουν». Αὐτὴ ἡ οὐνή-θεια ὑπάρχει εἰς τὸν Θεόν, ὅταν πρόκειται νὰ ἐπιτάλῃ τιμωρίαν, νὰ φανερώσῃ προηγουμένως τὸ μέγεθος τῶν ἀμαρτημάτων, ²⁰ Α. ἀπολογούμενος τράπον τινα καὶ τότε νὰ κάμνῃ τὴν διόρθωσιν. Καθ' ὅσον εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ κατακλυσμοῦ, ὅταν ἐπρόκειτο νὰ πραγματοποιήσῃ τὴν φοβερὰν ἀκρίβειαν ἀπειλῆς, λέγει ἡ Γραφὴ· «Ἀφοῦ εἶδε δὲ ὁ Κύριος ὁ Θεός, ὅτι ἠὺξήθησαν κατὰ πολὺ αἱ κακίαι τῶν ἀνθρώπων, καὶ ὅτι κάθε ἕκαστος ἔχει ἀφιέρωσις πᾶς σκέψεις του καὶ τὴν ἐπιθυμίαν τῆς καρδίας του εἰς τὰς κακὰς πράξεις ἀπὸ τὴν νεότητά του».¹⁸ Εἶδες πῶς ἐδείξε προηγουμένως τὴν ὑπερβολὴν τῆς κακίας των, καὶ τότε λέγει, «Θα ἐξελείψω τὸν ἄνθρωπον».¹⁹ Ἔτσι καὶ τώρα· «Ἰδοὺ ἕνας λαὸς εἶναι ὅλοι καὶ μιαν γλῶσσαν ὁμιλοῦν, καὶ ἤρχισαν νὰ πραγματοποιοῦν αὐτὸ ποὺ ἐσκέφθησαν». Ἐὰν μὲ τὴν τὴν ὁρμὴν καὶ ἐνότητά γλώσσας Β. παρασύρθησαν εἰς τὴν τὴν παραφροσύνην πῶς μὲ τὴν πάρεδον τοῦ χρόνου δὲν θὰ διαπράξουν χειρότεροι; «Καὶ δὲν θὰ τοὺς λείψῃ, λέγει, τίποτε ἀπὸ ὅσα σκέπτονται νὰ κάμουν». Τίποτε δὲν θὰ ἐμνηθῇ νὰ ἀνακόψῃ τὴν ὁρμὴν των, ἀλλὰ θὰ φροντίσῃ νὰ πραγματοποιήσῃ ὅλας τὰς ἀποφάσεις των, ἐὰν δὲν τιμωρηθοῦν ἀμέσως δι' αὐτὰ ποὺ ἤδη ἀπετόλμησαν. Τὸ ἴδιον συμβαίνει καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ πρωτοπλάστου. Καθ' ὅσον καὶ δεῖ, ὅταν ἐπρόκειτο νὰ ἐκδιώξῃ αὐτὸν ἀπὸ τὸν παράδεισον, λέγει· «Ποῖος σοὺ ἀνγγύειλεν

16. Γεν. 12, 6.

17. Γεν. 6, 8.

18. Γεν. 6, 7.

ὅτι εἶσαι γυμνός»¹⁹ Καὶ πάλιν «Ἰδοὺ ὁ Ἄδὰμ ἔγινεν ὡς ἓνας ἀπὸ ἡμῶν νὰ γνωρίσῃ τὰ καλὸν καὶ τὰ κακόν. Ὁ Καὶ τώρα μὴ τυχὸν ἀπώσῃ τὴν χεῖρα τοῦ καὶ Ἀδὰμ καὶ φάγῃ ἀπὸ τοῦ καρποῦ τοῦ δένδρου τῆς ζωῆς καὶ ζήσῃ αἰωνίως. Καὶ ἐξεδίωξεν αὐτὸν ὁ Κύριος ὁ Θεὸς ἀπὸ τὸν παράδεισον».²⁰ Καὶ τώρα λέγει «Ἰδοὺ ἐν στόμα καὶ μίαν γλῶσσαν ἔχουν καὶ ἤρχισαν νὰ πραγματοποιοῦν αὐτὸ τὰ ὁποῖον ἐπαγγέλλονται καὶ τώρα νομίζουν ὅτι δὲν θὰ τοὺς λείψῃ τίποτε ἀπὸ ὅσα σκέπτονται νὰ κάμουν. Ἐμπρὸς ἂς καταδῶμεν ἐκεῖ καὶ ἂς ἐπιφέρωμεν σύγχυσιν εἰς τὴν γλῶσσαν των διὰ νὰ μὴ ἐννοῇ ὁ ἓνας τὴν γλῶσσαν τοῦ ἄλλου».²¹ Πρόσεξε πάλιν τὴν συγκοινωνικότητα τῶν λέξεων. «Ἐμπρὸς, λέγει, ἂς καταδῶμεν ἐκεῖ». Τί χρειάζονται αὐτὰ τὰ λόγια; Ἐχει ἀνάγκην συνεργασίας ὁ Θεὸς πρὸς διόρθωσιν; Ὁ Μήπως ἔχει ἀνάγκην συμπαραστάσεως πρὸς ἀνατροπὴν τῶν σχεδίων των; Ὁχι, μὴ γένοιτο. Ἀλλ' ὅπως ἦδη ἀνέφερον ἡ Γραφή, «Κατίδῃ δὲ ὁ Κύριος», θέλουσα δι' αὐτοὺς νὰ μᾶς διδάξῃ, ὅτι ἐγνωρίσας μὲ ἀκριβείαν τὴν υπερβολὴν τῆς κακίας των, τοιαυτοτρόπως λέγει καὶ ἔτι «Ἐμπρὸς ἂς καταδῶμεν».²² Ὅπωςδήποτε αὐτοὺς ὁ λόγος ἀναφέρεται ὡς πρὸς ἰσότητος. «Ἐμπρὸς ἂς καταδῶμεν ἐκεῖ καὶ ἂς ἐπιφέρωμεν σύγχυσιν εἰς τὴν γλῶσσαν των, διὰ νὰ μὴ ἐννοῇ ὁ ἓνας τὴν γλῶσσαν τοῦ ἄλλου». Τοιαύτην ἀκριβὴς τιμωρίαν, λέγει ἐπιβάλλω εἰς αὐτοὺς, ὥσπερ κάποιον αἰώνιον ἀναθηματικὴν στήλην διὰ νὰ παραμένῃ αἰωνίως ἔκκα καὶ οὐδέποτε λησμονηθῇ ὑπ' αὐτῶν. Καθ' ὅσον ἐπεὶ δὲν ἐχρησιμοποίησαν δεόντως τὴν ἐνότητά τῆς γλώσσης διὰ τῆς διαίρεσως αὐτῆς εἰς πολλὰς θέλω νὰ τοὺς σωφρονίσω. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον συνηθίζει ἐκάστοτε ὁ Κύριος νὰ ἐνεργῇ. Τοῦτο ἐπράξε καὶ ἐξ ἀρχῆς εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς γυναικός. Δὲν ἐχρησιμοποίησε καλῶς τὴν δοθείσαν τιμὴν καὶ δι' αὐτὸ ὅπεταξεν αὐτὴν εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ ἀνδρός. Καὶ πάλιν εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ Ἀδὰμ, ἐπεὶ δὲν ἐκέρθισε κατὰ ἀπὸ τὴν πολλὴν ἀνεσίαν καὶ τὴν ζωὴν τοῦ παραδείσου. Ἀλλ' ἔνεκα τῆς παραθέσεως κατὰ τὴν ἀξίαν τιμωρίας, ἐξεδίωξεν αὐτὸν ἀπὸ τὸν παράδεισον καὶ τοῦ ἐπέβαλε τὴν συνεχὴ τιμωρίαν λέγων «Ἀκάνθας καὶ τριβόλους θὰ θλαστάνῃ εἰς

19. Γεν. 3, 11.

20. Γεν. 3, 22-23.

21. Γεν. 11, 6-7.

22. Οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας συμφωνοῦν ἐπὶ τοῦ χωρίου τοῦτου τὸν τρόπον τὴν Τριδικότητα τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν ἰσότητα τῶν Προσώπων.

στὴ γῆ».²³ Ἐπειδὴ λοιπὸν καὶ αὐτοί, ὅν καὶ ἐτιμώρησαν μὲ τὴν ἐνότητά τῆς γλώσσης ἐχρησιμοποίησαν κακῶς τὴν δοθείσαν τιμὴν, ἀπὸ Α' μὲ τὴν διαίρεσιν τῶν γλωσσῶν σταματᾷ τὴν ὁρμὴν τῆς κακίας των. «Καὶ ἂς ἐπιφέρωμεν, λέγει, σύγχυσιν εἰς τὴν γλῶσσαν των, διὰ νὰ μὴ ἐννοῇ ὁ ἓνας τὴν γλῶσσαν τοῦ ἄλλου», ὥστε ὅπως ἡ ἐνότης τῆς γλώσσης ἔκαμνε δυνατὴν τὴν συνύπαρξιν, τοιαυτοτρόπως καὶ ἡ διαίρεσις αὐτῆς τοὺς διασκορπίζει. Πῶς εἶναι δυνατόν νὰ συνυπάρξουν ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι δὲν ἔχουν τὴν ἴδιαν γλῶσσαν καὶ ὁμιλίαν; «Καὶ διεσκορπίσεν αὐτοὺς λέγει, ὁ Κύριος ὁ Θεὸς ἀπὸ ἐκεῖ εἰς ἄλλην τὴν γῆν καὶ ἐπαυσαν πλέον νὰ οἰκοδομοῦν τὴν πόλιν καὶ τὸν πύργον».²⁴ Βλέπε τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Θεοῦ εἰς πόσῃ ἀμνηστία τοὺς ἔρριψε, καθ' ὅσον ὁμοίωσαν πρὸς παράφρονες. Ὁ ἓνας μὲν διέταξε κατὰ, ὁ ἄλλος δὲ προσκομίζει κατὰ ἄλλοι τοιαυτοτρόπως λοιπὸν καθίστατο ἀνωφελεὴς ἡ οἰκοδομικὴ των προσπάθεια. Διὰ τοῦτο, «καὶ ἐπαυσαν νὰ οἰκοδομοῦν τὴν πόλιν καὶ τὸν πύργον. Διὰ τοῦτο καὶ ἀπεκλήθη τὸ ὄνομα τῆς περιοχῆς αὐτῆς, «σύγχυσις» διότι ἐκεῖ ἐπέφερε σύγχυσιν ὁ Θεὸς εἰς τὰς γλώσσας τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἀπὸ ἐκεῖ διεσκορπίσεν αὐτοὺς εἰς ἄλλην τὴν γῆν».²⁵ Παρατήρει πόσα γίνονται, ὥστε ἡ ἐνότης τοῦ γεγονότος αὐτοῦ νὰ παραμένῃ αἰωνίως. Πρῶτον μὲν ἡ διαίρεσις τῶν γλωσσῶν, μάλλον δὲ καὶ πρὸ αὐτοῦ ἡ προσωνυμία τοῦ ὀνόματος· διότι ἐν δυομα Φαλέκ, διὰ τοῦ ὁποῦ ὠνόμασε τὸν υἱὸν τοῦ Ὁ Εὐερε Ὁ σημαίνει μερισμὸν. Ἐπειτα ἡ ὀνομασία τοῦ τόπου· διότι ὁ τόπος ὠνομάσθη σύγχυσις, δηλαδὴ Βαβυλὼν. Ἐπειτα μόνον ὁ Εὐερε παραμένει νὰ ἔχῃ τὴν ἴδιαν γλῶσσαν,²⁶ τὴν ὅποیان εἶχε ἀκριβῶς καὶ προηγουμένως, διὰ νὰ γίνῃ καὶ αὐτὸ εὐκρινὲς σημεῖον τῆς διαίρεσως. Εἶδες διὰ πόσων ἠθέλησε νὰ διατηρήσῃ αἰωνίαν τὴν μνήμην, καὶ οὐδέποτε νὰ λησμονηθῇ τὸ γεγονός ἐκείνης τῆς ἐποχῆς; Καθ' ὅσον ἐξ αὐτοῦ λοιπὸν παρίστατο ἀνάγκη εἰς τὸν πατέρα νὰ λέγῃ εἰς τὸ τέκνον τὴν αἰτίαν τῆς διαφορᾶς τῶν γλωσσῶν, καὶ τὸ τέκνον ἐξίτηι ἀπὸ τὸν πατέρα νὰ μνησθῇ τὴν αἰτίαν τῆς ὀνομασίας τοῦ τόπου. Δι' αὐτὸ δηλοδὴ ὠνομάσθη ὁ τόπος Βαβυλὼν, τοῦ σημαίνει «σύγχυσις», διότι ἐκεῖ ἐπέ-

23. Γεν. 3, 18.

24. Γεν. 11, 8.

25. Γεν. 11, 9.

26. Ἰσὸς τὸν καὶ θεωρεῖται ὡς ἀρχικιτῆρα ἢ γλῶσσαν τῶν Ἰβέρων.

φερε σύγχυσιν ὁ Θεὸς εἰς τὰς γλώσσας τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἀπὸ ἐκεῖ διεσκόρπισεν αὐτούς. ¹⁹ Μοῦ φαίνεται ὅτι ἡ ὀνομασία τοῦ τόπου σημαίνει καὶ τὰ δύο, καὶ ὅτι ἐπέφερε σύγχυσιν εἰς τὰς γλώσσας, καὶ ὅτι ἀπὸ ἐκεῖ διεσκόρπισθησαν.

5. Ἠκούσατε, ἀγαπητοί, ἀπὸ ποῦ ἔγινε ἡ διασπορά αὐτῶν, καὶ ἡ διαίρεσις τῶν γλωσσῶν. Ἄς ἀπαφύγωμεν λοιπὸν τὴν μύθησιν, παρακαλῶ, καὶ ἄς χρησιμοποiewμεν καταλλήλως τὰς δωρεὰς τοῦ Θεοῦ, καὶ λαμβάνοντες ὑπ' ὄψιν τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν τοιοῦτοτρόπως ἄς σκεπτόμεθα, ὅπως εἶναι φυσικὸν νὰ σκέπτονται ἄνθρωποι θυητοί. Ἀναλογιζόμενοι δὲ τὴν φθαρτότητα τῆς παρουσίας ζωῆς, ²⁰ καὶ ὅτι εἶναι οὐντόμος ὁ χρόνος τῆς ζωῆς μας, ἄς ἀποταμιεύωμεν διὰ τοὺς εαυτοὺς μας πολὺ θάρος μὲ τὴν ἐπιτέλειον ἀγαθῶν ἔργων. Καὶ ἂν μόνον νὰ υψοτεύωμεν περισσότερον κατὰ τὰς ἡμέρας αὐτάς, ἀλλὰ καὶ νὰ ἐπιδειξώμεν πλουσίαν ἐλεημοσύνην καὶ ἡμετεῖς προσευχάς. Καθ' ὅσον μὲ τὴν νηστείαν πάντοτε πρέπει νὰ εἶναι συνδεδεμένη ἡ προσευχή. Καὶ ὅτι αὐτὸ εἶναι ὁρθόν, ἀκούει τὸν Χριστὸν νὰ λέγῃ· «Τοῦτο τὸ γένος δὲν ²¹ ἔξορχεται παρὰ μὲ τὴν προσευχὴν καὶ τὴν νηστείαν». Καὶ πάλιν εἰς τὴν περίπτωσιν τῶν ἀποστόλων, «Διότι ἀφοῦ ἐνήστευσαν, λέγει, καὶ προσευχήθησαν ἀφιέρωσαν αὐτοὺς εἰς τὸν Κύριον, εἰς τὸν ὁποῖον εἶχον πιστεύσειν». ²² Καὶ πάλιν ὁ ἀπόστολος, «Μὴ στερεῖτε, λέγει, ὁ Θεὸς τὸν ἄλλον, παρὰ μόνον διὰ τὴν προσευχὴν καὶ τὴν νηστείαν». ²³ Εἶδες πῶς ἡ νηστεία ἔχει ἀνάγκην ἀπὸ τῆς συμπαράστασιν τῆς προσευχῆς; Διότι τότε κατ' ἐξοχὴν καὶ αἱ προσευχαὶ γίνονται μὲ προσοχὴν καὶ ἐσωτερικὴν γαλήνην, ὅταν εἶναι ἐλαφρότερα ἡ σκέψις, καὶ ἀπὸ τίποτε δὲν θαρύνεται, οὔτε πιέζεται ἀπὸ τὸ κακὸν φορτίον τῆς τρυφλότητος. Διότι μέγα ὄπλον εἶναι ἡ προσευχή, μεγάλη ἀσφάλεια, ἀμύθητος θησαυρὸς, μέγας λιμὴν, ἀπύρρητον φρούριον, μόνον ἐὼν πλησιάζωμεν τοῦ Κυρίου μὲ νηφαλιότητα καὶ ἀγρυπνίαν, ἔχοντες ἀπὸ παντοῦ συγκεντρωμένην τὴν διάνοιάν μας. ²⁴ Τοιοῦτοτρόπως δὲ νὰ προσευχόμεθα, μὴ ἐπιτρέποντες οὐδεμίαν παρέμβασιν εἰς τὸν ἐχθρὸν τῆς σωτηρίας μας. Διότι ἐπειδὴ γνωρίζει ὅτι κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον δυνάμεθα νὰ ἐπιτύχωμεν μεγάλην

19. Ματθ. 17, 21.

20. Πρὸς 14, 23.

21. Δ' Κορινθ. 7, 6.

καὶ ἀποτελεσματικὴν θεραπείαν, ἀφοῦ συζητήσωμεν περὶ ἐκείνου, τὰ ὅποια ταλαιπωροῦν τὴν ὑπαρξίν μας, καὶ ἐξομολογηθῶμεν τὰς ἁμαρτίας μας, καὶ δεξώμεν τὰ τραύματα εἰς τὸν ἱατρὸν, τότε μάλιστα παρουσιάζεται καὶ παντοιοτρόπως ἐνεργεῖ καὶ μηχανεῖται, ὥστε νὰ ἀνοκώψῃ τὴν προθυμίαν μας καὶ νὰ μᾶς ρίψῃ εἰς ὁδισφορίαν. Διὰ τοῦτο ἄς ἀγρυπνῶμεν, παρακαλῶ, καὶ γνωρίζοντες τὰς ἐπιβουλὰς του, ἄς φροντίζωμεν κατ' ἐξοχὴν κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον, ὥσάν νὰ βλέπωμεν αὐτὸν παρόντα καὶ ἰστάμενον πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μας, ²⁵ ὥστε νὰ τὸν ἀπακρούωμεν καὶ νὰ ἀπομακρύνωμεν κάθε λογισμὸν ποὺ μᾶς διαταράσσει τὴν σκέψιν καὶ νὰ προσέχωμεν μὲ ὅλας μας τὰς δυνάμεις. Νὰ προσευχώμεθα δὲ ἐπακριδῶς, διὰ νὰ μὴν ὁμιλῇ μόνον ἡ γλῶσσα, ἀλλὰ νὰ συμμετέχῃ καὶ ἡ διάνοια εἰς τὰ λεγόμενα. Διότι ἐάν μὲν ἡ γλῶσσα προφέρῃ τὰ λόγια, ἡ δὲ διάνοια ρεμβάζει ἐξω, μὲ τὸ νὰ ἐξετάσῃ τὰ οἰκιακὰ ζητήματα, καὶ νὰ φαντάζεται αὐτὰ ποὺ συμβαίνουν εἰς τὴν ἀγοράν, δὲν θὰ ἔχωμεν καμμίαν ὠφέλειαν, μᾶλλον δὲ καὶ ἡ κατὰκρίσις θὰ εἶναι μεγαλυτέρα. Διότι ἐὰν ἐπιδεικνύωμεν τόσην προσοχὴν, παρασερχόμενοι εἰς κάποιον ἄνθρωπον, ὥστε πολλάκις νὰ μὴ βλέπωμεν οὔτε αὐτοὺς ποὺ εὐρίσκονται πλησίον, ἀλλὰ ἐξ ὁλοκλήρου νὰ ἔχωμεν στρέφει τὴν σκέψιν μας, ²⁶ καὶ πρὸς κεῖνον μόνον νὰ ἀποβλέπωμεν, εἰς αὐτὸν πρὸς τὸν ὁποῖον πλησιάζωμεν, πολὺ περισσότερον διὰ τὸν Θεὸν πρέπει νὰ κόμνωμεν ἡμεῖς τοῦτο, καὶ συνεχῶς καὶ ἀδιαλείπτως νὰ εἰμεθα προσηλωμένοι εἰς τὰς προσευχάς. Ἀκριδῶς δὲ αὐτὸ καὶ ὁ Παῦλος ὅταν ἔγραφε, ἔλεγε, «Προσευχόμενοι εἰς κάθε καιρὸν ἐν Πνεύματι» ²⁷ ὅχι μὲ τὴν γλῶσσαν μόνον, ἀλλὰ καὶ μὲ συνεχῇ ἀγρυπνίᾳ, λέγει, καὶ μέσα εἰς τὴν ψυχὴν, πνευματικῶς. Ἄς εἶναι πνευματικὰ, λέγει, τὰ αἰτήματά σας, ἄς εἶναι ἀγρυπνός ὁ λογισμός, προσηλωμένη ἡ διάνοια εἰς τὰ λεγόμενα. Τοιαῦτα νὰ ζητῇτε, τὰ ὅποια εἶναι πρέπον νὰ ζητῶμεν ἀπὸ τὸν Θεόν, ὥστε νὰ ἱκανοποιηθῶν καὶ τὰ αἰτήματά σας. Νὰ εἰσθε ἀγρύπνως προσηλωμένοι εἰς τὴν προσευχὴν, ²⁸ μὲ νηφαλιότητα, μὲ ἐγρήγορον τὴν διάνοιαν, χωρὶς νὰ χαμουρικόσθε καὶ νὰ ζύνεσθε περιφέροντες τὴν σκέψιν ἐξω καὶ ἐκεῖ, ἀλλὰ νὰ φροντίζετε μὲ φόβον καὶ τῶμον νὰ ἐπιτύχετε τὴν σωτηρίαν μας. Διότι μακάριος, λέγει, εἶναι ἐκεῖνος, ποὺ φοβεῖται τὰ πάντα διὰ τὴν εὐλάβει-

20. Ἑφ. 8, 18.

αν». ³¹ Μέγα αγαθόν είναι ή προσευχή. Διότι εάν συνομιλῶν κανείς με άνθρωπον, αποκαμίζει εκ τούτου όχι μικράν ωφέλειαν, εκείνος πού καταξιώθη να συνομιλή με τόν Θεόν πόσα αγαθά δέν θά απολαύσῃ; Διότι ή προσευχή είναι συνομιλία με τόν Θεόν. Καί δια να μάθῃς, άκουσε τόν προφήτην να λέγῃ, «Ἦθυσάτη τῷ Θεῷ ἡ διαλογή μου». ³² Α δηλαδή ἄς φανῇ ευχαριστος εἰς τόν Θεόν ἡ συνομιλία μου. Μήπως θεοαῖως καί πρὶν να ζητήσωμεν ἀπὸ τόν Θεόν, δέν ἤδυνάτο να μᾶς παραχωρήσῃ τὰ αγαθά του; Ἀλλά δι' αὐτὸ ἀναμνην, δια να λάβῃ ἀπὸ ἡμῶς τὴν ἀφορμὴν, ὥστε να αξιωθώμεν δικαίως τῆς προνοίας Αὐτοῦ. Καί ἂν ἐπιτύχωμεν λοιπὸν ὅσα ἐζητήσαμεν, καί ἂν δέν ἐπιτύχωμεν, ἡμεῖς ὡς ἐπιμένωμεν εἰς τὴν παράκλησιν, καί ὅχι μόνον να εὐχαριστῶμεν ὅταν ἀνταποκρίνεται εἰς τὰς παρακλήσεις μας, ἀλλὰ καί ὅταν δέν ἀνταποκρίνεται. Διότι καί ἡ ἀτυχία τῶν ἐπιθυμῶν μας, ὅταν θέλῃ ὁ Θεός, δέν εἶναι μικρότερα τῆς ἐπιτυχίας. Ὅστε θεοαῖως ἡμεῖς γνωρίζομεν τὸσον τὰ συμφέροντά μας, ὥπως γνωρίζῃ ὁ ὁσιος. Ὅστε λοιπὸν καί ἂν ἐπιτύχωμεν, καί ἂν δέν ἐπιτύχωμεν, ἀρεῖλομεν να εὐχαριστῶμεν. Β Καί διατί ἀπορεῖς, εάν ἡμεῖς δέν γνωρίζομεν τὰ συμφέροντά; Ὁ Παῦλος ὁ πόσον μεγάλος καί ἀξιοθαύμαστος ἄνθρωπος, ὁ ὅποιος ἡξιώθη να ἴδῃ τὰ ἀπερίγραπτα ἐκείνου αγαθά, δέν ἐγνώριζε καί ἐζητεῖ ὡς εκ τούτου ἐκείνα, τὰ ὅποια δέν ἦσαν συμφέροντά. Ἐπειδὴ δηλαδή ἐόλεπε να περικυκλώνεται ἀπὸ δυνάμει καί συνεχεῖς πειρασμούς καί θλίψεις, προσπαχθή να ἀπαλλαγῇ ἐξ αὐτῶν, καί ὅχι μόνον μία καί δύο φορές, ἀλλὰ καί πολλάκις. Διότι λέγει, «τρεῖς φορές τόν Κύριον παρακάλεσα». ³³ Μὲ τὸ να λέγῃ βὲ τρεῖς φορές, σημαίνει ὅτι παρεκάλεσε πολλάκις, καί δέν ἐπέτυχε. Ἀς ἴσωμεν λοιπὸν πῶς συμπεριεφάρθῃ. Μήπως τὸ ἔφερε θαρρώς; μήπως ἔγινε περισσότερο ἀπρόθυμος; μήπως ἐναρκώθη; Ὁχι, ἀλλὰ τί λέγει; Ἄλλο εἶπεν, σοῦ εἶναι ἀρκετὴ ἡ χάρις μου, διότι ἡ δύναμις μου ἀποδεικνύεται τελεία με τὴν ἀσθένειάν μου. ³⁴ Γ Ὁχι μόνον δέν ἀπῆλλαξεν ἀπὸ τὰ κατέχοντα αὐτὸν λυπηρά, ἀλλὰ τού ἔφερε να παραμῆνῃ εἰς αὐτά. Ναί, ἀλλὰ ἀπὸ πού εἶναι φανερόν ὅτι δέν ἐδυσσασχέσας; Ἀκουσε τόν Παῦλον να λέγῃ, ὅταν ἐπληρωφ-

31. Περσ. 28, 14.

32. Ψαλμ. 108, 31.

33. Β' Κορινθ. 12, 8.

34. Β' Κορινθ. 12, 9.

ρήθη τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου. «Εὐχαριστῶς λοιπὸν θά καυχῶμαι μᾶλλον διὰ τὰς ἀσθενείας μου». ³⁵ Ὁχι μόνον, λέγει, δέν ἐπιζητῶ πλέον να ἀπαλλαγῶ, ἀλλὰ καί θά καυχῶμαι με περισσότεραν εὐχαριστήσιν δι' αὐτά. Εἶδες ψυχὴν πλιρῇ εὐγνωμοσύνης; εἶδες μεγάλην πρὸς τόν Θεόν ἀγάπην; Ἀκουσε τόν Παῦλον να λέγῃ «διότι τὸ να προσευχηθῶμεν ὥπως πρέπει, δέν γνωρίζομεν». ³⁶ Δέν εἶναι δυνατόν, λέγει, να εἰμεθα ἄνθρωποι καί να γνωρίζομεν τὰ πάντα ἐπακριδῶς. Πρέπει λοιπὸν να ἐμπιστευώμεθα εἰς τόν δημιουργόν τῆς φύσεώς μας. Δ καί αὐτὰ πού ἐπιτρέπει Ἐκεῖνος, να δεχώμεθα με χαρὰν καί με πολλὴν εὐχαριστήσιν, καί να μὴ ἀποσπασθῶμεν πρὸς ὅτι ἐπιφανειακῶς συμβαίνει, ἀλλὰ πρὸς ὅσα ἀποφασίζει ὁ Κύριος. Διότι Ἐκεῖνος ὁ ὅποιος γνωρίζει τὰ συμφέρον καλῦτερον ἀπὸ ἡμᾶς. Αὐτός γνωρίζει καί πῶς πρέπει να οἰκονομήσῃ τὴν σωτηρίαν μας.

Δ, Ἐνα ὡς εἶναι λοιπὸν τὸ ἔργον μας, τὸ να εἰμεθα συνεχῶς προσηλωμένοι εἰς τὰς προσευχάς, καί να μὴ ἀημονώμεν διὰ τὴν καθυστέρησιν, ἀλλὰ να ἔχωμεν μεγάλην ὁπομονήν. Διότι δέν ἀναδύλλει διὰ να ἀρνηθῇ τὰς παρακλήσεις μας, ἀλλὰ να ἐπιτύχῃ με τὴν ἀναβολὴν τὴν συνεχὴ ἐπίδοσιν μας εἰς τὰς προσευχάς. Ε καί θέλων να πλησιάζωμεν συνεχῶς πρὸς Αὐτόν. Ἐπειδὴ καί ὁ φιλόστοργος πατήρ, ὅταν παρακαλῇται πολλάκις ἀπὸ τὸ τέκνον δέν συγκατατίθεται, ὅχι διότι δέν θέλει να δώσῃ, ἀλλὰ διὰ να ἐπιτύχῃ εκ τούτου τὴν συνεχὴ παραμονὴν καί παρακλήσιν τοῦ τέκνου. Γνωρίζοντες λοιπὸν αὐτά, ὡς μὴ ἀποκάμνωμεν, αὐτε να λησμονώμεν τὴν συνεχὴ προσέλευσιν εἰς τὰς προσευχάς, καί να ἀναπέμπωμεν τὰς παρακλήσεις. Διότι εάν τὸν σκληρόν ἐκείνον καί ἀπάνθρωπον δικαστήν, πού δέν ἐφοθεῖτο τόν Θεόν, ἡ συνεχὴς παρουσία καί παρακλήσις τῆς γυναίκος τὸν ἠνάγκασε, καί τόν ἔφερε ἔξω πρὸς βοήθειάν τῆς, πόσω μᾶλλον ἡμεῖς, ³⁷ Α εάν θελήσωμεν να μνησθῶμεν ἐκείνην τὴν γυναῖκα, θά προσελάσσομεν εἰς βοήθειάν μας τὸν ἡμερον καί φιλόφρονον Κύριόν μας, τὸν εὐαγγελογόνον, ὁ ὅποιος φροντίζει περισσότερον ἀπὸ ἡμᾶς τὴν σωτηρίαν μας; Ἀς συνηθίσωμεν λοιπὸν να εἰμεθα συνδεδεμένοι ἀνασπαστάτως, καί προσηλωμένοι συνεχῶς εἰς τὰς προσευχάς, καί κατὰ τὴν ἡμέραν καί κατὰ τὴν νύκτα, καί περισσότερον κατὰ τὴν νύκτα, ὅταν δέν μᾶς ἐνοχλεῖ κανεὶς καί ὁπάρχει πολλὴ γαλή-

35. Β' Κορινθ. 12, 9.

36. Γαλ. 3, 26.

νη εἰς τὰς σκέψεις, ὅποτε ὑπάρχει πολλή ἡσυχία, καὶ εἶναι ἔξω ἀπὸ κάθε ταραχῆν τὸ δωμάτιον, χωρὶς νὰ δύναται κανεὶς νὰ μᾶς ἀνοήσῃ, καὶ μᾶς ἀποτρέψῃ ἀπὸ τὴν συνεχῇ προσέλευσιν εἰς προσευχὴν, ὅποτε μὲ τὸ νὰ εἴναι συγκεντρωμένη ἡ διάνοια δύναται νὰ ἀνοήσῃ μὲ ἀκρίβειαν ὅλα εἰς τὸν ἱστρον τῶν ψυχῶν. Β. Διότι ἐάν ὁ μακάριος Δαυὶδ, ὁ βασιλεὺς μαζί καὶ προφήτης, μολούσι ἡγοχέιτο ἀπὸ τόσα πράγματα, καὶ περιεβάλλετο μὲ ἀλουργίδα καὶ διάδημα, ἔλεγε: «Τὸ μεσονύκτιον ἐστὶν ἐκωνόμητον διὰ τὴν προσευχὴν καὶ σὲ εὐχαριστήσω διὰ τὰς δικαίας κρίσεις σου»,³⁷ τί θὰ εἴπωμεν ἡμεῖς, οἱ ὅποιοι ζῶμεν τὴν ἰδιωτικὴν καὶ χωρὶς πολλὰς φροντίδας ζωὴν, καὶ δὲν πράττομεν οὔτε τὰ ἴδια μὲ ἐκεῖνον; Ἐπειδὴ δηλοῦν κατὰ τὴν ἡμέραν εἶχε πολλοὺς περισπασμούς, καὶ ἦτο μεγάλη ἡ ἐνόχλησις τῶν ὑποθέσεων, καὶ πολλή ἡ ταραχὴ, καὶ δὲν εὗρσκε τὸν κατάλληλον καιρὸν εἰς τὸν ἑαυτὸν τοῦ διὰ τὴν προσέλευσιν εἰς προσευχὴν, τὸν καιρὸν τῆς ἀναπαύσεως, ὁ κατὰ τὸν ὅποιον ἄλλοι κοιμῶνται ἐξηπλωμένοι ἐπὶ τῶν ἀπαιτῶν στρωμάτων, καὶ περιστρέφονται ἔξω καὶ ἐκεῖ, ὁ βασιλεὺς, ὁ ὅποιος εἶχε ἀναλάβει τόσην φροντίδα, εὗρσκε εὐκαιρίαν προσευχῆς, συναμιλῶν κατ' ἰδίαν μετὰ τοῦ Θεοῦ, καὶ ἀνομιάντων εὐκρινεῖς καὶ ἑκτενεῖς καὶ θερμαῖς προσευχάς, ἐπετύγχανε ἑκάστα πού ἤθελε. Καὶ διὰ τῶν προσευχῶν αὐτῶν ἔνικαι εἰς τοὺς πολλοὺς καὶ ἔσπινε τὸ τρόπακον, συνάπτων τὴν μίαν νίστην ἐπὶ τῆς ἄλλης. Διότι εἶχε τὸ ἀκατάβλητον ὄπλον, τὴν Θεὸν συμπαράστασιν, ἡ ὅποια ἦτο ὀρεκτὴ ὅχι μόνον διὰ τὴν ἀντιμετώπιον τῶν ἀνθρωπίνων πολέμων, ἀλλὰ καὶ διὰ τὰς φάλαγγας τῶν δαιμόνων. Αὐτὸν λοιπὸν καὶ ἡμεῖς οἱ ἰδιῶται ὡς μιμηθῶμεν τὸν βασιλέα, Ὁ ἡμεῖς πού ζῶμεν τὸν ἀπράγμονα καὶ φιλήσυχον βίον ἐκεῖνου πού μὲ τὴν ἀλουργίδα καὶ τὸ διάδημα ὑπερέσχετο καὶ τὴν ζωὴν τῶν μοναχῶν. Διότι ἀκουσε πάλιν αὐτὸν εἰς ἄλλο μέρος νὰ λέγῃ «Τὰ δάκρυά μου ἐγένον τροφή ἡμέραν καὶ νύκτα».³⁸ Εἶδες ψυχὴν πού εὗρίσκετο εἰς συνεχὴ κατάνυξιν καὶ συντριβὴν; Ἡ τροφή μου, λέγει, ὁ ἄρτος μου, τὸ συμπόσιόν μου δὲν ἦσαν τίποτε ἄλλο, παρὰ τὰ δάκρυά μου κατὰ τὴν νύκτα καὶ τὴν ἡμέραν. Καὶ πάλιν, «Ἀπέκοιμον ἀπὸ τὸν ἀναστεναγμόν μου, κάθε νύκτα νὰ πλημμυρίζω τὴν κλίνην μου μὲ δάκρυα».³⁹ Τί θὰ εἴπωμεν

37. Παλμ. 118, 22.

38. Παλμ. 41, 4.

39. Παλμ. 6, 7.

λοιπὸν ἡμεῖς ἢ πῶς θὰ ἀπολογηθῶμεν, μὴ βέλομεν νὰ ἐπιβεξωμεν οὔτε τὴν ἴσιν κατάνυξιν καὶ συντριβὴν μὲ τὸν βασιλέα πού ἀπησχολεῖτο μὲ τόσα πράγματα; Ε. Διότι, εἰπέ μου, τί εἶναι ὑψαιότερον ἀπὸ τοὺς οὐρανοὺς ἐκεῖνους πού εἶναι σταλισμένοι ἀπὸ τὰ συνεχῇ δάκρυα, ὡς ἀν ἀκριβῶς ἀπὸ κάποιους μαργαρίτας; Εἶδες τὸν βασιλέα νὰ ἔχῃ παραδοθῇ ἡμέραν καὶ νύκτα εἰς δάκρυα καὶ προσευχάς; Ὁλότε καὶ τὸν διδάσκαλον τῆς οἰκουμένης νὰ ἔχῃ κλεισθῇ εἰς τὴν φυλακὴν μὲ τοὺς πόδας δεμένους εἰς τὸ ξόλον μαζί μὲ τὸν Σὺλαν καὶ νὰ προσεύχεται καθ' ὅλην τὴν νύκτα, χωρὶς νὰ ἀμφοδίζεσθαι οὔτε ἀπὸ τὸν πόνον οὔτε ἀπὸ τὰ δεσμά, ἀλλὰ τοιουτοτρόπως νὰ ἐπιδεκνῇ μεγαλύτερον καὶ θερμότερον τὴν ἀγάπην πρὸς τὸν Κύριον;⁴⁰ Α. Διότι λέγει, καὶ Παῦλος καὶ ὁ Σὺλας κατὰ τὸ μεσονύκτιον ἐφαλλόν ὄνους εἰς τὸν Θεὸν προσευχόμεναι.⁴¹ Ὁ Δαυὶδ ἂν καὶ βασιλεὺς διήρχετο ὅλην τοῦ τὴν ζωὴν μὲ δάκρυα καὶ προσευχάς, ὁ ἀπόστολος πού ἀντιπάγῃ μέχρι τρίτου οὐρανοῦ, πού ἡξιώθη νὰ ἴδῃ τὰ ἀπόρητα μυστήρια, εὗρισκόμενος εἰς φυλακὴν κατὰ τὸ μεσονύκτιον ἀνέπεμπε προσευχάς καὶ ὄνους εἰς τὸν Κύριον καὶ ὁ βασιλεὺς ὁποῦ ἐσηκύνετο κατὰ τὸ μεσονύκτιον προσήχετο καὶ νύχιοι καὶ τὸν Θεόν, καὶ οἱ ἀπόστολοι κατὰ τὸ μεσονύκτιον ἀνέπεμπον ἑκτενεῖς προσευχάς καὶ δοξολογίας. Αὐτοὺς ὡς μιμηθῶμεν καὶ ἡμεῖς, καὶ διὰ τῶν συνεχῶν Β. προσευχῶν ὡς περιφρουρῶμεν τὴν ζωὴν μας, καὶ τίποτε ὡς μὴ μᾶς γίνῃ ποτὲ ἐμπόδιον. Διότι δὲν ὑπάρχει τίποτε πού δύναται νὰ μᾶς ἐμποδίσῃ, ἐάν ἀγρυπνώμεν. Διότι μήπως ἔχωμεν ἀνάγκην τόπου ἢ χρόνου; Κάθε τόπος, κάθε καιρὸς εἶναι κατάλληλος δι' ἡμᾶς διὰ τὴν τοιαύτην προσέλευσιν εἰς προσευχὴν. Ἀκουσε λοιπὸν πάλιν αὐτὸν τὸν διδάσκαλον τῆς οἰκουμένης νὰ λέγῃ: «Εἰς κάθε τόπον (προσεύχεσθε) ὑψώνοντες ἁγίας χεῖρας χωρὶς ὀργὴν καὶ ὁμολογίαν».⁴² Ἄν ἔχῃς τὴν διάνοιαν καθαρὰν ἀπὸ τὰ ἁρματα πάθη, καὶ ἂν εὗρισκεσαι εἰς τὴν ἀγοράν, καὶ ἂν εἰς τὴν οἰκίαν, καὶ ἂν εἰς τὴν οἶκον, καὶ ἂν παρίστασαι εἰς τὸ δικαστήριον, καὶ ἂν εὗρισκεσαι εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ἂν εἰς ξενοδοχεῖον, καὶ ἂν ἴστασαι εἰς ἐμπορικὸν κατάστημα, Ὁ καὶ ὅπου καὶ νὰ εὗρισκεσαι, θὰ εὐσηθῇς ἀφοῦ ἐπικαλεσθῇς τὸν Θεόν νὰ προσευχηθῇς. Τοῦτο ἀκριβῶς ἔχοντες

40. Πράξ. 16, 25.

41. Α' Τιμ. 2, 8.

ὕπ' ὄφιν, παρακαλῶ, ὡς ἐπιδεδωμένοι μετὰ τὴν νηστείαν καὶ τὴν ἀκριβείαν τῆς προσευχῆς, καὶ ὡς προσφέρωμεν εἰς τοὺς ἑαυτοὺς μας τὴν ἐξ αὐτῶν συμπαραστάσιν. Ὡστε ἀφοῦ ἀξιώσθωμεν τῆς παρ' Αὐτοῦ βοηθείας, διελθώμεν καὶ τὴν παρούσαν ζωὴν ευφρόσυνος εἰς Αὐτόν, καὶ ἀξιώσθωμεν εἰς τὴν μέλλουσαν ζωὴν κόποις φιλανθρωπίας, μετὰ τὴν χάριν καὶ τὴν φιλευσπλαγχνίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μετὰ τοῦ ὁποίου εἰς τὸν Πατέρα συγχρόνως εἰς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ἀνήκει ἡ δόξα, ἡ ἐξουσία, ἡ τιμὴ, τώρα καὶ πάντοτε καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Γένοιτο.

Δ ΟΜΙΛΙΑ ΤΡΙΑΚΟΣΤΗ ΠΡΩΤΗ

·ΚΑΙ ΕΛΑΒΕΝ Ο ΦΑΡΡΑ ΤΟΝ ΑΒΡΑΜ ΚΑΙ ΤΟΝ ΝΑΚΩΡ ΤΟΥΣ ΥΙΟΥΣ ΤΟΥ ΚΑΙ ΤΟΝ ΕΠΙΤΟΧΟΝ ΤΟΥ ΑΒΤ, ΥΙΟΝ ΤΟΥ ΥΙΟΥ ΤΟΥ ΑΒΡΑΜ, ΚΑΙ ΤΗΝ ΣΑΡΡΑΝ ΤΗΝ ΕΠΙΦΗΝ ΤΟΥ, ΣΥΖΥΓΙΟΝ ΤΟΥ ΥΙΟΥ ΤΟΥ ΑΒΡΑΜ· ΚΑΙ ΕΒΙΒΑΝ ΑΥΤΟΙΣ ΑΠΟ ΤΗΣ ΧΩΡΑΝ ΤΩΝ ΧΑΛΔΑΙΩΝ, ΔΙΑ ΤΑ ΜΕΤΑΒΟΙΓΝ ΚΑΙ ΗΓΑΓΙΗΘΟΥΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΓΗΝ ΣΑΝΑΑΝ· ΕΘΕΛΕΝ ΔΕ ΕΙΣ ΤΗΝ ΚΑΡΡΑΝ ΚΑΙ ΗΓΕΑΤΕΥΣΤΑΘΗ ΕΚΕΙ· (Γεν 11, 81).

1. Μεγάλην εὐγνωμοσύνην οὕς χρωστώ καὶ διότι μετ' εὐχαριστίας ἐδεχόμην χάρις τοὺς λόγους περὶ προσευχῆς, καὶ διότι μετὰ μεγάλης προθυμίας συναθροίσθε εἰς τὴν ἀκρόασιν. Ἐ τοῦτο θεοῦ καὶ ἡμεῖς κάμει προθυμότερους καὶ προστομᾶμε νὰ οὕς παραθέτωμεν τὴν πνευματικὴν αὐτὴν ἐστίαν πλουσιωτέραν. Καθ' ὅσον καὶ ὁ γεωργός, ὅταν ἴδῃ τὴν καλλιεργημένην γῆν ν' ἀποδίδῃ πολλαπλάσια τὰ καταβαλλόμενα σπέρματα καὶ νὰ πούζου ἀπὸ εὐφροσύνης τὰ σπαρτά, δὲν παύει καθημερινῶς νὰ προσφέρῃ τὰς ὑπηρεσίας του καὶ νὰ φροντίζῃ καταλλήλως καὶ νὰ προσέχῃ καλῶς κατὰ τὴν νύκτα καὶ τὴν ἡμέραν, μὴ τυχόν κατὰ καταστρέψῃ τοὺς κόπους του. Κατὰ τὸν αὐτοὺν λατὸν τρόπον καὶ ἐγὼ, βλέπων τὴν γῆν αὐτὴν τὴν πνευματικὴν νὰ ἐλασπύνη τόσον καὶ τὸν πνευματικὸν αὐτὸν σπόρον νὰ ἐλασπυκεῖται εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς διανοίας σας, 395 Α. μετὰ καὶ χαίω καὶ εὐχαριστοῦμαι καὶ κατέχομαι ὁπὸ ἀνωμίας ἐπειδὴ γνωρίζω τὴν πονηρίαν τοῦ ἐχθροῦ καὶ ἐπιβούλου τῆς σωτηρίας μας. Διότι ὅπως ἀκριβῶς οἱ πειραταὶ τῆς θαλάσσης, ὅταν ἴδουν πλοῖον πλῆρες ἀπὸ πολλὰ ἐμπορεύματα μεταφέρουσιν ἀμύθητον πλοῦτον τότε κατ' ἐξοκὴν δεικνύουσι πολλὴν πανουργίαν, ὥστε νὰ καταβυθίσουν ὀλόκληρον τὸ φορτίον καὶ καταστήσουσι γυμνοὺς καὶ ἐρῆμους τοὺς πλέοντας τοι αὐτοτρόπως λατὸν καὶ ὁ διάβολος, ὅταν ἴδῃ συγκεντρωμένοι πλοῦτον πνευματικὸν καὶ θραυτὴν πραθυμίαν καὶ ὄργανον ἀκρίβειαν καὶ καθημερινῶς αὐξανόμενον τὸν πλοῦτον, δαγκώνεται καὶ τρίζει τοὺς ὀδόντας. Ἐ καὶ ὡς ἀν' ἀκριβῶς πειρατὴς ἔτσι περιφέρεται, ἐπηρεάζων ἀνασθιμῶν πανουργίας, ὥστε νὰ εὕρῃ κάποιαν μικρὰν εἰσοδὸν καὶ

μᾶς καταστήσῃ γυμναῖς καὶ ἐρῆμους καὶ μᾶς καταστρέψῃ τὸν πνευματικὸν μας πλοῦτον διὰ τοῦτο λοιπὸν ἂς ἀγρυπνῶμεν παρακαλῶ, καὶ ὅσον θὰ αὐξάνῃ ἡ πνευματικὴ μας περιουσία, τόσον καὶ ἡ ἀγρυπνία μας νὰ μεγαλύνῃ καὶ ἀπὸ ταύτου νὰ ἀποκλεισθῇ εἰς αὐτὸν τὰς ἐπιθέσεις. Μὲ τὴν ἀρίστην δὲ συμπεριφορὰν μας, ἀφοῦ προσελκύσωμεν τὴν ἐννοσίαν τοῦ Θεοῦ, θὰ καταστήσωμεν τοὺς ἐαυτοὺς μας ἀνωτέρους ἀπὸ τὰ δέλη τοῦ δαδύλου. Διότι εἶναι πανήρὸν τὸ θηρίον καὶ γνωρίζε, πολὺπλοκα τεχνήματα, Ὡ καὶ ὅταν ἀκομῇ δὲν δυνήθῃ ἀπ' εὐθείας νὰ μᾶς παρασύρῃ εἰς τὴν κακίαν καὶ νὰ μᾶς διεισάσῃ διὰ τῆς ἀπάτης. Δὲν μᾶς θιάζε θεοδικῶς, οὔτε μᾶς ἀναγκάζε, μὴ γένοιτο, ἀλλὰ μᾶς παραπλανᾷ μόνον, καὶ ὅταν ἴδῃ ὅτ ἀμελοῦμεν, μᾶς ὑποκαλεῖται. Ὅταν λοιπὸν διὰ τῆς κακίας δὲν δυνήθῃ φανερώσ νὰ δάψῃ τὴν σωτηρίαν μας, δ' αὐτῶν τῶν ἔργων τῆς ἀρετῆς παλλάξ, τὰ ὅποια πράττομεν, ἀφοῦ θάλῃ κρυφίως τὸ δόλωμα, καταδύθει δλον τὸν πλοῦτον. Πι σημαίνει λοιπὸν αὐτὰ τὰ ὅποια λέγω. Εἶνα, ἀνάγκη νὰ εἴπω τοῦτο σαφέστερον, ὥστε ἀφοῦ μάθωμεν τὰς πανουργίας του, διαφυγῶμεν τὴν ἐξ αὐτῶν θλάθην. Ὡ Ὅταν ἴδῃ ὅτ ἐμεῖς δὲν ἀποδεχόμεθα εὐκόλως γυμνὴν τὴν κακίαν ἀλλ' ἀποφεύγουμεν μὲν τὴν ἀσελείαν ἀγαπῶμεν δὲ τὴν σωφροσύνην καὶ ἀποστροφόμεθα πάλιν τὴν πλεονεξίαν, καὶ σοῦμεν τὴν ἀδικίαν, καὶ περιφρονῶμεν τὴν πολυτέλειαν, καὶ παραβίδομεν τοὺς ἐαυτοὺς μας εἰς νηστείας καὶ προσευχὰς καὶ φροντίζομεν διὰ τὴν ἐλεημοσύνην, τότε λοιπὸν ἐπινεῖς ἄλλο τέχνημα, δ' αὐτοῦ ὁποῖου ἡμπορεῖ νὰ καταστρέψῃ δλον τὸν πλοῦτον μας καὶ νὰ καταστήσῃ τὰς κατωρθώματα ἀνοφελά δ' ἡμᾶς. Δι, ὅτ αὐτοὺς, οἱ ὅποιοι ὑπερπαύουσιν μὲ πολλὸν κόπον τῶν μεθόδων τοῦ κάμναι νὰ ὑπερηρευνώσῃται, δ' αὐτὰ κατωρθώματα τῶν καὶ νὰ ἀποδίδουν πρὸς τὴν ἀνθρωπίνην δόξαν, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ ἐκπέσουν τῆς πραγματικῆς δόξης. Ἐ Διότι ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος πράττει κατὰ τὸ πνευματικὸν καὶ ἀπαδλέπτε πρὸς τὴν ἀνθρωπίνην δόξαν, ἤδη ἀπ' ἐξῆς ἔχε στερηθῇ τοῦ μισθοῦ καὶ δὲν ἔχε λοιπὸν πλεόν τὸν Θεὸν ὅρε λῆπτν. Διότι ἀπ' αὐτοῦς, ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἐπαδίσωξε νὰ δοξασθῇ, ἀπήλαυσε τοὺς ἐπαυούς καὶ ἀπεστέρησε τὸν ἐαυτὸν τοῦ τῶν ὑποσχέσεων τοῦ Θεοῦ, προσημύνας τὸν πρόσκαρον ἔπαινον καὶ τὸν ἐκ μέρους τῶν ἀνθρώπων ἀπὸ τὸν ἔπαινον τοῦ δημιουργοῦ τῶν ὅλων. Καὶ τοῦτο ἐδιδάξε προηγουμένως ὁ Χριστὸς εἰς τοὺς λόγους περὶ προσευχῆς καὶ ἐλεημοσύνης καὶ νηστείας, ὡς ἐξῆς ἀνωτέρω:

«Ὅταν νηστεύης, βάλεψ τὴν κεφαλὴν σου καὶ πλύνε τὸ πρόσωπόν σου, 306 Ἀ διὰ νὰ μὴ φανῇ εἰς τοὺς ἀνθρώπους ὅτ νηστεύεις, ἀλλὰ εἰς τὸν Πατέρα σου, ὁ ὁποῖος εἶναι ἐς τὰ κρυφά. Καὶ ὁ Πατὴρ σου, ὁ ὁποῖος βλέπει τὴν γένεσιν ἐς τὰ κρυφά, θὰ σὲ ἀντιμείψῃ»¹ Καὶ πάλιν «Ὅταν δὲ κόμῃς ἐλεημοσύνην, μὴ διαλαλήσῃς», λέγει, «ἐμπροσθέν σου, ὅπως κάμνουν οἱ ὑποκριταὶ εἰς τὰς συναγωγὰς καὶ εἰς τοὺς δρομούς, δ' αὐτοὺς ἐγκωμιάσουν οἱ ἄνθρωποι. Ἀληθῶς σὺς λέγω ἔχουν στερηθῇ τὸν μισθὸν τῶν». ² Εἶδες πῶς ἐκεῖνος, τοῦ ἐπιδύωκε αὐτὴν τὴν δόξαν, ἀποστερείται, ἐκεῖνος, καὶ ἐκεῖνος, τοῦ δ' αὐτοῦ ζῆ ἐναρέτως καὶ ἐπιθυμεῖ νὰ διαφεύγῃ τῆς προσοχῆς τῶν ἀνθρώπων, θὰ λάβῃ κατὰ τὴν φρενὴν ἐκείνην ἡμέραν φανερώσ τὰς ἀμοιβὰς ἀπὸ τὸν Θεόν. Ἐ Δι, λέγε «ὁ Πατὴρ σου, ὁ ὁποῖος βλέπει τί γίνεται εἰς τὰ κρυφά, θὰ σὲ ἀνταμείψῃ εἰς τὰ φανερά». Μὴ λαμβάνῃς ὅτ' ἔδην αὐτό, λέγει, ὅτ δὲν σε ἐπλήρωσε κανεὶς ἐκ τῶν ἀνθρώπων, καὶ ὅτι δὲν γίνεται ἀντιληπτὴ ἡ ἀρετὴ σου. Ἀλλὰ ἐκεῖνος νὰ σκέπτεται, ὅτι τόσον μεγάλη θὰ εἴναι μετ' ὀλίγων ἡ γενναὸς ὁδὸς τοῦ Θεοῦ, ὥστε ὅχι μυστικῶς, οὔτε κρυφίως, ἀλλ' ἐνώπιον ὅλου τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ἀπὸ τοῦ Ἀδάμ, μέχρι τῆς συντελείας τοῦ παρόντος θὰ σὲ ἀναδείξῃ καὶ θὰ σὲ στεφανώσῃ καὶ θὰ σοῦ ἀποδώσῃ τοὺς κόπους καὶ τὰς ἀμοιβὰς τῆς ἀρετῆς. Ὡ Ποῖας λοιπὸν ἀπολογίας θὰ εἶναι ἀξίον ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι καὶ τὸν κόπον τῆς ἀρετῆς, ὑπαμένουν, καὶ διὰ τὴν πρόσκαρον καὶ ἀναξίαν καὶ ματαιὴν δόξαν τῶν συνανθρώπων τῶν ἀποστεροῦνται τῆς οὐρανίου τιμῆς.

2. Ἄς ἀσφαλιζόμεθα λοιπὸν, παρακαλῶ, καὶ δ.τ. ἔργον πνευματικὸν καταξιοθῶμεν νὰ πράττωμεν, τοῦτο μὲ κάθε τρόπον ἂς προσιτάσμεν νὰ κρυπταίμεν ἀπὸ παντοῦ ἐς τὰ θησαυροφυλάκια τῆς διανοίας μας διὰ νὰ ἔχωμεν ἐγκωμιαστήν. Ἐκεῖνον τὸν ἀκωήτῃν ὀφθαλμὸν καὶ ὅχι διὰ τὴν ἐκ μέρους τῶν ἀνθρώπων δόξαν καὶ τοὺς ἐπαυούς, τοῦ πολλὰς γίνοντα, πρὸς χάριν, νὰ γίνωμεν ἀνάξιοι τῆς δόξης καὶ τῆς τιμῆς τοῦ Θεοῦ. Ὡ Καθ' ἕσαν καὶ τὰ δύο εἶνα καταστρεπτικά καὶ πρὸς θλάθην τῆς σωτηρίας μας καὶ νὰ πράττῃ δηλαδὴ συνέκ κατὰ τὰ πνευματικὰ καὶ νὰ ἀποδλέπῃ εἰς τὴν ἀνθρωπίνην δόξαν, καὶ νὰ ὑπερηρευνώσῃται δι' αὐτὰ τὰ δὲ δυνήθῃ νὰ κατωρθώσῃ. Δι' αὐτὸ πρέπει νὰ εἴμεθα συνετοὶ καὶ ἀγρυπνοὶ καὶ νὰ ἐπιθέτωμεν εἰς τοὺς

1. Matth. 6, 17-18.

2. Matth. 6, 2.

ἐαυτοῦς μας τὰ φάρμακα τῆς βελας Γραφῆς, ὥστε νὰ μὴ αἰχμαλωτίζωμεθα ἀπὸ τὰ δάκρυα αὐτὰ πάθη. Διότι καὶ ἂν κάποιος ἔχη καταρθώσει ἀναρίθμητα (ἀγαθὰ) καὶ ἔχει ἀσκήσει, ὅλην τὴν ἀρετὴν, ὅμως ὑπερφηανεύεται, θά γίνῃ ἀπ' ὅλους ὁ πλέον ἐλευθερὸς καὶ ἀθάνατος. Καὶ ταῦτο ἔγινε φανερόν εἰς ἡμᾶς ἐξ αὐτῶν ποῦ ὑπέστη ἐκεῖνος ὁ Φαρισαῖος.⁵ Ἐμὲ τὸ νὰ ὑπερφανευθῇ καὶ νὰ γίνῃ ἀμέσως μικρότερος ἀπὸ τὸν Τελωνιὴν, καὶ ὁ δὲ τῆς ἰδίας του γλώσσης νὰ ἀποβάλλῃ ὅλον τὸν πλοῦτον τῆς ἀρετῆς του, καὶ καταστῇ τὸν ἐαυτὸν τοῦ ἐρημον καὶ γυμνὸν καὶ ὑποστῇ τὸ ποράδιον καὶ νέον ναυάγιον. Διότι, ἀφοῦ ἦλθεν εἰς αὐτὸν τὸν λιμένα, κατεβύθηεν δόκλῃρον τὸ φορτίον του. Τὸ νὰ πάθῃ λοιπὸν τοῦτο ἀπὸ τὴν προσευχῇ, ἣ ὅποια δὲν ἔγινε κατὰ τὸν πρέπουσαν τρόπον, εἶνα, τὸ ἴδον τὸ νὰ ὑποστῇ ναυάγιον εἰς αὐτὸν τὸν λιμένα. Διὰ τοῦτο ἀκριδῶς καὶ ὁ Χριστὸς συνεβούλευε τοὺς μαθητὰς του καὶ ἔλεγε· «ὅταν τὰ πάντα ἐπιτελέσετε, νὰ λέγετε, ὅτι εἰμεθα δοῦλο, ἀχρηστῶν»· διὰ νὰ προφυλάξῃ αὐτοὺς καὶ ἐπιβῇ ἥθελε εὐδύς ἐξ ἀρχῆς νὰ τοὺς ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τὸ καταστρεπτικόν αὐτὸ πάθος. Εἴσατε, ἀγαπητοὶ μου, πῶς δὲν ἔχει κάποιον ὠφέλειαν ὁ κενός, ὁ ὁποῖος εἶνα, συμπετορμένος ἀπὸ τὴν ἀνθρωπίνην δοξάν, 307 Α καὶ πρὸς χάριν αὐτῆς ζῇ ἐναρτίως, κα. ὅτι, ἀφοῦ καταρθώσῃ τὰ ἔργα τῆς ἀρετῆς, ἐὰν φανῇ ὅτι ὑπερφανεύεται δ', αὐτὰ γίνετα ἀπ' ὅλα ἐρημὸς καὶ γυμνός, "Ἄς ἀποφευγῶμεν λοιπὸν, ποικιλοῦς, αὐτὰ τὰ δάκρυα πάθη, καὶ ὅς ἀποβλέπωμεν μόνον πρὸς Ἐκείνον τὸν ἀκαίμητον ἀφθαρτὸν καὶ τίποτε κοινόν ἅς μὴ ἔχωμεν πρὸς τοὺς συνανθρώπους μας, οὔτε νὰ ἐπιζητῶμεν τὸν ἐπαινὸν τῶν ἀλλὰ νὰ ἀκοῦμεθα εἰς τὸν ἐπαινον τοῦ Θεοῦ. Διότι λέγει, «τοῦτου ὁ ἔπαινος δὲν προέρχεται ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους ἀλλὰ ἀπὸ τὸν Θεόν»· Καὶ ὅσον προχωρῶμεν εἰς μεγαλυντῶσαν ἀρετὴν, τόσον περισσότερον νὰ εἰμεθα ταπεινόφρονες καὶ συνεσταλμένοι. Β Διότι, κὶ ἂν ἀκόμη φθασώμεν εἰς αὐτὴν τὴν κορυφὴν τῆς ἀρετῆς, ἐὰν ἀντιπαράθεώμεν μετὰ πολλῆς εὐγνωμοσύνης τὰς ἐργασίας τοῦ Θεοῦ, θὰ ἴδωμεν τότε καλῶς, ὅτι δὲν ἔχομεν προσκλίσαι, ὅτε τὸ ἐλάχιστον αὐτῶν ποῦ δ' ἡμᾶς ἐπαρξεν ὁ Θεός. Μάλιστα ἐξ αὐτῶν τῶν ἐργεσιῶν τοῦ Θεοῦ κάθε ἕνας ἀπὸ τοὺς ἀγίους προέκοψε εἰς τὴν ἀρετὴν. Καὶ διὰ νὰ μάθῃς, ἀκουσε

5. Λουκ. 18, 10, 14.
6. Λουκ. 17, 10.
7. Ρωμ. 9, 29.

τὸν διδασκαλὸν τῆς οἰκουμένης, τὴν οὐρανομήκη ἐκείνην ψυχὴν, πῶς μετὰ ἀπὸ τόσα καταρνώματα, μετὰ τὴν μεγάλην ἐκ τοῦ οὐρανοῦ μαρτυρίαν (διότι λέγει, «οὐτός ἐστιν ὁ ἀκεῖνος ἐκλογὴς μου»), δὲν λησμονεῖ τὰ ἁμαρτήματά του, C ἀλλὰ καὶ τὰ δύο συλλογίζεται. Κα. οὔτε ἀνέχετα νὰ λησμονῇ αὐτὰ περὶ τῶν ὁποίων κατ' ἐξοχὴν ἐπληροφόρηθη, ὅτι, ἔλαβε τὴν συγχωρῆσιν διὰ τοῦ θαπτίσματος ἀλλὰ φωνάζει καὶ λέγει, ὅτι «Εἰμαι ὁ ἐλάχιστος τῶν ἀποστόλων, καὶ δὲν εἰμαι ἄξιος νὰ ὀνομάζωμαι ἀπόστολος». Ἔπειτα, διὰ νὰ διδάσχωμεν τὴν υπερβολικὴν τοῦ παπῆ νοηροσύνην, προσέθεσε, «Διότι, ἐδίωξα τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ»· Τ. κάμνεις, Παῦλε, Ὁ Κυριὸς σου ἀπὸ τὴν γενναιοδωρίαν τοῦ συγχωρῆσαι καὶ ἐξήλεψεν ὅλα τὰ ἁμαρτήματά σου, καὶ σὺ αὐτὰ σκεπτεύεις; Ναι, γνωρίζω καλῶς, λέγει, καὶ δὲν ἀγνοῶ τὴν συγχωρῆσιν τοῦ Κυρίου μου. Ἀλλὰ ὅταν ἐνοήσω τὰς πράξεις μου, D κα. ἴδω τὰ πέλους τῆς φιλανθρωπίας τοῦ Θεοῦ, τότε ἀντιλαμβάνομαι, καλῶς, ὅτι μετὰ τὴν χάριν καὶ τὴν φιλανθρωπίαν αὐτοῦ εἶμαι, ὅτι εἰμαι. Διότι, ἀφοῦ εἶπεν, ὅτι «ἐδὲν εἰμαι ἄξιος νὰ ὀνομάζωμαι ἀπόστολος, διότι, ἐδίωξα τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ», προσέθεσε· «ἂν τὴν χάριν δὲ τοῦ Θεοῦ εἰμαι, ὅτι εἰμαι». Ἐγὼ μὲν, λέγει, ἐπέδειξα τόσην μακρίαν, ἥ δὲ ἀπέμεινε ἀγαθότης αὐτοῦ καὶ ἡ χάρις μου παρέσχε τὴν συγχωρῆσιν. Εἶδες συντετριμμένην ψυχὴν συνεχῶς ἀνακαλοῦσα εἰς τὴν μνήμην τὰ πρὸ τοῦ θαπτίσματος ἁμαρτήματα; Αὐτὸν λοιπὸν ὅς μνησθῶμεν καὶ ἡμεῖς καὶ τὰ μετὰ τὸ θάπτισμα ἁμαρτήματά μας ἐνθυμούμενα, καθημερινῶς καὶ περιστρέφοντες συνεχῶς εἰς τὴν σκέψιν μας οὐδέποτε ἅς μὴ ἐπιτρέψωμεν νὰ λησμονήσωμεν. Διότι ταῦτο θὰ γίνῃ εἰς ἡμᾶς ἱκανὸς χαλινός διὰ νὰ εἰμεθα συνεσταλμένοι καὶ μετρίσθαι. Κα. διότι νὰ ἀναφέρω τὸν Παῦλον, τὸν τόσον μεγάλον τοιοῦτον ἄνδρα, θέλεις νὰ ἴδῃς καὶ αὐτοὺς, οἱ ὁποῖοι ἀναφέρονται εἰς τὴν Παλαιάν Διαθήκην, ὅτι ἐξ αὐτοῦ κυρίως προέκοψαν εἰς τὴν ἀρετὴν, ἅκ τοῦ ὅτι, ἥσαν μετρίφρονες ἔπειτα ἀπὸ πολλὰ καταρνώματα καὶ ἀπερίσπαστον θάρρος; Ἀκούσε τὸν Πατρ' ἀρχὴν νὰ λέγῃ μετὰ τὴν συνομιλίαν μὲ τὸν Θεόν, μετὰ τὴν ὑπόσχεσιν τοῦ Θεοῦ πρὸς αὐτὸν· «Εγὼ ὅμως εἰμαι ὡς καὶ στάετα»¹⁰

8. Πράξ. 9, 30.
9. Α. Κορινθ. 15, 9.
10. Α. Κορινθ. 15, 9.
11. Α. Κορινθ. 15, 10.
12. Γεν. 18, 27.

3 108 Α 'ΑΛΛ' ἐπειδὴ ἐμνημόνευσα τὸν πατριάρχην, ἔαν σὺ φαντασθῇ καλόν, ὡς παροφθαλμιῶν ἐμπροσθεν τῆς ἀγάπης σου αὐτὰ που ἀνεγκύβισαμεν σήμερον, διὰ τὰ ἰδωμέν, ἀφοῦ τὰ ἀναπύσσωμεν, τὴν υπερβολικὴν ἀρετὴν τοῦ δικαίου καὶ ἔλαβεν, λέγει, ὁ Θάβρας τὸν Ἀδραμ καὶ τὸν Ναχώρ τοὺς υἱοὺς του, καὶ τὸν ἐγγονόν του Λωτ καὶ τὴν Σάρραν τὴν νύμφην του, συζυγόν τῶν υἱῶν του. Ὡς πρὸς καὶ ἔδωκεν αὐτοὺς ἀπὸ τῆς χώρας τῶν Χαλδαίων.¹¹ Διὰ τὰ μεταθεῖν καὶ κατοικῆσαι εἰς τὴν γῆν Χαναάν.¹² Ἐκθόσεν δὲ εἰς τὴν Χαρράν¹³ καὶ ἐγκατεστάθη ἐκεῖ· συνεπληρώθησαν δὲ αἱ ἡμέραι τῆς ζωῆς τοῦ Θάβρα εἰς τὴν Χαρράν διακόσια πέντε ἔτη, καὶ ἀπέθανεν εἰς τὴν Χαρράν.¹⁴ Ὡς πρὸς ἀρχώμεν, παρακαλῶ, μὲ ἀκριβέσιον εἰς τὰ ἀναγνωσθέντα, ὅτι ὁ ἀπὸ τῆς ἀπὸ τῶν Χαλδαίων, διὰ τὰ μεταθεῖν καὶ κατοικῆσαι εἰς τὴν γῆν Χαναάν, καὶ ἔδωκεν εἰς τὴν Χαρράν καὶ ἐγκατεστάθη ἐκεῖ. Ὁ μακάριος Στέφανος ἐγκωμιάζει τοὺς ῥουδαίους λέγει· «Ὁ εὐδοξὸς Θεὸς ἐφανερώθη εἰς τὸν πατέρα μας Ἀδραμ, ὁ ὁποῖος ἐκρίσκειτο εἰς τὴν Μεσοποταμίαν, πρὶν αὐτὸς κατοικήσῃ εἰς τὴν Χαρράν, καὶ ἀπ' ἐκεῖ, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς του, μετέκτισεν ὁ αὐτόν»¹⁵ Τί συμβαίνει λοιπόν. Ἐρχεται εἰς ἀντίθεσιν πρὸς τὸν αὐτόν τῆς ἡ θείας Γραφῆς· Μὴ γένοιτο Ἀλλὰ ἐκ τούτου πρέπει νὰ ἐννοήσωμεν, ὅτι ἐπειδὴ ὁ Ἀδραμ ἦτο ἀγαπῶν, εἰς τὸν Θεόν, ἀφοῦ ἐφανερώθη εἰς αὐτόν ὁ Θεός, τὸν δέταξε νὰ ἀναχωρήσῃ ἀπ' ἐκεῖ. Καὶ ἀφοῦ ἐγκατέστησε τοῦτο ὁ Θάβρας ὁ πατήρ αὐτοῦ, ἐν καὶ ἦτο ἐπίσωτος, ἐνεκα τῆς σποργῆς καὶ τῆς ἀγάπης πρὸς τὸν υἱὸν συγκατένευσε νὰ συμμετάσχῃ εἰς τὴν ἀναχώρησιν. Καὶ ἀφοῦ ἦλθεν εἰς

11. Χαλδαίαν ἐκαλεῖτο ἡ μετὰ Βαβυλῶνος καὶ Περσικῶν πόλιν πατριάρχῃ.

12. Ἡ κατοικητέα οὗτος τῶν Χαναανίων, ἀπὸ τῶν τῶν Χαναανίων, χώρα καὶ τελικῶς οὗτος τῶν Ἰσραηλίων, ἀπὸ τῶν τῶν Ἀδραμ, ὅπως τέλος ἔλαβεν τὸ ὄνομα Παλαιστίνη.

13. Ἐντοῦτο κατέστη ὁ Θάβρας μετὰ τὸν υἱὸν του Ἀδραμ, Ναχώρ καὶ τοῦ ἐγγονοῦ του Λωτ, ἀναχωρήσας ἐκ τῆς χώρας καὶ παραμένοντες πρὸς Χαναάν. Ἀποχωρησάντων τῶν Ἀδραμ καὶ Λωτ, παρέμεινεν ὁ Ναχώρ καὶ ἀπεκλήθη ὡς ἐκ τούτου ἡ πόλις Ναχώρ (Γεν. 24, 10).

14. Γεν. 11, 31-32.

15. Πράξ. 7, 2-4.

τὴν Χαρράν καὶ ἐγκατεστάθη ἐκεῖ, τοιαυτοτρόπως ἀπεχώρησεν αὐτῆς τῆς ζωῆς καὶ τότε, κατὰ διαταγὴν τοῦ Θεοῦ, ὁ πατριάρχης μεταβαίνει καὶ ἐγκαθίσταται εἰς τὴν γῆν Χαναάν. Φυσικῶς δὲν μετέφερεν αὐτὸν προηγουμένως ἀπὸ ἐκεῖ ὁ Θεός, ἕως ὅτου ἀπέθανεν ὁ Θάβρας. Ὁ τότε λοιπὸν μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ, λέγει· «Καὶ εἶπεν ὁ Κύριος εἰς τὸν Ἀδραμ· ἔξελθε ἀπὸ τῆς πατρίδος σου καὶ ἀπὸ τοῦ συγγενεῖς σου καὶ ἀπὸ τῶν πατρικῶν σου οἴκων, καὶ ἔλα εἰς τὴν χώραν, τὴν ὅποιαν θὰ σοὶ ὑποδείξω. Καὶ θὰ σε ἀναδείξω εἰς ἔθνος μέγα, καὶ θὰ σε εὐλογῶ καὶ θὰ βοήσω τὸ ὄνομα σου, καὶ θὰ εἶσαι δοξασμένος μετὰ τῶν ἀνθρώπων. Θὰ εὐλογῶ δὲ αὐτοὺς ποὺ σε τιμῶν, καὶ θὰ καταρασθῶ αὐτοὺς ποὺ σε ὀνειδίζουν. Καὶ ἀπὸ σε δ' ἐνός τῶν ἀπογόνων σου, θὰ εὐλογηθῶν ὅλοι αἱ φυλαὶ τῆς γῆς»¹⁶.

Ὡς ἐξετάσαμεν κάθε ἓνα ἀπὸ τὰ λεχθέντα μὲ ἀκριβείαν, διὰ τὰ ἴσμεν τὸ φιλόθεον τῆς γνώμης τοῦ πατριάρχου. Ἐπειδὴ μὴ παρτρέψωμεν ἀπλῶς τὸ λεχθὲν, ἀλλ' ὡς ἐννοήσωμεν πόσον εἶναι τὸ ἐλεῖν τῆς διαταγῆς. Ἐπειδὴ λέγει, ἀπὸ τῆς χώρας σου καὶ ἀπὸ τοῦ συγγενεῖς σου καὶ ἀπὸ τῶν πατρικῶν σου οἴκων, καὶ ἔλα εἰς τὴν χώραν, τὴν ὅποιαν θὰ σοὶ ὑποδείξω. Ἀφῆκε λέγει, τὰ φανερά καὶ δεδωμένα καὶ ἐπρωτὶ μὴ τὰ ἀόρατα καὶ ἀφανῆ. Πρὸς τὸ πῶς ἐξηγεῖται ὁ δικαῖος εὐδὲς ἐξ ἀρχῆς νὰ προσμῇ τὰ ἀφανῆ ἀπὸ τὰ φανερά, καὶ τὰ μέλλοντα ἀπὸ τῶν ἐκείνων, τὰ ὅποια εἶναι χειροπιαστά.¹⁷ Ἀδελφὲν ἦτο θεοδικῶς τυχαῖον πρᾶγμα ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον διετάσσεται νὰ μὴ κάμῃ, νὰ ἐγκαταλείψῃ δηλαδὴ τὴν χώραν, ὅπου κατέκτισε τὸσον χρόνον, καὶ ὅλους τοὺς συγγενεῖς καὶ ὅλους τὸν πατρικὸν οἶκον, καὶ νὰ ἔλθῃ ἐκεῖ, ὅπου δὲν ἐγκατέστη, ὅπου εἶχε πληροφόρηθῃ. Διότι δὲν εἶπεν (ὁ Θεός) εἰς ποίαν χώραν θέλε νὰ μεταφέρῃ αὐτόν, ἀλλὰ μὲ τὴν ἀβεβαιότητα τῆς προσταγῆς ἐξήσκα τὴν εὐσεβείαν τοῦ πατριάρχου. Διότι λέγει· ἔλα εἰς τὴν χώραν, τὴν ὅποιαν θὰ σοὶ ὑποδείξω. Ἰκέψου, ἀγαπῶν μου πόσον γενναῖον φρόνημα ἐκρεῖσσεται διὰ τὰ νὰ πραγματοποιῇ ἡ διαταγὴ, συγχρόνως δὲ (ἀπρητίτα) νὰ μὴ κατέχεται, ἀπὸ κάποιαν γνῆνιν ἐπιδιωξῇ ἢ συνήθειαν. Διότι ἔδωκεν μετὰ τὴν δόξασιν καὶ ἐπικράτησιν τῆς εὐσεβείας ὑπάρχουν πολλοὶ τὸσον προσδεμένοι, εἰς τὴν συνήθειαν, ὥστε θὰ προσέτιμων μυριάκις ἢ τὰ πάντα νὰ ὑπακούουν, ἔστω καὶ ἂν ὑπάρχῃ κατεπείγουσα ἀνάγκη πρὸς ἀναχώρησιν, παρὰ τὰ ἐγκατα-

16. Γεν. 12, 1-8.

λάφουν τὸν προηγουμένον τόπον τῆς κατοικίας των, πολὺ περισσότερον λοιπὸν ἢ το φυσικὸν ὁ δίκαιος αὐτὸς πο-
τε νὰ δυσανασχετήσῃ πρὸς τὴν διαταγὴν καὶ νὰ κατα-
στή διστακτικώτερος. Καὶ εἶναι δυνατόν νὰ συναντήσῃ
κανὴς τοῦτο διὰ μόνον εἰς τοὺς τυχόντας ἀνθρώπους, ἁλ-
λὰ καὶ εἰς αὐτοὺς, οἱ ὅποιοι ἀπέφυγον τοὺς θορύβους
καὶ τὰς κοσμικὰς ἀπασχολήσεις καὶ ἐξέλειξαν τὴν μοναχ-
κὴν ζωὴν. Ἐξήλθε, λέγει, καὶ ἄφησε τοὺς συγγενεῖς, καὶ
τοῦ πατρικὸν οἶκον καὶ ἔλα εἰς τὴν χώραν, τὴν ὁποίαν θὰ
σοῦ ὑποδείξω. Ποῖον λοιπὸν δὲν θὰ θορύβουν αὐτὰ τὰ
λόγια, οὐτε τὸν τόπον, οὐτε τὴν χώραν φανερώκε εἰς αὐ-
τόν, ἀλλὰ μὲ τὴν ἀδεσμάτητα δοκῶντι τὴν γυναικὴν τοῦ
δικαίου. Ὁ ἄνθρωπος δεσφίως κάποιος ἄλλος αὐτὸς ποῦ δι-
ετάρσεντο καὶ ἕνας ἀπὸ τοὺς πολλοὺς, θὰ ἔλεγεν ἔστω,
μὲ διατάσεις νὰ ἐγκαταλείψω τὴν χώραν, ὅπου τώρα κοι-
ταῖς τοὺς συγγενεῖς, τὸν πατρικὸν οἶκον διὰ τὴν μοῦ
φανερώνεις καὶ τὸν τόπον, ὅπου μὲ προστάσεις νὰ ἀφά-
νω, διὰ νὰ γνωρίζω τοῦλάχιστον τὸ μέγεθος τῆς ἀποστά-
σεως. Δὲν ἀπὸ ποῦ θὰ μοῦ γίνῃ γνωστὸν αὐτὸν, ὅτι ἀπὸ
αὐτὴν τὴν ὅπριον ἐγκαταλείπω, αὐτὴν μᾶλλον θὰ μοῦ
φανῇ καλλιτέρα καὶ πλουσιωτέρα; Ἀλλ' ὁ δίκαιος τί ποτε
ἀπὸ αὐτὰ οὐτε εἶπεν, οὐτε ἐκείνη, ἀλλ' ἀποβλέψας πρὸς
τὸ μέγεθος τῶν προσταγμάτων προέκρινε τὰ δεδωμένα ἀ-
πὸ τὰ χειροποιήτα. Ὁ Καίσαρ, εἰς δὲν εἶχε γεναιοφρο-
σύνην καὶ φιλοσοφίαν αὐτῶν, καὶ δὲν εἶχε βιβαχθῇ νὰ
πειθῆται πάντοτε εἰς τὸν Θεόν, θὰ εἶχε καὶ ἄλλο, ὅχι μι-
κρόν, ἐμπόδον, αὐτὸν τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς τοῦ. Δι-
ὅτι γνωρίζετε, ὅτι πολλοὶ ἐξέλεξαν μόνον καὶ μόνον διὰ
τοὺς τόπους τῶν συγγενῶν των νὰ ἀποθάνουν εἰς τοὺς
τόπους αὐτοὺς ἐνθα ἀπέθανον καὶ οἱ γονεῖς.

4 Ἦτο φυσικὸν λοιπὸν καὶ ὁ δίκαιος αὐτός, εἰς δὲν δε-
σφίως εἰς ἦτο παρα πολὺ εὐσεβής, νὰ ἀκαθῆ καὶ αὐτό, ὅ-
τι ὁ μὲν πατὴρ ἀπὸ τὴν ἀγάπην του πρὸς ἐμὲ ἐσηκώθη ἐκ
τῆς οἰκίας του καὶ ἔφυγεν, καὶ παρέδωκε τὴν παιδαίαν συ-
νήθειαν, καὶ ἀποβλέψεν ἀνωτέρως ἀπὸ ὅλα τὰ ἐφάρμοξε μέχρις
αὐτοῦ τοῦ σημείου καὶ σχεδὸν πρὸς χάριν μου ἀπέθανεν εἰς
ἐξόν τὸν ἐγὼ δὲ οὐτε μετὰ τὸν θάνατον ἀρνούμενος νὰ
ἀνταποδώσω εἰς αὐτὸν τὴν ἴσην τιμὴν, ἀλλὰ θὰ ἀπέλθω,
ἀφοῦ ἐγκαταλείπω μετὰ τῶν συγγενῶν τοῦ πατρὸς καὶ τὸν
τόπον αὐτοῦ, Ἀλλ' ὅμως οὐδὲν ἐξ αὐτῶν ἠδυνήθη νὰ τοῦ
ἐξαοθενήσῃ τὴν ὁρμὴν ἀλλ' ἡ θερμὴ πρὸς τὸν Θεὸν ἀγά-
πη ἔκρινε νὰ φαίνονται εἰς αὐτὸν τὰ πάντα εὐκόλα καὶ
καταρθευτά. Ἐπειδὴ καὶ αὐτὸν θὰ ἐπιδόμω, εἰς δὲν δεσφί-

ως ἤθελε νὰ ἐνεργήσῃ μὲ ἀνθρωπίνους ὁπολογισμούς. Θὰ
ἔλεγε δηλαδὴ, ποῦ θὰ ἀπέλθω ἐγὼ εἰς τοιαύτην ἡλικίαν βα-
δίζω ἤδη πρὸς τὸ βαθυπαιὸν γῆρας, ἢ ἂν χωρὶς νὰ ἔ-
χω μαζί μου τὸν ἀδελφόν, οὐτε τοὺς συγγενεῖς, ἀλλὰ κε-
χωρισμένος ἀπὸ ὅλους τοὺς σχετιζομένους μὲ τὸ γένος
μου, πῶς θὰ ἐγκατασταθῶ ἐπὶ ἔρημος καὶ ξένος εἰς ξένην
χώραν, χωρὶς νὰ γνωρίζω ποῦ θὰ τελεσθῇ ἡ περὶ πλάνη-
σις. Ἐάν δὲ καὶ μοῦ συμβῇ νὰ ἀποθάνω εἰς τὸ μέσον τῆς
ὁδοῦ, ποῖον τὸ φέλος τῆς τοιαύτης ταλαιπωρίας. Ποῖος
θὰ μὲ ἐνταφιάσῃ τὸν γέροντά, τὸν ξένον, τὸν ἐξόριστον,
τὸν ἀκεῖ πατρίδας καὶ κοιτίδας, ἴσως ἡ σύζυγος θὰ πα-
ρακαλέσῃ τοὺς γείτονας νὰ ἐπιδείξουν κάποιαν συμπάθει-
αν καὶ θὰ ἐκτελήσῃ τὰ καθήκοντα (τῆς ταφῆς) μὲ κά-
ποιον ἐρμὸν καὶ συνεμπορὸν. Καὶ πόσον θὰ μοῦ εἶνα εὐ-
χάρις τὸν νὰ ἀποθάνω καθήμενος ἐδῶ αὐτὸν τὸν σὺντομον
χρόνον, ποῦ ἀπομινε ἀκόμα νὰ ζήσω. Ὁ παρὰ μὲ τὸ γῆ-
ρας νὰ περὶ φέρωμαι ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ἀπὸ ὅλους νὰ κατη-
γορεύωμαι, ὅτι οὐτε εἰς τοιαύτην ἡλικίαν ἠδυνήθη νὰ ἡσυ-
χάω μεταβαίνων ἐκ τοῦ ἐνὸς τόπου εἰς τὸν ἄλλον καὶ ποῦ
θενά νὰ μὴ παραμείνω. Ἀλλ' ἔπειδὴ τίποτε ἀπὸ αὐτὰ δὲν
ὑπελόγησε αὐτὸς ὁ δίκαιος, ἐπιπροθυμοποιεῖτο νὰ ἐκτελή-
σῃ τὴν διαταγὴν. ἴσως ὅμως θὰ ἔλεγε κανεὶς, ὅτι ἔρκει
πρὸς προτροπὴν ὁ λόγος (τοῦ Κυρίου πρὸς αὐτόν) ὥστε
εἰς τὴν χώραν, τὴν ὁποίαν θὰ σοῦ ὑποδείξω καὶ θὰ σὲ ἀνα-
δείξω εἰς ἔθνος μέγα καὶ θὰ σὲ εὐλογήσω. Καὶ ὅμως, εἰς
δὲν ἦτο θεοσεβής, ὁ αὐτὸ τοῦτο ἔρκει κατ' ἐξοχὴν νὰ τὸν
καταστήσῃ περισσότερο ἀπορθεύον ὡς πρὸς τὴν ὁπα-
κοήν. Διὸτι ἠδύνετο νὰ εἴπῃ, εἰς δὲν ἦτο ἕνας ἀπὸ τοὺς πολ-
λοὺς, διὰ τὴν μετὰ φέρεις εἰς τὸν ἀγκυρῶν τόπον καὶ μὲ
διατάσεις νὰ ἐγκατασταθῶ εἰς τὴν ξένην χώραν. Διὰ τὴν
εἰς δὲν βέλγῃς νὰ μὲ ἀναδείξῃς μέγα, δὲν μὲ ἀναδεικνύεις ἐ-
δῶ. Διὰ τὴν δὲν μὲ ἀξιωνεῖς τῆς εὐλογίας σου διάγοντάς εἰς
τὴν πατρικὴν γῆν, Ἐάν τυχόν μοῦ συμβῇ, πρὶν φθάσω εἰς
τὸν τόπον, ὅπου μὲ προστάσεις, νὰ ἀποκάμω ἀπὸ τοὺς κό-
πους τῆς ὁδοπορίας καὶ νὰ καταστραφῶ καὶ νὰ ἀποθάνω,
ποῖον εἶνα ὁ ἐμὲ τὸ φέλος τῶν ὑποσχέσεων. Ἀλλ' ἔξ
αὐτῶν τίποτε οὐτε καὶ νὰ ἀκαθῇ ἐπιτρέψεν, Ὁ ἀλλὰ ὁ-
πῆκουε μόνον εἰς τὴν διαταγὴν, ὅπως ἀκριβῶς δοῦλος εὐ-
γνώμων, χωρὶς νὰ περιεργάζεται, οὐτε νὰ πολυεξετάσῃ,
ἀλλ' ἔπειθετο καὶ εἶχε καλῶς πληροφρονηθῇ, ὅτι ἦσαν ἀλη-
θεῖς αἱ διαβεβαιώσεις τοῦ Θεοῦ. Ἐκαὶ θὰ σὲ ἀναδείξω εἰς
ἔθνος μέγα καὶ θὰ σὲ εὐλογήσω καὶ θὰ δοξάσω τὸ ὄνομα
σου καὶ θὰ εἶσαι δοξαζόμενος μετὰ τῶν ἀνθρώπων. Με-

για το μέγεθος τῆς ὑποσχέσεως. «Θά σέ ἀναδείξω, λέγει, εἰς ἔθνος καὶ θά σέ εὐλογῶ, καὶ θά δοξάσω τὸ ὄνομά σου». Δὲν θά σέ ἀναδείξω μόνον ἔθνος μέγα, καὶ θά καταστήσω περίωφρον τὸ ὄνομά σου ἀλλὰ καὶ «θα σέ εὐλογῶ, καὶ θά εἶσαι δοξαζόμενος μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων». Μὴ νομῇς ἀγαπητέ μου, ὅτι ἀποτελεῖ ταυτολογίαν τὸ λέγεσθαι, δηλαδὴ «καὶ θά σέ εὐλογῶ, καὶ θά εἶσαι εὐλογημένος». Θά σέ ἀξιάσω, λέγει, τῆς εὐλογίας, ὥστε αὐτὴ θά παραμῇ αἰωνίως. Ἐ Διότι θά εἶσαι εὐλογημένος μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων, ὥστε κάθε ἓνας αὐτῶν μεγάλης τιμῆς θά φροντίσῃ νὰ πληρώσῃ τὸν ἐαυτὸν τοῦ εἰς τὴν ἰδικὴν σου συνακοτροφίην. Βλέπε πῶς εὖθὺς ἐξ ἀρχῆς προέλεγεν εἰς αὐτὸν τὴν περίσσειαν Θεοῦ, εἰς τὴν ὅποιαν ἐπρόκειτο νὰ τὸν ἐγκαταστήσῃ «Θά σέ ἀναδείξω, λέγει, ἔθνος μέγα καὶ θά δοξάσω τὸ ὄνομά σου, καὶ θά σέ εὐλογῶ καὶ θά εἶσαι εὐλογημένος μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων» Διὰ τοῦτο καὶ οἱ Ἰουδαῖοι, ὑπερηφανευόμενοι διὰ τὸν πατριάρχην, ¹⁷ ἠθέλησαν νὰ συγκατελεχθοῦν εἰς τὴν συγγενείαν τοῦ καὶ ἔλεγον «ἐμμεθεῖς τὰ κτῆνη τοῦ Ἀβραάμ.» ¹⁸ Ἀλλὰ διὰ νὰ μάθουν ὅτι ἀπὸ τὴν κακίην συμπεριφορὰν τῶν ἔγινον ἀνάξιοι τῆς συγγενείας, ὁ Χριστὸς λέγει πρὸς αὐτοὺς «ὅταν ἦσθε τέκνα τοῦ Ἀβραάμ, ¹⁹ θά ἐκάμνετε τὰ ἔργα τοῦ Ἀβραάμ.» ²⁰ Καὶ ὁ Ἰωάννης δέ, ὁ υἱὸς τοῦ Ζαχαρίου, ὅταν συνηθροίζοντο εἰς τὸν Ἰορδάνην ἔκρινεν, οἱ ὅποιοι ἐστειλόμενοι νὰ βαπτισθοῦν ἔλεγεν πρὸς αὐτοὺς ἡγενημένα ἐχθιδῶν, ποῖος σῶς ὑπέδειξε νὰ ἀποφύγετε τὴν μέλλουσαν ὀργὴν (ἡ ὅποια θά ἐκστῇ μετ' αὐτῶν), κάμνετε λοιπὸν καρποὺς ἁγίους τῆς μετανοίας καὶ μὴ νομίζετε, ὅτι μπόρεῖτε νὰ λέγετε, ἔχομεν πατέρα τὸν Ἀβραάμ. Διότι σᾶς λέγω, ὅτι ὁ Θεὸς δύναται καὶ ἐκ τῶν λίθων τούτων νὰ ἀναστήσῃ ἀπογόνους τοῦ Ἀβραάμ.» ²¹ Ἐ Εἶδες πῶς ἦτο εἰς δόλους ἐνδοξὸν τὸ ὄνομά του, Ἀλλὰ μέχρις ἐδῶ, πρὶν ἰδῶμεν τὸ τέλος, ἀποδεικνύεται ἡ εὐσέβεια τοῦ δικαίου, πῶς ἐπικτεροῦν εἰς τὰ λεχθέντα ὑπὸ τοῦ Θεοῦ καὶ ἀπεδέχτο εὐκόλως διὰ ἑκείνους, τὰ ὅποια ἐφαίνοντο ὅτι ἦσαν ἀνυπόφορα. «Καὶ θά εὐλογῶ, λέγει, αὐτοὺς πού σέ τιμῶν, καὶ θά καταρσθῶ αὐτοὺς πού σέ ὑβρίζουν καὶ ἀπὸ σέ, δι' ἑνὸς τῶν ἀπογόνων σου, θά εὐλογηθοῦν διὰ αἱ φυλαὶ τῆς γῆς» Βλέπε τὴν

17. Ἰωάν. 8, 38.
18. Οἱ εἰς Χριστὸν πιστοὶ εἶναι τὰ ἀληθῆ τέκνα τοῦ Ἀβραάμ (Γαλ. 3, 7).
19. Ἰωάν. 8, 38.
20. Ματθ. 3, 7-8.

συγκατάθεσιν τοῦ Θεοῦ καὶ ποῖαν ἀπόδειξιν μεγάλης φιλίας παρέχει εἰς αὐτὸν Ἐκεῖνους, λέγει, θά κάμω φίλους πού συμπεριφέρονται φιλικῶς πρὸς σέ, καὶ ἑκείνους ἔχθρους, πού εἶναι ἐναντίον σου. Ὁ Τούτο σχεδὸν δὲν ἀνέχονται νὰ ἐπιδείξουν οὔτε οἱ υἱοὶ πρὸς τοὺς γονεῖς, κάμνουτες πρὸς χάριν τῶν τοῦς ἰδίους φίλους καὶ ἐχθρούς. Μεγίστη λοιπὸν, ἀγαπητέ μου, εἶναι ἡ εὐνοία τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν πατριάρχην. Ἐκεῖνους, λέγει, θά εὐλογῶ πού σέ τιμῶν, καὶ ἑκείνους θά καταρσθῶ πού σέ ὑβρίζουν. «Καὶ ἀπὸ σέ δι' ἑνὸς» ἐκ τῶν ἀπογόνων σου θά εὐλογηθοῦν διὰ αἱ φυλαὶ τῆς γῆς. Ἰδοὺ ἐπιπροσθέτως καὶ ἄλλη γενναὶα ὁμολογία. Διότι διὰ αἱ φυλαὶ τῆς γῆς, λέγει, θά φροντίσῃ διὰ τοῦ ὀνόματος σου νὰ εὐλογηθοῦν, καὶ ἀπὸ τὴν ἰδικὴν σου προσωνυμίαν θά τακτοποιήσῃ τὰς ὑποθέσεις τῆς ζωῆς τῶν μὲ περισσότεραν σεμνότητα.

5. Ὁ Ἰωάννης, ἀγαπητέ μου, ποῖα πράγματα περὶ τοῦ διέταξεν ὁ Θεὸς τὸν Χωλδαῖον, τὸν γέροντα, ὁ ὁποῖος δὲν ἐγνωρίζε νόμον, οὔτε εἶχεν ἀναγνώσει τοὺς προφήτας, οὔτε εἶχεν ἀκούσει κάποιοι ἀλλήν διδασκαλίαν, Εἶδατε πόσον εἶναι τὸ μέγεθος τῶν προσογκμάτων, πῶς ἐχρημάζετο κάποιοι νενοκαφρανα καὶ νεοκακὴν ψυχὴν διὰ τὴν ἀπλήρησιν τῶν βλέπετε λοιπὸν καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην τοῦ πατράρχου, ὅπως μᾶς φανερῶναι αὐτὴν ἢ θεοῦ Γραφῇ; «Καὶ ἀνεχώρησεν ὁ Ἀβραμ, λέγει, ὅπως τοῦ εἶχεν εἶπε ὁ Κύριος ὁ Θεός καὶ ἐπορεύετο μαζί του ὁ Λώτ» ²² Δὲν εἶπεν ἀπλῶς, «ἀνεχώρησεν ὁ Ἀβραμ», ἀλλὰ, «ὅπως τοῦ εἶχεν εἶπε ὁ Κύριος ὁ Θεός». Ἐπράξε τὰ πάντα, λέγει, συμφώνως πρὸς τὴν διαταγὴν. Ἐ Εἶπεν νὰ ἐγκαταλείψῃ τὰ πάντα, καὶ τοὺς συγγενεῖς καὶ τὸν πατρικὸν οἶκον καὶ τὰ ἐγκατέλειπεν. Εἶπεν νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν χώραν, τὴν ὅποιαν δὲν ἐγνώριζεν καὶ ὑπήκουσεν. Ὑποσχέθη ὅτι θά τὸν ἀναδείξῃ ἔθνος μέγα καὶ θά τὸν εὐλογῇ ἐπίστευσεν ὅτι θά γίνῃ καὶ τοῦτο. Καὶ ὅπως τοῦ εἶχεν εἶπε ὁ Κύριος ὁ Θεός τοιοῦτο τρόπον ἀνεχώρησεν. Ἐπίστευσε δηλαδὴ εἰς τὰ λεχθέντα ὑπὸ τοῦ Θεοῦ χωρὶς ἐνδοιασμῶν καὶ ὁμολογίαν καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἀνεχώρησεν μὲ σταθεράν τὴν σκέψιν καὶ τὴν ἀπόφασιν. ²³ Ἀ δι' αὐτὸ καὶ ἔλαθε πολλὴν χάριν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ. «Καὶ ἀνεχώρησε, λέγει, καὶ ὁ Λώτ μαζί του». Διὰ τὸ, ἀπὸ εἶπεν ὁ Θεός, «ἐξέλθε ἀπὸ τὴν χώραν σου καὶ

21. Πρόκειται περὶ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ (Γαλ. 3, 16. Ἰωάν. 5, 46).
22. Γεν. 12, 4.

ἀπὸ τούτων συγγενεῖς σου καὶ ἀπὸ τῶν πατρικῶν σου οἴκου», ἔλαβε καὶ τούτων μὲς τοῦ· Ὁχ. θεοδικῶς κατὰ παράδοσιν τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ ἄλλ' ἐπειδὴ ἰσως (ὁ Λὼν) ἦτο νέος καὶ ὁ Ἀβραάμ ἀντακαταστάτης τοῦ πατρὸς του, καὶ ἀκείνος πάλιν διὰ τὴν φιλοστοργίαν καὶ τὴν καλωσύνην αὐτοῦ (τοῦ Ἀβραάμ) ἦτο στενὰ συνδεθεῖν μετὰ τοῦ δικαίου, δὲν ἀνέχετο διὰ τὸν λόγον αὐτὸν νὰ τὸν ἐγκαταλείψει. Ἐξ ἁλλοῦ δὲ καὶ ὥσάν υἱὸν του εἶχεν αὐτόν, μὴ θυγὴ θέῃς εἰς το αὐτὴν ἡλικίαν νὰ ἀποκτήσῃ τέκνα ἐξ αἰτίας τῆς σπερμάτης τῆς Σάρκα. Ἡ Ἐκτὸς τούτου καὶ ὁ πρότερος τοῦ νεοῦ δὲν ἀπέχετο πολὺ ἀπὸ τὴν συμπεριφορὰν τοῦ δικαίου. Διότι αὐτὰ τούτο πόσῃ σύνεσιν δὲν μαρτυρεῖ, τὸ νὰ διακρίνῃ δηλαδὴ τὸν ἑαυτὸν τοῦ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ δικαίου, ἐνῷ παρευρίσκοντο καὶ οἱ δύο ἀδελφοί,²³ καὶ νὰ διακρίνῃ καὶ ξεχωρίσῃ εἰς ποῶν ἀπὸ τούτων θεοῖς πρέπει, νὰ ἀπιστευθῇ τὴν ζωὴν του. Καὶ τὸ νὰ προτιμῇ τὴν ἀποδημίαν καὶ αὐτὸ πάλιν ἦτο ἀποδείξις τῆς αἰσθητικῆς συμπεριφορᾶς του. Διότι ἐὰν καὶ ἐφάνη τελικῶς νὰ σφάλῃ ὅταν ἐξετάσῃ τὰ πρωτεῖα,²⁴ ἐφρόντιζεν ὅμως νὰ ἀκολουθῇ κατὰ πόδας τὴν συμπεριφορὰν τοῦ δικαίου. Δὲ τούτο καὶ ὁ δικαίος κατέστησεν αὐτὸν συνοδοιπόρον καὶ ἀκείνος ἀπὸ τὴν παρρησίαν εἰς τὸν πατρικὸν οἶκον, προστίμησε μὲ προθυμίαν τὴν ξένην χώραν. Ὁ Ἐπειτα δὲ νὰ μάθωμεν ὅτι δὲν ἦτο νέος ὁ πατριάρχης, ὅταν τὸν ἐπρόσταζεν αὐτὰ ὁ Θεός, ἀλλὰ προσχωρῶν ἦδη πρὸς τὸ γῆρας, ὅποτε οἱ περισεότεροι τῶν ἀνθρώπων δεικνύουν μεγαλύτεραν ἀπροθυμίαν πρὸς τὰς ἀποδημίας λέγει. «Ὁ δὲ Ἀβραάμ ἦτο ἐδόξω ἵκανοὶς πέντε ἐτών», ὅταν ἀνεχώρησεν ἀπὸ τὴν Χαρράν.²⁵ Εἴδες πῶς οὔτε ἡ ἡλικία, οὔτε κατ' ἄλλα ἐξ αὐτῶν, τὰ ὅποια ἠδύνουντο νὰ τὸν συγκρατήσωσι εἰς τὴν πατρικὴν γῆν ἐγένυνεν εἰς αὐτὸν ἐμπόδιον, ἀλλ' ἀπεβλήθη ἢ πρὸς τὸν Θεὸν ἀγάπη ἀνωτέρα βλῶν. Διότι, ὅταν ἡ ψυχὴ εἶναι ἀγρυπνῶς

23. Ἀβραάμ καὶ Νεχὲρ.
24. Πρόκειται, περ. ἡ, μεταξὺ τῶν πατρικῶν καὶ Ἀβραάμ φιλικῶς. Συνεπὶ τούτου οἱ δύο ἀγνοοῦσιν καὶ ὁ μὲν Ἀβραάμ καλεῖται καὶ ὁ Νεχὲρ. ὁ δὲ ἄλλος ἐγκαταστάτης εἰς τὴν πατρικὴν τὴν Σοδόμων (Γεν. 13, 6-12).

25. Ἐκτὸς τὸ Γεν. 11 26 ὁ Ἀβραάμ ἐγεννήθη εἰς τὸν Θόρραν ἥτοι 70 ἐτών. Ὅπως ἀπέθανεν εἰς τὴν αὐτὴν ἡλικίαν καὶ ὁ Νεχὲρ 1 22. Ὁ Ἀβραάμ ζούσιν ἐν Χαρράν εἰς ἡλικίαν 75 ἐτών καὶ κατὰ τὸ Γεν. 7 4 μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς τοῦ Ἰσοῦς τὸ Γεν. 11 26 δὲν εἶναι τὴν αὐτὴν ἡλικίαν τῆς γεννήσεως λαβὼν ἀναφέρει καὶ τὴν ἑταίρην ἀδελφὴν ὡς γεννηθέντα κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος.
26. Γεν. 12 1.

καὶ νηφάλιος, ὑπερνικᾷ ὅλα τὰ ἐμπόδια καὶ ἀφαικύνεται ἐξ ὀλακλήρου εἰς τὸ ποδοῦμενον, καὶ δὲν ἀνακόπτεται ἀπὸ τὰς παρουσιαζομένας δυσχερείας, ἀλλὰ ὑπερπηδᾷ τὰ πάντα. Ὁ καὶ δὲν σταματᾷ προηγουμένως, ὥς ὅτου ἐπιτυχὴ ἐκείνη, τὸ ὅποιον ἐπιδιώκει. Διὰ τούτου λοιπὸν καὶ ὁ δικαίος αὐτός, ἐν καὶ ἦτο δυνατόν νὰ παρεμποδίζετο καὶ ἀπὸ τὸ γῆρας καὶ ἀπὸ ἄλλα πολλά, ἀφοῦ διέρρηξε ὅλα τὰ θεσμά, ὥσάν νέος γεῖτος σφρίγος, μὴ ἐμπόδιζόμενος ἀπὸ τῆς κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἐσπευδε καὶ ἐδιώκετο νὰ ἐκπληρώσῃ τὴν προσταγὴν τοῦ Δεσποτοῦ. Οὕτε θεοδικῶς εἶναι δυνατόν ποτε νὰ θελήσῃ κάποιος νὰ ἐπιδείξῃ κάτι γενναῖον καὶ ἀνδρείον καὶ νὰ τὰ φέρῃ εἰς πέρας κατ' ἄλλου τρόπον, ἐὰν αὐτὸς δὲν ταχθῇ προηγουμένως ἀντιμέτωπος πρὸς ὅλα ἐκείνα, τὰ ὅποια πρόκειται νὰ σταθεῖν ἐμπόδια εἰς τὴν προσπάθειάν του. Ἐ τούτου λοιπὸν γνωρίζων πολὺ καλῶς καὶ ὁ δικαίος αὐτός ἀφοῦ παρέταξε τὰ πάντα, καὶ δὲν ὑπελόγησε οὔτε τὴν συνθήκην, οὔτε τοὺς συγγενεῖς, οὔτε τὸν πατρικὸν οἶκον, οὔτε τὸν τάφον, οὔτε τὸ ἴδιον τὸ γῆρας, εἰς ἐκείνους μόνον ἐστρεψε τὴν προσοχήν του, πῶς θὰ δυναθῇ νὰ ἐκπληρώσῃ τὴν διαταγὴν τοῦ Θεοῦ. Καὶ ἦτο δυνατόν νὰ ᾤρις πρῶτα πολὺ παράδοξον, ἀνθρώπου εἰς δαδντατον γῆρας νὰ μεταναστεύῃ μετὰ τῆς γυναίκας καὶ αὐτῆς προεχωρημένης ἦδη εἰς τὴν ἡλικίαν καὶ μετὰ τοῦ πλήθους τῶν βούλων, καὶ χωρὶς νὰ γνωρίζῃ ποῦ θὰ σταματήσῃ ἢ περιπλανηθῇς του. Καὶ νὰ ἀναλογισθῇ κανεὶς σοβαρῶς καὶ ἐκείνῳ, πῶς δηλαδὴ ἦτο κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἡ δυσκολία τῶν ὁδοποριῶν 313 Α. Οὕτε θεοδικῶς ἦτο δυνατόν, ὅπως τώρα νὰ συναντασθῇ μετ' ἄλλων ἀνέτως καὶ νὰ πηγαίνωμεν ἀπὸ τὸν ἑνα τόπον εἰς τὸν ἄλλον μετὰ τὴν εὐκολίαν, μετὰ τὸ νὰ εἶναι ἡ ἐξουσία δὲ χρημένη κατὰ πότους καὶ νὰ ἀναγκάζονται, οἱ διερχόμενοι δὲ ἀπὸ τῶν διαφόρων τόπων νὰ πηγαίνωσι ἀπὸ ἀρχόντων εἰς ἀρχοντας, καὶ νὰ μεταβαίνουν καθημερινῶς σχεδὸν ἀπὸ θαλάσσης εἰς ἐσπέρην.²⁷ Καὶ τοῦτο λοιπὸν ἦτο σοβαρὸν ἐμπόδιον εἰς τὸν δικαίον, ἐὰν θεοδικῶς δὲν εἶχεν μεγάλην ἀγάπην εἰς τὸν Θεὸν καὶ ὑπακοὴν εἰς τὴν προσταγὴν του. Ἀλλ' αὐτός, ἀφοῦ δὲ ἔσπισε ὥσάν ἀράχνην ὅλα τὰ ἐμπόδια, καὶ ἰσχυροποίησε δὲ τῆς πίστewος τὴν σκέψιν καὶ ἐπεισθὲν εἰς τὴν ἀπαίτησιν Αὐτοῦ, ὁ ὅποιος ἔδωκε εἰς αὐτὸν τὰς ὑποσχέσεις, ἤρχισεν τὴν ὁδοπορίαν. Ἡ καὶ ἔτι ἄρα μοι

27. Πρόκειται, περ. τῆς ἀρχικῆς πολιτικῆς συγκρατήσεως εἰς τὴν πόλιν.

ζι του, λέγει, ὁ Ἀδραμ τὴν Σάρρα τὴν γυναῖκα του, καὶ τὸν Λῶτ τὸν υἱὸν τοῦ ἀδελφοῦ του καὶ ὅλα τὰ ὑπάρχοντά των, ὅσα ἀπέκτησαν εἰς τὴν Χαρρὰν καὶ ἔφυγε διὰ τὰ μετασθῆ εἰς τὴν γῆν Χαναάν.³⁸

Ὁ βλέπει τὴν ἀκριβὲς αὐτῆς Γραφῆς, πῶς εἰς ἡμᾶς τὰ πάντα διηγέτο, διὰ τὰ μάθωμεν ἐξ ὧν τὴν εὐσέβειαν τοῦ δικαίου «Καὶ ἐπῆρε μὲς του, λέγει, τὴν Σάρραν τὴν γυναῖκα του καὶ τὸν Λῶτ τὸν υἱὸν τοῦ ἀδελφοῦ του, καὶ ὅλα ὅσα ἀπέκτησαν εἰς τὴν Χαρρὰν» Δὲν εἶπεν ἀσκοπῶς ὅλα ὅσα ἀπέκτησαν εἰς τὴν Χαρρὰν, ἀλλὰ διὰ τὰ μάθωμεν ὅτι ὁ πατριάρχης δὲν μετέφερε τίποτε ἀπὸ τὴν χώραν τῶν Χαλδαιῶν, ἔτι ἀλλ' ἀποῦ παρεχώρησεν εἰς τὸν ἀδελφὸν ὅλα ἐκεῖνα τὰ πατρικὰ πρόγνηματα, ταυτοιστρόπως ἀνεχώρει, φέρων ἐκεῖνα μόνον μὲς τοῦ, ὅσα ἡδυνήθη νὰ ἀπακτήσῃ εἰς τὴν Χαρρὰν. Καὶ τοῦτο ἐπαρτεῖται ὁ ἀς ἀθαύαστος αὐτὸς βυθρῶπος, ὅτι διότι ὑπελόγιζεν αὐτὰ, οὕτε δ.ότ. ἦτο φιλοχρήματος, ἀλλὰ διὰ νὰ ἡμπορῇ νὰ ἐπιδικεύῃ εἰς ὅλους μὲ τὴν παρουσίαν του τὴν πρὸς αὐτὸν πρόνοιαν τοῦ Θεοῦ. Διότι ἐκεῖνος, ὁ ὅπως ἐξηγάγε αὐτὸν ἀπὸ τὴν χώραν τῶν Χαλδαιῶν καὶ ἀπ' ἐδῶ πάλιν τὸν διέταξε νὰ μετακίσει, ὁ ἴδιος ἦτο τοῦ τοῦ ἡξίονεν εἰς κάθε μίαν χώραν τὴν περιουσίαν καὶ τοῦ ἐξουδετέρωνε κάθε δυσκολίαν. Συνεπῶς καὶ τοῦτο πάλιν ἦτο ἀποδείξις τῆς εὐσεβοῦς δ' ἀθεοῦς του νὰ μεταφέρῃ τόσον πολλὰ καὶ ταυτοιστρόπως νὰ καθίστῃ δολόκληρον τὴν ὁδὸν. Ὁ Διότ. κάθε ἕνας, ὁ ὅπως ἐβλεπεν αὐτὸν φυσικὸν ἦτο νὰ ἤθελε νὰ μάθῃ τὴν αἰτίαν τῆς ἀποδημίας τοῦ δικαίου. Ἐπειτα πληροφοροῦμενός ἐστι κατὰ διαταγὴν τοῦ Θεοῦ μεταβαίνει εἰς τὴν ξενὴν χώραν, ἀποῦ ἐγκατέλειπε τὰ ἰδικά του δ.³⁹ αὐτῶν τῶν ἔργων ἰδιδάσκειτο καὶ ἐμύσθαιεν καὶ τὴν ἀρετὴν τῆς ὑπακοῆς τοῦ δικαίου καὶ τὴν ὑπερβολὴν τῆς πρὸς αὐτὸν προνοίας τοῦ Θεοῦ. «Καὶ ἔφυγε, λέγει, διὰ τὰ μετασθῆ εἰς τὴν χώραν Χαναάν». Ἀπὸ τοῦ ἐγγνώρισεν, ὅτι εἰς τὴν χώραν Χαναάν θὰ σταματήσῃ ἢ ἀποδημία του ἀποῦ ἡ προσηγορία ἔλεγεν οὕτως: «Ἐλθ' εἰς τὴν χώραν, τὴν ὅποιον θὰ σοῦ ὑποδείξω», ἔ. " οὕς ὁ Θεὸς ἀφανέρωσε καὶ τοῦτο εἰς αὐτὸν ὑποδείξας εἰς τὴν σκέψιν του τὴν χώραν, εἰς τὴν ὅποιον ἤθελε νὰ τὸν ἐγκαταστήσῃ. Ἀκριβῶς δ' αὐτοῦ, ὅσον ἐπαράσταξεν αὐτὸν τοῦ ὁμιλεῖ ἀπροσδιοριστικῶς «ἔλα εἰς τὴν χώραν τὴν ὅποιον θὰ σοῦ ὑποδείξω» διὰ τὰ μᾶς συγκαλύπτῃ τὴν ἀρετὴν τοῦ δικαίου. Ἐπειτα ἐπειδὴ προσέφερε ἀφθόνης ὅσα ἐξηγῶντο ἀπ'

38. Γεν. 12, 5.

αὐτόν, ταχέως καὶ ὁ Θεὸς τοῦ ἀγνωστοποίησε τὴν χώραν, εἰς τὴν ὅποιον ἤθελε νὰ τὸν ἐγκαταστήσῃ. Ἐπειδὴ δηλαδὴ προέβλεπε τὸ μέγεθος τῆς ἀρετῆς τοῦ δικαίου, δ' αὐτὸ καὶ τὸν ἐπῆρε ἀπὸ τὴν πατρίδα του καὶ τὸν διέταξε νὰ μὴ λάσῃ μὲς τοῦ ἀδελφοῦ, ἐπειδὴ ἤθελε νὰ γίνῃ αὐτὸς διδάσκαλος.⁴⁰ Ἀ τῶρα μὲν εἰς ὅλους ἐκείνους, οἱ ὅποιοι εὐρίσκοντο εἰς τὴν Παλαιστίνην, μετ' ὧν θὰ καὶ εἰς αὐτούς, οἱ ὅποιοι εὐρίσκοντο εἰς τὴν Αἴγυπτον. Εἰδὲς πῶς δὲν ἐξαργυρῶνται ἀπὸ τὴν φύσιν τὰ πρόγνηματα τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς κακίας, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν δ' ἄβυσσον τῆς γνώμης μας. Διότ. ἰδοὺ, ὅσον ἀφορᾷ τὴν φυσικὴν σχέσιν ἦσαν ἀδελφοὶ καὶ ὁ πατριάρχης καὶ ὁ Ναχώρ, δὲν ἦσαν διωγῶς καὶ κατὰ τὴν γνώμην. Ἀλλ' ἐκεῖνος μὲν (ὁ Ναχώρ) ὦν καὶ ὁ ἀδελφός του εἶχε φθάσει εἰς τόσον μεγάλην ἀρετὴν, ἥτο ἀκόμη προσκεκολλημένος εἰς τὴν πλάνην αὐτοῦ δὲ δ' αὐτῶν τῶν πραγμάτων ἐδεικνυε καθημερινῶς εἰς ὅλους τὴν κατὰ θεὸν ἀξίαν τῆς ἀρετῆς του «Καὶ ἦλθε, λέγει εἰς τὴν χώραν Χαναάν καὶ ἐσχίσεν ὁ Ἀδραμ τὴν χώραν κατὰ τὸ μήκος αὐτῆς Β' μέχρι τῆς τοῦ τόπου τῆς Συχέ»,⁴¹ εἰς τὴν τοποθεσίαν εὐψηλῆ ὄρους.⁴² Μᾶς διδάσκει ἡ Γραφὴ τὸ μέρος τῆς χώρας, εἰς τὸ ὅποιον ἐγκαθίσταται τὴν ὁ δίκαιος. Ἐπειτα, διὰ τὰ μάθωμεν εἰς τῶν ἀκόμη κατὰστασιν εὐρίσκειτο ἐκεῖ λέγει: καὶ δὲ Χαναναῖοι κατώκειν τότε τὴν περιοχὴν αὐτῆν.⁴³ Δὲν ἐτόνισεν ἀσκοπῶς τοῦτο πάλιν ὁ μακάριος Μωϋσῆς, ἀλλὰ διὰ τὰ μάθωμεν καὶ ἀπ' ἐδῶ τὴν φιλοσοφικὴν σκέψιν τοῦ πατρ. ἀρχαίου. Ἐπειδὴ δηλαδὴ ἐστὶ χαν' ἀκόμη τοὺς τόπους ἀκείνους οἱ Χαναναῖοι, ἠναγκάζετο ὥσων ἕνας περιπλανώμενος καὶ ξένος, καὶ ὥσων ἕνας ἀπὸ τοὺς ἀναξίτους καὶ καταφρονεμένους, νὰ διαμένῃ κατοκῶν ἐκεῖ ὅπως ἔτυχε, μὴ ἔχων ἰσως οὕτε ἕνα ταπεινὸν κατάλυμα. Καὶ ὅμως, οὕτε εἰς ταυτην ἀκόμη κατὰστασιν ἐδουλοῦσθ' ἔπρεπε, οὕτε εἶπε διατ' αὐτό: Ὁ Ἐγὼ, ὁ ὅποιος μετὰ τῆς τιμῆς καὶ ἐξυπηρετήσεως ἔξω εἰς τὴν Χαρρὰν, ἀναγκάζομαι τῶρα ὥσων ἕνας ἀπατρις καὶ ξένος καὶ νεφερέτης, νὰ περιέρχωμαι εἰς ἕνα τόπον φ' λαθρῶν καὶ νὰ ἀναστῶ τὴν ἀνάπαυσιν εἰς ἕνα εὐτελὲς κατάλυμα χωρὶς νὰ θύναμαι καὶ τοιοῦτοτρόπως νὰ τὸ ἐπ' οὐχὼ, ἀλλὰ νὰ ἀναγ-

39. Κατηχητὴ πύλις τῆς Χαναάν ἀποκαλύπτει βραδύμερον Νέγκολις. Τῶν κατέλθεν ὁ Ἰακώβ ἐκ τῶν Ἀμορραίων (Γεν. 48, 8). Εἰς σφ. αὐτὴν κεῖμεν πηρὶ αὐτῆς ἐνταφιάσθησαν ὁ Ἀδραμ καὶ Ἰακώβ (Γεν. 49, 29 καὶ 50, 10).

40. Γεν. 12, 6.

41. Γεν. 12, 6.

κόζωμα να ζω εις σκηνάς και καλύβας και να υποφέρω
δύσας τὰς ἄλλας ταλαιπωρίας. Αυτό είναι ὅλον ἐκεῖνο, τὸ
ὅποιον ἔλεγεν «ἐγὼ ἐδῶ και θὰ πὲ ἀναθεῖ ἐν ἔθνους μέγαν»·
Μέχρις ἐδῶ εὐχάριστα εἶναι εἰς ἐμὲ τὰ προσόδια τὰ καλὸν
εἶναι νὰ περιμένω λοιπόν, Ἀλλὰ και εἰς τοιαύτην κατάστα-
σιν εὐρισκόμενος δὲν ἠνέχθη νὰ εἴπῃ τίποτε τοιοῦτον ὁ θί-
καιος, οὔτε νὰ φοβηθῇ· Ὁ ἀλλὰ ἀφοῦ ἐμπιστεύθη εἰς τὰς
διαβεβαιώσεις τοῦ Θεοῦ μὲ ὅλην τὴν σκέψιν και τὴν τελεί-
αν πίστιν, εἶχε συνεχῶς ἀμετάβλητον τὴν σκέψιν δ' αὐτό
και ὁμῶς ἡξιώθη τῆς θείας παρηγορίας.

7. Ἀλλὰ διὰ νὰ μὴ ἐπακρίνωμεν πολὺ τὴν διδασκα-
λίαν, ἀφοῦ στοιατήσωμεν ἐδῶ, θὰ περτωσωμεν τὸν λό-
γον και ἀφοῦ παρακαλέσωμεν τὴν ἀγάπην σας διὰ τοῦτο,
νὰ μιμησθε δηλαδὴ τὴν γνώμην τοῦ δικαίου αὐτοῦ. Καθ' ὅ-
σον θὰ ἴπῃ ἀπὸ τὰ πολλὰ παρόμοια, ἐάν μὲν ὁ δικαίος αὐ-
τός, καλούμενος ἀπὸ χώρας εἰς χώραν, ἐπέδειξε τὸσον με-
γάλην ὑπακοήν και οὔτε τὸ γῆρας, οὔτε τὰ ἄλλα ἐμποδία,
τὰ ὅποια ἀπηρθεύοντο, οὔτε ἡ δυσκολία τῶν καιρῶν ἐ-
κείνων, Ἐ οὔτε κόπῃ ἄλλο ἀπ' αὐτά, τὰ ὅποια ἠδύνατο νὰ
ἀναγκασθῇ αὐτόν, κατωρθώσῃ νὰ τὸν καταστήσῃ περισ-
σότερον ἀπαρόθυμον εἰς τὴν ὑπακοήν· ἄλλ' ἀφοῦ διάσπασε
ὅλα τὰ δεσμὰ ἔπρεξε και ἐβιάζετο ὁ γέρον, ὡς ἂν ἕως
σφριγηλὸς νεός, μετὰ τῆς συζύγου του και τοῦ ἀνεψιοῦ
και τῶν δούλων, νὰ φέρῃ εἰς πέρας τὴν ἐντολήν τοῦ Θε-
οῦ· ἡμεῖς δὲ παρακαλούμενο οὐκ ἀπὸ χώρας εἰς χώραν,
ἀλλ' ἀπὸ τῆς γῆς εἰς τὸν οὐρανὸν νὰ μὴ ἐπιδεκνύμεν οὐ-
τε τὴν ἰσὺν μὲ τὸν δικαίον προθυμίαν εἰς τὴν ὑπακοήν
ἀλλὰ νὰ προβάλλωμεν πολλὰς ψυχρὰς και ἀνωφελεῖς
δικαιολογίας.^{1 5} Ἀ και οὔτε τὸ μέγεθος τῶν ὑποσχέσεων,
οὔτε ἡ ἀσέβεια τῶν ἐλπομένων, τὰ ὅποια εἰσὶ γήϊνα
και παροδικά, οὔτε τὸ ἀξίωμα τοῦ καλοῦντος Θεοῦ (συμ-
θεῖν) νὰ προσελκύῃ ἡμᾶς, ἀλλὰ δεκνύμεν τὸσον ἀσα-
φορίαν ὥστε προτιμῶμεν ἀπὸ τὰ αἰῶνα τὰ πρόσκαιρα, και
τὴν γῆν ἀπὸ τὸν οὐρανόν, και ἀπ' αὐτὰ καὶ δὲν πρόκειται
νὰ τελειώσωμεν ποτε, ἐκεῖνα τὰ ὅποια πρὶν νὰ φανοῦν, χά-
νουντο. Διότι μέχρι ποτε εἶπε μου, θὰ εἴμεθα τὸσον τρελ-
οὶ διὰ τὴν συλλογὴν τῶν χρημάτων, Ποία εἶναι αὐτὴ ἡ
λύσσα τὸ νὰ πολιορκουμέθα καθημερινῶς ἀπὸ τὴν φοβε-
ρὰν αὐτὴν ἐπιθυμίαν και οὐδέποτε νὰ μένωμεν ἱκανοὶ ἡ-
μένοι, ἀλλὰ νὰ συμπεριφερόμεθα και ἀπὸ τοὺς μεθυστοὺς
χειρότερον, Διότι ὅπως ἀκριδῶς ἐκεῖνο, ὅσον περισσότε-
ρον πίνουν τὸν γνῆσιον οἶνον· Ὁ τὸσον περ σφόδτερον κα-
τακαίοντα ἀπὸ τὴν ἐπιθυμίαν και ἀνάπτουν τὴν κάμινον

τοῦ πάβους φοβερωτέραν τοιουτοτρόπως λοιπόν και αὐ-
το, παραδοθέντες εἰς τὴν τυραννίαν τῆς ἐπιθυμίας τῶν χρη-
μάτων, οὐδέποτε καταστέλλουν πλὴν τὴν ἐπιθυμίαν· ἀλλ'
ὅσον περισσότερα θὰ ἀπακρίσουν, τὸσον περισσότερον ὑ-
ψωνεται ἡ φλόγα και ἀνάπτει, ἡ κάμινος ὀρμητικώτερον.
Δὲν βλέπομεν τοὺς πρὸ ἡμῶν, ὅτ. και ἀφοῦ ἀκουρεύσαν ὀ-
λην σχεδὸν τὴν οἰκουμένην, ἐφυγαν ἀπ' ἐδῶ γυμνοὶ και ἐ-
ρημοὶ και ἡ μόνη ἀπόλαυσίς των ἴπῃ αὐτὴ, τὸ νὰ τοὺς
ζητῶνται ἐκεῖ· εὐθύναι δι' ὅσας πὰς πράξεις των, και τὴν
μὲν περιουσίαν των πολλὰς διαφωράσθησαν διάφοροι· Ὁ
τὰ ἀμαρτήματα δικῶς διὰ τὴν ἀπώκτησιν αὐτῆς μόνος αὐ-
τός φέρει μαζί του και ἀπέρχεται, διὰ νὰ ὑποστῇ τὰς β'.
αὐτὰ τιμωρίας μὲ πολλὴν δαγὴν μὴ δυνάμενος ἀπὸ που-
θενά νὰ ἐξῇ κάποιαν παρηγορίαν. Διὰ τοῖον λόγον, εἶπε
μου, δεκνύμεν τὸσον ἀμέλειαν β' αὐτὴν σωτηρίαν μας και
ὡς νὰ ἐπρόκειτο περὶ ξένης τοιουτοτρόπως σκεπτόμεθα
περὶ τῆς ἰδικῆς μας ψυχῆς, Δὲν ἤκουσες τὸν Χριστόν νὰ
λέγῃ, «τὶ εἰναι δυνατὸν νὰ διασῇ ὁ ἀνθρώπος ἀντάλλαγ-
μα τῆς ψυχῆς του», καὶ πάλιν «τὶ ἔχει νὰ ὠφεληθῇ ὁ ἀν-
θρώπος, ἐάν κερδίσῃ τὸν κόσμον ὅλον, ζημιωθῇ δὲ τὴν ψυ-
χὴν του», Διότι μήπως ἔχεις κάτι ἀντάξιν αὐτῆς; και ἂν
ἀπῆς δολοκλήρον τὴν οἰκουμένην (ὅτ. ἔχεις ἀντάξιν), δὲν
λέγεις τίποτε· Ὁ ἀφελος ἔχομεν λοιπόν, ὅπως ἀπὸ βῶς ὁ
Χριστὸς εἶπεν, ἐάν κερδίσωμεν ὅλον τὸν κόσμον, ζημιώ-
θωμεν δὲ τὴν ψυχὴν, τῆς ὁποίας τίποτε ἄλλο δὲν ὑπάρχει
προσφιλέστερον, Αὐτὴν λοιπόν τὸσον θὰ παραβλέπωμεν
νὰ σπαράσσεται καθήμεν ὡς τὴν τὸσον πολὺτιμον, τὴν δι-
ποῖαν ὀφείλομεν τὸσον πολὺ νὰ σεβώμεθα και φροντίζω-
μεν, και δὲν θὰ δεξωμέν ποτε, ἔστω και κάπως ἐργά, κά-
ποιαν φροντίδα δι' αὐτήν, ὅταν τὴν μίαν μὲν φροσὴν ποιοῦ-
κῇται ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας τῶν χρημάτων, τὴν ἄλλην δὲ κα-
ταξασχίεται ὑπὸ τῆς ἀκαλασίας και ἄλλοις ἀτιμώμεται ὑ-
πὸ τοῦ θυμοῦ και παρασύρεται διαφοροτρόπως ἀπὸ κάθε
ἐνα πάθος ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, Διὰ τοῦτο, παρακαλῶ, ἕως ὅτου ἀ-
κόμη ἔχωμεν καιρόν, ἄς καθαρίζωμεν τὴν ρυπαρότητα αὐ-
τῆς διὰ πλουσίας ἐλεημοσύνης, διὰ νὰ σθενώσωμεν δι' αὐτῆς
τὴν φωτιάν τῶν ἰδῶν μας ἀμαρτημάτων. Διότι λέγει «φω-
τὶ ἀν ἀνοδίδουσιν φλόγας θὰ σθῇ τὸ ὕδωρ και δὲ τῶν ἐ-
λεημοσυνῶν καθαρίζονται αἱ ἀμαρτίαι»²⁶ Διότι, δὲν ὑπάρ-
χει κάτι, τὸ ὅποιον θὰ ἐκληθῇ τὸσον νὰ λυτρώσῃ ἡμᾶς τοῦ

πυρός τῆς καλᾶσεως, δπως ἡ πλουσία ἐλεημοσύνη. Ἄν ἐπιτελέσωμεν αὐτὴν συμφώνως πρὸς τοὺς ὅπ' Αὐτοῦ θεθέντας νόμους, χωρὶς καμῖαν ἐπ' δεξιῇ, δηλαδὴ, ἀλλὰ διὰ τὴν ἀγάπην πρὸς τὸν Θεόν, θὰ δυνηθώμεν νὰ ἀποπλυνώμεν καὶ τὴν ἀκαθαρσίαν τῶν ἁμαρτημάτων μας καὶ νὰ ἀξιώθωμεν τῆς φ' λαμβρώσεως τοῦ Θεοῦ μετὰ τὴν χάριν καὶ τὴν εὐσπλαγχνίαν τοῦ Μονογενοῦς Αὐτοῦ Υἱοῦ, μετὰ τοῦ ὁποῖου εἰς τὸν Πατέρα συγχρόνως εἰς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα (ἀνῆκε) ἡ δόξα, ἡ ἐξουσία, ἡ τιμὴ τῶρα καὶ πάντοτε καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων Γένοιτο.

ΟΜΙΛΙΑ ΤΡΙΑΚΟΣΤΗ ΔΕΥΤΕΡΑ

ΕΚΕΙ ΕΒΛΕΠΕΘΗ Ο ΘΕΟΣ ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΒΡΑΜ ΚΑΙ ΕΙΠΕΝ ΕΙΣ ΑΥΤΟΝ. ΕΙΣ ΤΟΙΣ ΑΓΙΟΤΟΝΟΥΣ ΣΟΥ ΕΑ ΔΕΞΕ ΤΗΝ ΧΑΡΙΝ ΑΥΤΗΣ 36 Ε Ο ΑΒΡΑΜ ΕΠΕΙΔΗ ΕΚΕΙ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΘΗ ΕΙΣ ΑΥΤΟΝ Ο ΘΕΟΣ ΕΚΤΙΣΣΑ ΧΑΡΙΝ ΑΥΤΟΥ ΘΕΣΙΑΣΤΗΡΙΟΝ.¹

Πολὺς καὶ ἀνέκφραστος εἶναι, ἀγαπητοί, ὁ πνευματικὸς θησαυρὸς, ποὺ περιέχεται εἰς τὰ πρὸ ὄλγου ἀναγνωσθέντα, καὶ ὃ αὐτὸ ἀπαιτεῖ προσεκτικὴν διανοίαν καὶ σκεψὶν ὑψάλου καὶ ἀγρυπνίου, ὥστε νὰ μὴ μᾶς διαφυγῇ τίποτε ἀπὸ ὅσα κρυπτόνται εἰς τὰ σύντομα αὐτὰ λόγια. Δι' αὐτὸν ἄκρ' ὥς τὸν λόγον καὶ ὁ φιλόανθρωπος Θεὸς δὲν ἐπέτρεψε νὰ γίνωνται κατανοητὰ καὶ φανερά ἀμέσως καὶ διὰ μιᾶς ἐπ' πολυαῖς ἀναγκασθεὶς διὰ ὅσα περιλαμβάνονται εἰς τὴν Ἁγίαν Γραφήν, διὰ νὰ ἐξυπνήσῃ τὴν διανοίαν μας καὶ νὰ διεξώμεν μεγάλο ἐνδιαφέρον Ὡ καὶ ἔσο. ν' ἀποκαμώμεν τὴν ἐξ αὐτῶν ὠφέλειαν. Διότ' ἐπεὶ ἀπὸ τῶν τρόπων αἱ γνώσεις, ποὺ ἀνεύρισκονται μετὰ κόπον καὶ ὕστερα ἀπὸ ἀνάλογον ἐρευνᾶν, ἐντυπώνονται συνήθως βαθύτερα εἰς τὸ μυαλὸ μας, ἐνῶ, ὅτι μαθαίνεται μετ' εὐκολίαν, περὶ καὶ φεύγει γρηγορώτερον ἀπὸ τὴν καρδίαν μας. Σὺ νεπώς, σὰς παρακαλῶ, νὰ μὴ ἀδιαφορώμεν, ἀλλὰ νὰ ἔχωμε τὸν νοῦν μας ἀγρυπνόν καὶ νὰ ἐξετάζωμεν ἐξ ὁλοκλήρου τὸ βάθος τῶν νοημάτων τῶν κεκμένων, διὰ νὰ ἡμπορώμεν νὰ κερδίσωμεν κάτ. περισσότερον ἀπὸ αὐτὰ καὶ ἔσο. (ὠφελημένοι) νὰ γυρίσωμεν εἰς τὰ σπιτὰ μας. Καθ' ὅσον ἡ Ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ εἶναι πνευματικὸν πανηγύρι καὶ θεραπευτήριον (ματρίειν) τῶν ψυχῶν καὶ εἶναι ἀνάγκη, λοιπόν, σὺν νὰ ἔχωμεν ἐπισκευὰς πανηγύρι ἀφοῦ συγκεντρώσωμεν βιβλὸν ἐμπειρήματα, Ὡ τότε νὰ ἐπιστρέψωμεν, καὶ, σὺν νὰ καταφύγωμεν εἰς τὸ ἱστίριον, νὰ ἐξέλθωμεν ἀπ' αὐτὸ. ἀφοῦ πᾶνωμεν τὰ κατάλληλα φάρμακα διὰ τὰς ἀσθενείας, ποὺ ἔχομεν. Πραγματικά, δὲν συγκεντρωνόμεθα ἕδω κάθε ἡμέραν μετὰ σκοπὸν τὴν ἀπλήν μετὰς ὁ μας ἑπαφὴν καὶ ἐν συνεχείᾳ νὰ ὁ αὐνώμεθα, ἀλλ' ἐρχόμεθα ἕδω διὰ νὰ διδοῖσθῃς κάθε τί τὸ ὠφελεῖν καὶ νὰ

1 Γεν. 18, 7

βαν θεραπευθῆς ἀπὸ τὸ πάθος ποῦ σ' ἐνοχλεῖ, καὶ ἔτσι (φωτισμένος καὶ θεραπευμένος) νὰ φύγῃς ἀπ' ἐδῶ.

Διότ' κατὰ ποίαν λογικὴν δὲν θὰ ἦσαν ἀπὸ τὰ πλεόν παραδόξα τὸ γεγονὸς ἐστὶ, ὅταν στέλλωμεν τὰ παιδιὰ μας εἰς τὸ σχολεῖον, ἔχομεν τὴν ἀπαιτήσιν ἕ καθ' ἡμέρινά νὰ προσδίδουν κάτω εἰς τὰ μαθηματὰ τους, καὶ εἰς κομμίαν περ πτωσὶν δὲν ἀνεχόμεθα νὰ τηγοῖνουν ἐκεῖ ἄσκοπα καὶ ἄκυφλα, ἴδαν δὲν ἀντιληφθῶμεν ἐστὶ, μαθαίνουν κατ' ἐκτενέστερον Ἀντίθετα ἡμεῖς, ποῦ ἔχομεν πλεόν τὴν κατὰ τὴν ἡλικίαν, ὡλονότ' ἤλασμεν εἰς τὸ πνευματικόν αὐτὸ ἰατρεῖον,² ἀνεχόμεθα νὰ μὴ ἔχωμεν τὸν Ἰδ.ον ζῆλον μετὰ τὰ πατρίδια, καὶ μάλιστα, ὅταν τὸ κέρδος ἀποσκοπῇ εἰς τὴν σωτηρίαν τῆς ψυχῆς μας. Δ' αὐτό, σὰς παρακαλῶ, ὁ καθένας μας ὡς ἐξετάζῃ τὸν ἑαυτὸν του, καθ' ἡμέραν, διὰ νὰ βλέπῃ τί ἀκέραιον ἀπὸ τὴν σημερινὴν ἀμύλιαν, τί ἀπὸ τὴν αὐριανὴν, διὰ νὰ μὴ δισωμεν τὴν ἐντυπωσιν ἐστὶ, καὶ ἡμεῖς ἐρχόμεθα εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τυχεῖα καὶ ἄσκοπα.

Τὸ ἐστὶ δὲ ἡ ἐνέργειά μου αὐτὴ μὲ ἀπαλλάσσει ἀπὸ κάθε ἁμαρτίαν (ἁφροῦ, θέβαια, προσφέρω ἐγὼ διὰ ἐν γένει, 3 7 Α' ὅσα ἐξαρτῶνται ἀπὸ ἐμένα, καὶ δὲν παραλείπω τίποτε ἀπὸ τὰ δυνατά), ἐνδὲ εἰς ὅσους ἀγανακτοῦν καὶ δὲν προσέχουν μὲ ἐπιμέλειαν, οὐτε ἔχουν τὴν προθυμίαν νὰ ὠφεληθοῦν κατ' ἐκτενέστερον, γίνεται αἰτία μεγαλύνειας καταδίκης, ἀκούει τὸν Χριστὸν ποῦ λέγει, ὅφ' ἐνός μὲν πρὸς ἐκεῖνον ποῦ ἐκρούει τὸ πάλαιτον εἰς τὸ χῶμα «Δούλε κακέ, ἔπειπε λαοπλόν, σὺ νὰ καταθέσῃς τὸ χρημὰ σου εἰς τοὺς τραπέζοντας καὶ ὅταν θὰ ἤρχωμιν ἐγὼ θὰ ἐπαίρῃ μετὰ σὺν αὐτοῖς ἀπὸ τοῦ μ.οῦ ἀνέκα», ὅφ' ἐτέρου δὲ πρὸς τοὺς Ἰουδαίους, ὅταν δὲν εἶχαν ἔλθει καὶ δὲν τοὺς εἶχαν διηγήσει ἀποδεικνύων εἰς αὐτοὺς μὲ τὴν διδασκαλίαν καὶ τὰ θαύματα μου ἐστὶ εἶμαι ὁ Μεσσίας, δὲν θὰ εἶχαν ἁμαρτίαν διὰ τὴν ἀπιστίαν ποῦ ἔδειξαν εἰς ἐμένα. Τώρα, ὅμως, δὲν ἔχουν πρόσκαιρον, ἢ ὅποια νὰ δικαιολογῇ τὴν ἁμαρτίαν των.³

Ἀλλ' εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσιν δὲν ἐξετάζω αὐτὸ τὸ πρῶτον, ἐάν, δηλαδὴ, ἐκρίνωμαι ἔξω ἀπὸ τὴν ἐνοχλήν, μὰ ἐπιθυμῶ τὴν ἰδικὴν σας προκοπὴν, καὶ πιστεύω ὅτι, ἀκρωτηριάζεται ἡ ἰδική μου ἀγαλλίασις, ἔστω καὶ ἐγὼ χιλίας φορὰς ἀνεύθυνος ἐδῶ καὶ ἔσε'ς δὲν βλέπετε ζῆλον ἀντὶς οὐ πρὸς τὴν προσπάθειαν τοῦ καταβάλλω

2. Δηλαδὴ, τὴν Ἐκκλησίαν.

3. Παρλ. Ματθ. 25, 26-27.

4. Ἰωάν. 15, 22.

λω ἐγὼ διότ' αὐτὸ εἶναι τὸ περιεχόμενον τῆς ἰδικῆς μου χαρᾶς, νὰ βλέπω δηλαδὴ, τὴν προκοπὴν σας εἰς τὰ πνευματικὰ ζητήματα.

Καὶ γνωρίζω καλὰ, θέβαια, ἐστὶ μετὰ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ εἰσθε γεμῆτοι οὐνεσιν καὶ ἐστὶ, ἡμπορεῖτε καὶ ἄλλους νὰ συμβουλεύετε Ἀλλὰ, σὺν τὸν μακάριον Παῦλον, συνεχῶς σας προτρέπω εἰς τὰ θέματα αὐτά, σὰ νὰ σας ὑπενθυμίζω τὰς ἀλήθειαις ποῦ γνωρίζετε,¹ καὶ νὰ σας τονώσῃ τὸν ζῆλον καὶ τὴν προθυμίαν, ἐπειδὴ θέλω νὰ ἀσπυτοχθῇ τε εἰς τελείαν καὶ ὠλοκληρωμένην προσωπικότητα. Θέβαια, δὲν θεωρῶ μικρὸν ἀπὸδειξιν τῆς κατὰ Θεὸν προκοπῆς σας αὐτὸ ἀκρὸς ὅπως, Ἐ τὰ γεγονότα δηλαδὴ, ἐστὶ κάθε ἡμέραν ἐρχεσθε ἐδῶ μὲ τὴν μεγάλην προθυμίαν καὶ δὲν χορταίνετε ν' ἀκούετε τὴν πνευματικὴν διδασκαλίαν. Πραγματικὰ, ὅπως ἀκριδῶς ἢ ὁρεῖς, διὰ τὴν τροφὴν τοῦ σώματος ἡμπορεῖ νὰ θεωρηθῇ σὺν ἀπόδειξις ὑγίαιας τοῦ ὁργανισμοῦ, ἔτσι, καὶ ἡ ἐπιθυμία τῆς πνευματικῆς διδασκαλίας ἡμπορεῖ νὰ ἐκληρωθῇ σὺν σφαιροσάτη ἀπόδειξις τῆς ψυχικῆς ὑγείας. Δ' αὐτὸν τὸν λόγον καὶ ἐγὼ, θέβαια, ἐπειδὴ γνωρίζω τὸν πόθον σας καὶ ἐστὶ, ὅσον πολὺ καὶ ἂν παρατείνω τὴν διδασκαλίαν, δὲν ἡμπορῶ οὐτε καὶ ἔτσι νὰ ἱκανοποιηθῶ τὴν ἐπιθυμίαν σας καὶ νὰ προσφέρω ἐπαρκῆ τὴν πνευματικὴν αὐτὴν τροφὴν, δὲν θὰ πεισῶ ἀνάλογα μὲ τὴν δύναμιν μου, ὅσα μοῦ παρέχει ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ Ὡς νὰ σας τὰ δίδω κάθε ἡμέραν, πρὸς ὠφέλειάν σας καὶ νὰ ἐναποθέτω τὰ διδάγματα τῶν βιβλίων Γραφῶν εἰς τὴν δυνάμιν σας.

Ἐλθετε, λοιπὸν, καὶ σήμερον, ἁφροῦ παρακαλέσω τὸν φιλόδοξον Κύριον νὰ διηγήσῃ τὴν γλώσσάν μου εἰς τὴν ἀνακάλυψιν τῶν ζητουμένων νὰ σας προσφέρω τὴν συνηθισμένην διδασκαλίαν, ἀρχίζω κατὰ πρῶτον ἀπὸ τὰ ἀγνωσθέντα εἰς τὴν ἀγάπην σας. «Ἐκεῖ ἐφανερώθη», λέγει, ὁ Θεὸς εἰς τὸν Ἀδραμ καὶ εἶπεν εἰς αὐτόν.² Σωσάτω δὲν σὰς ἔλεγα εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς ἡμέρας, ἐστὶ κρύπτεται μέγας θησαυρὸς εἰς τὰ σύντομα αὐτὰ λόγια. Νῆα, λοιπὸν, ποῦ τὸ προσφῶν τῶν ἀγνωσθέντων ἐμφανίζεται, ἀμέσως περιέρχον καὶ παρὰξενον. Ἐ «Ἐκεῖ ἐφανερώθη», λέγει, ὁ Θεὸς εἰς τὸν Ἀδραμ. Διὰ πρώτην φορὰν συναντῶμεν εἰς τὴν Γραφὴν τὴν φράσιν αὐτὴν ἐστὶ, δηλαδὴ, ὁ Θεὸς ἐφανερώθη. Πραγματικὰ, οὕτως δὲ τὸν Ἀδὰμ, οὐ-

5. Παρλ. Ρωμ. 15 16.
6. Γεν. 12, 1.

τε διά τόν "Αβελ οὐτε διά τόν Νωε, οὐτε δ' ἄλλον κανένα ἐχρησιμοποίησεν αὐτήν τὴν ἔκφρασιν ἢ Γραφή. Ποία εἶναι, λοιπόν, ἡ σημασία τῆς λέξεως αὐτῆς; «Καὶ ὤφθη», λέγει. Μὰ τότε πως ἀπὸ τοῦ ἄλλου μέρους λέγει δὲ, «κατένευσεν δὲν θὰ ἴδῃ τὸν Θεόν καὶ θὰ ἠμπορέσῃ νὰ διατηρηθῇ εἰς τὴν ζωὴν». Λοιπόν, τί θὰ ἠμπορέσωμεν νὰ εἰπώμεν τώρα, ὅταν ἡ Γραφή λέγῃ, ὅτι ἐφανερώθη ὁ Θεός, Μὲ ποῖον τρόπον ἐφανερώθη εἰς τὸν δίκαιον. Ἄρα γε εἶδεν αὐτὴν τὴν ἰδίαν τὴν οὐσίαν τοῦ Θεοῦ; ⁷ «Ὀχι, δέδοται. Μὴ γένοιτο. Ἀλλὰ τὴ συνέβη. Μὰ, εἴται ἐνεφανίσθη, ὅπως ὁ ἴδιος γνωρίζει μόνον καὶ. ὅπως ἐκεῖνος ἠμποροῦσε νὰ τὸν ἴδῃ ⁸ ἢ ἂν Πραγματικῶς, ἐπεὶ ὁ σοφὸς καὶ φιλόανθρωπος Κύριός μας εἶναι. ἐπειροητικὸς καὶ συγκρατηθεὶς πρὸς τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, ἐμφανίζε τὸν ἑαυτοῦ τοῦ εἰς δόξας ἔχοντος προσηλίου, ⁹ καὶ αὐτὸ τὸ ἀποδεικνύει, διὰ μέσου τοῦ προφήτου, ὅταν λέγῃ «Ἐγὼ ἐπολιτισάσασα τὰς ἐμφανίσεις μου καὶ συνεχώσας οὐρ οὐκομα εἰς τὴν διάθεσιν τῶν προφητῶν». ¹⁰ Ἀκόμῃ καὶ ὁ Ἰσάκ εἶδε τὸν Θεὸν νὰ κάθεται. ¹¹ Ἡ ἐνέργεια αὐτῆς δὲν περιόριζε εἰς τὸν Θεόν, ἀφοῦ ὁ Θεὸς δὲν κάθεται. Βεβαίως, πῶς εἶναι, δυνατόν νὰ κάθεται ἡ σὰν καὶ αὐτὸς καὶ ἀφθαρτος ἐκεῖ νη φύσις. Ἐξ ἄλλου, καὶ ὁ Δαν ἤλ εἶδε τὸν Θεόν σάν γέροντα. ¹² Μὰ καὶ ὁ Ζαχαρίας ¹³ τὸν εἶδε διαφορετικῶς καὶ ὁ Ἰεζεκ ἤλ κατ' ἄλλον τρόπον. ¹⁴ Δι' αὐτὸν λοιπόν, τὸν λόγον ἔλεγον «ἐπλήθυνον δόξας», ἢ ἀντὶ νὰ εἴπῃ δὲ, ἐναρμόσθη εἰς τὸν καθένα ἀνάλογα μὲ τὴν ἀξίαν του. Συνεπῶς, καὶ τώρα, ἐπειδὴ ἀπεμάκρυνε τὸν δίκαιον ἀπὸ τὴν πατρίδα του καὶ τὸν διέταξε νὰ μεταβῇ εἰς ξένην χώραν καὶ, ὅταν ἐφθασὲν εἰς αὐτήν, περ ἐφίετο τόσον, ὥσταν νὰ ἦτο πλάνης καὶ ξένος, ἀφοῦ οἱ Χαναναῖοι κατεῖχον ἀκόμῃ τὴν γῆν, ἐφανερώθη, ὁ Κύριος ἐνδ' ἀπερούμενος διὰ τὴν ἐξάρτησιν τοῦ τόπου, εἰς τὸν ὅπου νὰ κατοικήσῃ ὁ Ἀβραμ. Ὁ ἀγαθὸς Κύριος, ἐπειδὴ ἤθελε νὰ παρηγορήσῃ αὐτὸν καὶ νὰ τοῦ ἐνισχύσῃ

7 Ἰερ. 33, 20.
8 Ἡ λέξις οὐσία ἐναιδία σημαίνει, τὴν ἰσότητά. τὴν ἐκείνου τοῦ Θεοῦ.
9 Πραγματικῶς δὲν εἶπεν ὁ, ὁ Ἀβραμ, εἶδε τὸν Θεόν, ἀλλ' ὅτι ὁ Θεὸς ἐνεφανίσθη εἰς τὸν Ἀβραμ, διότι ὁ Θεὸς κινούμενος ἀπὸ φιλοφρονήσεως ἐφανερώθη αὐτῷ.
10 Ἰερ. 1, 11.
11 Ἰερ. 1, 1.
12 Δαν. 7, 9.
13 Περὶ προφητείας Ζαχαρίας.
14 Περὶ Ἰερ. 1, 1 εἰς.

τὴν προθυμίαν, δοτε νὰ μὴ δείξῃ ἀδιαφορίαν, οὐτε νὰ ἐκχρησθῇ ἀμφιβολίας διὰ τὴν ὑπόσχεσιν, ποῦ τοῦ εἶχε πλέον δοθῇ, ὅτι, δηλαδὴ, «ἐὰν ἐδῶ καὶ θὰ σὲ κάμω γενάρχην μετὰ γάλου ἐθνῶν», ⁵ (καθ' ὅσον μάλιστα ὁ δίκαιος ἐδίδεκεν, ὅτι, τὰ γεγονότα ἦσαν ἀντίθετα πρὸς τὴν ὑπόσχεσιν καὶ ὁ ἴδιος περ ἐπλανήθη σάν ἑνας ἀσημαντος, περ φρονιμικῶς ὁ καὶ ἀπροσάπτειτος χωρὶς νὰ ἐλθῇ ποῦ νὰ καταφυγῇ), ἀκριβῶς λοιπόν, διὰ νὰ ἐνδυναμώσῃ τὸ φρόνημά του, λέγει. «Ἐκεῖ ἐφανερώθη ὁ Θεὸς εἰς τὸν Ἀβραμ καὶ εἶπεν εἰς αὐτὸν Εἰς τοὺς ἀπογόνους σου θὰ δώσω τὴν χώραν αὐτήν». ⁶ Τότε ἡ ὑπόσχεσις ἦτο μεγάλη καὶ ἀνάλογος πρὸς τὴν ἐπαγγελίαν, μὲ τὴν ὅποιαν τὸν ἔπεισε νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν χώραν τοῦ ὑπεσχεθῇ, δηλαδὴ, «θα δώσω τὸ νομὸν σου». ⁷ Δι' αὐτὸ τώρα πάλιν λέγει. «εἰς τοὺς ἀπογόνους σου θὰ δώσω τὴν χώραν αὐτήν». Ἐπειδὴ, λοιπόν, ὁ δίκαιος ἦτο γέρος καὶ δὲν εἶχεν ἀποκτήσει υἱὸν ἐξ αἰτίας τῆς στερότητας τῆς Σάρκος, τοῦ ὑπόσχετα, ὅτι θὰ δώσῃ τὴν χώραν αὐτήν εἰς ἐκείνον, ποῦ θὰ γέννηθῃ ἀπ' αὐτοῦ. Καὶ πρόσθε τὴν φιλοφρονήσιν τοῦ Θεοῦ, ὁ μὲ ποῖον, δηλαδὴ, τρόπον ἐπιδύμε' νὰ τὸν καταστήσῃ γνωστὸν εἰς ὅλους, ἐπειδὴ γνωρίζε, τὴν ἀρετὴν τοῦ δικαίου, καὶ σάν νὰ ἦτο κάποιος πολῦτιμος λίθος κρυμμένος, εἴται νὰ τὸν φανερώσῃ καὶ ἀφοῦ τοῦ ἔδωκεν ἄλλε-παλλήλους ἐπαγγελίας καὶ μεγάλας ὑποσχέσεις, ἀναβάλλει πάλιν δὲ, ὀλίγον χρόνον τὴν ἐκπλήρωσιν αὐτῶν δὲ ν' ἀποδειχθῇ τοιοῦτοτρόπως ἡ φιλοθεῖα ἀγαθὴ τοῦ πατράρχου, ὅτι δηλαδὴ, μολοντί ὁ μακάριος μέχρι τώρα ἐδίδεκε τὰ πράγματα ν' ἀκολουθοῦν διαφορετικὴν πορείαν ἀπὸ τὰς ὑποσχέσεις, ἐν τούτοις δὲν ἐνοιῶθε φόβον, οὐτε παρακλήν, ἀλλ' εἶχε τὸ μυστὸν τοῦ ἡρώου, ἀφοῦ ἦτο καθ' ὅλοκληρίαν σίγουρος ὅτι δὲν τοῦ ὑπεσχεθῇ μιαν φερόν ὁ Θεὸς εἶναι πλέον εὐδαίμων καὶ ἀμετακίνητος.

Ἐ Ἀλλ' ἂν τὰ ἐρευνήσωμεν διὰ γενικῶς ὀλίγον κατ' ὀλίγον, διὰ νὰ ἠμπορέσωμεν νὰ ἀντιληφθῶμεν, ἂν ἐνός μὲν τὴν ἐφευρετικὴν σοφίαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν φροντίδα τοῦ εἶχε διὰ τὸν δίκαιον, ἀπ' ἑτέρου δὲ τὴν θερμὴν ἀγάπην τοῦ πατριάρχου πρὸς τὸν Θεόν.

Ἐκεῖ ἐφανερώθη, λέγει, «Κύριος ὁ Θεός εἰς τὸν Ἀβραμ». Μὲ ποῖον τρόπον ἐφανερώθη; Ἀσφαλῶς, ὅπως ὁ

15. Γεν. 12, 2.
16. Γεν. 12, 7.
17. Γεν. 12, 2.

Ἰδιος ὁ Θεὸς γνωρίζει μόνον καὶ ὅπως ἤμπορουσαν ὁ Ἄβραμ νὰ τὸν ἴδῃ. Δὲν θὰ πούσω, δεῖξαι, νὰ τὸ διακηρύσω αὐτὸ, ἔγωγε καὶ ἂν δὲν γνωρίζω τὸν τρόπον τῆς ἐμφανισαυῶς Ἄκουα μόνον τὴν Γραφήν, ποὺ λέγει, 319 Α' ὅτι «Ἐκεὶ ἐφανερώθη ὁ Θεὸς εἰς τὸν Ἄβραμ καὶ εἶπεν εἰς αὐτὸν Εἰς τοὺς ἀπογόνους σου θὰ δώσω τὴν χώραν ταύτην». Νὰ ἐνθυμῶθε μὲ ἀκούεισαν τὰς ὑποσχέσεις ποὺ ἔδωκεν ὁ Θεός, ὥστε, ὅταν θὰ ἴδῃτε τὸν δικαίον ν' ἀντιμεταπίτῃ παρκίλας δυσκολίας, νὰ ἀντιληφθῇτε τὴν θεοφιλή του συμπεριφορὰν, τὴν σταθερότητα τῆς ἀρετῆς του καὶ τὴν δεδοικὴν καὶ ἀμετακινήτην ἀγάπην του πρὸς τὸν Θεόν, καὶ ἔτσι νὰ διδαχθῇτε, ἀπὸ ὅσα συνέβησαν εἰς τὸν δικαίον αὐτόν, καὶ νὰ μὴ ἔχετε ποτὲ τὴν γνώμην, ὅσακις ἴδῃτε κάποιον ἐνέαρετον νὰ περιπίπτῃ εἰς πειρασμοὺς ἢ ἄλλας πικὰς ἐπιγείους θλίψεις, ὅτι, τὸ γεγονός αὐτὸ προέρχεται ἀπὸ τὴν θείαν ἐγκατάλειψιν. Ἀντιθετὰ, ἀφοῦ αὐτὸν ληφθῇτε τοὺς ποικίλους τρόπους, μὲ τοὺς ὁποίους ὁ Θεὸς τακτοποιεῖ τὰ ζητήματα, νὰ ἐμπιστεύεσθε τὰ πάντα εἰς τὴν ἀκατάληπτον πρόνοιαν αὐτοῦ Ἐάν, λοιπόν, καὶ τὸν δικαίον αὐτόν, ποὺ τόσον ἀγάπην ἔχει πρὸς τὸν Θεόν καὶ ἔδεξεν τόσον μεγάλην ὑπακοήν, ἐπιτρέψτε νὰ πειρασθῇ μὲ τὰς δοκιμασίας αὐτοῦ τοῦ εἶδους, τὰς ὁποίας ἀμείους θὰ πληροφορηθῇτε λεπτομερῶς, ὅχι ἐπειδὴ περιφρονεῖ τὸν δούλου, ἀλλ' ἕπερ δὴ ἐπιθυμεῖ νὰ φανερώσῃ τὴν ἀρετὴν του εἰς ὅλους γενικὰ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους, (ἐξ ἁλλοῦ εἶναι συνέθετο τοῦ Θεοῦ νὰ ἐμφανίσῃ αὐτὴν τὴν τακτικὴν εἰς τὸν καθένα ἀπὸ τοὺς δικαίους, καὶ ὅσοι εἰσθε ἐπιμελεῖς εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τῶν θείων Γραφῶν, θὰ ἤμπορεύεσθε, μελετώντες αὐτάς μὲ προσοχὴν ἀπὸ τὴν ἀρχήν, ν' ἀντιληφθῇτε ὅτι ἔτσι καθορίζει τὴν ζωὴν τῶν δούλων του ὁ Θεός), κατὰ ποῖαν λογικὴν δὲν θὰ ἦτο ἔκφρασις μεγίστης ἀγνωστοσύνης τὸ νὰ νομίζετε, C' ὅτι ἡ παραχώρησις αὐτῇ προέρχεται ἀπὸ τὴν ἐγκατάλειψιν τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ μὴ τὴν θεωρῇτε μᾶλλον ὡς ὀφθαλμοφανὴ ἀπάθειαν τοῦ μεγάλου ἐνδιαφερόντος καὶ τῆς ἀνεκφράστου φιλανθρωπίας του, λοιπόν, ἀποδεικνύων τὴν ὑπερβολικὴν του δύναμιν ὁ Θεός, διὰ τοῦ τρόπου αὐτοῦ ἐπιτυχῶς δύο πράγματα, δηλαδή, καὶ τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν ὑπομονὴν τῶν δούλων του καθιστᾷ φανεράν εἰς ὅλους γενικὰ καὶ τὴν ἐν μέσῳ αὐτῶν τῶν δυσκολικῶν δυναμένην νὰ εὖρη λύσιν πολυμήχανον προνοίαν του ἐμφανίζε, καὶ, ἀφοῦ τὰ πράγματα φθάσουν σχεδὸν εἰς σημεῖον ἀπελπιστικόν, τότε τοὺς δίδει τὴν τροπὴν ποὺ ἐπιθυμεῖ, χωρὶς νὰ ἀμπαδίζεσθαι καθόλου ἀπὸ τὴν

δυσκολίαν ποὺ ποροῦσα ἀσθῆκεν.

«Ἐκεὶ ἐφανερώθη», λέγει, «Κύριος ὁ Θεὸς εἰς τοῦ Ἄβραμ καὶ εἶπεν εἰς αὐτόν, D' Εἰς τοὺς ἀπογόνους σου θὰ δώσω τὴν χώραν αὐτήν». Εἶναι μεγάλη ἡ ὑπόσχεσις αὐτῇ καὶ παρα πάλιν τὴν ἐπαυλοῦσεν ὁ δικαίος. Γνωρίζετε, ἀλλωστὲ, πόσον οἱ γεροντὲς, καὶ πρὸ πάντων, ὅταν ἔχουν περᾶν τὴν ζωὴν τῶν χωρὶς ν' ἀπκητήσουν παιδῶν, παθεῖν αὐτὰ Σκυετώς, ὁ Κύριος, ἀμείων τὴν ὑπακοήν τοῦ Ἄβραμ, ὁ ὁποῖος, ὅταν ἤκουσε τὸ «φυγε ἀπὸ τὴν πατρίδα σου», δὲν ἐβρόδυνεν, αὐτὲ ἀνέβηκε τὴν ἀναχωρήσων, ἀλλ' ὑπήκουσεν εἰς τὴν διαταγὴν καὶ ἔκαμε πράξιν τὴν ἐντολήν, λέγει, «Εἰς τοὺς ἀπογόνους σου θὰ δώσω τὴν χώραν αὐτήν».

Πρόσεξ, μὲ ποῖον τρόπον διὰ τῶν λέξεων (αὐτῶν) ἐνίσχυσεν (ὁ Θεός) τὸ φρόνημα τοῦ (Ἄβραμ) καὶ τοῦ προσέφερεν ἰσχυρὰν τὴν ἀμειδίαν διὰ τὰς δοκιμασίας ποὺ ὑπέστη. E' Δι' αὐτὸ ἀκριβῶς καὶ ὁ δικαίος, ἀπαδεικνύων τὴν εὐγνωμοσύνην του, ἀμέσως ἀφάρξε, τὰς εὐχαρστίας του πρὸς τὸν Θεόν «O Ἄβραμ ἐπειδὴ ἐκεῖ, ποροῦσα ἀσθῆ εἰς αὐτόν ὁ Θεὸς ἔκτεσε χάριν Αὐτοῦ θυσιαστήρ σου»¹⁸ Κίτταξι ἀποδείξιν φιλοθείου διαθέσεως. Καὶ τὸν τότεν δπου ἡξιώθη νὰ συναμύνησθαι μὲ τὸν Θεόν, τὸν ἀνέκραγεν εἰς αὐτόν καὶ ἀπέδεξε τὴν εὐγνωμοσύνην του ὅσον ἡδύνατο. Διότι τὸ «ἐκτίσε θυσιαστήρ σου» εἶναι ὁμοῖον ὡς νὰ ἔλεγεν δι' ὑποχρηστικὴν τὸν Θεόν διὰ τὰς ἀπαγγελίας. Δηλαδή, ὅπως ἀκριβῶς πολλὰς φορές οἱ ἄνθρωποι, παρακινούμενοι ἀπὸ τὸ αἶσθημα τῆς φιλίας, κτείζουν οἰκήματα εἰς τὸ μέρη τοῦ συναντινῶντα, μὲ τοὺς ἀληθινούς των φίλους, πολλάκις δὲ πολλοί, καὶ πόλες ἐπαμειλίωσαν καὶ τὰς ἀνύμασαν¹⁹ 320 Α' ἀπὸ τὸ γεγονός τῆς συναντήσεως των μὲ ἰδικὰ των πρόσωπα, κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον, λοιπόν, καὶ αὐτὸς ὁ δικαίος εἰς τὸ σημεῖον ποὺ ἡξιώθη νὰ ἴδῃ τὸν Θεόν «ἐκτίσεν ἐκεῖ θυσιαστήρ σου πρὸς τὴν τιμὴν τοῦ Κυρίου, ἐπειδὴ ἐκεῖ ποροῦσα ἀσθῆ εἰς αὐτόν ὁ Θεός, καὶ ἐκρυψε», λέγει, «ἀπὸ ἐκεῖ»¹⁷ Τί σημαίνει ὁμοῦς «ἐφυγεν ἀπὸ ἐκεῖ», Μὰ ἐπειδὴ πλεονὸς ὁ χώρος ἐκεῖνος ἦταν ἐρὸς καὶ ἔχεν ἀφιερωθῇ εἰς τὸν Θεόν, δ' αὐτὸ ἐφυγεν ἀπὸ ἐκεῖ ἐπῆγε, λέγει, εἰς ἄλλο μέρος «εἰς κάποιο ὅρος πρὸς ἀνατολὰς τῆς

18. Περ. 19, 1. Μὲ τὴν ἱερὰν τοῦ θυσιαστήρου θύλακας ἡ κατεύθυνσις τῆς Χανάν καὶ ἡ ἀπελευθερία αὐτῆς εἰς τὸν Θεόν.
19. Περ. 19, 7-8.

Βαυθλή³⁰ κα' ἔκε' ἔστησε τὴν σκηνὴν τοῦ·³¹ Πρόσεχε, λέγει, κατεσκευάσας τὴν κατοικίαν τοῦ. Βλέπεις πόσον ὁ λιγαρκῆς ἦτο καὶ πάντοτε ἔτομος, ὥστε, μαζί με τὴν σύζυγόν του καὶ τοὺς ἀνθρώπους τοῦ σπιτιοῦ του, ν' ἀλλάζῃ τοσόν εὐκόλως κατοικίαν. Ἄς τὸ ἀκούσουν αὐτοὶ ἄνδρες, ἀλλ' ὡς τὸ ἀκούσουν καὶ αἱ γυναῖκες. Ὁ Διὸς, πολλές φορές, ὅταν εἶναι ἀνάγκη νὰ πάμε εἰς τὸ χωράφι, ἐπινοούμεν πλῆθος προφάσεων καὶ ἀσχολούμεθα μὲ πολλά καὶ διάφορα ἐπέδῃ παίρνομεν μαζί μας πολλά καὶ ὅχι τ' ἀπαραίτητα ὅ ἀ τὴν συγκεκριμένην ἔργασιν, ἀλλὰ τὰ περιττά καὶ ἀχρηστά, ποὺ ἔχουν δημ. οὐργιῇ νὰ ἴκωνται πρὸς τὴν ματαιοδοξίαν μας. αὐτὰ ἔχουμεν μαζί μας καὶ τὰ περιφερόμεν.

Ἀλλ' ὁ δικαίος αὐτὸς δὲν ἐνήργησεν ἔτσι. Ἦ, ἔκανε, λοιπόν, Ἐπέδῃ ἡξιώθη νὰ συνουλήσῃ με τὸν Θεόν, ἀφ' ἑρῶσε τὸν τόπον εἰς οὗτόν, ἔκτισε θυσιαστήριον καὶ πολὺ εὐκόλως μετεκόμισεν εἰς ἄλλο μέρος. Ἐκε' ἔστησε τὴν σκηνὴν τοῦ ἔχων τὴν πόλιν Βαυθλή πρὸς δυσμὰς καὶ τὴν πόλιν Ἀγγαὶ πρὸς ἀνατολὰς. Καὶ ἔκει ὁ Ἀβραὰμ ἔκτισε θυσιαστήριον εἰς τὸν Κύριον. Ἐ καὶ ἀφ' ἑρῶσεν αὐτὸ εἰς τὸν Θεόν.³² Κότταξε, πῶς μὲ ὅλας τὰς ἐνεργείας του φανερώνει τὴν φιλοθεὸν διάθεσίν του. Ἐκεῖ, λοιπόν, ὅ ἀ τὴν ὑπόσχισιν ποὺ τοῦ ἔδωσεν ὁ Θεός, ἔκτισε τὸ θυσιαστήριον καὶ, ἀφοῦ ἀφ' ἑρῶσε τὸν τόπον εἰς τὸν Θεόν, ἀνεχώρησεν. Ἐδῶ πάλιν, ἀφοῦ ἔστησε τὴν σκηνὴν τοῦ, ἔκτισεν, λέγει, «ἔφυσ αὐτὴν καὶ ἀφ' ἑρῶσεν αὐτὸ εἰς τὸν Θεόν». Εἶδες, μυαλό τοῦ φιλοσοφεῖ καὶ ἐνερθεῖ σωστά, Εἶδες αὐτὸ ἀκριβῶς, ποὺ ἐπὶ ἤμμεν εἰς τὰς ἐπιστολάς του ὁ ἀξιοθαύμαστος διδάσκαλος τῆς οἰκουμένης, δηλαδὴ ὁ Παῦλος, ὅταν ἔλεγεν «εἰς κάθε τόπον νὰ σηκώνουν πρὸς τὸν οὐρανὸν χέρια καθαρὰ ἀπὸ κάθε μολυσμῶν», αὐτὸ προηγουμένως τὸ ἐπραγματοποίησε διὰ τῶν ἔργων τοῦ ὁ Πατριάρχης, μὲ τὸ νὰ κτίζῃ θυσιαστήριον ὁ εἰς κάθε τόπον καὶ νὰ εὐχαριστῇ τὸν Θεόν. Ἐννοεῖς, θέσασα, ἐννοεῖς καλὰ, ὅτι τίποτε ἄλλο δὲν ζητεῖ ἀπὸ τὸν ἀνθρώπου ὁ Θεὸς τῶν δ-

30. Βαυθλή πόλις τῆς Χαναάν, ποὺ θύμιζε τὸ λουὶ ἀπὸ τὴν πόλιν τοῦ πατρὸς τοῦ Ιακώβ καὶ ἦτο τὸ οὐκρον τῆς κληρονομίας (Γεν. 36, 1-16, Περ. 1, 22 κτ.). Ἀνέκειν ἐν συνεχείᾳ εἰς τὴν φυλὴν Βενιαμὴν (Ἰερο. 18, 9 καὶ 16, 21 κτ.). Μεταγενέστερα, ἀπὸ τὴν πόλιν ἐξουλοποιεῖται.

31. Γεν. 12, 8.

32. Γεν. 12, 8.

33. Α' Τυμ. 2, 8.

λων ὑπερὰ ἀπὸ τὰς ἀμετρούτους καὶ ἀνεκφράστους εὐεργεσίας τοῦ πρὸς αὐτόν, παρὰ ψυχὴν γεμάτην εὐχαριστίαν καὶ γνώσιν τοῦ τρόπου νὰ ἐκφράξῃ τὴν εὐγνωμοσύνην τοῦ ὅ ἀ τὰ ὑπάρχοντα, ποὺ τοῦ ἔδωσεν ὁ Θεός.

Ἀλλ' ὡς ἴδωμεν πάλιν, πῶς καὶ ἀπὸ ἐδῶ μεταναστεύει ὁ δικαίος «Ἐφυγεν καὶ ἀπὸ ἐκεῖ ὁ Ἀβραὰμ καὶ παρεμβὰς πρὸς νότον ἐγκαταστάθη εἰς τὴν ἐκεῖ ἔρημον».³⁴ Πρόσεχε καὶ ἐδῶ τὴν φιλοθεὸν γνώμην τοῦ καὶ τὴν μεγαλίαν τοῦ σοφίαν. Ἐκ νέου, λέγει, ἐφυγεν ἀπὸ ἐκεῖ καὶ ἐγκαταστάθη εἰς τὴν ἔρημον. Ἐ Διὰ ποῖον λόγον, ὅμως, ἐφυγεν ἀπὸ ἐκεῖ; Πρῶτον, ἐπέδῃ ἔδωκεν ὅτι πολλοὶ ἀπὸ τοὺς κατοικοὺς τῆς περιοχῆς ἐκείνης δὲν ἠγάπατοῦντο ἀπὸ τὴν ἀφ' ἑν τοῦ Δι' αὐτὸ ἀκριβῶς ἀποδεικνύων τὸ μέγεθος τῆς προσότητός του καὶ τὸ πόσον οὐκίσαν ἀποδιδεῖν εἰς τὴν εἰρήνην καὶ ἀσφάλειαν διὰ νὰ μὴ ἔχη καμμίαν δοσολησίαν μὲ κανένα φεύγει, εἰς τὴν ἔρημον. «Καὶ πορευθεὶς», λέγει, «ἐγκαταστάθη» εἰς τὴν ἔρημον. Ἀσυνήθιστον λέξιν ἐχρησιμοποίησεν ἡ θεία Γραφὴ. Δηλαδὴ, ὅπως ἀκριβῶς συνιθίζεται εἰς τὴν παλαιὰν ὁρολογίαν, ἔτσι καὶ τώρα εἶπε ὁ ὁ δικαίος, ὅτι «ἐστρατοπεδεύσεν», διὰ νὰ μᾶς παρουσιάσῃ τὴν ἐτοιμότητα τοῦ πατρ. ἀρχοῦ. Δηλαδὴ, ὅπως οἱ στρατιῶται.³⁵ Ἀ μὲ εὐκόλως ἄλλοτε ἔδω καὶ ἄλλοτε ἐκεῖ ἐστρατοπεδεύουν ἔτσι λοιπόν, καὶ ὁ δικαίος αὐτὸς μολοῦσά εἶχε μαζί του σύζυγον καὶ ἀνδρῶν καὶ μεγάλων ἀρθμῶν ὑπηρέτων, ἐν τούτοις μὲ μεγάλην εὐκολίαν ἔκανε τὰς μετακινήσεις. Εἶδες τρόπον ζωῆς εὐκόλοκλητον κατὰ τὴν διάρκεια τοῦ γήρατος καὶ μὲ σύζυγον καὶ πόσους ὑπηρέτας. Νομίζω ὅμως, ὅτι πρὸ πάντων εἶναι ἀβυσθαύμαστος ἡ ἀνδρεία τῆς συζύγου. Ὅταν, δηλαδὴ, λέγω ὅτι ὅψιν μου τὴν ἀδυναμίαν τῆς γυναικείας φύσεως καὶ συλλογισθῶ πῶς ἐπραγματοποίησε μὲ εὐκόλως τὰς μετακινήσεις μαζί με τὸν δικαίον σύζυγόν της, χωρὶς νὰ στενοχωρηθῇ ἡ ἰδία, οὔτε νὰ γινετο ἐμπόδιον εἰς τὸν δικαίον καταλαμβάνομαι ἀπὸ ἐκτὴν καὶ σκέπτομαι ὅτι καὶ αὐτὴν ὁ δὲν τὴν θείκρινε καθόλου ὁλγώτερον ὑψηλὸν καὶ γενναῖον ἠρόνημα ἀπὸ τὸν δικαίον. Αὐτὸ θὰ τὸ γνωρίσωμεν καλλίτερα, ὅταν θὰ προχωρήσωμεν εἰς τὴν συνέχισιν τοῦ ἀναγνώσματος. Εἶδες, ὅτι ὁ δικαίος, ἀφοῦ ἤκουσεν ὅτι

34. Γεν. 12, 9. Ἡ ἔρημος ἐκεῖ ἀντιστοιχεῖ εἰς τὸ σημερινὸν ἔρημον τοῦ Παλαιστίνης μεταξύ τῶν ὁρίων τῆς Γουδιαίας καὶ τῆς ἔρημου τῆς γερουσίας. Σὺν εἰναι ἡ Νεβεδ. ὅπως τὴν ἀναφέρει, τὸ Ἑβραϊκὸν κείμενον.

35. Εἰς τὴν κληρονομίαν λέγει καὶ ἐστρατοπεδεύουν ἔτσι.

πελιτισίαν, αὐτε διελογίζετο οὕτε ἔλαυν Τί σημαίνει αὐτό, Μήπως μᾶς ἐγκατέλειπεν ὁ Θεός, Μήπως μᾶς ἐξηπάτησεν, Μήπως μᾶς ἀφῆκε χωρὶς τὴν πρόνοιάν του, Αὐτός, που εἶπεν «Θά σέ δοξάσω καὶ εἰς τοὺς ἀπογόνους σου θά δώσω τὴν χώραν αὐτὴν», μᾶς ἀφῆκε τώρα νὰ φοβουμένη δι' αὐτὴν τὴν ζωὴν μας καὶ νὰ ἀντιμετωπίζωμεν μέγιστον κίνδυνον, Ὁ Θεὸς, ὅμως, δὲν κατεδέχθη οὕτε νὰ σκεφθῇ κἀν κάποιον ἀπὸ τὰ παραπάνω ἐρωτήματα, ἀλλὰ δι' ἓνα πράγμα ἐφρόντιζε μόνον, τὸ πῶς θά ἠμπορέσῃ, ἐπινοῶν κανένα τέχνησμά, Ἐὰν ἐνὸς μὲν ν' ἀνακουφισθῇ ἀπὸ τὴν πέναν, ἀπ' ἑτέρου δὲ ν' ἀποφυγῇ τὰ χέρια τῶν Αἰγυπτίων

«Γνωρίζω», λέγει «ὅτι εἶσαι γυναῖκα ὁμορφῆς» Κύτταζε πόσον μεγάλη ἦτο ἡ ὁμορφὴ τῆς Σάρρας Διότι, μάλιστα, εἶχαν φθάσει, σχεδὸν εἰς τὸ γῆρας, ἐν ταῦτοις ὅστερα ἀπὸ τόσα χρόνια εὐρισκτο ἀκόμη εἰς ἀκμὴν, διατηροῦσα εἰς τὸ πρόσωπον τὰς ἐνδείξεις τοῦ κάλους, καὶ μάλιστα ὅστερα ἀπὸ τόσων ταλαιπωρίαν καὶ κακουχίαν, τὰς ὁποίας ὑπέμεινε, ὅταν μετεκινεῖτο ἀπὸ τόπου εἰς τόπον, δηλαδή ἔταν ἐπὶ τὴν ἀπὸ τὴν χώραν τῶν Χαλδαίων εἰς τὴν Χαρράν, ἀπὸ ἐκεῖ εἰς τὴν Χαναάν καὶ πάλιν ἀπὸ ἐδῶ εἰς τὴν Χαναανίαν καὶ ἀπὸ ἐκεῖ ἐδῶ καὶ τώρα πάλιν εἰς τὴν Αἰγύπτου. Καὶ παῖον, λοιπόν, Ὁ ἀπὸ τοῦς πρὸ δυαυτοῦς ἄνδρας δὲν θά κατέβαλλαν αἱ συνεχεῖς αὐτὰς μετεκινήσεις.

Ἄλλ' ἡ ἄξιοθαύμαστος αὐτὴ γυναῖκα καὶ ὅστερα ἀπὸ τόσων μεγάλων ταλαιπωρίαν, ἀκτινοβολοῦσα μὲ τὸ κάλλος τοῦ προσώπου τῆς ἀκμῆς, προσέβαλε, μὲγάλον καὶ σφοδρὸν φόβον εἰς τὸν δίκαιον Δι' αὐτὸ ἔλεγε «Γνωρίζω ὅτι εἶσαι γυναῖκα ὁμορφῆς. Θὰ συμβῇ λοιπὸν τοῦτο. Ὅταν σὲ ἴδουν οἱ Αἰγύπτιοι μὲς μου, θὰ εἰπουν γυναῖκά του εἶναι αὐτή. Τότε ἐμένα θὰ φονεύσουν, ἐνῷ ἐσένα θὰ περιποιηθοῦν». Κύτταζε πόσον ἀπιστοσύνην εἶχεν εἰς τὸν χαρακτήρα τῆς συζύγου του καὶ δὲν ἐφοβήθη μήπως κολακευθῇ ἀπὸ τοὺς ἐπαίνοους, ἀλλὰ τῆς διδοί καὶ τέτοιαι συμβουλήν, ὅταν λέγῃ «ὥστε νὰ μὴ φονεύσουν ἐμένα καὶ περιποιηθῶν ἐσένα. Διὰ τοῦτο νὰ εἴπῃς δι' ἐμένα ἀδελφή μου θὰ νὰ τύχω χάριν σου εἰμένονος ὑποδοχής καὶ πρὸς χάριν σου μὴ φονευθῶ ἀπ' αὐτοὺς». Ἐπειδὴ δὲν ἦτο τυχαῖον αὐτὸ ποῦ τὴν συνεβούλευεν, δι' αὐτό, μὲ ὅσα προσέθετε, ἠθέλησε νὰ τὴν φέρῃ κοντὰ του, ὥστε

84. Ὅμοι καὶ σφρ. 21.

νὰ προκαλέσῃ τὴν συμπάθειάν της καὶ νὰ τὴν πείρῃ νὰ παῖξῃ πρόθυμα τὸν ρόλον τῆς ἀδελφῆς του. «Ὅταν σε ἴδουν οἱ Αἰγύπτιοι», λέγει, «θὰ εἰπουν γυναῖκά του εἶναι αὐτή. Τότε ἐμένα θὰ φονεύσουν, ἐνῷ ἐσένα θὰ περιποιηθοῦν». Δὲν εἶπε θὰ σὲ προσβάλουν, διότι, δὲν ἠθέλεε τώρα νὰ τῆς προσεληθῇ τρώγων μὲ τοὺς λόγους του, ἐπειδὴ ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος ἐφοβεῖτο τὴν ὑπόσχεσιν τοῦ Θεοῦ Δι' αὐτὸ λέγει «ἐσένα θὰ περιποιηθῶν. Νὰ εἴπῃς λοιπόν, δι' ἐμένα, ἀδελφή μου».

Σκέψου εἰς ποίαν κατάστασιν ἦτο φυσικὸν νὰ εὐρισκετο τὸ μισθὸ τοῦ δικαίου, 823 Ἀ δὲν ἔδιδεν αὐτὰς τὰς συμβουλάς εἰς τὴν γυναῖκα του Γνωρίζετε, δέδοισα, γνωρίζετε ὅτι τίποτε δὲν εἶνα βαρύτερον ἀπ' αὐτὰ διὰ τοὺς ἄνδρας, ἀπὸ τὸ νὰ ἔχουν, δηλαδή, ἔστω καὶ ὑπομῖαν μόνον τοιαύτην διὰ τὴν γυναῖκα των. Ὁ δίκαιος, ὅμως, φροντίζει καὶ κάνει τὸ πᾶν ὥστε νὰ λάβῃ χώραν ἡ μοιχεία. Μά, ἀγαπητέ μου, νὰ μὴ καταδικάσῃς τὸν δίκαιον ἀπερίσκεπτα, ἀλλὰ καὶ ἀπ' αὐτὸ τὸ γεγονός νὰ γνωρίσῃς τὴν μεγάλην του σύνεσιν καὶ ἀνδρείαν. Τὴν ἀνδρείαν του μὲν, διότι ἀντεῖχε τόσον γενναῖα καὶ κατενίκησε τὴν σύγχυσιν τῶν σκέψεων του, ὥστε νὰ δώσῃ αὐτοῦ τοῦ εἰδούς τὰς συμβουλάς. Πραγματικὰ, διότι τίποτε ἄλλο δὲν εἶνα, πρὸ ἀφορήτου ἀπ' αὐτὰ, δίκαιος τὸν Σολομῶντα που λέγει. Β «Εἶναι τεμάτιον ζήλειαι ἡ καρδία τοῦ ἀνδρός τῆς. Δὲν θὰ τὴν λυπηθῇ κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ θά δικάζεσθαι αὐτή, οὔτε θὰ ἀνταλλάξῃ τὴν ἐχθρὸν του μὲ πολλὰ δῶρα». Καὶ ἄλλοι «Ἡ ζήλεια εἶναι, σκληρὰ εἰς τὸν ἄνδρα». 824 Βλέπομεν διότι πολλοὶ ἐφθασαν εἰς τὴν μεγάλην μανίαν ὥστε δὲν ἐλυπηθήσαν οὔτε τὰς γυναῖκάς των, ἀλλὰ πολλὰς φορές ἐσφάζαν καὶ τὸν ἴδιον τὸν μοιχὸν καὶ αἱ ἴδιαι οὗτοι κτόνησαν. Τὴν εἶναι ἡ παραφροσύνη ποῦ προκαλεῖ τὸ ζήτημα αὐτὸ καὶ πόσον ἀσυγκράτητη εἶναι ἡ ζήλεια, ὥστε ἀκείνον, ποῦ τὸν ἐκυρίευσεν ὡς φανερὸν τὸ πάθος αὐτό, τὸν κάνε ν' ἀδιαφορῇ καὶ διὰ τὴν ζωὴν του ἀκόμη.

Καὶ τὴν μὲν ἀνδρείαν τοῦ δικαίου εἶναι δυνατόν ἀπ' αὐτὰ ν' ἀντληθῇς. Ὁ τὴν μεγάλην του ὁμορφίαν, σύνεσιν (θὰ ἀντληθῇς) ἀπὸ τὸ γεγονός ὅτι ἀν καὶ εὐρέθῃ εἰς τὴν ἀντηχάνει, αὐν νὰ εἶχε πιασθῇ εἰς δίκτυα, κατάρθωσε ν' ἀνοκαλύψῃ αὐτὸν τὸν τρόπον διὰ μέσου τοῦ ὁποίου τὸ κακὸν θὰ ἐγίνετο μ' ἐκότερον Πραγματικὰ, ἐν εἰσενε

85. Παροιμ. 8, 24 - 26.

86. Ὅμοι. Ἄσφ. 8, 6.

ὅτι εἶναι γυναῖκα του καὶ δὲν ἔκανε αὐτὴν τὴν προστολή-
σιν καὶ δὲν ἐχρησιμοποίησε. τὸ ὄνομα τῆς ἀδελφῆς, καὶ τὴν
ἰδίαν θὰ ἔχουνεν ὁ δίκαιος, διότι ἡ ὁμορφιά τῆς θὰ προσελ-
κεῖ τὴν ἀκόλαστη ἐπιθυμίαν τῶν Αἰγυπτίων, καὶ ὁ Θεὸς
οὕτως ἐφρονεῖτο, ὅα νὰ μὴ ὑπάρχῃ ὁ ἔλεγχος τῆς παρου-
σίας των. Συνεπῶς, ἀφοῦ τὰ δύο αὐτὰ κακὰ ἐπρόκειτο
ἀπωσθῆναι νὰ συμβοῦν ἐξ αἰτίας τῆς ἀκρατείας τῶν ἀν-
δρῶν καὶ τῆς τυραννίδος τοῦ βασιλέως, διὰ νὰ ἡμιτρεῖσιν
μέσα εἰς τὴν μεγάλην δυσκολίαν τοῦ ἀνταγωνίστηναι, νὰ
εὑρουν μίαν μικρὰν παρηγορίαν, λέγει ὁ Θεὸς εἰπὼς ὅτι εἴ-
μαι ἀδελφὴ του· διότι, αὐτὸ πᾶν ὅσον νὰ μὴ ἀπαλλάξῃ ἀ-
πὸ τοῦς κινδύνους. Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸ κακόν, τοῦ ἀνα-
φέρεται εἰς ἐξένα, εἴτε εἴπῃς ὅτι εἶσαι ἀδελφὴ εἴτε ἀδελφός,
δὲν ὑπάρχει κανένας ποῦ θὰ ἀπωσθῇ τὴν πραγμα-
τοποιήσιν του, ἀλλὰ θὰ ἀρπάξουν νὰ σὲ ἀρπάξουν ἐξ
αὐτῆς τῆς ὁμορφίης τοῦ σώματος. Εἶναι, ὁμοῦς, φυσικόν
ν' ἀποφύγῃ ἐν τῶν κινδύνων, ἐὰν χρησιμοποήσῃς τὸ ὄ-
νομα τῆς ἀδελφῆς. Εἶδες τὴν σύνεσιν τοῦ δικαίου, μὲ παί-
αν, δηλαδὴ, τρόπον, ἂν καὶ εἶχεν ἡμιτρεχῇ εἰς τὰς δυσκολί-
ας, κατωρθώσῃ νὰ εὕρῃ κάποιον τρόπον, μὲ τὸν ὅποιον ἐ-
σκέπτετο πῶς θὰ ἡμιτρεῖσῃ νὰ ἀποφύγῃ τὴν ἐνέδραν τῶν
Αἰγυπτίων;

Καὶ εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ ἀκροῖον πάλιν τὴν ὑπακο-
νὴν τοῦ δικαίου καὶ τῆς γυναῖκα, τὴν καλεσάμεν. Ἐ τοῦ
μὲν δικαίου τὴν ὑπακομήν, ὅτι δὲν ἀπεθαρρυνθῇ καὶ δὲν
εἴπῃ ὅτι ποῖον λόγον τὴν παίρνω μαζί μου, ἀφοῦ θὰ γί-
νῃ αἰτία τόσον μεγάλης ταραχῆς. Ὁ δὲ ποῖαν ὠφέλειαν
θὰ ἔχω ἀπὸ τὴν παρουσίαν τῆς, ὅταν πρόκειται νὰ κιν-
δυνεύσῃ ἡ ζωὴ μου ἐξ αἰτίας τῆς. Ποῖον τὸ κέρδος, ὅταν,
ὅχι μόνον δὲν μὲ προσφέρῃ καμμίαν παρηγορίαν, ἀλλὰ
μὲ προκαλῇ καὶ αὐτὸν τὸν θάνατον μὲ τὴν ὁμορφίαν τῆς.
Γράψτε ἀπ' αὐτὰ αὐτὲς εἴπῃν, ὅτε ἐκείθῃ, ἀλλ' ἀφοῦ ἂν
παμύκουνε κάθε παρηγορίαν σκέψιν καὶ χωρὶς ν' ἄνωθῃ
λὴ διὰ τὴν ὑπόσχεσιν τοῦ Θεοῦ, ὅτι ἔνα μόνον πράγμα
ἐνδικοῦρετο, δηλαδὴ, μὲ ποῖον τρόπον θὰ ἡμιτρεῖσῃ ν' ἀ-
ποφύγῃ τὸν προσβεβλημένον κίνδυνον.

Ἐδῶ ἀκούει, ἀγαπητέ μου, 34 Α τὴν ἀνέκφραστον
μακροθυμίαν τοῦ Θεοῦ, πῶς, δηλαδὴ, εἰς καμμίαν περὶ
πτωγὴν δὲν ἐμφανίζεται, οὔτε παρηγορεῖ τὸν δίκαιον ἀλλὰ
περιμένει νὰ κορυφωθῇ καὶ νὰ μεγαλύνῃ τὰ βάσανα,
ὥστε νὰ φθάσῃ (ὁ Ἀβραάμ) εἰς ἀπελπίσεων, καὶ τότε
φανερώσῃ τὴν πρόνοιάν του καὶ τὸ ἐνδιαφέρον του ἐπ' αὐ-
τῷ.

εἴπῃς, λοιπόν, λέγει, ὅτι εἶμαι ἀδελφὴ του, ὥστε χάριν
σοῦ νὰ τυχῶ εὐμενοῦς ὑποδοχῆς ἀπ' αὐτοὺς καὶ πρὸς χά-
ριν σου νὰ μὴ μὲ φονεύσῃς αὐτοί. Δὲν τὰ εἶπεν αὐτὰ ὁ
δίκαιος, ἐπειδὴ ἐπρόκειτο ν' ἀποσπῇ ἡ ψυχὴ του, (ὅτι
λέγε ἡμῖν φανερόντι ἀπὸ ἐκείνους, ποῦ θανατώνουν τὸ σῶ-
μα, ἀλλὰ δὲν ἔχουν τὴν δύναμιν νὰ θανατώσῃν καὶ τὴν
ψυχὴν), ἀλλ' ἀπλῶς τὸ εἶπε πρὸς τὴν γυναῖκα του, ὅ-
πως συνιθίζεται «ὅτε χάριν σοῦ νὰ τυχῶ εὐμενοῦς ὑπο-
δοχῆς ἀπ' αὐτοὺς καὶ πρὸς χάριν σου νὰ μὴ μὲ φονεύσῃς
αὐτοί», λέγει. Β Σὺν νὰ ἔλεγεν εἰς αὐτὴν «Πῶς ὅτι, εἶμαι
ἡ ἀδελφὴ του», διὰ νὰ μὴ μὲ κἀννης αἰχμάλωτον τῶν Αἰ-
γυπτίων, ἐνῷ ἐφυγα ἀπὸ τὴν Χαναάν, διὰ νὰ γλυτώσω ἀ-
πὸ τὴν πείναν. Πνε, λοιπόν, αἰτία τῆς σωτηρίας μου, ὡ-
στε χάριν σοῦ νὰ τυχῶ εὐμενοῦς ὑποδοχῆς. Τὰ λόγια
αὐτὰ εἶναι γεμάτα φόβον καὶ ἀπελπίσιν, ὅτι ὑπῆρχε με-
γάλος κίνδυνος ἐξ αἰτίας τῆς παραπροσυνῆς τῶν Αἰγυπτί-
ων ἀλλὰ καὶ διὰ δὲν εἶχε ἐξαλειφθῇ ἀκόμη ἡ ἀπειλὴ τοῦ
θανάτου. Δ' αὐτὸν τὸν λόγον προτιμᾷ ὁ δίκαιος νὰ ὑποστή-
τῃ τὴν μαρτυρίαν τῆς συζύγου του, καὶ σχεδὸν νὰ βοηθήσῃ τὸν
μόχον εἰς τὴν προσβολὴν τῆς γυναίκας του, διὰ ν' ἀπο-
φύγῃ τὸν θάνατον. Πραγματικῶς, ἦτο ἀκόμη φοβερόν τὸ
πρόσωπον τοῦ θανάτου δὲν εἶχεν σπάσει ἀκόμη αἱ χέλι-
κινα πόλαι του, ὅτε εἶχε ἀπαμειβυθῇ ἀκόμη τὸ κεντρί
του. Εἶδες δεσμόν ἀγάπης μεταξύ τοῦ ἀνδρός καὶ τῆς
γυναίκας, Εἶδες τι ἀπετόλμησε νὰ ἐμπιστευθῇ ὁ ἀνδρὶς εἰς
τὴν γυναῖκα καὶ ποῖαν ἀμειβυθὴν δέχεται αὐτὴ, δὲν ἀρ-
νείται, οὔτε δυστροπεῖ, ἀλλὰ κάνει, τὸ πᾶν, ὥστε νὰ περά-
σῃ ἀπαρρηγήτως ἡ προστολή. Ἄς τὰ ἀκούσῃν αὐτὰ
ἄνδρες καὶ γυναῖκες καὶ ἂς μιμηθῶν τὴν ὁμίον αὐτῶν
τὸν δεσμόν τῆς ἀγάπης, τῆς εὐσεβείας τὸ μέγεθος, καὶ
ἂς συναγωνισθῶν τὴν ἐγκράτειαν τῆς Σάρρας, ἡ ὁποία
καὶ εἰς τὸ γῆρος, ἐν καὶ ἔλαμπεν ἀπὸ ὁμορφίαν, ἐν του-
ταῖς μέτραις τότε ἐπέμενε νὰ συναγωνίζεσθαι τὰς ἀρετὰς τοῦ
δικαίου. Δ' αὐτὸ καὶ ἡξιώθη νὰ τυχῇ τόσης φροντίδος
ἀπὸ τὸν Θεόν καὶ νὰ λάβῃ τὴν ἐξ οὐρανοῦ ἐπιτιμήσιν.

Συνεπῶς, ἂς μὴ κατηγορεῖ κανένας τὴν ὁμορφίαν, αὐ-
τὴ νὰ λέγῃ τὰ ἀνοφελῆ ἐκεῖνα λόγια ὅτι, δηλαδὴ, τὴν τὰ
ὅτι κατέστρεψε τὸ κάλλος καὶ ὅτι, εἰς τὴν ἀλλήν τὸ κάλλος
ἐγένιν ἀτίω δλεθρῶν. Δὲν εἶναι τὸ κάλλος αἰτία πρὸς
Θεοῦ! Καὶ αὐτὰ εἶναι τοῦ Θεοῦ δημιουργήματα Ἄλλ' ἡ δικ-

87. Ματθ 10, 28.

94. Πρξ 1 Α Κορ 15 55.

φθοράμένη δ' αθέσος εἶναι αὐτὰ δὴλον πῶν κακῶν. (Εἶδες τὴν ἀξιοβλαβήσαν αὐτὴν γυναῖκα ν' ἀκτινοβολῇ καὶ ἀπὸ τὰ δύο μέρη, δηλαδὴ, καὶ ἀπὸ τὸ κάλλος τῆς ψυχῆς καὶ ἀπὸ τὸ κάλλος τοῦ προσώπου, καὶ ν' ἀκολουθῇ τὰ ἴχνη τοῦ δικαίου. Ἐκ τῆς ἀξιοβλαβήσαν αὐτὴν γυναῖκας. Νό, τὸ χάρισμα τοῦ κάλλους, ἡ στέφωσις, ὁ πολὺς χρόνος, ἡ μεγάλη περυσία, ἡ μακρὰ μετανάστευσις καὶ ἀποδημία καὶ αἱ συνεισφοραὶ καὶ ἀλλεπαλληλῶν περυσίαι, καὶ ὅμως κανένα ἀπ' αὐτὰ δὲν ἐσάλευσε τὸ μυαλό της. ἀλλ' ἔμενε ἀμετακίνητη εἰς τὰς ἀρχάς της. Δ' αὐτὸ ἀκριβῶς καὶ ἔλαθεν ἀποβῆναι ἀνταρσίαν τῆς ὑπομονῆς της, ἀφοῦ ἤμπορεσε νὰ γεννηθῇ εἰς μεγάλην ἡλικίαν, ἀπὸ μήτραν ἐξηρσεννημένην καὶ νεκρωμένην κοιλίαν. «Ὡστε χάριν σοῦ νὰ τυχῶ εὐμενοῦς ὑποδοχῆς ἀπ' αὐτοῦ καὶ πρὸς χάριν σου νὰ μὴ με φονεύσω αὐτοί». Ἰ ποτε ἄλλο, λέγει, 88 Α' δὲν μοῦ μένει, ποῦ νὰ εἶναι ἱκανὸν νὰ με σωσῇ παρὰ τὸ νὰ βελήσῃς ἐσὺ νὰ εἴπῃς ὅτι, κείμαι ἀδελφὴ τοῦ». Πραγματικά, ἴσως εἴται θ' ὑποφύγῃ τὸν ἐπερχόμενον κίνδυνον καὶ θὰ ζήσῃ εἰς τὸ μέλλον εἰς αἰτίας σου καὶ εἰς ἐσένα θὰ ἀφελῶ τὴν ὑπόλοιπον ζωὴν μου. Αὐτὰ τὰ λόγια ἦσαν ἱκανὰ νὰ προσελκύσω τὴν γυναῖκα καὶ νὰ προκαλέσω τὴν συμπάθειάν της.

Αὐτὸς εἶνα, πραγματικὸς γάμος, νὰ μὴ παρεμένουν, δηλαδὴ, ἡνωμένα, μόνον κατὰ τὸν καρὸν τῆς ἀνισσεως ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν περιόδον τῶν κινδύνων. Αὐτὸ ἀποτελεῖ ἀπόδειξιν τῆς γυναικείας ἀγάπης, αὐτὸ εἶνα τὸ γνώρισμα τῆς σταθερᾶς φιλίας. Δὲν ἀποδεικνύει τόσο ἐνδοξον τὸν βασιλεῖα τὸ στέμμα, ποῦ φορεῖ εἰς τὸ κεφάλι τοῦ βασιλέως. Ἐνδοξον ἀπέδειξε τὴν μακαρίαν καὶ λαμπρὰν αὐτὴν γυναῖκα αὐτὴ ἡ ὑπόκοι, Β' τὴν ὅπου ὅταν εἶδεν εἰς τὴν συμβουλὴν τοῦ δικαίου Ποίως, λοιπόν, δὲν θὰ νουώσῃ κατὰ πληξίν, ὅταν συλλογισθῇ τὴν εὐκολίαν, μὲ τὴν ὅπου ὅταν ὑπῆκουσεν αὐτῇ, Ποίως θὰ ἤμπορούσε νὰ ἔτα νύμφη ἐπ' αὐτῇ, ἡ ὅπου, ὅποτε ἀπὸ τὰς μακρὰν ἐγκράτειαν καὶ εἰς τοιαύτην ἡλικίαν εὐρισκόμενη, διὰ νὰ σώσῃ τὸν δικαίον βασιλέα ἐξηρτᾶτο ἀπὸ τὴν θέλησιν της, παρέδωκε τὸν ἑαυτὸν της εἰς τὴν μοιχείαν καὶ ἡγεῖτο δορυδοποικὴν συνουσίαν.

Ἀλλὰ περιμένε ὄλιγον καὶ θὰ ἴδῃς τὴν πολυμήχανον πρόνοιαν τοῦ Θεοῦ. Δ' ὅτι αὐτὸν ἀκριβῶς τὸν λόγον εἶδε εἰς τὴν μεγάλην αὐτὴν ἀνοχήν, διὰ νὰ καταστήσῃ ἐνδοξότερον τὸν δικαίον, καὶ μ' ὅσα συνέβαινον ἐκεῖ, νὰ πληροφωροῦν ὅχι μόνον οἱ κάτοικοι τῆς Αἰγύπτου, Γ' ἀλλὰ καὶ τῆς Παλαιστίνης πόσιν εὖνοι ἀπολαμβάνει ὁ Πατριάρχης ἀπὸ τοῦ Κύριον τοῦ συμπαντος. «Αὐτὸ ἐγένεε. "Ο-

ταυ» λέγει, καὶ "Αβραμ εἰσῆλθεν εἰς Αἴγυπτον, εἶδαν οἱ Αἰγύπτιοι τὴν γυναῖκα του, ὅτι ἦτο ὠραιότατη. Εἶδαν αὐτὴν οἱ ἄρχοντες Φαραῶ, ἐπήνεσαν αὐτὴν πρὸς τὸν Φαραῶ καὶ ὠδήγησαν αὐτὴν εἰς τὰ ἀνάκτορα τοῦ Φαραῶ. Τὸν "Αβραμ περιποιήθησαν χάριν τῆς Σαρρας, ὥστε ἐβῶσαν εἰς αὐτὸν προβαταὶ, μῆσχοι, ἄνους, βοῦλους, δούλους, ἡμίονους, καμήλους». 89 Βλέπετε μὲ ποίον τρόπον, ὅσα ἐκ τῶν προτέρων ὑποπτεύουν ὁ δικαίος, αὐτὰ συνέβησαν. «Διότι, μόλις ἐβῶσαν εἰς τὴν Αἴγυπτον εἶδαν ὁμοίως οἱ Αἰγύπτιοι τὴν γυναῖκα τοῦ Δ' ὅτι, ἦτο ὠραιότατη». Δὲν ἦτο ἀπλῶς ὠραία, ἀλλὰ πᾶσα πολὺ προσεκύκει δούλους γενικά, ὅσα τὴν ἐβλέπαν. «Ὅταν εἶδαν αὐτὴν οἱ ἄρχοντες τοῦ Φαραῶ, ἐπήνεσαν αὐτὴν πρὸς τὸν Φαραῶ». Νὰ μὴ προσπεράσῃς ἀγαπήτῃ, χωρὶς προσοχῆν τὸ λεχθέν, ἀλλὰ νὰ θαυμάσῃς τὸ γεγονός, ὅτι κανένας ἀπὸ τοὺς Αἰγύπτιους δὲν ἠπλώσε χερὶ ἐπ' αὐτῇ, σὺν γυναίκα ξένη που ἦλθεν ἀπὸ ἄλλην χώραν, ὥστε περιεφρόνησαν τὸν "Αβραμ, ἀλλ' ἐπήγαγον καὶ τὸ ἀνακινώσαν εἰς τὸν βασιλέα. Αὐτὸ ἐγένεε, διὰ νὰ καταστή πρὸ γνωστὸν τὸ συμβῆναι. Ἐ καὶ διὰ νὰ γένη ἡ ἐκδικησις οὐχ, εἰς τὸν τυχόντα, ἀλλ' εἰς τὸν ἴδιον τὸν βασιλέα καὶ νὰ δοθῇ παντοῦ τὸ περιστάτικόν. «Καὶ ὠδήγησαν αὐτὴν εἰς τὸν Φαραῶ». Ἀμέως ὁ δικαίος ἀπεμακρύνθη ἀπὸ τὴν γυναῖκα του καὶ αὐτὴ ὠδηγεῖται, εἰς τὸν Φαραῶ. Κύτταξε πόση εἶνα ἡ μακροθυμία τοῦ Θεοῦ. Δ' αὖ ποῖον λόγον δὲν δεικνύει ἀπὸ τὴν ἀρχὴν τοῦ γεγονότος καὶ πρὸ ἐμπροσθεν ἀκόμη τὴν ἰδικὴν τοῦ φροντιστά, ἀλλ' ἀφήνει νὰ γίνωσι δόξα καὶ νὰ πέσῃ σχεδὸν ἡ γυναῖκα εἰς αὐτὸν τὸν φάρυγγα τοῦ θηρίου, 90 Α' καὶ τότε μόνον φανερωγὴ εἰς δόλους τὴν δύναμίν του.

«Καὶ ὠδήγησαν αὐτὴν εἰς τὰ ἀνάκτορα τοῦ Φαραῶ». Εἰς ποῖαν κατάστασιν εὐρίσκειτο τὸ μυαλό της κατὰ τὸ διάστημα αὐτό. Κατὰ ποῖον τρόπον ἐπαράσσετο ἡ σκεψίς της, πῶς ἐκορυμνώνοντο τὰ κύματα, πῶς δὲν ἐναυαγίησεν, ἀλλ' ἔμενε σταθερὰ σὺν πέτρῃ, ἀναμένουσα τὴν ἐξ οὐρανοῦ βοήθειαν. Μά, διατὶ ὁμιλῶ διὰ τὴν γυναῖκα. Εἰς ποῖαν ψυχικὴν κατάστασιν εἶνα, φασκὸν νὰ εὐρισκετο ὁ δικαίος, καθ' ἣν στιγμὴν ἐκεῖνη εἰσῆγγετο εἰς τὰ ἀνάκτορα

88. Τὸν 19 14-16. Τὰ ἐκείθεν ἀναφερθέντα ἀπὸ αὐτοῦ τὰ ποιητικὰ ὅμοια, μὲ τὰ ὅποια ἠγερούμετο ἡ γυναῖκα ἀντὶ τῆς κατ' ἀντίθετον πρὸς τὴν ἐποχὴν θείαν, σημερινῆς παρουσίας. Ἡ παραβολὴ τῶν δούλων αὐτῶν ἀπὸ τοῦ "Αβραμ δὲν ἦτο προδοσία τῆς γυναικὸς του, ἀλλὰ πρὸς αὐτὴν καὶ συνέσει. Ὡς οὕτως τὰ ἴσα τοῦ ἀναφέροντος ἀπὸ ἀποστόλου σπουδαίοντες δεῖται τῆς ἱστορικότητος τῆς διηγήσεως.

τοῦ Φαραῶ, «Τὸν Ἄβραμ ἐπεριποιήθησαν χάριν τῆς Σάρρας», μέ τὴν ἰδέαν, δηλαδή, ὅτι, ἦτο ἀδελφὸς τῆς. «Καὶ ἔδωσαν εἰς αὐτὸν πρόβατα, μᾶσχαυς, θύους, δούλους, βοῦλας, καμήλους, ἡμῶνους». Αὐτὰ ὅμως ἀκριβῶς, τοῦ τοῦ εἰδόντο δι' ἀπολαύσειν καὶ ἐξυπηρέτησιν, πόσῃν φωτιάν δὲν ἦναι πᾶσι μέσαι του, Β Πῶς δὲν τοῦ ἔκαιαν τὸ μυαλό καὶ δὲν τοῦ ἐπιπολοῦν τὴν σκέψιν του, ὅταν ἐσυλλογίζετο τὴν ἀφορμὴν τῶν δωρῶν. Εἶδες, ὅτι τὰ βασάνου τοῦ ἔφθασαν σχεδὸν εἰς τὸ ἐσχάτον ὅριον τῆς ἐπιθετικῆς νύσεως. Εἶδες, ὅτι καὶ αὐτὸς ἐπὶ τῆς διαδοχῆς δὲν ὑπελείπετο τὴν ἰδέαν, συμφῶνα μὲ τὴν ἀνθρωπινὰ δεδομένην. Εἶδες, πῶς ὁρῶσαν τὰ πράγματα εἰς ἀπελπιστικὴν κατὰστασιν αὐφῶσαι μὲ τὴν ἀνθρώπινον ἀντιλήψιν. Εἶδες, ὅτι ἡ γυναῖκα ἐπέσεν εἰς αὐτὸν τὸν λακὸν τοῦ θηρίου. Πρόσεχε, λοιπὸν, εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ καὶ τὴν ἀνέκφραστον φιλοφροσύνην τοῦ Θεοῦ καὶ βαυμάσε τὴν ὑπερβολικὴν τῆς δυνάμειν. Ο ὅς ὁ Θεὸς ὅμως ἐδασάνει τὸν Φαραῶ δ' ἀσκληρῶν καὶ πολλῶν βασάνων αὐτὸν καὶ τὴν οἰκονομίαν του διὰ τὰς πρὸς τὴν Σάρραν ἀπρετεῖς διατάξεις του.⁴⁰ Τί σημαίνει «ἦγασε»;

Τὸν ἐπιώρρησε, λέγει, διὰ τὸ τὸλμημα καὶ τὴν μαχηράν ἐπ' χειρὸς. «Δ' ἀσκληρῶν καὶ πολλῶν βασάνων» δηλαδή, ὅχι ἀπλῶς τὸν ἐδασάνουν, ἀλλὰ τὸν ἐδασάνουν μὲ σκληρὰ καὶ πολλὰ βασάνου. Ἐπειδὴ ἡ παρανομία δὲν ἦτο τυχαία, ἀλλὰ πολὺ μεγάλη, δ' αὐτὸ καὶ ἡ τιμωρία ἡ τοῦ μεγάλου «καὶ τὴν οἰκονομίαν του» λέγει, ὅχι μόνον αὐτόν, ἀλλὰ καὶ τὴν οἰκονομίαν του. Καὶ διὰ τοῦτον λόγον, ἐνὶ ἡμέρῃ τρεῖς ὁ βασανισμὸς μόνον, ἡ τιμωρία ἐπληθεύει καὶ τὴν οἰκονομίαν του. Καὶ αὐτὸ δὲν ἀπρετεῖται, σκοτεινότητος, ἀλλὰ (συμβαίνει) διὰ τὴν καταπραΰνην δ' ἀμέσῃ αὐτοῦ τὴν μανίαν τοῦ βασίλειος. Δ Πραγματικὰ, ἔκρε ἡ ἔρετα πρὸς ἀφοδρὰν πλὴν, ὥστε νὰ δοκιμάσῃ τρεῖς καὶ ἑκτὴς καὶ νὰ παρατηρήσῃ ἀπὸ τὸ ἐκείθεν ἐγγεῖρηται. Καὶ πῶς, λέγουσιν, εἶνα δίκαιον αὐτό, νὰ τιμωροῦνται καὶ αὐτοὶ ἐξ αἰτίας ἐκείνου. Μὰ δὲν ὀφίσταντο τὴν τιμωρίαν μόνον ἐξ αἰτίας ἐκείνου, ἀλλ' ἦτο φυσικὸν καὶ αὐτὸ νὰ συμβῇ παρανομίαν. Ἦκουσες, θέλεις, τὴν Γραφήν νὰ λέγῃ παραπάνω, ὅτι «Ὅταν εἶδαν αὐτὴν οἱ ἄρχοντες τοῦ Φαραῶ, ἐπήνεσαν αὐτὴν καὶ τὴν ὠδήγησαν εἰς τὸ ἀνάκτορον τοῦ Φαραῶ». Αὐτὴ λαμβάνουσα, ὅτι αὐτοὶ ἐπαίξαν τὸν ῥό-

40. Γιν. 12, 17.

41. Εἶναι λέξις τῶν κειμένων.

λον τῶν προαγωγῶν διὰ τὴν γυναῖκα τοῦ δεκάτου, διὰ λογαριασμὸν τοῦ βασίλειος. Δ' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸν λόγον ὅχι μόνον ὁ Ἰδοὺς ἀλλὰ καὶ ἅλλοι οἱ ἄνθρωποι τῆς ὑπηρεσίας του ἔφυσταν τὴν τιμωρίαν, διὰ τὴν μάθειαν, ὅτι δὲν εἶδον τὴν παροφροσύνην τοῦ ἀπλῶς εἰς κάποιον ξένον, ὅτε εἰς ἓνα τυχαῖον ἄνθρωπον, ἀλλ' εἰς ἄνδρα, τοῦ ὁ Θεὸς τὸν ἡγάπα ὑπερβολικὰ καὶ ὁ ὅποιος (ἄνδρας) ἤξιστο τῆς φροντίδος ἀπ' αὐτόν. Δ' αὐτὸ, λοιπὸν, μὲ τὴν μεγάλην ἀφοδρῶν τῆς τιμωρίας τοῦ κατετάραξε τὴν διάνοιαν τὸν ἀπεμάκρυνεν ἀπὸ τὸ μισερὸν τὸλμημα, τὸν ἀνεχαίτισεν ἀπὸ τὴν ἀλόγιστον ὁρμήν, τοῦ συνεκράτησε τὴν ἀκόλαστον γυναικὴν, τοῦ ἐδάμασε τὴν ἀσυγκράτητον ἐπιθυμίαν, τοῦ ἐχαλινώγησε τὴν παράφρονα ἐπιθυμίαν τοῦ

427 Α Δ' αὐτὸ κῆρυξεν, πλέον, μὲ πόσῃν πραότητι ὤμει, πρὸς αὐτὸν ὁ βασιλεὺς, ὁ τύραννος πρὸς τὸν ξένον, ὁ ὅποιος περιήρχετο πλάνης καὶ τοῦ ὁποῖου ἐτόλμησε ν' ἀφάρεσθαι τὴν σύζυγον. Συνεπῶς, ὥστα εἶπεν, ὅτι ὁ Θεὸς ἐδασάνει τὸν Φαραῶ καὶ τὴν οἰκονομίαν του δ' ἀπὸ πρὸς τὴν Σάρραν ἀπρετεῖς διατάξεις του. Μὰ, ὅμως μὲ τὴν τιμωρίαν ἀντιλαμβάνεται ὅτι ἦτο γυναῖκα τοῦ δεκάτου Πραγματικὰ, μολοντὶ ἐσέληθη εἰς τὰ ἀνάκτορα τοῦ Φαραῶ, ἐν ταῦταις ἐξηκολούθει νὰ εἶναι γυναῖκα τοῦ δ' καίμου. Ἐφ' οὗ ἐκαλεσε δὲ ὁ Φαραῶ, λέγει, τὸν Ἄβραμ, εἶπεν εἰς αὐτόν. Τ' εἶναι αὐτὸ, τὸ ὅποιον μοῦ ἔκαμες; Πρόσεχε τοὺς λόγους, τοῦ λέγει ὁ βασιλεὺς. «Τί εἶναι αὐτὸ τὸ ὅποιον μοῦ ἔκαμες;» λέγει. Ἐγὼ σοὶ τὰ ἔκανα, Β τοῦ εἶμαι ξένος, τοῦ δὲν ἔχω κανένα γνωστὸν, τοῦ ἦλθα ἐδῶ ἐξ αἰτίας τῆς πείνης, εἰς ξένην τὴν βασίλειαν τὸν τύραννον, τοῦ ἐξουσῶς τὴν Αἰγύπτου. Τί σοὺ ἔκανα, Σὺ μοῦ ἐπῆρες τὴν γυναῖκα. Σὺ ξένος τοῦ εἶμαι, δὲν μοῦ ἔδωκες σημασίαν, μὲ περιφρόνησες, δὲν μοῦ ὤμειλες καθόλου. Ἐκυριεύθης ἀποκληρωτικὰ ἀπὸ τὴν ἀκόλαστον ἐπιθυμίαν καὶ ἠθέλησες νὰ πραγματοποιήσῃς ὅσα σοὶ ἐφάνησαν καλὰ. Τί σοὺ ἔκανα, λοιπὸν. Μεγάλα, λέγει, μοῦ ἔκανες καὶ φανερά ἐπέτελες εἰς ὄφρος μου.

Κύτταξε πόσον ἠλλοίωσεν τὰ πράγματα. Ὁ βασιλεὺς λέγει πρὸς τὸν Ἰωάννην, τὸν ἀπλὸν πολίτην. «Τί μοῦ ἔκανες;» Ἐκάνες τὸν Θεὸν ἐχθρόν μου, λέγει, προκαλέσας τὴν ὀργὴν του, μὲ κατέστηρες ὑπεύθυνον τιμωρίας, μὲ ἔφερες εἰς κατὰστασιν νὰ κινδυνεύω νὰ τιμωρηθῶ μαζί μὲ τὴν οἰκονομίαν μου. Ο δ' ὅς ὁ Θεὸς ἐτόλμησε εἰς ὄφρος σου. «Τί εἶναι αὐτό, τὸ ὅποιον μοῦ ἔκανες, ἐπὶ δὲν μοῦ

εἶπες, ὅτι εἶνα σύζυγός σου, Διὰ τὸ μὲν εἶπες, ὅτι εἶνα ἀδελφή σου καὶ ἔλαβας αὐτὴν ὡς σύζυγον μου,» 44 Ἐγὼ λέγω, μὲ τὴν ἰδέαν ὅτι εἶνα ἀδελφή σου ἠθέλησα νὰ τὴν πάρω. Καὶ ἀπὸ ποῦ ἔμαθες ὅτι εἶνα σύζυγός τοῦ δικαίου, Ὁ τὴν αὐτὴν τῆς παρανομίας, ἕκκενος μου τὸ ἐφανερώσεν. «Τ. εἶνα αὐτό, τὸ ὅπου μου ἔδωκες, διατὶ δὲν μου εἶπες ὅτι εἶνα σύζυγός σου. Καὶ τὴν ἐπῆρα σὺν γυναικί μου» καὶ ἐπρόκειτο ν' ἀμαρτήσω. Μὲ τὴν ἰδέαν, ὅτι εἶνα ἀδελφή σου, ἐπεχείρησα νὰ κάνω αὐτό. Κύτταξε Δ με ποῖον τρόπον ἡ σφοδρότης τῆς τιμωρίας τοῦ ἐτάραξε τὴν σκέψιν, ὥστε ν' ἀπολογηθῇ πρὸς τὸν δίκαιον καὶ νὰ προσφέρῃ εἰς αὐτὸν κάθε περιποιήσιν. Βέβαιον, ἐὰν δὲν ὑπῆρχεν ἡ ἐπεμέλειά τοῦ Θεοῦ, ποῦ ἐμαλάκωσε τὴν διάθεσίν του, ἦτο φυσικὸν καὶ ἀργισθῇ περισσότερο καὶ ν' ἀντιπεποιθῇ τὸν δίκαιον σὺν ἀνθρώποις ποὺ τὸν ἐξηπάτησε, νὰ τὸν τιμωρήσῃ καὶ νὰ τὸν ἀδολογήσῃ εἰς τὸν θάνατον. Ἀλλὰ τίποτε ἀπ' αὐτὰ δὲν ἔκανε. Διότι, ὁ φόβος τῆς τιμωρίας τοῦ κατεπράυνε τὴν ὀργὴν καὶ δ' ἔνα πράγμα ἐνδιέφερετο μόνον, τὸ πῶς θηλασθῇ, θὰ δείξῃ τὴν εὐνοίαν τοῦ πρὸς τὸν δίκαιον βέβαιον, ἐνέκρινε πλέον, ὅτι δὲν ἦτο δυνατόν νὰ εἶναι τυχερὸς ἄνθρωπος ἢ αὐτός, ποὺ τὸσον τὸν ἠνόητοι ὁ οὐρανός, καὶ τῶρα, ἴδου ἡ σύζυγός σου ἐβρίσκειται ἐνὶ τῷ σπέρματι σου. Πάρ' τὴν καὶ φύγε γρήγορα». 45 Τώρα, λέγε, ἐπειδὴ ἔμαθες, ὅτι δὲν εἶνα ἀδελφή σου, ἀλλ' εἶνα γυναικα σου, ἴδου σοὺ ἀνέκει. Τίποτε δὲν ἐντράπησας ἀπὸ τὸν γάμον σου, οὔτε σοὺ ἀπεστέργησα τὴν γυναῖκά σου. Ἀλλ' «ἴδου ἡ σύζυγός σου εὕρεται ἐνὶ τῷ σπέρματι σου. Πάρ' τὴν καὶ φύγε γρήγορα. Ποῖα μυαλό θὰ ἠμπορήσῃ νὰ νοσησῇ θαυμασμοὺς ἀντὶ τοῦ πρὸς τὰ γεγονότα ἢ ποῖα γλῶσσα θὰ σταθῇ ἱκανὴ νὰ ἀφηγηθῇ τὸ θαῦμα. Γυναικα ἀκτὸ νοσηλοῦσα ἀπὸ ὠροιστῆτα μοῦσι με ἄνδρα Αἰγύπτιον, 46 Α καὶ, μάλιστα βασίλειά καὶ τύραννον καὶ τὸσον μοναρχοῦν καὶ ἀπὸ ἀκόλαστον διάθεσιν κατεχόμενον, ἐκοιμήθη καὶ ἐφυγεν ἀνέπαφος, ἀφ' οὗ διετήρησεν ἀκεραίαν τὴν ἐγκράτειάν της. Αὐτοῦ τοῦ εἰδούς εἶναι, δόξα, ὅπως εἴπα παραπάνω, πάντοτε ὅσα οἰκονομεῖ ὁ Θεός, δηλαδὴ ἅγια θαυμασμοὺ καὶ παράδοξα. Καὶ ὅταν, συμφωνοῦ με τὴν ἀντιλήψιν τῶν ἀνθρώπων, τὰ ζητήματα φθάσουν εἰς ἀπελπιστικὴν κατάστασιν, τότε φανερώναι ὁ Ἰεὺς (ὁ Θεός) τὴν ἀκαταμάχητον εἰς βλάστησιν του. Πραγματικὰ, ὁ

44. Γεν. 19, 18-19.
45. Γεν. 12, 19.

πῶς θαυμαστοὶ καὶ παράδοξοι νὰ ἴδῃς τὸν ἄνδρα τῶν ἐπιθυμιῶν» νὰ κυκλῶνεται, ἀπὸ τὰ θηρία, χωρὶς νὰ παθῇ τὴν τιμωρίαν. Β ἀλλὰ, σὺν νὰ περ ἐβάλλετο ἀπὸ πρόβατα, ἔτσι νὰ θγαυῇ ἀπὸ τοῦ λαοῦ σου σὺν, καὶ τοὺς τρεῖς παῖδας εἰς τὸ καμιν, νὰ παραμένουν σὺν νὰ εὐρυσκοντο εἰς κάποιο λεῖθαρι μῖσα ἢ κήπον, χωρὶς νὰ τοὺς ἐλάττη κατὰ τοῦ ἡλιου, ἀλλὰ σὺν ἀνδριάντες. 47 ἔτσι νὰ θγαυοῦν ἀπὸ ἐκεῖ, κατὰ τὸν ἴδιον, λοιπὸν, τρόπον ἀξίως, νὰ θαυμάσῃς καὶ τὸ σημερινόν γεγονός, ὅτι, ἡ γυναῖκα τοῦ δικαίου ἐξήρχετο σῶς, χωρὶς νὰ ὑποστῇ καμμίαν προσβολὴν ἀπὸ τὸν βασίλειά της Αἰγύπτου, τὸν τύραννον, τὸν ἀκόλαστον. Πραγματικὰ, ὁ Θεός ἦτο ποὺ τὰ ἔκανε δλ' αὐτά, ὁ ὁποῖος εἰς τὰς δασκαλίας διδὲ δέξασθαι C καὶ ἠμπορεῖ πάντοτε νὰ ὁδηγῇ τὰ πράγματα ἀπὸ τὴν ἀπελπίσιν εἰς ἀγαθὴν ἐλπίδα. «Καὶ τώρα, ἴδου ἡ σύζυγός σου εὕρεται ἐνὶ τῷ σπέρματι σου. Πάρ' τὴν καὶ φύγε γρήγορα. Μὴ νοσήσῃς, λέγε, ὅτι, διεπράχθη ἀπὸ ἡμῶν ἀδικία εἰς ὁδὸς σου. Διότι, ἂν συνέβη ἀπὸ ἀγνοίας τὸ γεγονός, τώρα ὅμως ἡμᾶς ὅποιος εἰδούς προστάτην ἔχεις. Καὶ ἡ ἀγανάκτησις, ποὺ ἐσπικώθη ἐναντὶν μας, μᾶς ἐδίδασκε πᾶσιν εὐνοίαν σοὺ ἔχει. ὁ Θεός τοῦ συμπαύτος Λοιπὸν, ἀφ' οὗ πάρος τὴν γυναῖκά σου, φύγε γρήγορα. Κατὰ συνέπειαν, ὁ δικαίος ἀμύνης, φόβον εἰς αὐτοὺς καὶ δ' αὐτὰ θά ζήσονται, νὰ τὸν κατεδωσαν με μεγάλας τιμὰς, D προσπαθοῦντες νὰ ἐξημερίσουν τὸν Κύριόν του, μ' ὅσα ἔκαναν εἰς αὐτόν.

Εἶδες, ἀγαπητέ, πόσον ἀγαθὸν πρᾶγμα εἶναι ἡ ὑπομονὴ καὶ ἡ καρτερία. Εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ θὰ σοὺ ὑπομείνω ἐκεῖνα τὰ λόγια, ποὺ ἔλεγεν ὁ Πατριάρχης, ὅταν ἐσκόπευε νὰ πλησιάσῃ εἰς τὴν Αἰγύπτου «Γνωρίζω, ὅτι εἶσαι γυναῖκα ὁμοφυῆς θὰ συμβῇ, λοιπὸν ταῦτα. Ὅταν πέθω, οἱ Αἰγύπτιοι θὰ φονεύσουν ἡμεῖς ἐνὶ ἐσέα θὰ σὲ περιποιήσονται» Λοιπὸν, ἀφ' οὗ σκεφθῇς αὐτά, κυτταξε τοῦ δ, καί σου καὶ τὴν δύναμιν τοῦ φιλανθρώπου Θεοῦ, ὁ ὁποῖος προετομάζει τὸν δίκαιον νὰ ἐπιστρέψῃ με τὴν δόξαν, E ἐνὶ εἰς κατεβῇ εἰς τὴν Αἰγύπτου κατεχόμενος ἀπὸ τὸσον μεγάλον φόβον καὶ τρόμον.

Κ' ὁ Φαραὼ διέταξε μερικοὺς ἄνδρας ν' ἀνολάθουν νὰ κρημίσουν, τιμὴς ἔνεκεν, ἐκτὸς τῆς Αἰγύπτου τὸν Α

44. Τὸν ἀκούει.
45. Δαν. 8, 14 εἰ.
46. Δαν. 8, 5 εἰ.

δραμ, τὴν γυναῖκά του καὶ ὅσα εἶχον μαζί των. Καὶ μαζί μ' αὐτοὺς καὶ τὸν Λῶτα.⁴⁷ Συνεπῶς, ὁ δίκαιος ἐπιστρέφει μὲ κάθε μεγαλοπρέπειαν καὶ μὲ μεγάλην περυσίαν, καὶ μ' ὅσα συνέδησαν γίνεται διδάσκαλος ὅχ. μόνον τῶν κατοίκων τῆς Αἰγύπτου, ἀλλὰ καὶ ἁκείνων τοῦ εὗρισκεν εἰς τὸν δρόμον του, καὶ ἐπὶ πλέον τῶν κατοίκων τῆς Παλαιστίνης. Πραγματικῶς, οἱ τελευταῖοι, ἐπειδὴ εἶδον αὐτόν, ὁ τὸν ἐφωγὸν ἐξ αἰτίας τῆς πίστεως τῆς πείνης, μὲ φόβον καὶ τρόμον νὰ κατέρχεται καὶ τώρα πάλιν νὰ εὗρεται, μέσα εἰς τὴν μεγαλοπρέπειαν, πείρουσαν καὶ πλοῦτον, διδάσκοντα τὴν δύναμιν τῆς προνοίας τοῦ Θεοῦ δ' αὐτόν. Ποιὸς τὸ εἶδε ποτέ; Ποίος τὸ ἤκουσεν, Ἐφυγε διὰ τὴν εὐρίαν Ἀγύπτου ἀπὸ τὴν πείναν καὶ, ἀφοῦ ἀπέκτησε πλοῦτη καὶ περιεβλήθη δόξαν, ἔτα ἐπιστρέφει. Νὰ μὴ παρανευθῇς, ἀγαπητέ μου, οὔτε νὰ θαυμάσης διὰ τὸ γεγονός.⁴⁸ Ἀλλ' ἄλλοι νὰ θαυμάσης, νὰ ἐκπλαγῇς καὶ νὰ δοξάσης τὴν δύναμιν τοῦ κυρίου Κυρίου μας. Καὶ κύτταξε, ὅτι καὶ οἱ ἀπόγονοι αὐτοῦ κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον κατέρχονται εἰς τὴν Αἰγύπτου πάλιν ἐξ αἰτίας τῆς πείνης, καὶ ἐπιστρέφουν ἀπὸ ἐκεῖ μὲ μεγάλην εὐπορίαν, ὥστερα ἀπὸ μακρὰν δουλείαν καὶ πολλὴν ταλαιπωρίαν. Πραγματικῶς, τὸσον ἐφευρετικὸς εἶναι ὁ Κύριός μας Ὡσὰς θὰ ἐπιστρέφῃ νὰ κορυφωθῶν τὰ θάνατα, τότε πάλιν, ἀφοῦ διασκοπῇ τὴν θύελλαν, δημιουργεῖ γαλήνην καὶ μεταβάλλει οὐρανόθεν τὰ πράγματα, καὶ ἔτα, μὲς φανερωσε, τὸ μέγεθος τῆς δυνάμεώς του.

Β. π. Ο. Ἄδραμ, ἡ γυναῖκα του, μὲ ὅλα τὰ ὑπάρχοντά των καὶ ὁ Λῶτα μαζί των ἀνέβησαν ἐκ τῆς Αἰγύπτου⁴⁹ καὶ ἦλθαν εἰς τὴν ἔρημον.⁵⁰ Πολὺ σωστά θὰ ἡμπορούσε κανεὶς νὰ προσαρμόσῃ εἰς αὐτὸν τὸν δίκαιον ἁκείνους τοὺς λόγους, τοὺς ὁποίους ἔλεγεν ὁ μακάριος Δαβὶδ διὰ τοὺς ἐπανερχόμενους ἀπὸ τὴν αἰχμαλωσίαν τῆς Βαβυλώνας.⁵¹ Ὅτι σπείροντες μὲ δάκρυα τοὺς ἀγρούς των θὰ θερίσουν μὲ ἀγαλλίαν τοὺς καρπούς των. Οἱ σπορεῖς πηγαινέουν εἰς τοὺς ἀγρούς των, ριπτοὺν τοὺς σπόρους των μὲ δάκρυα, βιάτ, δὲν γνωρίζουν, ἂν καὶ τί θὰ θερίσουν. Κατὰ τὸν θε-

47. Γεν. 19, 30 καὶ 18, 1.

48. Τελευταῖος ὅρος, πρὸς δέξιμον εἰς ἐξ ἀνέκτου ἐπιστροφῆς Ὅρα καὶ ἐν 19, 10 λεγόμενον ἐκέρχον, πρὸς ἐξέλιξιν τῆς μεταβάσεως εἰς Αἴγυπτον.

49. Γεν. 18, 1. Ἐρμηνεύεται διὰ τὴν ἔρημον τῆς νοτίου Χαναάν.

50. Ἐν γενεῇ 12 καὶ τῇ Βαβυλωνίαν ἀπαγωγὴ τῶν Ἰσραηλίων εἰς τὴν Βαβυλίαν ἀπὸ τοῦ 588 π.Χ.

ρισμὸν των ὁμως θὰ ἐπιστρέφουν ἀπὸ τοὺς ἀγρούς μὲ ἀγαλλίαν φέροντες εἰς τοὺς ὡμούς των τὰ θεμάτιά των.⁵² Εἶδες καθάδου γεμάτην ἀνώνυμον καὶ φόβον, τοῦ ἀνταμειψέξαι καὶ αὐτὸν τὸν κινδύνον τοῦ θανάτου, Κυτταξε πάλιν ἐπ' αὐτοὺς γεμάτην μεγαλοπρέπειαν καὶ λαμπρότητα. Ὁ συνεπῶς, ὁ δίκαιος ἦτο σεβαστός καὶ εἰς τοὺς κατοίκους τῆς Αἰγύπτου καὶ εἰς τοὺς κατοίκους τῆς Παλαιστίνης. Δὲν ποίος δὲν θὰ ἐσέβετο αὐτόν, ποὺ τόσον τὸν ἐπροστάτευεν ὁ Θεός καὶ ἤξιστο τόση φροντίδος ἀπὸ τὸν Θεόν, Ἀσφαλῶς, δὲν θὰ διέφυγον κανεὶς τὴν προσοχήν, ὅσα συνέδησαν εἰς τὸν δασύλα καὶ εἰς τὴν οικογένειάν του. Διὰ τὸ αὐτὸν τὸν σκοπὸν ἐγένεν ἡ παραχώρησις νὰ συμβοῦν δλ' αὐτὰ καὶ δι' αὐτὸ ἐπολλαπλασιάσθησαν οἱ πειρασμοὶ τοῦ δικαίου, ὅτι νὰ καταστῇ ἡ ὑπομονὴ τοῦ λαμπροτέρου καὶ νὰ διαδοθῶν εἰς δόξα κληρὸν τὴν οἰκουμένην τὰ σχετικά μ' αὐτὸν γεγονότα καὶ νὰ μὴ ὑπάρχῃ κανεὶς τοῦ ὅτι ἀγνοῇ τὴν ἀρετὴν τοῦ δικαίου.

Εἰδότε, ἀγαπητοί, πόση ἀφέλεια προέρχεται ἀπὸ τοὺς πειρασμούς, Ὡς εἰδότε πόση εἶναι ἡ ἀνταμείβῃς τῆς ὑπομονῆς, Εἰδότε καὶ ἀνδραὶ καὶ γυναῖκα καὶ γέροντα καὶ γράϊαν, πόσην φιλοσοφίαν ἐπέδειξαν, πόσην ἀνδρείαν, πόσην στασιμὴν ἔδειξαν ὁ ἕνας πρὸς τὸν ἄλλον, πόσος μεγάλος εἶναι ὁ δεσμός τῆς ἀγάπης,

Αὐτόν (τὸν δίκαιον) ὡς μνησθῶμεν ὅλοι καὶ οὐδέποτε ὡς μὴ ἀνυπακούμενον, οὔτε νὰ σχηματίζωμεν τὴν γνώμην, ὅτι ἡ ἔλευσις τῶν πειρασμῶν εἶναι ἀπόδειξις τῆς ἐγκρατείας καὶ τῆς περὶ φρονήσεώς μας ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ νὰ θεωρῶμεν αὐτὸ μᾶλλον σὺν μεγίστην ἀπόδειξιν τῆς φροντίδος τοῦ Θεοῦ δι' ἡμᾶς. Πραγματικῶς, εἴτε εἰμὲθα φορτωμένοι, μὲ μεγάλα φορτία πειρασμῶν, τότε θὰ ἡμᾶς παρέσωμεν νὰ τὰ καταστήσωμεν ἐλαφρότερα, ἔαν ἐπιδοῦμεν μεγάλην ὑπομονὴν καὶ εὐγνωμοσύνην, Ἐπεὶ δὲν ἔχομεν πολλοὺς πειρασμούς, πάλιν ἔτσι θὰ ἀπολαύσωμεν εἰς μεγαλύτερον βαθμὴν τὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ εὐνοίαν, ἔάν, δηλαδὴ, τοὺς ὑποφέρωμεν ἀλόγιστα. Ἐπειδὴ, δηλαδὴ, ὁ Κύριός μας εἶναι γενναῖος καὶ ἐνδιαφερόμενος διὰ τὴν σωτηρίαν μας, δι' αὐτὸ σὺν εἶδος διαπαιδαγωγίσεως μὲς εἰσάγει πολλὰς φορές εἰς ἀγῶνας, ὅχι εἰς τὰ ἐπίγεια γυμναστήρια, ἀλλὰ διὰ τῆς ἐλεύσεως τῶν πειρασμῶν ὥστε, ὅσον δειξώμεν καὶ ἡμεῖς τὴν ἀνάλογον προσπάθειαν, ν' ἀπολαύσωμεν πλοῦσιαν τὴν πρόνοον αὐτοῦ.

51. Ψαλμ. 125, 6-6.

Ἀφοῦ, λοιπόν, τὸ γνωρίζωμεν αὐτὸ ὅς μὴ λυπώμεθα διὰ τοὺς πειρασμούς, οὕτε ὡς ἀγωνιζώμεθα κατὰ τὸν καιρὸν τῶν θλιψέων· ἀλλὰ νὰ χαίρωμεθα συμφωνῶν μετὰ τὴν ἀντιλήψιν τοῦ μακαρίου Παύλου.⁵² Ἀ. Τώρα, λέγε, χαίρω διὰ τὰς θλίψεις μου.⁵³ Εἶδες ψυχὴν γεμάτην ἀπὸ εὐγνωμοσύνης. Διότ', ἐφ' ὅσον εἰς τὰς θλίψεις ἦτο χαροῦμενος, πότε ἦτο δυνατόν νὰ λυπηθῇ αὐτός, ἔαν δέιναι πού προκαλοῦν λυτὴν εἰς τοὺς ἄλλους· εἰς αὐτὸν ἐγίνοντο ἀπορρομὴ νὰ χαίρεται, σκέψου τὴν ψυχικὴν του διάθεσιν. Καὶ δὲ νὰ καταλάβῃς ὅτι, δὲν εἶνα δυνατόν κατ' ἄλλον τρόπον νὰ ἐπιτύχωμεν τὰ ὑποσχεθέντα ἀγαθὰ καὶ νὰ καταστώμεν δέξιοι τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, πορὰ μόνον ἐάν περᾶσωμεν τὴν παρούσαν ζωὴν μέσα εἰς τὰς θλίψεις, ἀκούσει τοὺς ἀποστόλους νὰ λέγουσιν εἰς ἐκείνους, πρὶν πρόσφορα προσήρχοντο εἰς τὴν χριστιανικὴν πίστιν. Ὡς καὶ ἀφοῦ ἐδίδαξαν πολλοὺς, ἐπέστρεψαν εἰς τὰς πόλεις Λύστριν καὶ Ἰκόνιον καὶ Ἀντιόχειαν, ἐνισχύοντες ἀκόμη περισσύτερον τὰς ψυχὰς τῶν μαθητῶν, προτρέποντας αὐτοὺς νὰ μένουν ἀμετακίνητοι, εἰς τὴν πίστιν καὶ λέγοντες ὅτι πρέπει νὰ ὑποστώμεν ἡμεῖς πολλὰς θλίψεις διὰ νὰ εἰσέλθωμεν εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν.⁵⁴ Λοιπόν, ποῖαν ἀπολογίαν ἔχωμεν, ὅταν δὲν βέλωμεν νὰ υπομεινώμεν ὅλα τὰ συμβαινόντα μετὰ γενναιοῦτητα καὶ ἀνδρείαν, χωρὶς νὰ γογγύωμεν, τὴν στιγμὴν μάλιστα πού βλέτομεν, ὅτι δὲν εἶναι δυνατόν νὰ σκωθῶμεν διωκορετικὰ, ἐάν, δηλαδὴ, δὲν θαυσαζώμεν αὐτὸν τὸν ὁρῶμεν.⁵⁵ Ὅτ' δὲ κανένας ἀπὸ τοὺς δικαίους δὲν ὑπέμνε τὸ πᾶσι τὸ παράξενον καὶ τὸ ἀγνωστον μετὰ τὸ νὰ περᾶσῃ τὴν παρούσαν ζωὴν μέσα εἰς τὰς θλίψεις, ὅς ἀκούσει τοῦ Χριστοῦ πού λέγει· «Ἐφ' ὅσον εἰσθε μέσα εἰς τὸν κόσμον, θὰ ἔχετε θλίψιν. Ἀλλ' ἔχετε θάρρος».⁵⁶ Δὲ νὰ μὴ αισθανθοῦν ἀπογοητευσιν, ὅταν ἤκουσαν αὐτό, ἀμείψως τοὺς ἔδε βάρος καὶ ὑπόσχετα, ὅτι θὰ τοὺς ἐοικήσῃ «Ἀλλ' ἔχετε βάρος καὶ ὑπόσχετα, ὅτι ἐγὼ νικῶμαι τὸν κόσμον».⁵⁷ Ἐχετε, λέγει, αὐτὸν πού κάνει τὰς λύπας πρὸ ἐλπιῶν, αὐτὸν πού δὲν σ' ἀφήνε νὰ καταποντισθῇς ἀπὸ τὴν ἔλευσιν τῶν πειρασμῶν, αὐτὸν, πού διδοὶ τὸν πειρασμόν, ἀλλὰ πού χορίζει συγχρόνως καὶ τὴν ἀπαλλαγὴν ἀπ' αὐτόν, αὐτόν πού δὲν ἐπιτρέπει νὰ μᾶς

52. Πρὸς Κορινθ. 1, 24.

53. Πρὸς 14, 21-22.

54. Γέν. 22, 29-30.

55. Ἰωάν. 16, 33.

56. Ἰωάν. 16, 33.

συμποῦν κατὰ τοῦ ξεπερνῶν τὰς δυνάμεις μας.⁵¹ Διὰ τὸ ἀγανακτεῖς διὰ τὸ παράξενον, διὰ τὸ ὑποφέρεις, διὰ τὸ σέ κυριεύει ἡ ἀπελπισία, Ὡς μὴπως, ὅταν ἡμεῖς προσφέρωμεν ὅ,τι ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὰς ἰδικὰς μας δυνάμεις ἐννοῶ τὴν ὑπομονὴν, τὴν καρτερίαν καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην. Ὡς μᾶς ἀφήσῃ ποτὲ νὰ χαθῶμεν. Μήπως καὶ ὅταν ἔκωμη τὰ πράγματα φθάσῃ εἰς ἀπελπιστικὴν κατάστασιν, ἡμποροῦν νὰ ὑπερνικήσῃ τὴν σοφίαν τοῦ Κυρίου μας. Ἡμεῖς ὅς κάνομεν ὅ,τι ἐξαρτᾶται ἀπὸ ἡμᾶς καὶ ὅς ἔχωμεν εὐκρινὴ πίστιν, ἀφοῦ γνωρίζωμεν καλὰ τὴν ἀφαιρετικότητά τοῦ προστάτου τῶν ψυχῶν μας. Ἐξ ἄλλου, ἐκείνος πού γνωρίζει καλλίτερα τὸ συμφέρον μας θὰ τὸ ρυθμίσῃ κατὰ τὸν κατάλληλον τρόπον, ὅπως, δηλαδὴ, ἀρμόζει εἰς τὸν Ἰσὸν καὶ συμφέρει εἰς ἡμᾶς, διὰ νὰ λάβωμεν καὶ τὴν αἰοδιότητάν. Ὡς καὶ τὴν ὑπομονὴν μας καὶ νὰ καταστώμεν δέξιοι τῆς φλευρωτικῆς του, διὰ τῆς χάριτος καὶ τῶν σκευῶν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸν ὅποιον καὶ εἰς τὸν Πατέρα μαζί καὶ εἰς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ἀνίκε, ἡ δόξα, ἡ δύναμις καὶ ἡ τιμὴ, τώρα καὶ πάντοτε καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας. ᾠν αἰῶνων Ἀμήν.

57. Πρὸς Α Κορινθ. 10, 13.

ΟΜΙΛΙΑ ΤΡ ΑΚΟΣΤΗ ΤΡΙΤΗ

11¹ Α· Ο ΑΒΡΑΜ ΗΤΟ ΠΡΩΤΗ ΠΑΥΣΙΣΟΣ ΕΙΣ ΖΩΑ, ΑΡΙΤΤΟΝ ΚΑΙ ΧΡΙ-
ΖΟΝ, ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΡΗΜΟΝ ΑΓΓΗΝ, ΟΠΟΥ ΕΣΤΑΘΗΚΕΤΑΝ Ο ΑΒΡΑΜ ΚΑΙ
ΟΣΟΙ ΗΡΧΟΝΤΟ ΜΑΖΙ ΤΟΥ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΙΠΥΤΟΝ ΚΑΤΗΓΟΡΩΝΕΣΑΝ
ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΒΑΙΘΗΑ ΚΑΙ ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟΣ ΕΙΣ ΤΟ ΜΕΡΟΣ ΕΚΕΙΝΟ,
ΟΠΟΥ ΗΙΚΕΝ Ο ΑΒΡΑΜ ΠΡΟΗΓΟΝΟΜΕΝΩ ΣΤΗΝΕΙ ΤΗΝ ΕΚΚΗΝΕΙ ΤΟΥ
ΜΕΤΑΒΕΙ ΒΑΙΘΗΑ ΚΑΙ ΑΥΤΑΙ, ΕΙΣ ΤΟ ΜΕΡΟΣ, ΑΗΛΑΔΗ, ΟΠΟΥ ΕΙΧΕΝ
ΙΑΡΙΣΕΙ ΤΟ ΘΥΕΛΑΣΤΗΡΙΟΝ, ΤΟ ΟΠΟΙΟΝ ΠΡΟ ΤΗΟΣ ΕΙΧΕ ΚΤΙΣΕΙ.²

12 Βλέπων σήμερα την προθυμίαν, με την οποίαν συνε-
κινώθητε εδῶ και τὸν πόθον που ἔχετε διὰ νὰ ἀκούσετε
τὸν λόγον μου, θέλω νὰ ἐξοφλήσω κάμπο ο χρέος μου, πού
χρεωστῶ εἰς τὴν ἀγάπην σας. Καὶ νινωρίζω δι' ἐσῆς πι-
θανόν νὰ τὸ ἔχετε λησμονήσῃς· ὅτι ἐν τῷ μεταξὺ ἐπέρασ-
σαν πολλὰ ἡμέρα, καὶ τὸ κίρυγμα ἡσχολήθη με ἄλλα θέ-
ματα. Δὲν ἡ ἔλευσις τῆς ἀγίας ἐκείτης διακαιμίας τὴν σε-
ρὰν τῶν διημιῶν μας. Βέβαια, δὲν ἦτο ἀρθὸν καθ' ἣν σι-
γῇ ἐκωλύσαμε τὸν Σαυρόν τοῦ Κυρίου, νὰ στρέψῃται ἡ
διδασκαλία μας εἰς ἄλλα ζητήματα, ἀλλ' ἐπὶ θάλλεται εἰς
κάθε περίπτωσιν νὰ σᾶς παραθέτω τὴν ἀρμόζουσαν πνευ-
ματικὴν τράπεζαν. Δι' αὐτὸ ἀκριβῶς ὅταν ἐφθάσεν ἡ ἡμέ-
ρα τῆς παραδόσεως τοῦ Κυρίου. Εἰκοίσα τῇν σερὰν τῶν
διημιῶν. Ἐν ἀνταποκρινόμενος εἰς τὴν περίπτωσιν καὶ ἔφε-
ρα τὸν λόγον εἰς τὸν προδότην καὶ πάλιν σᾶς ἐξέθεσα τὰ
σχετιζόμενα με τὸν σαυρόν.³ Ἐπειτα ἦλθεν ἡ ἡμέρα τῆς
Ἀναστάσεως καὶ ἦτο ἀνάγκη νὰ διαφωτισῶ τὴν ἀγάπην
σας διὰ τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου καὶ ἐν συνεχείᾳ εἰς τὰς
ἐπομένους ἡμέρας νὰ σᾶς παρουσιάσω τὴν ἀπόδειξιν τῆς
Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου με τὰ θαύματα, πού ἐγενον ὀ-
στερα ὅτ' αὐτὴν, ὅποτε, καὶ ἡσχολήθημεν με τὰς πράξεις
τῶν Ἀποστόλων καὶ ἀπὸ ἐκεῖ σᾶς παρέθεσα συνεχῶς τὴν

1. Τὴν 18. 9. 4.
2. Κατὰ τὴν διέταξιν τῶν διημιῶν εἰς τὴν Γενεὴν ἐπισυνέλεθον αἱ
ἐκείναι τὴν Παύλου καὶ τοῦ Πάπῃ καὶ ὁ ἐκείνους ἐκείνους. ὁ ἐκείνους
ἐκείνους καὶ ἡσχολήθη με τὸν παραχρῆμα τῶν διημιῶν αὐτῶν.
3. Ὅσα τὰς τεσσάρων διημιῶν εἰς τὴν ἡμέραν τὴν ἐκείνην εἰς τὰς
30 ἡμέρας τὴν περικοπὴν αὐτῆς.

τράπεζαν τῆς διδασκαλίας, καὶ κάθε ἡμέραν εἶχα τὴν ἐυ-
καρίαν νὰ συμβουλεύω διὰ μακρῶν ἐκείνους, τοῦ πρόσφα-
τὰ εἶχαν ἀξιώσῃ νὰ λάβουν τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ.⁴

Τώρα, ὁμῶς, πρέπει νὰ σᾶς ὑπενθυμίσω τὸ χρέος καὶ
ὕστερα νὰ τὸ ἐξοφλήσω. Διότι, ἐὰν ἐσῆς ἀποπροφθεῖτε
ἀπὸ τὰς πολλὰς φροντίδας καὶ ἀγνοήτε τὴν φύσιν τοῦ
χρέους ἑπειδὴ ἔχετε τὴν φροντίδα τῆς συζύγου, τὴν ἐπι-
μέλειαν τῶν παιδιῶν σας, ἀγωνίζεσθε διὰ τὴν ἐξούρεσιν τῆς
καθημερινῆς τροφῆς καὶ δεικνύεσθε ἀπὸ πολλὰς βιστάκας
φροντίδας, ἔμμεσα, ὁμῶς, δὲν μ' ἐνοχλεῖ τίποτε ἀπ' αὐτά,
δι' αὐτὸ καὶ σᾶς ὑπενθυμίζω τὸ χρέος καὶ ἐτοιμάζομαι νὰ
τὸ ἐξοφλήσω. Καὶ μὴ παραξενεύεσθε, ἐὰν παρουσιάζωμαι
με τὸσάν μεγάλην εὐχαριστήσιν. Διότι, ἡ φύσις τοῦ χρέους
αὐτοῦ εἶναι ἀντίθετη ἀπὸ τὸ χρέος τῶν υλικῶν χρημάτων.
Πραγματικῶς, εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν ὁ ὑφειλέτης ἔδεν
ἡμπορεῖ ποτὲ νὰ ἔχη τὸσάν εὐχαριστήσιν, ἑπειδὴ γνωρίζει
ὅτι ἡ ἐξοφλήσις τοῦ χρέους ἐλαττώνει τὴν ἰσκὴν τοῦ πε-
ρσοῦ, ἐνῶ θὰ αὐξήσῃ τὴν περσοῦσαν ἐκείνου, πού δι-
χεται τὰ χρήματα. Ἀντίθετα εἰς τὸ πνευματικόν χρέος
δὲν συμβαίνει, τίποτε ἀπ' αὐτά, ἀλλ' ἐν προκείμενῳ καὶ ὁ
ὀφειλέτης θὰ γίνῃ πὺ πλούσιος, ὅταν ἀποδώσῃ τὴν ὀφει-
λήν, καὶ οἱ λαμβάνοντες ἀποκτοῦν μεγαλότεραν αὐτορίαν.
11² Α· Δι' αὐτὸν τὸν λόγον εἰς τοὺς πρώτους παρατηρεῖ-
ται, συνήθως μεγάλη εὐχαριστία, ἐνῶ εἰς τὴν περίπτωσιν μας
καὶ διὰ τοὺς δύο εἶνα μεγάλο τὸ κέρδος, δηλαδὴ καὶ διὰ
τὸν καταδότην καὶ διὰ τοὺς ἀποδιδάσκας. Αὐτὸ ἀκριβῶς συ-
νεβούλευσε καὶ διὰ τὴν ἀγάπην ὁ μακάριος Παῦλος ὅταν
ἔλεγεν· Σᾶς παραγγέλλω νὰ μὴ χρεωστῆτε εἰς κανένα τί-
ποτε ἄλλο παρὰ μόνον τὸ νὰ ἀγαπᾷ ὁ Θεὸς τὸν ἄλλον,⁵
ὀποθεκνύων, ὅτι τὸ χρέος αὐτὸ πρέπει νὰ καταβάλλεται
συνεχῶς, χωρὶς νὰ σταματᾷ ποτὲ βέβαια, καὶ ἐσῆς δὲν
πρέπει, νὰ δεκνύετε διημιῶν, ὅταν ἐτοιμάζεσθε νὰ δι-
χῆτε τὸ χρέος. Διότι αὐτὸ καὶ ἔμμεσα τὸν καταβάλλοντα
καθιστᾷ πλουσιώτερον καὶ ἀφορμὴ μεγάλης ὠφελείας θὰ
γίνῃ διὰ ἐσῆς.

Συνεπῶς, ἑπειδὴ ἡ φύσις τοῦ χρέους εἶναι αὐτοῦ τοῦ

4. Ἐννοεῖται τὰς προφθεῖναι, διὰ τὴν αὐτὴν αὐτὴν, ὡς γνωστὸν καὶ διὰ
μακρὰς ἐκείνους ἐννοεῖται διημιῶν διημιῶν τῶν Κατηχημένων καὶ κατὰ
τῆς διημιῶν, πού ἡκουσθῶν, οἱ διημιῶν ἐπὶ τῶν διημιῶν, πού
ἐκείνους ἀπὸ τῶν διημιῶν, εἰς τὴν διημιῶν τοῦ Χριστοῦ, ὡς εἰς τὰς
ἐκείνους διημιῶν εἰς τὴν ἡμέραν τῶν Πράξεων, διὰ τὰς διημιῶν αὐτῶν
ἐν προκείμενῳ συμπεκνύων
5. Τὴν 13. 8.

είδους καὶ ὅσον θὰ καταβάλλωμαι, πόσον περισσότερον μετὴν μεγαλυτέραν καταβολήν θ' αὐξήσωμαι τὴν περιουσίαν μας, ὅ ἐλάττω, πλέον, νὰ σὰς φανερώσω εἰς τὴν συνέχειαν καὶ τὴν ὑπόθεσιν τοῦ χρέους διὰ νὰ δεχθῆτε καὶ ἐσεῖς μετὰ μεγαλυτέραν προθυμίαν τὰ λεγόμενα, καὶ ἀφοῦ λάβετε τὴν δικήν μου εὐγνωμοσύνην, νὰ με ἀμειψετε προσέχοντες με ἐπιμέλειαν τὰ λεγόμενα.

Ποια εἶναι, λοιπόν, ἡ ὑπόθεσις τοῦ χρέους; Γνωρίζετε καὶ ἐνθυμίσσατε, ὅτι σὰς ἐξέδεσα τὰ ἀναφερόμενα εἰς τὸν Πατρὶ ἀρχὴν Ἀβραάμ, δηλαδὴ, τὴν ἐξ αἰτίας τῆς πείνης καθόδου τοῦ εἰς τὴν Αἴγυπτον, τὴν ἀρπαγὴν τῆς Σάρρας ἀπὸ τὸν Φαραῶν, τὴν ὀργὴν τοῦ Θεοῦ κατὰ τοῦ Φαραῶν, καὶ αὐτοῦ τοῦ ἰδίου καὶ ὁλοκληροῦ τῆς οἰκογενείας του, ἐξ αἰτίας τῆς ὁποίας τόσον ἐνδ' αἴφρονος ἔδεξε ὁ τὸν δίκαιον ἔ' καὶ προετοίμασε τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ πατρὸς ἀρχοῦ μετὰ τὴν μεγαλοπρέπειαν «Ὁ Φαραῶν, λέγει, «ὅ ἐταξε ἑαυτὸς ν' ἀναλάβω διὰ νὰ προπέμψω τ.λ.τ.ς ἐνεκεν ἐκτός τῆς Αἰγύπτου τὸν Ἀβραάμ, τὴν γυναῖκά του καὶ ὅσα εἶχε μαζί του, καὶ τὸν Λωτ μαζί μ' αὐτόν. Καὶ ὁ Ἀβραάμ, ἡ γυναῖκα του μετὰ τὰ ὑπάρχοντά των καὶ ὁ Λωτ μαζί των ἀνέβησαν ἐκ τῆς Αἰγύπτου καὶ ἦλθαν εἰς τὴν ἐρημὸν». Εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ ἐσταμάτησα τὸν λόγον καὶ εἰς τὰς ἐνδιαμέρους ἡμέρας ἐστρέψα τὴν διδασκαλίαν εἰς τὰ ἐθικά-ρα θωματά. Δ' αὐτὸ σήμερον ἐπιβάλλεται νὰ συνδεθῶμεν μετὰ τὴν σειράν των ὁμολιών καὶ νὰ συνδυάσωμεν τὰ ὅσα πρόκειται νὰ λεχθῶν μετὰ ὅσα ἐλέγχθησαν ἤδη, σὰν νὰ ἀπὸτελοῦν ἓνα σῶμα ἐνιαῖον. Ἰ. Ἐτσι, βεβαίως ἡ διδασκαλία δὲ γνήρι περισσότερον κατανοητὴ ἢ ἄλλα, δ.α. νὰ καταστοῦν πρὸ σαφὴ τὰ λεγόμενα, θὰ ἦτο φυσικὸν νὰ παρουσιάσω εἰς τὴν ἀγάπην σας τὴν ἀρχὴν τοῦ κεμένου πρὸ ἀνεγνώσθη σήμερον. «Ὁ Ἀβραάμ, λέγει, ἡ Γραφή, ἤτο πρὸ πλάσιος εἰς ζῶα ἀργυρον καὶ χρυσόν. Ἀπὸ τὴν ἐρημὸν αὐτὴν, ὅπου ἐστάθαιεσιν ὁ Ἀβραάμ καὶ οἱ οὖν αὐτῷ ἐρχόμενοι ἐκ τῆς Αἰγύπτου, κατηνύοντο πρὸς τὴν Βαιθλ καὶ συγκεκριμένως εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο, ὅπου εἶχεν ὁ Ἀβραάμ προηγουμένως στήσιν τὴν σκηνὴν του μεταξὺ Βαιθλ καὶ Ἀγγαί, ε.ε. τὸ μέρος, δηλαδὴ, ὅπου εἶχεν ἰδρύσει τὸ θυσιαστήριον, τὸ ὅποιον προηγουμένως εἶχε κτίσει καὶ εἶχεν ἀφαιρῶσε εἰς Κύριον τὸν Θεόν».

6. Γεν. 12, 20 καὶ 13, 1

7. Ἐλάττω σήμε. 9 καὶ 8 ἤθε παραβολὴς ὁμιλίας.

8. Γεν. 13, 9 4

Ἄς μὴ προσπεράσωμεν ἀπλῶς ὅσα ἀνεγνώσθησαν Ἐ. ἀλλ' ὅς γνωρίσωμεν καλὰ τὴν ἀκριβολογίαν τῆς Γραφῆς, ἡ ὁποία τίποτε δὲν μᾶς ἐκθέτει ἄσκοπα «Ὁ Ἀβραάμ, λέγει, ἤτο πρὸ πλάσιος πλουσίος». Πρόσεχε κατὰ πρῶτον τοῦτο κυρίως ὅτι, δηλαδὴ, δὲν ἀνέφερεν ἄσκοπα, ὅτε μάταια καὶ τυχαίως ὀνομάζε αὐτὸν πλούσιον. Πραγματικὰ εἰς κομμὴν ἄλλην περίπτωσιν δὲν εἶπεν, ὅτι ἦτο πλούσιος, ἀλλὰ τὴν δ' αὖ πρῶτην φοράν τὸ κάνει: Δ' αὖ ποίου λόγον καὶ πρὸς ποῖον σκοπόν. Μά, διὰ νὰ μάθῃς τὴν ἀκρυβειότητα τῆς σφραγίδος τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν φροντίδα τοῦ ὁδοῦναι διὰ τὸν δίκαιον, καθὼς καὶ τὴν ὑπερβολικὴν καὶ ἀπερὶν δύναμιν του 333 Α' Ὁ Ἀβραάμ, δηλαδὴ, ἀπεβλήθη εἰς τὴν Αἴγυπτον, ἐπειδὴ ὑπεχρεώθη ἀπὸ τὴν πείναν καὶ δὲν ἠμποροῦσε νὰ ὑποφέρῃ τὴν στενοχωρίαν εἰς τὴν Χαναάν, καὶ αὐτομάτως ἐγένετο πλούσιος καὶ μάλιστα οὐκ ἀπλῶς πλούσιος, ἀλλὰ πᾶρα πολὺ πλούσιος, καὶ οὐκ μόνον ἀπὸ ζῶα, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ἀργυρον καὶ χρυσόν.

Εἶδες πόσον μεγάλη εἶναι ἡ πρόνοια τοῦ Θεοῦ; Ἐφυγε, διὰ ν' ἀνακουφισθῇ ἀπὸ τὴν πείναν καὶ ἐπιστρέψεν οὐκ μόνον ἀφοῦ ἀπηλλάγη ἀπὸ τῆς πείνης, ἀλλ' ἀφοῦ περιεβλήθη ἀφθονα πλούτη καὶ ἀνέκαρστον δόξαν καὶ ἐπὶ πλέον ἐγένετο εἰς ὅλους γνωστόν, ποῖος ἦτο Συνεπὶς, καὶ οἱ κάτοικοι τῆς Χαναάν ἐπληροφοροῦντο καλλίτερα τὴν ἀρετὴν τοῦ δικαίου ὅσον ἐβλεπον ὅτι ἔτο ραγδαία ἐγένετο ἡ μεταβολὴ καὶ περιβάλλετο ἀπὸ τόσα πλούτη ὁ ξένος, ὁ ὁποῖος σὰν ἐξῆς σπας καὶ πλάτης ἐπῆγεν εἰς τὴν Αἴγυπτον. Καὶ πρόσεχε ὅτι, αὐτὸς δὲν ἔγινε μαλθακώτερος καὶ ραθυμώτερος ἀπὸ τὴν μεγάλῃ του εὐμερίαν καὶ τὴν ἀφθονίαν τοῦ πλούτου, ἀλλὰ πάλιν κατενύοντο εἰς ἐκεῖνον τὸν τόπον, εἰς τὸν ὅποιον εὐρίσκειτο προηγουμένως, πρὸς τὸ νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν Αἴγυπτον, Δ' ὅτι κατηνύοντο, λέγει, ἀπὸ τὴν ἐρημὸν πρὸς τὸ μέρος ἐκεῖνο, ὅπου εἶχεν ὁ Ἀβραάμ προηγουμένως στήσιν τὴν σκηνὴν του δηλαδὴ, ὅπου εἶχεν ἰδρύσει τὸ θυσιαστήριον, τὸ ὅποιον πρὸ τίνος εἶχε κτίσει καὶ εἶχεν ἀφαιρῶσε εἰς Κύριον τὸν Θεόν. Ἐ Κατάλαβε, ὅτι ἦτο ἐραστής τῆς ἁσυχίας καὶ τῆς γαλήνης καὶ θιαρκῶς ἐλάτρευε τὸν Θεόν. Πραγματικὰ, ἐγκατεστάθη εἰς ἐκεῖνον τὸν τόπον λέγει, ὅπου εὐρίσκειτο τὸ θυσιαστήριον, τοῦ εἶχε κατασκευάσει προηγουμένως, καὶ ἀπὸ τὸ ἀφαιρῶσαι εἰς τὸν Θεόν ἀνέμοιζεν ἐκ τῶν προτέρων πλέον τὸ λεχθὲν ἀπὸ τὸν Δαβὶδ, ὅτι, «προτιμῶ νὰ εἰμαι παρα-

8. Γεν. 13, 2 4.

«Μεταξύ μας, Πρόεξε, με ποίον τρόπον θα λεί πρός σὲ τὸν μέιστον Μολονότ, νομίζω, ὅτι ἡ διαμάχη δὲν προήλθεν ἀπὸ ἄλλην αἰτίαν, ἢ παρὰ αὐτὸ τὸ γεγονός, ὅτι οἱ ποιμένες τοῦ πατριάργου δὲν ἐπέτρεπον εἰς τοὺς ποιμένας τοῦ Λώτ νὰ ἔχουν τὴν ἰδίαν ἐλευθερίαν ποὺ εἶχαν αὐτοὶ. Ἀλλ' ὁ δικαστὴς τακτοποίησεν τὰ πάντα μετ' ἐπιμελείαν, ἀποδίδοντάς τὸ μέγεθος τῆς ἀνοχῆς του καὶ διδάσκοντάς τοὺς συγχρόνους του μόνον, ἀλλὰ καὶ ὅλους τοὺς μεταγενεστέρους, νὰ μὴ ἐπιτρέπωμεν ποτέ νὰ διαπληκτιζώμεται οἱ ἄνθρωποι, ποὺ εὐρυσκόντα εἰς τὴν ὑπηρεσίαν μας μετὰ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους. Δὲν ἡ φιλονεικία ἐκείνων διημουργεῖ μεγάλην δυσφύμιον δι' ἡμᾶς καὶ δὲν θὰ καταλογισθῶν καθόλου εἰς ὁδὸν ἐκείνων τὰ συμβαίνοντα. ³³⁵ Ἀλλ' ἡ κατηγορία θὰ βαρύνῃ ἡμᾶς. Λοιπόν, πῶς ἦτο λογικὸν ἄνθρωπο, ποὺ ἦσαν ἀδελφοί, εἶχαν τὴν ἰδίαν καταγωγὴν, ἦσαν συγγενεῖς καὶ ἐσκόπευαν νὰ κατοικήσουσι εἰς τὴν περὶ ὅλην ἁκινήν, νὰ ἔλθουν εἰς τὴν μεγάλην διαμάχην ἐν ᾗ ὄφελαν νὰ γίνοντο διδάσκαλοι τῆς ἀνεξικακίας, τῆς πραότητος καὶ τῆς ἀρετῆς ἐν γένει εἰς ὅλους αὐτούς, τῆς ἀκούσαν αὐτὰ, ὅσοι ἔχουν τὴν ἐντύπωσιν ὅτι ἀπαλλάσσονται ἀπὸ τὴν ἐνοχλήν, ὅσας ἐπιτρέπουν εἰς τοὺς ἀνθρώπους τῆς ὑπηρεσίας των, ἐξ αἰτίας τῆς ὑφ' ὅσῃς μενίσας μεταξὺ των οἴκε δότητος, νὰ κλέπτουν, νὰ ἐπινοοῦν ἀμετρίτητα κακὰ εἰς τὰς πόλεις. ³³⁶ Εἰς τὴν ὑπαίθετον, εἰς ὁδὸν τῶν γειτόνων των καὶ νὰ ἀρπάζουσιν ἄλλου μὲν τὸ χωράφι, ἄλλου δὲ τὸ σπῖτ, καὶ μάλιστα εὐνοοῦν περισσώτερον αὐτούς. Πραγματικὰ, μολονότι ἡ διάπραξίς τῆς ἀδικίας εἶναι ἔργον ἄλλου ἀνθρώπου, ἐν τούτῳ καὶ σὺ ἐλθοὺς μέρος εἰς αὐτήν, ὅγ' ἔμουν ἐπεὶ θὴ εὐχαριστία μετὰ τὸ συμβῆναι καὶ πτωχεύεις δι' αὐτὸ θὰ αὐξήσῃς τὴν περιουσίαν σου καὶ, τὰ ἀγαθὰ σου θὰ γίνοντο περισσότερα, ἀλλὰ καὶ ἐπεὶ δὲν ἠμπούσας τὴν ἀδικίαν ποὺ ἐπρόκειτο νὰ διαπραχθῇ. Δὲν, ὅπου ἠμπορεῖ νὰ ἐμποδίσῃ τὸν ἀδικούντα καὶ δὲν τὸ κάνει, δὲν θὰ ἔχη μικρότερας εὐθύνων ἀπὸ τὸν δράστην τῆς ἀδικίας. Συνεπῶς, ὅς μὴ ἐξασπασμένους τοὺς ἐαυτοὺς μας, σὺς παρακαλῶ, ἀλλὰ καὶ οἱ ἴδιοι, ὅς ἀποφεύγωμεν τὰς ἀρπαγὰς. Ὁ πᾶς πλεονέκτης καὶ τὴν ἀπὸ τὰς ἐνεργείας αὐτοῦ τοῦ εἶδους προσερχομένην αὐτῶν τῆς περιουσίας μας καὶ ἐπὶ πλέον ὅς διδάσκωμεν καὶ τοὺς ἀνθρώπους τῆς ὑπηρεσίας μας νὰ μὴ διαπράττουν κοινὰν πορροίαν πρᾶξιν. Ὡστε, αὐτὸ δὲν μᾶς ἀπαλλάσσει ἀπὸ τὴν εὐθύνην, ἀλλὰ προκαλεῖ μὲν αὐτὴν ἐν ἡμῶν, ἀποδίδειν δι' αὐτὸ ἐκείνῳ, διὰ τὰ φανοῦν ἀρεστοὶ εἰς ἡμᾶς, ἀ-

ποταλίσαν τὴν ὁδικίαν καὶ χάνουν τὴν σωτηρίαν καὶ ἔτσι παρασυροῦν καὶ ἡμᾶς εἰς τὴν ἰδικὴν τῶν καταστροφῶν. Ἐάν ὅμως βέλωμεν νὰ εἰμεθα προσεκτικοί, καὶ ν' ἀπαλλαγώμεν καὶ οἱ ἴδιοι ἀπὸ τὴν ζημίαν, ποὺ προκύπτει ἀπὸ τὴν αἰτίαν αὐτήν, ὅς ἀποτρέψωμεν καὶ αὐτοὺς ἀπὸ τὴν δόξαν ἐπιχειρήσιν. Καὶ μὴ μοῦ λέγεις τὰ ψυχρὰ ἐκεῖνα λόγια, ὅτι δὲν με μέλει καθόλου. Μητὶς ἔκλεψα ἐγώ, δὲν γνωρίζω τί ποτε. Ἄλλος τὸ ἔκανε. Δὲν ἔλαβα μέρος εἰς τὴν ἀδικίαν. ³³⁷ Ὁ «Ὁλ» αὐτὸ εἶναι διακολογία καὶ προφάσις. Ἐάν, ὅμως, ἐπιθυμῇς ν' ἀποδείξῃς ὅτι δὲν συμμετέσχες εἰς τὴν ἀδικίαν, ὅτι δὲν ἠπέρχες συνεργός καὶ δὲν ἐνίνες ἐργάτης τῆς πλεονεξίας, τότε διόρθωσαι τὸ συμβῆναι, παρηγόρησον τὸν ἀδικηθέντα ἐπιστρέψαι τὰ ἀφαρθεύοντα. Ἐτσι, δίδαξαι, καὶ τὸν ἑαυτοῦ σου θ' ἀπαλλάξῃς ἀπὸ τὴν κατηγορίαν καὶ τὸν ἀδικήσαντα θὰ διορθώσῃς, ἀφοῦ θὰ τοῦ διείξης ὅτι, δὲν ἔγνωσιν σύμφωνα μετὰ τὴν γνώμην σου ὅσα ἔπραξεν, ἀλλὰ καὶ τὸν πένητα θὰ παρηγορήσῃς καὶ δὲν θὰ τὸν ἀμάρτης νὰ καταβληθῇ ἀπὸ τὴν λύπην τὴν ἀπὸ αὐτὸν ἐπράκει το νὰ ὑποστῇ λόγῳ τῆς ἀποσταλῆς.

«Δὲν πρέπει», λέγει, «νὰ ὑπάρχῃ φιλονεικία μεταξὺ μας, οὔτε μεταξὺ τῶν ποιμένων μου καὶ τῶν ποιμένων σου, διότι ἡμεῖς συγγενεῖς. Ἐ Εἶδες πραότητα; Εἶδες ἐπιεικειότητα. Ἀκούσαι καὶ τὴν συνέχειαν, διὰ τὰ γνωρίσῃς καὶ τὸ μέγεθος τῆς φιλοστοφίας σου. Μετὰ τὸν τρόπον λοιπόν, θὰ τελώσῃς ἡ διαμάχη καὶ θὰ σβύσῃ ἡ φιλονεικία ἐνθάδε ἢ ἡ χώρα, λέγει, «κευρίκεται ἐνὶ τοῖς σου, εἰς τὴν διαθεσίαν σου. Ἀς χωρισθῶμεν. Ἐάν σὺ ὑπάγῃς ἀρστέρα ἐγὼ θὰ ὑπάγω δεξιὰ. Ἐάν σὺ ὑπάγῃς δεξιὰ, ἐγὼ θὰ ὑπάγω ἀρστέρα.» Πρόεξε τὴν φιλοστοφίαν, τοῦ δικαίου καὶ τῆς ταπεινοφροσύνης τὸ μέγεθος. Ἀλλὰ, πῶς ἀπ' αὐτὰ, σκέψαι, ἀγαπητέ μου, πόσῃ ζημίᾳ προξενεῖ ὁ πλοῦτος καὶ πόσῃ φιλονεικίᾳ διεγείρει ἡ ἀφροσύνη τῶν ἀγαθῶν. ³³⁸ Ἡ ἡδονὴ ἡδύσθησαν τὰ παίγνια, προσετέθη μεγάλος πλοῦτος καὶ ἀμέσως διακόπτεται ἡ ὁμόνοια. Καὶ ἐκεῖ ὅπου ἐπαράττει ἡ εἰρήνη καὶ ὁ δεσμός τῆς ἀγάπης, ἐκεῖ κυρτοὶ καὶ ἡ διαμάχη καὶ ἡ φιλονεικία. Δι' αὐτοῦ δεσπόζει τὸ σύνθημα τὸ ἱδικόν μου καὶ τὸ ἱδικόν σου, ἐκεῖ ἔχουμεν κάθε εἶδους διαμάχην καὶ κάθε ἀφροσύνην, φιλονεικίας. Ἀντίθετα, ὅπου δὲν ὑπάρχει ἡ ἀντιλήψις αὐτῇ ἐκεῖ ἐφαρμόζεται μετὰ κάθε ἀκοίβειον ἡ ὁμόνοια καὶ ἡ εἰρήνη. Καὶ διὰ τὰ τὸ ἀντιληφθῆς, ἀκούσαι τί λέγει ὁ μακάριος Λουκάς δι' ἐκείνους, ποὺ προσ-

ήρχαντο κατ' ἀρχάς εἰς τὴν πατρίδα καὶ εἶχαν, λέγει, ὅλοι ἀρμονικὴν καὶ ἁδιασπαστὴν ἀμοφροσύνην καὶ τόσον αἱ καρδία, ὅσον καὶ ὁλόκληρος ἡ πνευματικὴ ὑποφύξις δλαυ ἦσαν ἠνωμέναι εἰς ἓνα. «Ὅχι ἐπειδὴ εἶχαν ὅλοι μίαν ψυχὴν, (διότι πῶς ἦτο δυνατόν ἀφοῦ ἔβουν εἰς χωριστὰ σώματα), ἀλλὰ μᾶς φανερωσε τὴν μεγάλην τῶν δυνάμεων. Ἐάν όμως ὁ δικαίος δὲν ἦτο υπερβολικὰ μακρόθυμος καὶ δὲν ἐγνώριζε νὰ φιλοσοφῇ, ἀσφαλῶς, θὰ ἐφέρετο μὲ σκληρότητα καὶ θὰ ἔλεγεν εἰς τὸν Ἀδὲ Τ' εἰδούς παραφροσύνην εἶναι αὐτῇ. Πραγματικὰ, λοιπὸν, ἐπόλῃσαν αἱ ἀνθρωποὶ σου ν' ἀνοξουν τὸ σπῆμα τῶν ὑδριστικῶν πρὸς τοὺς ἰδικοὺς μου ἀνθρώπους. Καὶ δὲν ἐσκέφθησαν ποῖα ἀπόστασις μᾶς χωρῖζε. Ἀπὸ ποῦ, λοιπὸν, προέρχεται ἡ εὐπορία σου αὐτῇ. Δὲν ἐδῆμ αὐρηγῆθαι ἀπὸ τῶ ἰδικοῦ μου ἐνδοξέρον, ποῖος σὲ κατέστησε γνωστὸν εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Ἐγὼ δὲν ὑπῆρξα τὰ πᾶν ὅ, ἐσὲ καὶ δὲν ἔπαυσα τὸν ρόλον τοῦ πατέρα εἰς ὅλας τὰς περιπτώσεις. Αὐτὰς τὰς ἀμοιβάδας μὲ ἀνταποδίδεις διὰ τὴν μεγάλην φροντίδα, ποὺ ἔδειξα δι' ἐσέ, Ὁ Αὐτὸς τὰς ἐλπίδας ἐστήριξα ἐπάνω σου καὶ, σ' ἔπαυσα μὲ, μου εἰς ὅλους τοὺς τόπους. Ἔστω, δὲν ἔλαθες ὑπὲρ ὅφιν σου τίποτε ἀπ' ὅσα ἔχεις ἀποκτήσει δι' αἱτίας μου. Δὲν ἔπρεπεν, όμως, νὰ σε βασθῇς τὸ γῆρας μου καὶ τιμῆσθαι τὰ ἄσπρα μου μαλλιά. Ἀλλ' ἐπέτρεψες εἰς τοὺς παιμένας σου νὰ φερθῶν προσβολτικὰ πρὸς τοὺς ἰδικούς μου πομένας, χωρὶς νὰ γνωρίζης ὅτι ὅπως ἀκριβῶς ἡ προσβολὴ ποὺ ἔγινε εἰς ἐκεῖνους ἀντανανκλούσε εἰς ἐμεῖς, ἔτσι καὶ ἡ αὐθάδεια τῶν εἶχεν ἀντικτυπὸν εἰς ἐσένα.

Καὶ όμως, τίποτε ἀπ' αὐτὰ δὲν κατεδέχθη νὰ σκαθῇ ὁ δικαίος, ἀλλ' ἀφοῦ ἀπεμύκρυνε καθὲ διαλογισμὸν αὐτοῦ τοῦ δέους, δ' ἔνα πρᾶγμα ἐφρόντιζε μόνον, δηλαδὴ, ἀπ' ἐνὸς μὲν νὰ ἀποσδέσῃ τὴν ἐσάπε λουμένην νὰ ἐκπάσῃ φιλονεικίαν, Ὁ δ' ἄφ' ἑτέρου δὲ νὰ ἐπιτύχῃ τὸν χωρισμὸν χωρὶς λύπην καὶ ἔτσι νὰ ἀπαλλάξῃ τὸ σπῆμα τοῦ ἀπὸ καθὲ παρασχῆς «Νᾶ, ἔλη ἡ χώρα», λέγει, «δὲν εὕρισκεται ἐνώπιόν σου, εἰς τὴν διάθεσίν σου; Ἀς χωρισθῶμεν Ἐάν σὺ ὑπάγῃς δεξιὰ, ἐγὼ θὰ ὑπάγω ἀριστερά. Ἐάν σὺ ὑπάγῃς ἀριστερά, ἐγὼ θὰ ὑπάγω δεξιὰ». Πρόσεξε τὴν ἐπισείκταιν τοῦ δικαίου. Πραγματικὰ, ἀποδεκνύων εἰς αὐτὸν ἐμπράκτως ὅτι δὲν κάνει, αὐτὸ μὲ τὴν θέλησίν του, αὐτὲ ἐπειδὴ ἐπιθυμῇ νὰ χωρισθῇ ἀπ' αὐτόν, ἀλλὰ πιεζόμενος ἀπὸ τὴν φιλονεικίαν καὶ διὰ νὰ μὴ ὑπάρχῃ διαρκὴς πόλεμος εἰς τὴν

οἰκαγένειάν του, κύτταξε μὲ ποῖον τρόπον μὲ τοὺς λόγους τοῦ μαλακῶναι τὸν θυμὸν τοῦ ἔκα, παραχωρεῖ εἰς αὐτὸν ὅλην τὴν δυνατότητα τῆς ἐκλογῆς καὶ τοῦ θέτε. Ἐνώπιόν του ὅλην τὴν περιοχὴν καὶ τοῦ λέγει «Νᾶ, ἔλη ἡ χώρα δὲν εἶναι εἰς τὴν διάθεσίν σου». «Ὅποιο κομμάτι, θέλεις, νὰ τὸ πάρῃς, καὶ ἐγὼ θὰ δεχθῶ μὲ μεγάλην εὐχαριστίαν τὸ κομμάτι, ποὺ θ' ἀφήσῃς ἐσέ. Μεγάλῃ εἶναι ἡ φιλοσοφία τοῦ δικαίου. Μ' ὅλας τὰς ἐνεργείας του ἐπιθυμῇ καὶ νὰ μὴ γίνῃ φορτικὸς εἰς τὸν ἀνεψιὸν του. Δηλαδὴ, ἐπειδὴ λέγει, ἐκεῖνο γίνεται, ποὺ δὲν ἤθελα νὰ συμβῇ, καὶ εἶναι ἀνάγκη νὰ χωρισθῶμεν, διὰ νὰ παύσῃ ἡ φιλονεικία, δ' αὐτὸν τὸν λόγον σοῦ εἶδον τὴν δυνατότητα τῆς ἐκλογῆς καὶ σοῦ παραχωρῶ ὅλην τὴν ἐξουσίαν δ' ἂν νὰ διαλέξῃς ἐκεῖνην τὴν περιοχὴν ποὺ θὰ θεωρήσῃς πρὸ εὐφορον, τὴν δὲ ὑπόλοιπον χώραν νὰ τὴν ἀφήσῃς εἰς ἐμεῖς. Ἀρὰ γε θὰ κατεδέχετο κανένας νὰ βεβῇ ἀνάλογον συμπεριφορὰν πρὸς συναμφίλον τοῦ ἀδελφόν, σὺν αὐτῇ ποὺ ἔδειξε πρὸς τὸν ἀνεψιὸν τοῦ ὁ πατριάρχης, 27 Ἀ' Ἀσφαλῶς, ἐάν ἀκόμη αὐτὸς ἔκανε προηγουμένως τὴν ἐκλογὴν καὶ ἔπαυρε τὰ καλὰ τερα κτήματα καὶ ἀφῆκεν εἰς ἐκεῖνον (Ἀδὲ) τὰ ὑπόλοιπα, καὶ πάλιν δὲν θὰ ἦτο μεγάλη ἡ ἐνέργειά του αὐτῇ, Ἀλλ' όμως, ἐπειδὴ ἤθελε ν' ἀποδείξῃ καὶ τὸ μέγεθος τῆς ἀρετῆς του καὶ νὰ ἱκανοποιήσῃ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ νέου, ὥστε νὰ μὴ ὑπάρξῃ κομμάτι ἀφορώμῃ δυσαρρεσκείας ἀπὸ τὸν χωρισμὸν, παραχωρεῖ εἰς αὐτόν καθὲ ἐξουσίαν καὶ λέγει «Νᾶ, ἔλη ἡ χώρα εἶναι ἐνώπιόν σου, εἰς τὴν διάθεσίν σου. Ἀς χωρισθῶμεν» καὶ διάλεξε ὅποιο κομμάτι θέλεις. Συνεπῶς ἔπρεπεν ὁ ἀνεψιός, ἀφοῦ ἔλαβε εἰς τὸν τοιαύτης ἐπισκείας, ν' ἀποδώσῃ τὴν ἴδιαν τιμὴν εἰς τὸν πατριάρχην καὶ νὰ παραχωρήσῃ εἰς αὐτόν τὴν προτεραιότητα τῆς ἐκλογῆς. Ἐ βέβαιον, ὅλοι οἱ ἀνθρώποι συντηθῶμεν κατὰ κάποιον τρόπον ὁσὸς ἴδωμεν νὰ δυστροποῦν ἐκείνοι ποὺ πρόκειται νὰ ἐκδὲ κήσουν κατ' ἡμᾶς, καὶ καὶ νὰ φιλονεικούν διὰ νὰ κερδίσουν τὰ πρωτεία, καὶ μὴ ἀνεχώρησαν τὴν μείωσίν μας, οὕτε νὰ ὑποκύπτωμεν εἰς αὐτούς. Ὅταν, όμως, ἴδωμεν ὅτι ὑποχωροῦν καὶ μὲ λόγους ταπεινοφροσύνης μᾶς παραχωροῦν ὁλόκληρον τὴν ἐξουσίαν, σὺν νὰ νοιωθῶμεν ἐντροπὴν ἀπὸ τὴν μεγάλῃ των συγκραταδικότητα ἀπ' ἐνὸς μὲν παύομεν τὴν φιλονεικίαν, ἀπ' ἑτέρου δὲ, ἀνταποδίδοντες τὴν τιμὴν, παραχωροῦμεν ὅλην τὴν ἐξουσίαν εἰς αὐτούς, ἔστω καὶ ἂν ὁ ἀδριστεύμενος εἰς δ' ἐνεξὶν πρὸς ἡμᾶς φαίνεται κατώτερός

μας C Μολανότ λα πόν, άφελε καὶ ὁ Λωτ νὰ πράξῃ τὸ ἔθον εἰς τὸν πατρὶάρχην, ἐν τούτοις, σάν νέος ποῦ ἦτο καὶ παρασυρόμενος ἀπὸ τὴν ἐπιθυμίαν ν' ἀποκτήσῃ περισσότερα, πικρυνε, ὅπως ἐνόησε, τὰ πρωτεῖα καὶ κάνει τὴν ἐκλογὴν «καὶ ὁ Λωτ, λέγει, «ἀφ' οὗ ἐσθίκασι τὰ μάτια ταυ, ἐκόλλησε τὸ πλέγμα τοῦ εἰς ὅλην τὴν περιχώρον τοῦ ἱερδάνου»,¹⁷ ὅτ' ὅλη αὐτὴ ἡ χώρα, πρὶν καταστρέψῃ ὁ θεὸς τὰ Σόδομα καὶ Γόμορα, ἐπατίξεται μέχρι τῆς Ζόγορα ὅπως ὁ Παράδεισος, τὸν ὅποιον εἶχε φυτεύσει ὁ θεός, καὶ ὅπως ἡ χώρα τῆς Αἰγύπτου (ὑπὸ τοῦ Νεῖλου ποταμοῦ). Ὁ Λωτ ἐπροστήμηνεν ὅλην τὴν περιχώρον τοῦ ἱερδάνου καὶ μετέβη πρὸς ἀνατολὰς. D Οὕτω ἐχωρίσθησαν μεταξύ των ὁ Ἀβραὰμ καὶ ὁ Λωτ θεὸς καὶ ἀνεψιός». ¹⁸ Εἶδες τὸ μέγεθος τῆς ἀρετῆς τοῦ Σκαου, μὲ ποιὸν τρόπον δὲν ἐπέτρεψεν αὐτὸ νὰ ἐλαστήσῃ ἡ ρίζα τῆς κακίας, ἀλλ' ἀμέσως καὶ ὅσα παρακλῆδα ἐπρόκειτο νὰ φυτρώσουν, τὰ ἔκοψε καὶ τὰ ἐξηφάνισεν ἀπὸ τὸ βάθος τῆς ρίζης, μὲ τὸ νὰ συμπεριφερθῇ μὲ μεγάλῃν ἐπιεικειαν καὶ νὰ ὑπαμείνῃ τὴν ἀνέκφραστον ὀπαραψίαν τῶν ἄλλων, διὰ τῆς ἀρετῆς ταυ, καὶ νὰ ἀποδείξῃ πρὸς ὅλους, ὅτι δ' αὐτὸν ἀπὸ κάθε περιουσίαν εἶναι προτιμωτέρα ἡ εἰρήνη καὶ ἡ ἀπαλλαγὴ ἀπὸ τὴν φθούριαν, Συνεπῶς δ' αὖ νὰ μὴ κατηγορήσῃ κανένας τὸν δίκαιον ὅτι συμπεριφέρθη μὲ ἀγνωμοσύνην πρὸς τὸν Λωτ καὶ ὅτ', ἀφ' οὗ τὸν ἐσθίκασεν ἀπὸ τὴν πατρίδα του καὶ τὸν ὠδήγησεν εἰς ξένην χώραν, τὸν ἐκδιώκει, ἀπὸ τὴν οἰκογένειαν, Ἐσθίε πάλιν νὰ νομίσῃ κανένας ὅτι ἀπὸ ἀγθρότητα πρὸς αὐτὸν κάνει αὐτὰ, ἀλλὰ δὲ νὰ μάθωμεν ὅλο γενικῶς, ὅτι φροντίζων διὰ τὴν εἰρήνην ἐνεργεῖ αὐτὰ, δ' αὐτὸν τὸν λόγον καὶ τὴν ἐκλογὴν παρεχωρήσεν εἰς αὐτὸν καὶ δὲν δυσηρεστήθη, ὅταν ἐκεῖνος ἐπροστήμηνε τὰ πρωτεῖα, ὥστε ὅλο, μας νὰ γνωρίσωμεν τὸ φιλάγαθον τῆς διαθέσεως τοῦ δικαίου καὶ τὸν σκοπὸν τῆς φιλεργίης τοῦ συχῆς.

¹⁷ Ἐξ ἑλλοῦ, καὶ κάποιο ἄλλο μυστήριον οἰκονομεῖται ὥστε πολλὰ νὰ γίνουσι σύμφωνα μὲ τὸ παράδειγμα αὐτοῦ, καὶ ὁ Λωτ νὰ πληροφορηθῇ ἐμπράκτως, ὅτι, δὲν ἔκρινεν

17 Πρωτεῖα, ἐὰν τῇ καὶ ὅσα ποῦ ἀντιπαρατίθεται μετὰ τῆς βαλάνου τῆς T ἱερατοῦ, καὶ τῆς Νεκρῆς Θεολογίας, ἡ ἐποία ἔχει πλοῦτον εἰς ἐλδιστοὺν καὶ εἰς ὅσα καὶ ὅμοια μὲ τὴν ἐπὶ τοῦ Νεῖλου ποταμοῦ ἐκτεταμένην εἴτακτον. Εἰς αὐτὴν τὴν περιχὼν μετέβη κατ' ἀνάγκην ὁ Λωτ. Ἐν αὐτῇ χωρὶς ὅσα, ἀπαρτήσαν νοτιότερα μέχρι τῆς Σαγύρ, ποῦ πλησίον τῆς Νεκρῆς Θεολογίας.

18 Γεν. 13, 10-11

ὁρθὰ τὴν ἐκλογὴν καὶ οἱ κάτοικοι τῶν Σοδόμων νὰ μάθουν τὴν ἀρετὴν τοῦ Λωτ, καὶ, ἀφ' οὗ ἐγίνεν ὁ χωρισμός, νὰ πραγματοποιηθῇ ἡ ὑπόσχεσις ποῦ εἶχε δοθῇ εἰς τὸν πατρὶάρχην. «Ὅθ' παρεχωρήσω τὴν χώραν αὐτὴν εἰς ἐσένα καὶ τοὺς ἀπογόνους σου», ¹⁹ A Καὶ θὰ ἰδῶμεν παρεχωρῶντες ὅλιγον κατ' ὀλιγον, ὅτ' ἡ θεία Γραφὴ μᾶς τὰ ἀποκαλύπτει, ὅλο γενικῶς «καὶ ὁ Ἀβραὰμ» λέγει, «κατήκνηεν εἰς τὴν χώραν Χαναάν, ὁ δὲ Λωτ εἰς κάποιαν πόλιν πέραν τοῦ ἱερδάνου, ἔστηρε τὴν σκηνὴν του εἰς τὰ Σόδομα. Oἱ ἄνθρωποι τῶν Σοδόμων ἦσαν, πάρα πολὺ κακοὶ καὶ ἁμαρτωλοὶ. ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ». ²⁰ Βλέπετε, ὅτ' ὁ Λωτ ἱστρεῖε τὴν προσοχὴν ταυ μόνον πρὸς τὴν εὐφορίαν τῆς γῆς καὶ δὲν ἐξήτασε τὴν πονηρίαν τῶν κατοικῶν τῆς, Πές μου, ὅμως, ποῖα ωφέλεια προέρχεται ἀπὸ τὴν καταλλήλότητά τῆς γῆς καὶ τὴν ἀρθρότητα τῶν καρπῶν, ὅταν οἱ κάτοικο αὐτῆς, ἔχων μοχθηρὸν χαρακτήρα; Καὶ ποῖα ζημία θὰ ἤμπορούσε νὰ προσέλθῃ ἀπὸ τὴν ἐργίαν καὶ τὴν ἀφορίαν τῆς γῆς. B ὅταν οἱ κάτοικοι εἶναι χρηστότεροι, Πραγματικὰ, ἡ συγκεκριμένη τῶν ἀγαθῶν εἶναι, ἡ χρηστότης τῶν κατοικῶν. Ἀλλ' ὁ Λωτ πρὸς ἕνα πρᾶγμα ἀπέβλεψε μόνον, δηλοῦν, εἰς τὴν εὐφορίαν τῆς γῆς. Δ' αὐτὸν τὸν λόγον ἡ Γραφὴ, ἐπειδὴ ἤθελε νὰ μᾶς τονίσῃ τὴν πονηρίαν τῶν κατοικῶν αὐτῆς τῆς περιοχῆς, λέγει «Οἱ κάτοικοι τῶν Σοδόμων ἦσαν πάρα πολὺ κακοὶ καὶ ἁμαρτωλοὶ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ». ²¹ Oχι, μόνον ἁμαρτωλοὶ, λέγει, ἀλλὰ καὶ ἁμαρτωλοὶ καὶ ὅχι μόνον ἀπλῶς ἁμαρτωλοὶ, ἀλλὰ καὶ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, δηλαδή ἦτο μεγάλο τὸ μέγεθος τῆς ἁμαρτωλότητός των καὶ ὑπερβολικὴ ἡ πονηρία των, δ' αὐτὸ καὶ προσέθεσεν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ σφοδρὰν. Εἶδες τὸ μέγεθος τῆς κακίας. Εἶδες πόσον μεγάλο κακὸν εἶναι ὡς ἀρπάξῃ κακίαι τὰ πρωτεῖα, O χωρὶς νὰ ἐξετάσῃ τὸ συμφέρον του, Εἶδες πόσον μεγάλο ἀγαθὸν εἶναι ἡ ἐπιείκεια, ἡ παρεχωρήσις τῶν πρωτείων καὶ ἡ ταπεινότης. Νὰ λοιπὸν, ἐνῶ θὰ παρεχωρῇ ἡ διδασκαλία θὰ ἴδωμεν ὅτι αὐτός, ποῦ ἐβλέπε τὰ πρωτεῖα, δὲν εἶχε καμμίαν ὠφέλειαν ἀπ' αὐτὰ, ἐνῶ αὐτός ποῦ ἐπροστήμηνε τὴν ταπεινότητα ἡμέραν μὲ τὴν ἡμέραν γίνεται λαμπρότερος ἡ εὐπορία του αὐτὰ.

19 Γεν. 13, 12-13.

20, Φαινόμενικὸς ἡ μεταβολὴ τοῦ Ἀβραὰμ τὸν δέκατε, ὅτ' ὁ Λωτ ἔλαβε εὐφορίαν γῆν, ἀλλ' αὐτὴ εἶχεν ἁμαρτωλὸς κατοίκους, ἐνῶ ὁ Ἀβραὰμ ἔμενε μόνος ἀγρότης τῆς γῆς τῆς ἐπαγγελίας.

ναι ποικιλοτρόπως και δοξάζεται από όλους.

Δ' Ἀλλὰ διὰ νὰ μὴ δώσω μεγάλην ἔκτασιν εἰς τὴν διδασκαλίαν, ἀφοῦ στοματίζω εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ τὴν ὁμιλίαν μου, ἕς φυλάξω τὴν συνέχειαν διὰ τὴν ἐπομένην ὁμιλίαν, ἀφοῦ σὰς παρακαλέσω ἕνα πρῶγμα, νὰ μὴ θῆτε, δηλαδὴ τὸν πατριάρχην καὶ εἰς κοινὴν περίπτωσιν νὰ μὴ ἐπιθυμήτε μὲ πόθος τὰ πρωτεῖα, ἀλλὰ νὰ ὑποκούετε εἰς τὸν μακάριον Παῦλον, τοῦ λέγει· «Ὡς προλαβόντες ὁ καθένας τοὺς ἄλλους εἰς τὸ νὰ τοὺς ἀποδῇ τὴν τιμὴν», ἀποθεκνύμενοι ἄνωτερο τοῦ ἑαυτοῦ σας καὶ φροντίζοντες νὰ φέρεσθε μὲ ταπεινώσιν εἰς κάθε περιπτώσιν. Δι' αὐτὸ ἰσοδυναμεῖ μὲ τὴν κατοχὴν τῶν πρωτείων ὅπως ἀκριβῶς εἶπε καὶ ὁ Χριστὸς· «Ἐκεῖνος, ποὺ ταπεινώνει τὸν ἑαυτὸν του, θὰ ὑψωθῇ».²¹

Συνεπῶς, ποῖον πρῶγμα ἡμπορεῖ νὰ ἐξισωθῇ μὲ αὐτὸ, ὅταν, μ' ὅσα παρακαλοῦμεν εἰς τοὺς ἄλλους τὰ πρωτεῖα, μ' αὐτὰ ἀπολαμβάνουμεν μεγαλυτέραν τιμὴν, καὶ μ' ὅσα ἀποδοδόμεν τιμὴν εἰς τοὺς ἄλλους, ἔμ' αὐτὰ ἀνυψώμεν τοὺς ἑαυτοὺς μας εἰς τὴν ὑψιστὴν τιμὴν Ἀσπόν, αὐτὸ νὰ ἐπιδικώμεν, σὰς παρακαλῶ, διὰ νὰ μιμηθώμεν τὴν ταπεινοφροσύνην τοῦ πατριάρχου καὶ νὰ δοξάζωμεν εἰς τὰ ἴχνη αὐτοῦ, τοῦ δεῖξει αὐτοῦ τοῦ εἰδους τὴν φιλοσοφίαν, ἡμεῖς τοῦ εὐαγέμεθα ὑπὸ τὴν σκέπην τῆς χάριτος Ἐμοῦ μὲς ἔφερει ὁ Χριστὸς). Πραγματικῶς, αὐτὴ εἶναι, ἡ ἀληθινὴ ταπεινοφροσύνη, τὴν ὅποιον ἐπέδειξαν ὁ ἀξιοθαύμαστος αὐτὸς ἄνθρωπος πρὸς ἐκείνους, ποὺ ἦτο πολὺ κατώτερός του, ὅχι μόνον κατὰ τὴν ἀναλογίαν τῆς ἀρετῆς, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν ἡλικίαν καὶ διὰ τὰ ἄλλα. Σκέψου, δέσποτα, ὅτι ὁ γέρων παρεχώρησεν εἰς τὸν νέον τὰ πρωτεῖα, ὁ θεὸς εἰς τὸν ἀνθρώπον καὶ αὐτὸς ποὺ ἀπελάμβανε τὴν εὐνοίαν ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ εἰς αὐτὸν ποὺ δὲν παύσας μερὶς ἵσχυος τὸ μεγάλο. Καὶ ἐκεῖνος, ποὺ ἔπρεπεν ἐκεῖνος νὰ εἴπῃ, σὺν νέος πρὸς τὸν γέροντα καὶ θεῖόν του,²² Ἀ αὐτὰ εἶπεν ὁ πατριάρχης πρὸς τὸν νέον·

«Ὡστε καὶ ἡμεῖς ὅς μὴ ἀπουμνῶμεν τὴν τιμὴν μόνον πρὸς τοὺς ἀνωτέρους μας καὶ τοὺς ἴσους μὲ ἡμᾶς. Διότι αὐτὸ δὲν ἡμπορεῖ νὰ ἀνομοσθῇ ταπεινοφροσύνη. Διότι, ὅταν κάποιος ἐκτελῇ αὐτὸ ποὺ ἐπιβάλλει ἡ ἀνάγκη, αὐτὸ δὲν εἶναι ταπεινοφροσύνη, ἀλλὰ ὀφειλὴ. Ἐνῶ ἡ ἀληθινὴ ταπεινοφροσύνη εἶναι· ὅταν ὑποχωρῶμεν εἰς αὐτούς, ποὺ

φαίνονται κατωτέροι, καὶ προτιμῶμεν ἐκείνους, ποὺ θεωροῦνται ὑποδεέστεροι Ἐάν, ὅμως, ἔχωμεν ἀγρυπνοὺν σκέψιν, τότε δὲν θὰ ἔχωμεν τὴν γνώμην, ὅτι, μερικοὶ εἶναι κατωτέροι ἀπὸ ἡμᾶς, ἀλλ' ὅτι, ὅλοι, οἱ ἄνθρωποι εἰσὶν ἀνώτεροί μας, Β Καὶ τὸ λέγει αὐτὸ ὅχι δι' ἡμᾶς τοῦ εἶμεθα πνιγμένοι εἰς ἄπειρα ἁμαρτήματα, ἀλλὰ δι' ἐκείνους, ποὺ, καὶ ἐν ὁκίμῃ γνωρίζῃ ὅτι ἔχει ἐπ' ἐλπίσει πολλὰς ἀγαθὰς πράξεις, καὶ δὲν ἔχει πάντοτε εἰς τὸ μισθὸν τοῦ ὅτι εἶναι ὁ χειρότερος ὅλων, τότε κοίμῃ ὥφειλε νὰ δὲν θὰ προκύψῃ δι' αὐτὸν ἀπὸ τὰ τόσα κατορθώματά του. Δι' αὐτὸ εἶναι ταπεινοφροσύνη ὅταν, δηλαδὴ, κάποιος, ἐνῶ ἔχει ἀπορμῆς νὰ ὑπερηφανεύετα, ἐν τούτοις συγκρατῇ τὸν ἑαυτὸν του καὶ τὸν ταπεινώσῃ καὶ φέρεται μὲ μετριοπάθειαν. Τότε, δέσποτα, θὰ φθάσῃ εἰς τὸ πραγματικὸν ὕψος, σμύφωμεν μὲ τὴν ὑπόσχασιν τοῦ Κυρίου, ποὺ λέγει, ὅτι «ὁ πρὸς ταπεινῶν, τὸν ἑαυτὸν του, θὰ ὑψωθῇ».

Ὅθεν, ὅς προσπαθῶμεν, σὰς παρακαλῶ, νὰ ἀποκτήσωμεν ὅλο τὸ ὕψος, τὸ ὅποιον ἀποκτᾶται διὰ μέσου τῆς ταπεινοφροσύνης, Ἐ ὥστε νὰ ἔχωμεν τὴν ἰδίαν μὲ τὸν Θεὸν εὐνοίαν ἐκ μέρους τοῦ Κυρίου καὶ ν' ἀξιοθώμεν τῶν ἀνεκράστων ἐκείνων ἀγαθῶν, μὲ τὴν χάριν καὶ τὴν φιλοφροσύνην τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μετὰ τοῦ ὁποίου εἰς τὸν Πατέρα μας, καὶ εἰς τὸ ἅγιον Πνεῦμα ἐνῆκε ἡ δόξα, ἡ δύναμις καὶ ἡ τιμὴ, τώρα καὶ πάντοτε καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων Ἀμήν.

²¹. Περ. 13, 10.

²². Αποκ. 14, 11 καὶ 18, 14.

ΟΜ ΛΙΑ ΤΡΙΑΚΟΣΤΗ ΤΕΤΑΡΤΗ

«ΑΦΟΙ ΕΞΕΡΙΞΘΗ Ο ΛΟΓΙ ΑΠΟ ΤΩΝ ΑΒΡΑΜ. Ο Θ' ΕΨΕ ΜΥΤΕΝ ΕΙΣ ΤΩΝ ΑΒΡΑΜ ΣΗΛΩΣΣΕ ΤΑ ΗΛΕΜΜΑΤΑ ΣΟΙ ΕΤΗΛΑΑ ΚΑΙ ΚΥΤΤΑΣΕ ΑΠΟ ΤΩΝ ΤΟΠΩΝ. 339 Δ ΟΠΟΥ ΤΩΡΑ ΚΑΤΟΙΚΕΙΣ, ΠΡΟΣ ΒΟΡΡΑΝ ΠΡΟΣ ΝΟΤΟΝ ΠΡΟΣ ΑΝΑΤΟΛΑΣ ΚΑΙ ΔΕΥΣ ΔΥΣΜΑΣ. Δ ΟΥΤΙ ΟΛΗΝ ΤΗΝ ΓΗΝ ΑΓΓΗΝ ΤΗΝ ΟΠΟΙΑΝ ΠΑΤΡΙΣΙΣ ΘΑ ΔΕΞΕ Θ. Σ. ΣΕ.»

Εγνωρίσατε χθές, αγαπητοί μου, την υπερβολικὴν ταπεινοφροσύνην τοῦ πατρ.άρχου, ἐμάθετε τὸ μέγεθος τῆς ἐπικείας τού. Πραγματικῶς, δὲν εἶναι τυχαῖον τὸ γεγονός, ὅτ, ὁ γέρον, ποῦ ἐδόχθη τόσας μεγάλας εὐεργεσίας καὶ ἀπῆλυσε τόσων εὐνοῶν ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ, ἐδεῖξε τὴν ἰσοτιμίαν πρὸς τὸν νεὸν τὸν ἀνεψιὸν τοῦ, ὥστε τοῦ παρεχώρησε καὶ τὰ πρωτεῖα, Ἐπρωτήμηνε τὰ κατωτέρα, ὁ πῶστη τὰ πάντα διὰ τὰ ματα ὡσπ τὸν πόλεμον καὶ ὁ πομακρύνη ὁλοκληρωτικὰ τὴν αἰτίαν τῆς φιλονεκείας. Αὐτὸν ἔς προσπάθωμεν νὰ μνησθῶμεν ὅλα καὶ εἰς κοινὴν περιπτώσιν νὰ μὴ ὑπερφηανεσώμεθα καὶ μεγαλοφρονώμεν ἀνὰ πρὸς τῶν πλησίων μας, ἀλλ' ἐπ' ἐκκενῶντες μεγάλην ταπεινοφροσύνην νὰ ὑποχωρώμεν καὶ νὰ προτιμώμεν μᾶλλον νὰ μειωνώμεθα καὶ ὁ δὲ τῶν λόγων καὶ ὁ δὲ τῶν ἔργων, χωρὶς νὰ δυσασαχθώμεν ἐκαστίον ἑκείων, ποῦ μᾶς ἀδικοῦν, ἔστω καὶ ἂν ἔχουν εὐεργετηθῇ ἀπὸ ἡμῶς. Διότι αὐτὴ ἡ συμπεριφορὰ εἶναι ἡ ἀριστὴ φιλασοφία. Οὕτε, πάλιν, νὰ ἐξαγριωνώμεθα διὰ τὰς ὁδούς, ποῦ μᾶς ἀπευθύνονται, 340 Ἀ ἔστω καὶ ἂν εἴναι κατωτεροί μας ὅσοι διαπληκτίζονται μαζί μας, ἀλλὰ μὲ τὴν ἐπικείαν καὶ τὴν προδοτήσαν νὰ κατασφάγωμεν τὸν θυμὸν μας. Διότι τρίτον δὲν εἶναι ἰσχυρότερον καὶ δυνατώτερον ἀπ' αὐτὴν. Αὐτὴ χαρίζε, διαρκῆ γαλήνην εἰς τὴν ψυχὴν μας, ἐτοιμάζουσα αὐτὴν νὰ προσαρμωθῇ σάν σὲ λιμάνι, καὶ γίνεταί ἀφορμὴ καὶ θε εἰδούς ἀναπαύσεως εἰς ἡμᾶς. Δι' αὐτὸ καὶ ὁ Χριστός,

1. Εἰς τὸ καίμετον καθορίζονται οἱ ἔξῃς τὸ σημεῖ τοῦ δριζόντος * πρὸς Βορρὸν καὶ Δεξ καὶ ἄνω καὶ καὶ θέλουν,» Δι' εἶναι ὁ Νότος καὶ θέλουν ἢ ἀπὸ τοῦ, ὅπου εὐεργετῶν, πρὸς Δυμῶς καὶ Παλαιστίνην. Ἐσυνέχης τοῦ ὅπου διακρίνον τὴν χώραν.

2 Γεν 13, 14-16.

ἐκθετὼν τὴν θέαν τοῦ διδασκαλίου, ἔλεγεν «Μάθετε ἀπὸ ἐμε, ὅτ, εἴμα πρὸς καὶ ταπεινὸς κατὰ τὸ φρόνημα καὶ τὴν ἐσωτερικὴν ὁδόν, καὶ θὰ εὐρετε ἀντάπαισιν εἰς τὰς ψυχὰς σας.» Πραγματικῶς, τίποτε δὲν φέρε τόσων ἀνάπαισιν καὶ μεγάλην ἡσυχίαν εἰς τὴν ψυχὴν μας, ὅσον ἡ πραότης καὶ ἡ ταπ.νοφροσύνη. Ἐ Αὐτὰ, αἱ ἀρεταὶ εἶναι τιμιώτεροι ἀπὸ κάθε ἄλλο κόσμημα ὃ ἔκανον ποῦ τὰς ἔχε, αὐτὰ εἶναι ὠφελιμώτεροι ἀπὸ κάθε μεγαλοπρέπειαν καὶ δόξαν. Διότι, ποῖον πράγμα ἡμπορεῖ νὰ θεωρηθῇ εὐτυχέστερον ἀπὸ τὸν ἀνθρώπον, ποῦ εἶναι ἀπηλλαγμένος ἀπὸ τὸν πόλεμον, ποῦ γεννᾶται μέσα του, Ἀσφαλῶς, καὶ ὅταν ὁκώλῃ ἔχωμεν ἀπόλυτον ἐξωτερικὴν εἰρήνην καὶ περιποιήσιν ἐνῷ μέσα μας γεννῶνται, θόρυβος καὶ παραδόχη ἀπὸ τὴν ταραχὴν τῶν λογισμῶν, τότε κανένα κέρδος δὲν ἔχομεν ἀπὸ τὴν ἐξωτερικὴν εἰρήνην, ὅπως ἀκροθῶς δὲν ὀπάρχει τίποτε ὁθλιώτερον ἀπὸ μιαν πόλιν ἢ ὅπου προδίδεται ἀπὸ τοὺς κατοικοὺς τῆς, ἔστω καὶ ἂν ὁκομῇ τὴν ὁχυρότητα κάποιος μὲ τείχη ἰσχυρὰ καὶ χαρακώματα πολλὰ. Ὁ Συνεπῶς, σὺς παρακαλῶ, αὐτὸ κυρίως νὰ ἐπιβώκωμεν, μὲ ποῖον τρόπον, δηλαδὴ, νὰ διατηρώμεν ἀτάραχον τὴν ψυχὴν μας νὰ τὴν καθησυχάζωμεν, νὰ τὴν ἀπαλλάσωμεν ἀπὸ κάθε δυσσρέσκειαν, ὥστε καὶ οἱ ἴδιοι νὰ εὐρισκώμεθα εἰς ἀπόλυτον ἀνάπαισιν καὶ νὰ γινώμεθα εὐχάριστοι εἰς τοὺς ἀνθρώπους, ποῦ μᾶς συννοστροφῶνται. Βεβαίως, αὐτὰ εἶναι κυρίως γνώρισμα τοῦ ἀνθρώπου, ποῦ ἔχει τὴν ἡμέραν μὲ τὸ λογικόν, ἡ ἡμερότης, ἡ ἐπικεία, ἡ πραότης, ἡ ταπεινοφροσύνη, ἡ γαλήνη τὸ νὰ μὴ ἔλκεται καὶ σφύρεται σάν δούλος ἢ ἀπὸ τὴν ὀργὴν ἢ ἀπὸ τὰ ἄλλα πάθη, ἀλλὰ μὲ τὴν λογικὴν νὰ κρατῶνται τὰ ἐσωτερικὰ σκιρτήματα καὶ νὰ διατηρῇ τὴν εὐνέσιν τῆς φυχῆς μας καὶ νὰ μὴ κατασπῆται εἰς τὴν θηροκωδὴν τῶν ἀλόγων ζώων ἐξ αἰτίας τῆς ῥαθυμίας. Καὶ διὰ τὰς μάθης πόση εἶναι ἡ ὁνείας τῆς πραότητος καὶ τῆς ἐπικείας. Δ καὶ ὅτ, ἐσπῶθη ἀρετὴ αὐτὴ ἡ ἀρετὴ μόνη τῆς νὰ καταστήσῃ εἰς οὐ τῶν ἀνεκφράστων ἐκείων ἐπαινῶν, ἐκείνων ποῦ θὰ τὴν ἐπαμύνησιν ὁλοκληρωτικῶς ἀκούσε ὅτι ἡ ἀνυσυνείσκει τῆς ἀφῶς τοῦ μακαρίου Μωυσέως γίνεταί ἀπὸ ἔβδ καὶ ἀπ' αὐτὴν πλέκεται ὁ σὸπὸν σφάινος δόξης. Καὶ ὁ Μωυσῆς, λέγει ἦτο ὁ πρὸς ἀπ' ὅλους τοὺς ἀνθρώπους τῆς γῆς. Ὡς τὸ μέγεθος τοῦ ἐγκωμίου, τὸ ὁποῖον ἀπέδιδεν αὐτῷ.

1. Ματθ. 11. 29.

2. Πρὸς Ἀρ. 12. 2.

τόν Ισάννον πρὸς τὸ σύνολον τῶν ἀνθρώπων, ἢ μάλλον κατέστησεν αὐτὸν βιώτερον ἀλλοτρίου τοῦ ἀνθρώπου γένους· καὶ πάλιν διὰ τὸν Δαβὶδ λέγει ἡ Γραφή «Να ἐν-
θυμήθῃς, Κύριε, τὸν Δαβὶδ καὶ ὅλην τὴν προσηλιότητα του»⁶· Ἐ-
δὲ αὐτὸ καὶ ὁ πατριάρχης προσέειπεν ἐν ἀφθονίᾳ τὴν
ἐξ οὐρανοῦ εὐνοίαν καὶ, ἀφοῦ ὁ Ἰβὼς προσέφερεν διὰ τὴν
ἐξορίαν ἀπ' αὐτοῦ, κατέστη ἄξιός να δεχθῇ ἀπὸ τὸν Θεὸν
τὰς μεγαλύνοντας εὐεργασίας.

Αὐτὸ θὰ τὸ ἀντιληφθῇ, ὅταν θὰ ἐκθέσω ἐνώπιόν σας
τὴν συνέχειαν τῆς χριστινῆς ἀμιλίας καὶ ἀναπτύξω εἰς τὴν
ἀγάπην σας τὰ πρὸ ὀλίγου ἀναγνωσθέντα. Δηλαδή, ἐπε-
δὴ ἔδειξε μεγάλην ἐπιείκειαν καὶ παρεχώρησε τὰ πρω-
τεία εἰς τὸν Λῳτ καὶ ἔδωκεν εἰς αὐτὸν τὴν δυνατότητα τῆς
ἐκλογῆς, ἐπρόσβλεπε με εὐχαρίστησιν τὴν κατωτέραν με-
ρίδα, με σκοπὸν νὰ ἐξαφανίσῃ δολικηρώτικα κάθε ἀφορ-
μὴν φιλονεικίας.³⁴¹ Ἀ Κύριοις ἀμέσως πῶσιν ἀμοιῶν
τοῦ διδοῦ ὁ Θεὸς καὶ κατὰ κάποιον τρόπον τὸν καθ' ἑα-
στὸν μεγαλύνοντας ἀνταποδόσεως μοιρολότι εἶχεν ἀφθονίαν
ἀγαθῶν. Πραγματικά, τοιοῦτος εἶναι ὁ Κύριός μας. Ὅταν,
δηλαδή, ἴδῃ ὅτι ἡμεῖς προσφέρωμεν τὸ ἐλάχιστον μᾶς β-
δει πλουσίας τὰς ἀμοιβὰς καὶ βλακύνει, τόσον μεγάλην γεν-
νοαιωδωρῶν ὥστε νὰ ξεπεράσῃ με τὸ μέγεθος τῶν εὐεργ-
γασίων του καὶ ἰδικὰ μᾶς κατορθώματα.

Καὶ τὸ γεγονός αὐτὸ θὰ διαπιστώσῃ ὁ οἰσοδότης νὰ
γινῇται ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ εἰς κάθε τι ποὺ πράττουμεν ἡ-
μεῖς. Διότι, τίς μου ποῖον πρῶγμα ἤμπορεῖ νὰ θεωρηθῇ
ἐντελέστερον ἀπὸ δύο ὁδολοῦς;¹ Β Καί, βίμως, τὴν χήραν
ἐκείνην, ἣ ὅποια προσέφερε δύο ὁδολοῦς, τὴν ἔκανε νὰ β-
ακηρύσσεται με ἔπειτα εἰς ὁλόκληρον τὴν οἰκουμένην ἀ-
πὸ τότε μέχρι σήμερα. Μά, βρεῖ ἀνοφθαλμοὺς δύο ὁδο-
λοῦς, Ἄφοῦ, καὶ ὅταν κάποιος προσφέρῃ ἕνα ποτήριον κρύου
νερό,² ὁρῶν μεγάλης ἀμοιβὰς δι' αὐτόν καθ' ὅσον ὁ Θε-
ὸς πάντοτε ἀπονέμει τὸν στέφανον με θάσιν τὴν διάδοσιν
ἐκείνων, τοῦ προσδίδου εἰς τὴν ἀρετὴν. Ἀλλὰ καὶ ἀπὸ
τὴν ἀφοσίωσιν εἰς τὰς προσευχὰς ἤμπορεῖ κανεὶς νὰ ἴδῃ,
ὅτι, τὸ Ἰβὼν συμβαίνει ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ. Ἐάν, δηλαδή,
ἴδῃ κάποιον νὰ προσεύχεται με θερμότητα, ἀμέσως θὰ εἶ-
πῃ πρὸς αὐτόν ἐνῶ συνεχίζεται ἀκόμη ἡ προσευχή σου.

5 Ματθ. 181. 1.

6 Ὁ δαβὶδ ἀπετέλεσε τὸ 1/3 τῆς βασιλείας.

7 Περὶ Ἰουκ 28 1-4.

8 Περὶ Ματθ 10, 42.

Ἰβὼ, εἶμαι κοντά σου.¹ Ἐάν, βίμως, δεῖξῃ μεγαλύτερον θερ-
μότητα κατὰ τὴν προσευχὴν καὶ διαπύωσιν τὰ αἰτήματά
του με μεγαλύτερον πόθον C καὶ καύσαν προθυμίαν τό-
τε, προτοῦ ἀκόμη νὰ ἐξωτερικεύσῃ τὸ αἶτημά του, τὸν
ἐγκωμιάζει καὶ τοῦ διδοῖ τὸν στέφανον. Πράγμα, ποῦ ἔκα-
νεν εἰς τὴν Χανααν. Δηλαδή, ὅταν εἶδε τὴν δύναμιν καὶ
τὴν ἐπιμονὴν τῆς, ἀφοῦ, προηγουμένως, κατὰ κάποιον
τρόπον τὴν ἐπῆρσε καὶ τὴν ἐστεφάνωσε με τὰ ἐγκωμιά
του καὶ τὴν ἔκανε γνωστὴν εἰς ὁλόκληρον τὴν οἰκουμένην,
τότε ἐπραγματοποίησε καὶ τὸ αἶτημά της με μεγάλην γεν-
νοαιωδωρίαν. Διότι, ἀφοῦ εἶπεν «Ἦ γυναίκα, ἡ πίστις σου
εἶναι μεγάλη», ἔπειτα προσέθετε· «Ἄς γίνῃ εἰς σέ, ὅπως
θέλεις».²

Μά, ἐν θελήσωμεν ν' ἀναφέρωμεν κάθε σχετικὸν πα-
ράδειγμα, ποῦ ὑπάρχει εἰς τὰς βίβας Γραφάς, θὰ διαπιστώ-
σωμεν εἰς ὅλας τὰς περιπτώσεις ὅτι ἡ γεννοαιωδωρὰ τοῦ
Κυρίου εἶναι μεγάλη. D Συνεπῶς, ἐπειδὴ ὁ πατριάρχης ἐ-
γνωρίζεν αὐτὸ ἀκριβῶς καὶ ἐπειθὴ ἤθελεν, ὅτι ὅποιος προ-
σέφερε, ἔστω καὶ ὀλιγώτερον, θὰ ἐπιτύχῃ τὰ μεγαλύτερα,
ὅπως ἠκούσατε χθές, παρεχώρησεν εἰς τὸν Λῳτ τὰ πρω-
τεία καὶ ἐπρόσβλεπε τὴν κατωτέραν μερίδα, διὰ νὰ ἐ-
ξαλείψῃ καὶ τὰς ἀφορμὰς τῆς φιλονεικίας, νὰ ἐπιδείξῃ τὴν
ἀρετὴν του καὶ νὰ φέρῃ τὴν εἰρήνην εἰς ὅλην τὴν οἰκογέ-
νην αὐτοῦ.

Ἄλλ. εἰς γνωρίσωμεν ἀπὸ τὰ πρὸ ὀλίγου ἀναγνωσθέν-
τα ποίους ἀμοιβὰς παίρνει ἀπὸ τὸν Θεὸν ὁ πατριάρχης B καὶ
τὴν μεγάλην του ἐπιείκειαν «καὶ ἀφοῦ ἐχαρίστην» λέγει,
καὶ Λῳτ ἀπὸ αὐτόν («Ἀβραμ»), ὁ Θεὸς εἶπεν εἰς τὸν «Ἀ-
βραμ. Σήμερον τὰ ἐλέγηματά σου ὑψηλά καὶ κυττάξῃ ἀπὸ
τὸν τόπον, ὅπου πῶρα κατοικεῖς, B πρὸς βορρᾶν πρὸς Νό-
τον, πρὸς Ἀνατολὰς καὶ πρὸς Δυσμὰς, διότι ἔβλεπεν τὴν γῆν
αὐτήν, τὴν ὅποιον εὐλίπεις, θὰ δώσω εἰς σέ καὶ εἰς τοὺς ἀ-
πογόνους σου ὡς αἰωνίαν κατοικίαν σου».³ Πρόσεξε πῶσιν

8 Περὶ Ματθ. 65, 24.

10 Ματθ. 15, 28.

11 Τὰν 19, 4-15 τὸ λεγόμενον ἐντολὴν καὶς κ.φ.α.ς ἐπὶ τῇ
τῇ προσέλευσιν διότι οἱ Ἰβραεῖς, διακορυφώσαντες μετὰ τὴν κατεστραφὴν
τοῦ 70 π.χ. διαφύλαξιν λειπὸν τὴν προσηλιότητα. Ἡμεῖς δὲ οὐκ ἐπὶ τῇ
ἐν προσηλιότητι α) καὶ τοῦ ἐν τῇ ἐκείνῃ καὶ τοῦ ἐκκατελείψαντος τῆς Πα-
λαιστίνης ἀπὸ τὸν Ἰουδαϊσμοῦ, οἱ Ἰβραεῖς θὰ ἐπιστρέψουν ὡς ἔθνος ὁ ἀπολύτως
κατὰ τὰς ἐκείνους τῶν αἰώνων εἰς Χριστὸν κατὰ τὸ Ρωμ. 11 26. Ἡμεῖς
τοῦ δὲ ἐκκατελείψαντος ἐπὶ οἱ κατὰ τὰς ἐκείνους, ἀλλὰ οὐ κατὰ τὰς ἐκείνους
ἐπὶ τὸν τοῦ Αβραάμ, δηλαδή, εἰς Χριστὸν, οἱ Ἰβραεῖς θὰ εἶναι κατὰ τὰς
ἐκείνους εἰς, ἐπὶ γῆν καὶ εἰς τὸν οὐρανὸν δια-ε-α, καὶ τὴν Χριστὸν

γρήγορα εκδηλώνεται ή πρόνοια τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ ἀμοιβή, τὴν ὅποιαν δίδει εἰς τὸν δίκαιον. Ἐπειδὴ ἡ θεία Γραφή ἡ-θελε νὰ μᾶς διδάξῃ πόσον πολὺ ἐπεδοκίμασεν ὁ φιλάνθρωπος Θεὸς τὸν πατριάρχην διὰ τὴν μεγάλην τοῦ ταπεινωφροσύνης, ἀποῦ εἶπεν ὅτι ὁ Λῶτ ἐχωρίσθη καὶ κατη-βυνθῇ πρὸς τὴν περιοχὴν ποῦ ἐδιάλεξε μὲ τὴν ἰδέαν ὅτι εἶναι ἡ πὶ ὁ εὐφορος, ἀμέσως συνέχισε. «Καὶ εἶπεν ὁ Θεὸς εἰς τὸν Ἀβραμ». Ἐν συνεχείᾳ διὰ νὰ καταλάβωμεν καλὰ ὅτ' αὐτὰ τὰ λέγει σάν ἀμοιβὴν διὰ τὴν συμπεριφορὰν, ποῦ ἔδεξε πρὸς τὸν Λῶτ, προαίθεσε 342 Α. «Καὶ εἶπεν ὁ Θεὸς εἰς τὸν Ἀβραμ, ἀφοῦ ἐχωρίσθη ὁ Λῶτ ἀπ' αὐτόν». Σχεδόν, τοῦ λέγει καθαρὰ τὰ ἀκολουθεῖ αὐθουμένος ἀπὸ τὴν μεγάλην σου δικαιοσύνην, παρεχώρησες εἰς τὸν ἀνεψιόν σου τὴν εὐφραυτέραν περ οὐχὶν καὶ ἔδεξες τελείαν ταπεινωφροσύνην καὶ πόσον ἐφρόντισες διὰ τὴν εἰρήμην, ὥστε ὑπέμεινες τὰ πάντα διὰ νὰ μὴ ὑπάρχῃ μετὰξὺ σας καμμία ἀπολύτως ἀφορμὴ φιλονικίας. Δι' αὐτὸ πάρε ἀπὸ ἐμένα πλουσίας ἀμοιβάς. «Σήμερον», λέγει, «τὰ βλεμμα-τὰ σου ὤφληλ καὶ ἴδε ἀπὸ τὸν τόπον, ὅπου πῦρα κατα-καίς πρὸς Βορρᾶν πρὸς Νότον, πρὸς Ἀνατολὰς καὶ πρὸς Δυσμὰς, ἡ δὲ τὸν δὴν τὴν γῆν αὐτὴν τὴν ὅποιαν θλέπεις θὰ δώσω εἰς σέ καὶ τοὺς ἀπογόνους σου ὡς αἰώνιον κα-τοικίαν». Εἶδες ἀμοιβὴν ποῦ ὑπερβαίνει κατὰ πολὺ τὸ μέ-γεθος τῶν δαῶν ἔπαυσε ὁ Ἀβραμ. Μὲ τὰς βίας λεξείας ὁμλεῖ ὁ φιλάνθρωπος Κύριος, μὲ τὰς ὁποίας καὶ ὁ πα-τριάρχης ἔκανε τὴν παραχώρησιν. Πραγματικὰ, ὅπως ὁ κείνος ἔλεγεν «Νὰ ὅλη ἡ χώρα δὲν εὐρασκετα ἐνώπιόν σου, εἰς τὴν διόθεσόν σου, Ἄς χωρσθῶμεν. Ἐάν σὺ ὑπά-γῃς δεξιὰ, ἐγὼ θὰ ὑπάγω ἀριστερά. Ἐάν σὺ ὑπάγῃς ἀρι-στερά, ἐγὼ θὰ ὑπάγω δεξιὰ»¹⁸ τὸ ἴσον λέγει καὶ ὁ Κύριος. «Σήμερον τὰ βλεμματὰ σου ὤφληλ καὶ ἴδε ἀπὸ τὸν τόπον, ὅπου πῦρα κατοκεῖς, ὅτι δὴν τὴν γῆν, τὴν ὅποιαν θλέ-πεις, θὰ δώσω εἰς σέ καὶ τοὺς ἀπογόνους σου ὡς αἰώνιον κατοικίαν». Ὁ Εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ πρόσθετε ἀὲ παρακαλῶ τὸ μέγεθος τῆς δωρεᾶς τοῦ Θεοῦ. Σὺ μὲν λέγει, δωρεᾶς τὴν πρωτοδουλίαν τῆς ἀκολουθίας εἰς τὸν Λῶτ καὶ τοῦ παρε-

ἄλλους ἡ ὑπόσχεσιν, αὐτὴ ἀπορρᾶ εἰς τοὺς Ἰουδαίους, εἰς κατ'ἐκείναι, κατὰ τὴν ὅποιαν οὐκ ἔμενον ὅτι πᾶσι εἰς τὸν Κύριον. Ἡ προδοτικὸς θυμὸς, αὐτὴ δὲν ἐστηρίχθη, δι' αὐτὸ καὶ ἡ ὑπόσχεσις δὲν ἐξουσιάζετο. Ἀπὸ τὰς ἐρεῖς ὡς ὅτι γινώσκω, πρὸς μὲν ἐμὲ θεωρεῖται ἡ θεωρεῖται (ἔλεος). Ἀπορρᾶν δὲν εἶναι. Ἰουδ. Γ. ἀποκαταστάσεως, Ἡ Παλαιὰ Διαθήκη. Ἐκτὸς τούτου, ὁ, ὅπως 3, Ἡ Γένεσις, Ὁ ἔλεος.)

18. Γεν. 13, 8.

χωρησες τὴν περιοχὴν, ποῦ ἠθέλησε νὰ διαλέξῃ, σὺ δὲ ἐπῆρες ὅσην ἀπέμεινεν ἐγὼ, θυμὸς, εἶμα. πόσον μεγαλοδω-ρος, ὥστε δὴν τὴν χωρὶν, ποῦ βλέπουν τὰ μάτια σου πρὸς ὅλα τὰ σημεῖα τοῦ ὁρίζοντος, δηλαδὴ, πρὸς Βορ-ρᾶν, Νότον, Ἀνατολὰς καὶ Δυσμὰς, δὴν τὴν γῆν ποῦ θλέπεις θὰ σοῦ τὴν παραχωρήσω. Καὶ ὅχι μόνον αὐτὸ ἀλ-λὰ (θὰ τὴν παραχωρήσω) «καὶ εἰς τοὺς ἀπογόνους σου ὡς αἰὼν σὺ κατοικίαν». Εἶδες ὅτι ἡ μεγαλοδωρία εἶναι ἀντα-ξία τῆς ἀγαθότητος τοῦ Θεοῦ. Ὁ Εἶδες πόσα παρεχώρησεν (ὁ Ἀβραμ) καὶ πόσα ἤξωθη νὰ λάβῃ. Ἀπὸ τὸ γεγονός αὐτὸ διδασκόμεθα νὰ εἰμεθα πλοῦσι οὐδ' ἀπορρᾶ, ὅταν κάνω-μεν ἐλεημοσύνην, ὥστε, ἀφοῦ δώσωμεν μικρά, νὰ λάβω-μεν μεγάλα. Πές μου, λοιπόν, ποῦ ὑπάρχει ἀνάλογον φοι-νόμενον, νὰ βῇς, δηλαδὴ, ὀλίγα χρήματα καὶ νὰ παιρ-νῇς σάν ἀμοιβὴν τὴν συγχωρησιν τῶν ἀμαρτιῶν. Νὰ θρέ-ψῃς τὸν πεινασμένον καὶ ν' ἀποκτήσῃς παρησίων κατὰ τὴν φοδερὰν ἐκείνην ἡμέραν τῆς κρίσεως καὶ ν' ἀκούσῃς τοὺς λόγους, ποῦ σὲ εἰσαγοῦν εἰς τὴν βασίλειαν. Ἐπε-νασαι καὶ μὲδ' ἐδώσατε νὰ φάγω»¹⁹. Μήπως, θέτοκα δὲν ἡμ-ποροῦσε νὰ θεραπεύσῃ καὶ τὴν πτωχείαν ἐκείνου, αὐτός, ποῦ σὺ ἔδωκε τὸν πλοῦτον, Ἀλλὰ δ' αὐτὸ ἀφήνει αὐ-τόν νὰ θαυμάζεται ἀπὸ τὴν πτωχείαν, ὥστε ἐκεῖνος μὲν νὰ λάβῃ τὸν στέφανον τῆς ὑπομονῆς, ἔκαστος νὰ ἔχῃς τὴν παρησίων ποῦ ἀπορρᾶ ἀπὸ τὴν ἐλεημοσύνην.

Εἶδες μὲ ποῖον τρόπον ἡ φιλανθρωπία τοῦ Κυρίου τα-κτοποεῖ τὰ πάντα πρὸς τὸ συμφέρον τῆς ἰδικῆς μας σω-τηρίας. Συνεπῶς, ὅταν σκεφθῇς, ὅτι ἐκεῖνος παλαίων μὲ τὴν πτωχείαν διασώζεται ἀπὸ τὴν πέναν, πρὸς χάριν σου καὶ διὰ τὴν ἰδικὴν σου ὠφέλειαν νὰ μὴ τὸν προσπι-ράσῃς μὲ σκληρότητα, ἀλλὰ νὰ φωνῇς πιστὸς διαχειριστὴς τῶν ἀγαθῶν, ποῦ σοῦ ἔδωκεν ὁ Κύριος ὥστε, ἀφοῦ πα-ρηγορήσῃς τὴν πτωχείαν ἐκείνου, νὰ ἐπιτύχῃς μεγάλην εὐνοίαν ἀπὸ τὸν οὐρανόν. Καὶ νὰ θεώσῃς τὸν Θεόν, διότι διὰ σέ καὶ διὰ τὴν σωτηρίαν σου³⁴³. Ἀ ἐπέτρεψε νὰ ζῇ ἐκεῖνος μέσα εἰς τὴν πτωχείαν, διὰ νὰ ἡμωρέσῃς ἐαυτὸν νὰ εὐρῇς τὸν τρόπον, μὲ τὸν ὅποιον καὶ τὰς ἀμαρτίας σου νὰ ξεπλύνῃς καὶ νὰ καπαστῇς ἀξίως δι' ἐκείνους τοὺς ἐπαί-νους, ποῦ δὲν μπορεῖ νὰ περιγράψῃ κάθε λόγος καὶ κάθε φαντασία ἀφοῦ διαχειριστὴς καλὰ τὰ πλοῦτη ποῦ σοῦ ἔ-δωκεν ὁ Κύριος. Διότι, ἐν ἀκούσῃς, εὐχε δούλε καλὴ καὶ πιστὴ. Εἰς ὀλίγα ἔρουν πιστός, εἰς πολλὰ θὰ σὲ εγκατα-

19. Ματθ. 23, 25.

στήσω. Ἐὰν καὶ σὺ μέγα ν' ἀπολαύσης τὴν χαρὰν τοῦ Κυρίου σου.¹⁴ Ἀφοῦ λάβωμεν αὐτὰ ἐπ' ὅψιν μας, ὡς ἐλέησαμεν μ', αὐτὰ τὰ πνεῦμα τοὺς πτωχοὺς, δηλαδὴ, σὺν εὐεργετίας μας, τοὺς ἠμποροῦν νὰ μᾶς προσφέρουν ἀφορμὰς δ' αὐτὴν σωτηρίαν μας, καὶ δ' αὐτὰ μὲ ἀφθονίαν καὶ χαρωπὴν διάθεσιν νὰ τοὺς δίδωμεν τὴν βοήθειάν μας, χωρὶς ν' ἀρνούμεθα ποτὲ νὰ προσφέρωμεν. Ἐὰν ἀλλὰ νὰ τοὺς ἐμὼμεν μὲ μεγάλην καλωσύνην καὶ νὰ τοὺς περιβάλλωμεν μὲ ἀνάλογον προσοχήν. «Ὡς τείνης μὲ προσοχὴν τὸ αὐτὶ σου εἰς τὴν παράκλησιν τοῦ πτωχοῦ καὶ ν' ἀπαντᾷς εἰς αὐτὸν μὲ εἰρήνην καὶ προσοχήν»¹⁵ ὥστε, πρὶν ἀκωμῆ τοῦ προσφέρῃς τὴν βοήθειάν σου, νὰ τοῦ ἐνδυναμώσης τὴν ταπεινωμένην ἀπὸ τὴν πέναν ψυχὴν του, μὲ τὰ ἴπια λόγια σου. Διότι, ὡς λόγος, ὁ καλὸς, λέγει, «εἶναι πολὺ ἀνώτερος ἀπὸ τὴν προσφοράν».¹⁶ Ἔτσι, καὶ ὁ λόγος ἡμπορεῖ νὰ δώσῃ θάρρος εἰς τὴν ἀπηλπισμένην ψυχὴν καὶ νὰ τῆς προσφέρῃ πολλὴν παρηγορίαν.

Μὰ, δὲν πρέπει ν' ἀποβλέπωμεν μόνον πρὸς τὸν πτωχὸν καὶ νὰ θεκνύωμεν μεγαλοβωρίαν, ὅταν δίδωμεν ἐλεημοσύνην, ἀλλὰ νὰ σκεπτιώμεθα ποῖος εἶναι αὐτός τοῦ παρὲν, ὅ,τι προσφέρωμεν εἰς τὸν πτωχόν. Ὁ καὶ ποῖος ἀνοήτως δίδει, νὰ ἐξοφλήσῃ τὸ χρέος διὰ λογαριασμὸν τῶν λοιποδυνάτων. Ἔτσι, στρέφοντες τὴν ὁανομίαν μας πρὸς ἐκείνον, νὰ φροντίζωμεν νὰ προσφέρωμεν μὲ κάθε προβομίαν καὶ νὰ σπερώμεν μὲ ἀφθονίαν, ὅσον εἶναι ἀκόμη καὶ πόρος, δ' αὐτὰν θερπύωμεν καὶ μὲ ἀφθονίαν διότι «ἐκείνος», λέγει, «ποῦ σπερμὶ μὲ τσιγγουνιά, μὲ τσιγγουνιά καὶ θά θερίσῃ».¹⁷ Ὡστε μὲ χερί πλοῦσι σπάρων καὶ σπειρώμεν τοὺς καλοὺς αὐτοὺς σπόρους, διὰ νὰ θερίσωμεν μὲ ἀφθονίαν εἰς τὴν κοιτάλληλον ἐποχὴν. Τώρα, θέλω, εἶναι ὁ καὶ πόρος τῆς σπορᾶς καὶ σὰς παρακαλῶ νὰ μὴ δεῖξωμεν ἀμελείαν, διὰ νὰ συλλέξωμεν τοὺς καρποὺς κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἀνταποδόσεως τῶν σπῶρων, τοῦ ἐσπάρησαν, καὶ νὰ καταστῶμεν ἀξιοῦ τῆς φιλανθρωπίας τοῦ Κυρίου. Ὁ Διότι καί μιν α, ὅπως ἐπὶ ποτὲ καί μιν α, ἀλλήλ γενναίαν πράξιν δὲν θὰ ἠμπορέσῃ νὰ σθεύσῃ τὴν φωτίαν τῶν ἀμαρτιῶν μας τόσον ὅσον ἡ ἀφθονία ἐλεημοσύνης. Αὕτη καὶ τὰς ἀμαρτίας μας ἐξαφανίξῃ, καὶ παρηγοίᾳ μᾶς διδῇ, καὶ διὰ τὴν

14. Ματθ. 25, 29.

15. 2ος Σαμ. 4, 8.

16. 2ος Σαμ. 18, 16.

17. Β. Ματθ. 13, 9.

ἀπολαύσιν τῶν ἀνεκφράστων ἐκείνων ἀγαθῶν μᾶς προετοιμάζει.

Ἄλλ' αὐτὰ εἶναι, ἀρκετὰ διὰ τὴν ἰδικὴν σὰς νοουθεσίαν καὶ διὰ νὰ ἀποδείξουν, ὅτι, ἔστω καὶ μικρὰς προσφοράς, ἐὰν δίδωμεν, θὰ ἀξιοθώμεν νὰ λάβωμεν μεγάλας δωρεὰς ἀπὸ τὸν Κύριον. Διότι ἐξ αὐτῆς τῆς ἀφορμῆς ὡμίλησα περὶ ἐλεημοσύνης. Ἐπειδὴ, δηλαδὴ, ἔλεγα, ὅτι ὁ Πατριάρχης παρεχώρησε ἕνα μέρος τῆς γῆς, καὶ μάλιστα τὸ πῶς ἐφόρον τὸ παρεχώρησεν εἰς τὸν Λῶι, ἐνθ' ἐκάρτησε δ' αὐτὸν ἐκείνῳ τοῦ τοῦ δυνάστητος παραγωγικόν. Καὶ δ' αὐτὸ ἤξιωθι νὰ λάβῃ τόσον μεγάλην δωρεάν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, ὥστε ἡ ὑπόσχεσις, ποὺ τοῦ ἔδωκεν ὁ Θεὸς νὰ ὑπερβαῖν κάθε φαντασίαν «Στήκω», λέγει, «τὰ θάλαματά σου ὑψηλὰ καὶ ἴσθ' ἀπὸ τῶν τόπων, ὅπου τώρα κατοικεῖς, πρὸς βορρᾶν καὶ πρὸς νότον διότι ὅλην τὴν γῆν αὐτὴν, τὴν ὅποιον ἐλέγεις, θὰ δώσω εἰς σὲ καὶ τοὺς ἀπογόνους σου ὡς αἰώνιον κατοικίαν».¹⁸ Ἐνὰ κομμάτι γῆς, λέγει, παρεχώρησεν εἰς τὸν ἀνεψιόν σου.¹⁹ Ἄ Νά, ἐγὼ σοῦ ὑπόσχωμαι ὁλόκληρον τὴν γῆν. Καὶ ὅχι μόνον αὐτὴν, ἀλλ' ὁ ὑπόσχωμαι ὅτι θὰ δώσω αὐτὴν αἰώνως, δηλαδὴ χωρὶς διακοπῆν. Εἶδες μὲ ποῖον τρόπον διεγέρσε τὴν φιλοτιμίαν μὲ τὰς εὐεργασίας. Ἐπειδὴ, δηλαδὴ, ἐγνωρίζετο καλὰ (ὁ Θεός), ὅτι αὐτὸ περισσότερο ἀπὸ ὅλα ἐπεθυμοῦσε ὁ πατριάρχης καὶ πρῶτε δὲν ἠμποροῦσε νὰ ἐνδυναμώσῃ τόσον τὴν προβομίαν τοῦ δόσαν αὐτῇ, λέγει Καὶ θὰ σοῦ δώσω αὐτὴν τὴν δωρεάν, ὥστε καὶ οἱ ἀπόγονοί σου νὰ σε δαδωχθῶν εἰς τὴν ἀπόλαυσιν τῆς γῆς αὐτῆς καὶ συνεχῶς νὰ ἐξουσιάζουν αὐτὴν. Ἐπεὶ καὶ δ' αὐτὴν ἀποφορηθῇ διὰ τὴν ὑπόσχεσιν, ὅταν σκεφθῇ τὴν ἰδικὴν τοῦ φιλανθρωπικοῦ κατὰστασιν καὶ τὸ γῆρας τοῦ καθὼς καὶ τὴν στερειάν τῆς Σάρκός. Ἐὰν δὲ νὰ λάβῃ θάρρος ἀπὸ τὴν δύναμιν τοῦ ὑποσχεθέντος, λέγει «Θά πληρυνῶ τόσον πολὺ τοὺς ἀπογόνους σου ὥστε θὰ εἶναι, σὺν τὴν ἑμὴν τῆς βασιλείας, ἔξω δύναντα τὴν νὰ μετρήσῃ τὴν ἑμὴν τῆς βασιλείας θὰ δυνήθῃ νὰ μετρήσῃ καὶ τοὺς ἀπογόνους σου».²⁰ Πραγματικὰ, ἡ ὑπόσχεσις ὑπερέβαινε τὰς φυσικὰς ἀνθρωπίνους δυνατότητας. Ἀὐτὸν, ὑπέσχετο νὰ τὸν κἀνθ' ὅχι μόνον πλεονάζον καὶ ὑπάρχον τόσα πολλὰ ἐμπόδια ἀλλ' ὅτι θ' ἀποκτήσῃ καὶ τόσον μεγάλον πλῆθος ἀπογόνων ὥστε νὰ πορευομένηται μὲ τὴν ἑμὴν τῆς γῆς, καὶ μάλιστα νὰ εἶναι πλεονάζον κατὰ τὸ πλῆθος, ἐπιθυμῶν μὲ τὸ παρὰ

18. Gen. 12, 16.

δε γμα να ἐκφράση τὸ μέγεθος τῆς υπερβολικῆς δωρεᾶς. Πρόειξε μὲ ποῖον τρόπον ὁ φιλανθρωπὸς Κύριος ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἐξασκεῖ τὴν ἀρετὴν τοῦ δικαίου. Ἀφοῦ, δηλαδὴ, εἶπε παραπάνω, C δτ. «θὰ δώσω τὴν γῆν αὐτῇν εἰς τοὺς ἀπογόνους σου»,¹⁹ τώρα πάλιν λέγει «καὶ θὰ τὴν δώσω εἰς τοὺς ἀπογόνους σου ὡς αἰωνίαν κατοικίαν, καὶ θὰ πληθύνω τόσον αὐτούς ὥστε θὰ εἶνα σάν τὴν ἄμμιν τῆς θαλάσσης».²⁰ Μέχρι, τώρα, ὅμως, αἱ ὑποσχέσεις περι-ορίζονται εἰς τοὺς λόγους καὶ παρεμβάλλεται πρὸς χρό-νος, δ' αὖ νὰ διδοσθῶμεν καὶ τὸ φλόθειον τῆς γνώμης τοῦ πατρ' ἀρχοῦ καὶ τοῦ Θεοῦ τὴν υπερβολικὴν δύναμιν. Πρα-γματικά, σκόπεμα θραδύνει καὶ ἀναβάλλει τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ὑποσχέσεως, ὥστε, ἀφοῦ αὐτοὶ ποὺ ἐδέχθησαν τὴν ὑ-πόσχεσιν φθάσουν εἰς βαθὺ γῆρας καὶ εὐρεθῶν εἰς ἀπει-πσίαν σύμψωνα μὲ τὰ ἀνθρωπίνως δεδομένα, ὅπως θὰ ἡμ-ποροῦσε νὰ εἴπῃ κανεὶς νὰ γνωρίσουν τότε καὶ τὴν ἰδικὴν των ἀδυναμίαν καὶ τὴν υπερβολὴν τῆς ἀνεκφράστου δυνά-μεως τοῦ Θεοῦ.

D Σκέψου, σὲ παρακαλῶ, ἀπὸ τὴν παράτασιν τοῦ χρόνου, ποὺ ἀμεσολάβησιν ἀπὸ τότε ποὺ ἐδόθη ἡ ὑπό-σχεσις μέχρι τῆς ἐκπληρώσεως αὐτῆς, τὴν σταθερότητα τῆς ψυχῆς τοῦ πατριάρχου, μὲ ποιὸν τρόπον παρεδίεπε κάθε ἀνθρωπίνην ἀδυναμίαν καὶ ἑστρεψε τὸ μυαλὸ του πρὸς τὴν δύναμιν τοῦ ὑποσχομένου χωρὶς νὰ αἰσθάνετα ὅτε φρόδον, ὅτε ταραχὴν. Γνωρίζετε, ἐξ ἄλλου ὅτι πολ-λὰς φορὰς δταν κάποιος μᾶς ὑποσχεθῇ μίαν καὶ δυο φο-ράς, χωρὶς νὰ πραγματοποιήσῃ τὰς ὑποσχέσεις του ἀκό-μην, πόσον δύσπιστο γινώμεθα εἰς τὸ νὰ τὸν πιστευώμεν, δταν ἕκ νεοῦ δίδῃ ἄλλας ὑποσχέσεις. Βέβαιον, προκειμένου δι' ἀνθρώπων, εἶναι, φυσικὸν νὰ σκεφθῶν αὐτὸ. Ὅταν, ὅ-μως, πρόκειται διὰ τὸν Θεόν, ὁ ὅποιος κατοικεῖν δτ μᾶς ἄφορᾷ μὲ μεγάλην σφοδρίαν, ἐφ' ὅσον μᾶς ὑποσχεθῇ κατ' ἰδίαν φωνάν, ἔστω καὶ ἐν παρεμβάλλωντα ἀμέτρητα ἐμ-πόδα, E πρέπει νὰ ἀποβλέπωμεν εἰς τὸ μέγεθος τῆς θυ-νάμειος τοῦ Θεοῦ, ν' ἀντλῶμεν θάρρος, νὰ ἔχωμεν σταθε-ρὰν τὴν σκεψὶν μας καὶ νὰ γνωρίζωμεν καλά, δτ ὅπως-δήποτε πρέπει, νὰ πραγματοποιηθῶν αἱ ὑποσχέσεις του. Δὲν ὑπάρχει τίποτε ἀπολύτως ποὺ νὰ ἔχη τὴν δύ-ναμιν νὰ σηματοποιῇ τὴν ἐκπλήρωσιν ἐκείνων, τὰ ὅποια ὑ-ποσχέθη ὁ Θεός. Βέβαιον, εἶναι Θεὸς καὶ ὅλα εἶναι δυνατὰ

¹⁹ Γεν. 12, 7.

²⁰ Γεν. 13, 15-18.

εἰς αὐτόν Δ, αὐτὸ καὶ διδε, ὅποιον τροπὴν θέλει εἰς τὰ πρά-γματα, δηλαδὴ ἡμπορεῖ νὰ διδῇ λύσιν ἐκείνῃ ποὺ ὑπάρχει ἀδιέξοδον καὶ νὰ μᾶς ὡδηγῇ ἀπὸ τὴν ἀπελπίσιν εἰς τὰς καλὰς προδοκίας, ὥστε ἔστω ν' ἀντιλαμβάνομεθα καλλί-τερα τὸ μέγεθος τῆς ἐφευρετικῆς σοφίας του. Πραγματι, καὶ «σῆκω» λέγει, «καὶ πέρασε τὴν χώραν αὐτὴν»²¹ A κατὰ πλάτος καὶ κατὰ μήκος, διότι εἰς σὲ θὰ δώσω αὐ-τὴν»²² Κύτταξε, δτ μ' ὅλα τὰ περὶ στατικά ἐπιθυμεί νὰ δώσῃ μεγάλην ἀσφάλειαν εἰς τὸν δικαίον. Ἀφοῦ σῆκωθῇ, λέγει, πέρασε καὶ μᾶς τὸ μήκος καὶ τὸ πλάτος τῆς γῆς, διὰ νὰ γνωρίσῃς τὸ μέγεθος αὐτῆς, ποὺ πρόκειται, ν' ἀπο-λαύσῃς ὥστε νὰ τρέφῃσαι μὲ τὴν ἐλπίδα καὶ πρὸς τὴν ἀ-ποκτήσεως καὶ ἔστω νὰ ἔχῃς μεγάλην καρδίαν. Δὲν δὲν γῆν θὰ περιέλθῃς θὰ σοὺ τὴν δώσω, διὰ νὰ μάθῃς, δτ δὲν προσέφερες τόσα, ὅσα τώρα πρόκειται νὰ λάβῃς. Σύνε-πως νὰ μὴ ἔχῃς τὴν γνώμην, δτ, ἔλαβες τὴν κατωτέραν γῆν, ἐπειδὴ ἐκείνος (δ Λωτ) κατέλαβε, χωρὶς νὰ τοῦ ἀν-ηέκουν, φα, ἀμερικῶς τὰ πρῶτα. Θὰ πληροφρηθῇς γρη-γορὰ ἀπὸ τὰ ἴδια τὰ πράγματα B δτ δὲν τὸν ὠφέλησε τὸ γινώσκον, δτ ἐδάλεξε πρῶτος. Μὰ, καὶ αὐτὸς ὁ ἴδιος θὰ μάθῃ πόσον μεγάλο κακὸν εἶναι, ν' ἀγαπᾷ κανεὶς μὲ πά-θος τὰ πρῶτα. Τώρα, ὅμως, ἐοὺς δέξῃς τὰς ἀμοιβὰς τῆς ταπεινοφροσύνης καὶ τῆς ἐπεικειας, τὴν ὁποίαν ἔδεξες πρὸς τὸν ἀνεψιόν σου, καὶ ἄκουε τὴν ὑπόσχεσιν, καὶ γνώ-ρισε πλέον ὀλοκληρῶν τὴν γῆν, ποὺ θὰ ἐξουσιάζῃς, καὶ πολὺ γρηγορὰ οὐ καὶ αἱ ἀπόγονοί σου θὰ τὴν κατέχῃτε αἰ-ωνίως. «καὶ εἰς τοὺς ἀπογόνους σου», λέγει, «ὡς αἰωνίαν κατοικίαν» Μεγάλο τὸ μέγεθος τῆς ὑποσχέσεως τοῦ Θε-οῦ, μεγάλη ἡ ἀφρονία τῆς δωρεᾶς τοῦ παντοδυνάμου Κυ-ρίου, μεγάλη ἡ ἀμοιβὴ ποὺ ἔδωκεν ἡ ἀγαθότης τοῦ φι-λανθρωπικοῦ καὶ εὐσπλαχνικοῦ Κυρίου C εἰς τὸν μακάριον ἄνθρωπον καὶ εἰς τοὺς ἀπογόνους, ποὺ ἐπρόκειτο ν' ἀποκτή-σῃ.

Ὅταν ἤκουσεν αὐτὰ ὁ πατριάρχης, ἐδοκίμασε κατὰ-πλήξιν δ' αὖ τὴν ἀνέκφραστον ἀναστροφήν τοῦ Θεοῦ καὶ «διαλύσας τὴν ἐν Βαβυλὼν σκεπὴν του», λέγει, «μετέβη καὶ κατώκησε πλησίον τῆς θουρᾶς τοῦ Μωαβίτη»²³ ἡ ὅποια ἦτο εἰς τὴν Χεδρών»²⁴ Ἀφοῦ ἐδέχθη, λέγει τὴν ὑπόσχεσιν καὶ ἔ-

²¹ Γεν. 13, 17. Ἡ διέλευσις διὰ μέσου τῆς χώρας, πρὸς τὰ σημεῖα τοῦ ὁρίζοντος φανεύονται τὴν μέλλουσαν ἱστορικὴν τοῦ Ἀβραάμ ἐν-εῖς.

²² «Ὅρος Μωαβίτη» Ὁνομάσθη αὐτὸ ἀπὸ τὸν Μωαβίτη τὸν Ἀμορραῖον Βλάστη καὶ Γεν. 14, 13.

²³ Γεν. 13, 18. Χεδρών. Πόλις ἀρχαία (Αρ. 18, 28), καί-

χωρισθὴ ἀπὸ τὸν Λωτ, ἔστηρε τὴν σκηνὴν τοῦ πλησίον τῆς θουῆς Μαρδὸν. Κίτταξε μισαλὰ, ποὺ φιλοσοφεῖ κυτταξε ὕψος φρονήματος, μὲ πόσῃν εὐκολίᾳ μεταναστεύει καὶ δὲν δυσκολεύεται νὰ μετακινήται ἀπὸ τόπου εἰς τόπον. Πραγματὶ καὶ θὰ ἴδῃς ὅτι αὐτὸς δὲν ἔχε κυριευθῇ οὔτε ἔχει προσκαλληθῇ εἰς κάποια συνήθειαν. Ὁ πρῶν γὰρ τὸ ὅποιον παθίανται πολλὰς φορές καὶ πολλοὶ ἀπ' αὐτοῦ ποὺ θεωροῦνται ὅτι ζοῦν ἐν ἁγρᾷ εὐσεβείᾳ καὶ ἔχουν ἀπομακρυνθῇ ἀπὸ τὸν θόρυβον τῆς ζωῆς. Καί, ἔάν καμὲν φράνῃ τὸ ἅπαρ τίς ἡ περιστάσις νὰ μετακινήθουν καὶ νὰ ὑπάγουν εἰς ξένην περιοχὴν. Πολλὰς δὲ διὰ τὴν ἐξυπηρέτησιν κάποιας πνευματικῆς ὑποθέσεως, θὰ τοὺς ἴδῃς νὰ φέρουν δυσκολίας, νὰ παράσωνται καὶ νὰ στενοχωροῦνται, ὅτε θὰ ἀκριβῶς ἔχουν γίνῃ δοῦλο τῆς συνήθειας. Μὰ, ὁ δίκαιος δὲν συμπεριφέρεται τοιοῦτοτρόπως, ἀλλ' ἐξ ἁρχῆς καὶ προκαταβολικῶς ἐσκέπτετο ἀνώτερα, μετακινουμένος πόσον εὐκόλῃ ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος εἰς τὸ ἄλλο καὶ ὅτι αὐτὸ πάλιν εἰς ἄλλο, καὶ εἰς κάθε περίπτωσιν ἐφρόντιζε ν' ἀποδείξῃ ἐμπράκτως τὴν φιλίαν διὰ θεοῦ νου. Ἐ "Ὅταν, δηλοῦν, ἔστηρε τὴν σκηνὴν τοῦ πλησίον τῆς θουῆς Μαρδὸν, ἀμέσως ἔκτισεν ἑκεῖ θυσιαστήριον διὰ νὰ θυσιάσῃ εἰς τὸν Κύριον. Εἶδες ψυχὴν γεμάτην εὐγνωμοσύνην, διότι, ἀφοῦ ἔστηρε τὴν σκηνὴν τοῦ, ἀμέσως ἠγαθήσθη τὸν Θεόν διὰ τὴν ὑπόσχεσιν, ποὺ τοῦ ἔδωκεν. Ἀλλὰ καὶ εἰς κάθε τόπον, ὅπου κατεσκήνωσε, θὰ τὸν ἴδῃς αὐτὸ προπάντων νὰ φροντίζῃ δηλαδὴ καὶ θυσιαστήριον νὰ κτίσῃ καὶ νὰ προσεύχεται καὶ νὰ ἐφαρμόζῃ τὴν ἀποστολικὴν ἐντολήν, ποὺ λέγει νὰ προσευχόμεθα εἰς κάθε τόπον, σκευνοῦντες πρὸς τὸν οὐρανὸν χεῖρα καθαρὰ ἀπὸ κάθε μολυσμῶν. 346 Α Ἐἶδες ψυχὴν, ποὺ κατέχεται ἀπὸ τὸν πόθον τοῦ Θεοῦ καὶ περὶ πρὸς αὐτὸν καὶ πρὸς διὰ τὸ κάθε τὸ ἐκφράζει τὴν εὐγνωμοσύνην τῆς, Πραγματικὰ, δὲν ἐπερίμενε νὰ πραγματοποιηθῶν αἱ ὑποσχέσεις, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ὑπόσχεσιν μόνον εὐχαριστεῖ, καὶ ἔτι ἀποδοκνύει τὴν ἰδίαν κὴν τοῦ ἀγαθῆν διότι, ὥστε, ἀφοῦ ἐκφράσῃ τὴν εὐ

ἡ δὲ 19 μὴ εἰς τοὺς αὐτοὺς τῆς Ἱερουσαλὴμ Παλλὰς γεγονότα τῆς Παλαιᾶς ἀσκήσεως ὅθεν γάρων ἐπὶ τὴν πόλιν αὐτὴν. Ἐκεῖ ἀνέστησαν οἱ καπνοὶ καὶ ἄλλοι, Ἱουδαίῳ καὶ Ἰσραὴλ, καὶ ἡ Παλαιὰ καὶ ἡ Νέα. Ἐπιστὸς ἐκεῖ ἐκτίσθη ὁ λαὸς ἱερουσαλὴμ καὶ ἐκεῖ ἀνέστησαν αἱ ὑπερβολαί.

34. Ἐννοεῖ τοὺς μοναχούς.

35. Γεν 18, 18.

36. Α' Τιμ 2, 8.

γνωμοσύνην τοῦ δ' ὅσα τοῦ ἐδόθησαν, νὰ προσέλκωσιν τὸν Κύριον εἰς τὴν πραγματοποίησιν τῶν ὑποσχέσεων τοῦ. Λοιπὸν, αὐτὸν ὡς μνησθῶμεν καὶ ἡμεῖς καὶ ὡς ἔχωμεν ἀποστασιν εἰς τὰς ὑποσχέσεις τοῦ Θεοῦ, χωρὶς νὰ ἐξάντληται ἡ προθυμία μας ἀπὸ τὸν χρόνον, οὔτε ν' ἀδυνατοῦν τὴν σκέψιν μας τὰ ἐμπόδια, ποὺ τυχόν παρεμβάλλονται. Ἀλλ' ἔχοντες πεποιθῆσθαι εἰς τὴν δύναμιν τοῦ Θεοῦ, ὡς δεκνόμενοι ὅσον εἴλικρὴν τὴν πίστιν μας, βάλῃ νὰ δλεῖται μὲ τὰ μάτια μας τὰς ὑποσχέσεις, νὰ γίνωνται πραγματικότητες. Πραγματικὰ, καὶ εἰς ἡμᾶς μεγάλα καὶ θαυμαστά ὑποσχέθη ὁ Κύριος, ποὺ ὑπερβαίνουν τὴν ἀνθρωπίνην σκέψιν, ἐννοῶ τὴν ἀπόλαυσιν τῆς βασιλείας του, τὴν συμμετοχὴν εἰς τὰ ἀνέκδοτα ἀγαθὰ, τὴν συναναστροφὴν με τοὺς ἀγγέλους καὶ τὴν ἀπαλλαγὴν ἀπὸ τὴν φωταῖ τῆς κοιλίας. Ὅμως ὡς μὴ δυσπιστῶμεν καθόλου, ἐπειδὴ δὲν τὰ δλεῖται μὲ τὰ σωματικά μας μάτια. Ἀλλ' ἔχοντες κατὰ νοῦν τὸ ἀφειδές τοῦ ὑποσχεθέντος καὶ τὸ μέγας τῆς δυνάμεως αὐτοῦ, ὡς παρατηρῶμεν μὲ προσοχὴν αὐτὰ μὲ τὰ μάτια τῆς πίστεως καὶ ὡς ἔχωμεν καλὰς ἐλπίδας διὰ τὰ μελλοντικά ἀγαθὰ, βασιζόμενοι εἰς τὰ ἥδη παρασχεθέντα. Ὅθεν δ' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸν λόγον καὶ εἰς τὴν ἐπίγειον ζωὴν μᾶς ἔχαρισε πολλά, δὲ νὰ ἔχωμεν πεποιθῆσθαι καὶ διὰ τὰ μελλοντικά ἀγαθὰ, ἀνηγορευμένοι ἀπ' αὐτὰ. Βέβαια, αὐτὸς ποὺ προσέφερε τὸν υἱὸν τοῦ δα τὴν πρὸς ἡμᾶς ἀγάπην, κατὰ ποῖον λογικὴν δὲν θὰ μᾶς χαρίσῃ ὅλα τὰ ὑπόλοιπα. Ὅπως ἀκριβῶς λέγει καὶ ὁ Παῦλος «Αὐτός, ὁ ὁποῖος δὲν ἐλυτῆθη αὐτὸν τὸν μονογενῆ υἱὸν τοῦ, ἀλλ' ὑπὲρ ἡμῶν ὅλων παρέδωκεν αὐτόν, πῶς δὲν θὰ μᾶς χαρίσῃ καὶ μ' αὐτόν καὶ ὅλας τὰς χάριτας.» 347 Ἐάν προσέφερε τὸν υἱὸν τοῦ χάριν ἡμῶν τῶν ἁμαρτωλῶν, ἔάν μᾶς ἔχαρισε τὴν δωρεάν τοῦ βαπτίσματος, ἔάν μᾶς συνεχώρησε τὰς προηγουμένους ἁμαρτίας μας ἔάν μᾶς ἤνεξε τὸν δρόμον τῆς μετανόας, ἔάν ὅπου ἄλλο μέτρο ἔλαβε. Ὅθεν δὲ τὴν σωτηρίαν μας, εἶναι φανερόν ὅτι θὰ μᾶς δώσῃ καὶ τὰ ἀγαθὰ, ποὺ φυλάσσονται δ' ἡμᾶς εἰς τὸ μέλλον. Αὐτὸς ποὺ, κινούμενος ἀπὸ τὴν ἀγαθότητά του, προετοίμασεν ὅλα αὐτὰ, προτοῦ ἀκόμη δημιουργηθῶμεν ἡμεῖς, πῶς δὲν θὰ μᾶς ἐμπιπῇ νὰ τὰ ἀπολαύσωμεν. Τὸ ὅτι δὲ πραγματικὰ ἡτοίμασεν ὅλα αὐτὰ ἐκ τῶν προτέρων πρὸς χάριν μας, ἔκουσε τὸν ἴδιον νὰ λέγῃ πρὸς ἐκείνους, ποὺ στᾶνται εἰς τὰ δεξιὰ του «Ἐλθετε εἰς ποῦ εἴθε εὐλο-

γνημένο από τὸν Ποπέρτα μου, λάβετε ὡς κληρονόμιον τὴν παλαιάν, ποὺ ἔχε ἐτοιμασθῇ διὰ αὐτῶν πρὸς τὸν θεῶν, ὁ κόσμος.²⁹ Εἶδες ὑπερβολικὴν ἀγαθότητα, ἢ ὅσοι αὐτὴν φιλοφρόντιαν δηλώνει, ὁ δὲ τὸ ἀνθρώπινον γένος, Εἴπατε, καὶ πρὸς τὸν ἀκόμη δημιουργηθῇ ὁ κόσμος, ἐτοίμασε δι' ἡμᾶς τὴν ἀπόλαυσιν τῆς βασιλείας.

Δι' αὐτό, αὐτὸς παρακαλῶ, νὰ μὴ γνωμεθα ἀχάριστοι, οὔτε νὰ καταστήσωμεν τοὺς ἑαυτοὺς μας ἀνάξιοις διὰ τὸν σὸν μεγάλους δωρεάς, ἀλλ' ὡς ἀγαπητοὶν ὅπως πρέπει, τὸν Κύριόν μας, χωρὶς νὰ πράττωμεν τίποτε ἀπ' ὅσα διακόπτουν τὴν εὐνοίαν τοῦ πρὸς ἡμᾶς. Διότι μήπως ἡμεῖς ἀνάσκειν πρῶτον τὴν ἀρχὴν αὐτῆς τῆς ὑποθέσεως; Ὅχι δὲ θαυ. Ἀλλ' αὐτὸς μᾶς ἐπρόφθεσε καὶ ἔδειξε τὴν πολλὴν καὶ ἀφαιρὸν ἀγάπην τοῦ πρὸς ἡμᾶς. Λοιπὸν κατὰ ποῖον λογικὴν δὲν εἶναι παράδοξον, αὐτὸν, ποὺ τόσοι μας ἠγάπησαν, νὰ μὴ τὸν ἀγαπῶμεν καὶ ἡμεῖς;³⁰ Ἀ μ' ἄλλην τὴν δυνάμιν μας, Πραγματικῶς, αὐτὸς δὲ τὴν ἀγάπην τοῦ πρὸς ἡμᾶς, ὅλα τὰ ὑπέμεινε μὲ εὐχαρίστησιν, καὶ ἐξῆλθεν ὅπως ἡμπορούσε νὰ εἰπώμεν, ἀπὸ τοὺς παπρικοὺς κόλπους καὶ κατεδέχθη νὰ λάβῃ μορφήν δούλου καὶ νὰ περάσῃ ὅλας τὰς ἀνθρωπίνους δοκιμασίας, νὰ ὑποστῇ τὰς θύρας καὶ τὰς προσβολὰς ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους καὶ τέλος, κατεδέχθη νὰ σταυρωθῇ καὶ ὑπέμεινε τὸν ἐπὶ διστὸν θάνατον, διὰ νὰ ἐλευθερώσῃ ἡμᾶς, ποὺ ἐσυρμασθῶμεν εἰς τὴν γῆν καὶ μᾶς ἐδάρωνεν ἀνυπαλόγητον θάρρος ἀποκνημάτων, διὰ τὴν μόνον τῆς πιστεως εἰς αὐτόν. Ὅλ' αὐτὰ σκεπτόμενος, λοιπὸν ὁ μακάριος Παῦλος, ὁ θερμὸς ἐραστὴς τοῦ Χριστοῦ, Εἶπαυ ὅτι νὰ εἶχε περὶ ἐνύριζεν ὁλοκληρὸν τὴν οἰκουμένην, ποὺ μὲ τὸ σῶμα προσπαθοῦσε νὰ δεῖξῃ ἀγγέλων πάλιν τε αὐτὸν, ἐκυνάει καὶ ἔλεγε αὐτῷ ἡ ἀγάπη, τὴν ὅποιαν ἔδειξεν εἰς ἡμᾶς ὁ Χριστὸς, μᾶς σφίγγει δλους μαζί καὶ μᾶς συγκρατεῖ προσκολλημένους εἰς αὐτόν.³¹ Κύτταξε εὐγνωμοσύνην κύτταξε ὑπερβολὴν ἀρετῆς, κύτταξε πόθον ποὺ καὶ εἴη ἀγάπη, τὴν ὅποιαν ἔδειξεν εἰς ἡμᾶς ὁ Χριστὸς μᾶς σφίγγει, δλους μαζί καὶ μᾶς συγκρατεῖ προσκολλημένους, δηλαδὴ, μᾶς παραθεῖ, μᾶς καταναγκάζει, μᾶς ὁρίζει. Εἰς τὴν συνέχειαν ἐπειδὴ ἠθέλησε νὰ ἐρμηνεύσῃ ὅσα εἶπεν, λέγει: «Διότι μὲ φωτισμένην κρίσιν ἐξαχμαστία μεν τὴν τιποτένην περὶ αὐτοῦ, ὅτι δηλαδὴ, εἰς ἕνα — ὁ Χριστὸς ἀπέθανε δι' ὅλους ὡς ἀντιπροσωπὸς τῶν, ὁ

ρα δλοι ἀπέθανον (ἐν τῇ προσώπῳ τοῦ Χριστοῦ). Καὶ ἀπέθανε δ' ὅλους (ὁ Χριστὸς), ὥστε ὅσοι εὐρισκόντες εἰς τὴν παρούσαν ζωὴν νὰ μὴ ζῶν πλέον διὰ τὸν ἑαυτὸν πῶν, ἀλλὰ δ' ἔκινον, ὁ ὁποῖος ἀπέθανε καὶ ἀνέστη ὑπὲρ αὐτῶν.³² Εἶδες ὅτι, δικαιολογημένα ἔλεγεν, ὅτι «ἡ ἀγάπη τὴν ὅποιαν ἔδειξεν εἰς ἡμᾶς ὁ Χριστὸς, μᾶς σφίγγει δλους μαζί (καὶ μᾶς συγκρατεῖ προσκολλημένους)»; Ὁ Διότι εἰς, λέγει, ὁ Χριστὸς ἀπέθανε δ' ὅλους ὡς ἀντιπρόσωπος τῶν, δι' αὐτὸ ἀκριβῶς ἀπέθανεν, ὥστε ὅσοι εὐρισκόνται εἰς τὴν παρούσαν ζωὴν νὰ μὴ ζῶν πλέον διὰ τὸν ἑαυτὸν πῶν, ἀλλὰ δ' ἔκινον, ὁ ὁποῖος ἀπέθανε καὶ ἀνέστη ὑπὲρ αὐτῶν. Καὶ μὲ ποῖον τρόπον, ἰσως ἐρωτήσῃ κάποιος, ὅτι ἡμπορούμεν νὰ μὴ ζῶμεν πλέον διὰ τὸν ἑαυτὸν μας. Ἀκούσε τὸν μακάριον αὐτόν (τὸν Παῦλον) νὰ λέγῃ, πάλιν «ἐν ζωὴ πλέον ἐγώ, ἀλλὰ ζῇ μέσα μου ὁ Χριστὸς». Κύτταξε πῶς εἶναι δυνατόν, ἐνὶ θαλάσῃ εἰς τὴν γῆν καὶ φέρει τὸ σῶμά του, ἐν τούτοις ἔζη ἔτσι, σὺν νὰ εἶχε τὴν καρποκίαν τοῦ εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ νὰ συνανέστρεφτο μὲ τὰς ἀσωμάτων δυνάμεις. Ὁ Δ' αὐτὸ εἰς ἄλλην περιπτώσιν ἔλεγεν «Ὅσοι ἀνέκουν πραγματικῶς εἰς τὸν Χριστόν, ἐνέκρυσαν τὸν σαρκικὸν ἀνθρώπον μὲ τὰ πάθη καὶ τὰς ἐπιθυμίας τοῦ». Λοιπὸν, αὐτὸ σημαίνει τὸ νὰ μὴ ζῇ κάποιος διὰ τὸν ἑαυτὸν τοῦ, ἀλλὰ δι' ἑκείνον, ὁ ὁποῖος ἀπέθανε καὶ ἀνέστη ὑπὲρ ἡμῶν, ὅταν, δηλαδὴ, αἰσθανόμεθα σὺν νεκροῖς διὰ τὸν παρόντα κόσμον καὶ δὲν εἴμεθα προσκολλημένοι εἰς κανένα ἀπὸ τὰ αἰσθητὰ πράγματα. Διότι δι' αὐτὸ ἀκριβῶς ἐσταυρώθη ὁ Κύριός μας, διὰ νὰ ἀναλλάξωμεν τὴν παρούσαν ζωὴν μὲ τὴν μέλλουσαν. Ἡ καλύτερα, μὲ τὴν ἐδῶ ζωὴν μας νὰ προεκτάσωμεν διὰ τοὺς ἑαυτοὺς μας ἐκείνην τὴν ζωὴν. Πραγματικῶς, ἡ παρούσα ζωὴ, εἰς θέλωμεν νὰ εἴμεθα προσεκτικοὶ καὶ ἀγρυπνοί, μᾶς ὁδηγεῖ εἰς τὴν ἀπώκτισιν τῆς αἰωνίου ζωῆς. Εἰ καὶ ὅτι ἐπιθυμῶμεν, εἰς θέλωμεν νὰ προσέξωμεν ὀλίγον καὶ νὰ ἀνοιξώμεν τὰ μάτια τῆς ψυχῆς μας, νὰ ἔχωμεν πάντοτε κατὰ νοῦν τὸν πρὸς ἐκεῖ προορισμὸν μας, καὶ ἔτσι θὰ παραβλέπωμεν καὶ θὰ ὑπερπηδῶμεν τὰ παρόντα ἀγαθὰ, καὶ θὰ κατευθύνωμεν τὴν σκέψιν μας πρὸς τὰ μελλοντικά καὶ αἰωνία τοιαῦτα. Ὅπως ἀκριβῶς μᾶς ἐδίδαξε καὶ ὁ μακάριος Παῦλος, ὅταν ἔλεγε «Τὴν ψυχὴν δὲ

29. Ματθ. 25, 34.
30. Β' Κορινθ. 5, 14.

31. 1η α. στ. 14, 20.
32. Γαλ. 2, 20.
33. Γαλ. 2, 24.

ζωὴν τοῦ ζῶ, μέσα εἰς τὸ σῶμά μου τώρα, ποὺ ἐπέστρεψα εἰς τὸν Χριστόν, ζῶ ἐμπνεόμενος καὶ κυριαρχούμενος ἀπὸ τὴν πίστιν εἰς τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος με ἠγάπησε καὶ παρέδωκε τὸν ἑαυτὸν τοῦ διὰ τὴν σωτηρίαν μου».⁸³

Κύτταξε ψυχὴν φλογισμένην κύτταξε σκεψὶν ὑψηπετὴ, κύτταξε μυαλὸ ποῦ τὸ καίε, ὁ πάθος διὰ τὸν Θεόν. «Τὴν φυσικὴν ζωὴν», λέγει, «ποῦ ζῶ τώρα, ζῶ ἐμπνεόμενος καὶ κυριαρχούμενος ἀπὸ τὴν πίστιν». Μὴ νομίζετε, λοιπόν, λέγει, ⁸⁴ ὅτι ἀποδίδω κάποιαν σημασίαν εἰς τὰ πράγματα τῆς ἐπιγείου ζωῆς. Διότι ἂν καὶ περ δάλλωμαι ἀπὸ σῶμα καὶ εἶμαι δεμένος μετὰ τὰς ἀνάγκας τῆς φυσικῆς ζωῆς, ἐν τούτοις ζῶ ἐμπνεόμενος καὶ κυριαρχούμενος ἀπὸ τὴν πίστιν εἰς τὸν Χριστόν, περιφρονῶν ὅλα τὰ παρόντα, ὁδωφορῶν δ' ὅλα, μετὰ τὴν ἐλπίδα ποῦ τρέφω δι' Αὐτόν, καὶ ἔχω, προσηλωμένην τὴν σκέψιν μου διάκοπα πρὸς Αὐτόν. Ἐπειτα, δὲ νὰ καταλάβῃς τὸ μέγεθος τῆς ἀγάπης τοῦ, λέγει «ζῶ ἐμπνεόμενος καὶ κυριαρχούμενος ἀπὸ τὴν πίστιν εἰς τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος με ἠγάπησε καὶ παρέδωκε τὸν ἑαυτὸν τοῦ διὰ τὴν σωτηρίαν μου». Πρόσεχε πόσον μεγάλη εἶναι ἡ εὐγνωμοσύνη τοῦ. Τι λέγεις μακάριε Παῦλε, πρὸς ὅλους ἔλεγε «Αὐτός, ὁ ὁποῖος δὲν ἐλυτήθη αὐτὸν τὸν μονογενῆ Υἱὸν τοῦ, ἀλλ' ὑπὲρ ἡμῶν ὄλων παρέδωκεν αὐτὸν εἰς θάνατον», ⁸⁵ καὶ τώρα λέγεις «Ὁ ὁποῖος με ἠγάπησε». Ἰὼ καὶ ἔτι κανεὶς ἱδικήν σου τὴν κοινὴν εὐεργεσίαν; Ναί, λέγει. Διότι, μολοντὶ ἡ θυσία προσεφέρθη ἀπ' αὐτὸν δὲ τὴν σωτηρίαν ὁλοκλήρως τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, ἐν τούτοις ἐγὼ ἀπὸ τὴν ἀγάπην μου πρὸς τὸν Χριστὸν παίρνω τὸ γεγονός σὰν προσωπικόν μου ἔγνημα. Ἔτσι καὶ οἱ προφῆται, συνειθίζον νὰ κάνουν καὶ ἔλεγαν «Θεὸς μου Θεὸς μου», ⁸⁶ μολοντὶ, εἶναι Θεὸς τοῦ σύμπαντος. Ἀλλὰ χαρακτηριστικὸν γνώρισμα τοῦ πάθους εἶναι νὰ καθιστᾷ ἱδικὰ τοῦ ἰὰ κοινὰ πράγματα. «Ἀπὸ τὴν πίστιν εἰς τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ», λέγει, «ὁ ὁποῖος με ἠγάπησεν». Μά, τί λέγεις, Ἐσένα μόνον ἠγάπησεν, Ὁλοκλήρως, λέγει, τὸ ἀνθρώπινον γένος, ἀλλ' ἐγὼ, σὰν νὰ ἠγάπησεν ἑμένα μόνον, τὴν εὐγνωμοσύνην τοῦ χρωστώ. «Καὶ παρέδωκε τὸν ἑαυτὸν τοῦ διὰ τὴν σωτηρίαν μου». Λοιπὸν μόνον διὰ τὴν σωτηρίαν σου καταπαύσῃ; Δὲν λέγει ὁ ἴδιος: ⁸⁷ «Ἐγὼ δέ, ὅταν ὑψωθῶ ἀπὸ τὴν γῆν καὶ θά ἐλευσάμην πρὸς τὸν ἔ-

83. Γαλ. 2, 20.

84. Ρωμ. 8, 23.

85. Εἰσαμ. 21, 1. 117-93. 142, 13.

αὐτόν μου δούλος», ⁸⁸ Ἐοὐ ὁ ἴδιος δὲν εἶπες, ὅτι «Διὰ τὴν σωτηρίαν ὄλων μᾶς ἐδούλασε τὸν ἑαυτὸν τοῦ». Ναί, λέγει, δὲν ἀντιτάσσω πρὸς τὸν ἑαυτὸν μου, λέγων αὐτὰ, ἀλλὰ τὸν πόθον μου παρηγορῶ.

Ἐξ ἄλλου, πρόσεξε, ὅτι μᾶς διδάσκει καὶ κάτ. Ἄλλο με ὅσα εἶπε. Δηλαδή, προηγουμένως, ὁμολῶν διὰ τὸν Πατέρα εἶπεν Ὅτι ὑπὲρ ἡμῶν ὄλων παρέδωκεν αὐτόν, ⁸⁹ ἐνῷ ἐδῶ λέγει Ὅτι «παρέδωκε τὸν ἑαυτὸν τοῦ». ⁹⁰ Εἰς τὴν πρώτην περιπτῶσιν τὸ ἔκανε αὐτὸ διὰ νὰ δεῖξῃ τὴν ὁμολοίαν καὶ τὴν ἰσχυρίαν Πατρὸς καὶ Υἱοῦ καὶ συγχρόνως διὰ νὰ ὑποδηλώσῃ καὶ τὴν θεϊαν οἰκονομίαν. Διότι, καὶ ἁλλοῦ λέγει Διὰ τὸν ἐνὸν ὑπὲρ ὅλων μέχρι θανάτου, ⁹¹ δεδωκὼς εἰς ὅλους τὰς περιπτώσεις τὴν θεϊαν οἰκονομίαν. Ἐν πρώτοις, ὅμως, ἔδωσε τὸ «παρέδωκε τὸν ἑαυτὸν τοῦ εἰς θάνατον», διὰ ν' ἀποδείξῃ, ὅτι μετὰ τὴν θέλησιν τοῦ ἐδέχθη τὸ πάθος καὶ οὐκ ὑπακούων εἰς κάποιαν ἀνάγκην ἢ θυσίαν, ἀλλ' ἐπειδὴ ἤθελε καὶ ἐπόθυσε νὰ προσφέρῃ τὴν σωτηρίαν εἰς ὁλοκλήρως τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων, ὑπέμεινε τὸν σταυρὸν καὶ θάνατον.

Λοιπὸν, ποίαν ἰσχυρίαν ἀγάπην θὰ ἠμπορέσωμεν νὰ δεῖξωμεν πρὸς αὐτόν, ποῦ τόσον πλουσιωτάτορα μᾶς ἐδωκε τὴν ἱδικήν του ἀγάπην καὶ ἂν ὁκλήρως φθάσωμεν εἰς τὸ σημείον νὰ προσφέρωμεν τὴν ζωὴν μᾶς χάριν τῶν νόμων τοῦ καὶ τῆς ἐφαρμογῆς τῶν ἐντολῶν, ποῦ μᾶς ἐδωκεν, οὔτε καὶ εἶσι θὰ κατορθώσωμεν νὰ προσεγγίσωμεν τὸ μέγεθος τῆς ἀγάπης, ποῦ ἐδείξε διὰ τὴν ἱδικήν μας φωνή. Διότι αὐτός, ὅν καὶ εἶναι Θεός, ἔκ κετιδέχθη αὐτὸ χάριν τῶν ἀνθρώπων, καὶ, ὅν καὶ εἶναι Κύριος, τὸ ὑπέστη ὑπὲρ τῶν δούλων, καὶ ὅχ μόνον ἀπλῶς ὑπὲρ τῶν δούλων, ἀλλ' ὑπὲρ δούλων, ποῦ εἶναι ἀχάριστο καὶ δεκνύουσιν μεγάλην καὶ ἀνερήνευστον ἔχθραν πρὸς αὐτόν. Καὶ αὐτὸς μὲν πρῶτος ἐδείξε τὴν τόσον μεγάλην του εὐεργεσίαν πρὸς τοὺς ἀνάσους καὶ ἀνυπολόγητα ἐνόχους. Ἡμεῖς ὅμως, ὁτιδήποτε καὶ ἂν κατορθώσωμεν νὰ ἐπιτύχωμεν, ἵπποτε τὸ μεγάλο δὲν κάνομεν μετὰ τὴν φροντίδα αὐτῆν δι' αὐτόν, ⁹² Ἀπὸ πρῶτος μᾶς ἠμέμφε μετὰ πόσον μεγάλης εὐεργεσίας. Πραγματικὰ, τὰ ἰδικὰ μᾶς κατορθώματα, ὅταν ἐδῶκαμε ὑπάρχουν, εἶναι κάποια ἀνταπόδοσος καὶ ὀφείλη, ἐνῷ εἰτι δ-

86. Ἰωάν. 12, 22.

87. Ρωμ. 8, 23.

88. Γαλ. 2, 20.

89. Φίλ. 2, 8.

δὲι ὁ Θεὸς εἶναι χάρις, ἐδερνεσά κα' μεγαλοδωρία

Ὅθεν, σκεπτόμενοι ὅλα αὐτὰ γενικῶς, ὡς ἀγαπήσωμεν τὸν Χριστόν, ὅπως τὸν ἠγάπησεν ὁ Παῦλος, καὶ ὡς μὴ δίδωμεν καμμίαν σημασίαν εἰς τὸν παρόντα ἐπ' γαίον κόσμον, ἀλλ' ἀδιάκοπα νὰ ἔχωμεν ἐγκατεστημένον εἰς τὴν ψυχὴν μας τὸν πόθον δ' αὐτόν. Διότι ἔτσι θὰ ἀδιοφορήσωμεν δι' ὅλα τὰ ἀγαθὰ τῆς παρουσίας ζωῆς, ἔτσι θὰ καταικησώμεν εἰς τὴν γῆν ὅαν νὰ εὐρισκώμεθα εἰς τὸν οὐρανόν, χωρὶς νὰ ὑφιστάμεθα χαύνωσιν ἀπὸ τὰ ἐπιγίαι ἀναθά, οὔτε νὰ ἀπεληζώμεθα ἀπὸ τὰς θλίψεως. Ἀλλὰ, περὶ φρονούντες τὰ πάντα, ὅθι οὐπεύσωμεν πρὸς τὸν ἀγαπῇ τὸν Κυρίον μας, χωρὶς νὰ λυποῖμεθα διὰ τὴν ἀργοπορίαν ἀλλὰ θὰ εἴπωμεν μαζί με τὸν μακάριον Παῦλον, ὅτι: «Τὴν φυσικὴν ζωὴν τοῦ ζῶ μέσα εἰς τὸ σῶμά μου τώρα, ζῶ ἐμπνέομενος καὶ κυριαρχουμένους ἀπὸ τὴν πίστιν εἰς τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος μᾶς ἠγάπησεν καὶ παρέδωκε τὸν ἑαυτοῦ τὸν διὰ τὴν σωτηρίαν μας», δ' αὖ νὰ περάσωμεν καὶ τὴν παρούσαν ζωὴν χωρὶς λύπης καὶ νὰ καταστῶμεν ὅξιοι ν' ἀπολαύσωμεν τὰ μελλοντικά ἀγαθὰ, μετὰ τὴν χάριν καὶ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μαζί με τὸν ὁποῖον εἰς τὸν Πατέρα καὶ εἰς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ἀνῆκει ἡ δόξα, ἡ δύναμις καὶ ἡ τιμὴ, τώρα καὶ πάντοτε καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

349 ΣΟΜΙΛΙΑ ΤΡΑΚΟΣΤΗ ΠΕΜΠΤΗ

«ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΔΙΑΦΚΕΙΑΝ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΤΟΥ ΑΜΑΡΘΑΘ, ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΗΣ ΣΕΛΑΔΑΡ, Ο ΑΡΙΣΤΕΣ, ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΗΣ ΑΛΑΔΑΡ, ΚΑΙ Ο ΧΟΔΟΔΟΓΟΜΟΡ ΒΑΔΙΑΥΣ ΤΗΣ ΕΛΑΜ, ΚΑΙ Ο ΘΑΡΘΑΚ ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΕΡΗΝΑΚ ΕΚΗΡΤΣΑΝ ΠΟΛΕΜΟΝ ΕΥΑΝΤΙΟΝ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΣΟΔΟΜΩΚ.»

Μεγάλα ἀγαθὸν εἶναι, ἀγαπητοί, ἡ ἀνάγνωσις τῶν θείων Γραφῶν. Αὕτῃ κάνει τὴν ψυχὴν νὰ φιλοσοφῇ, αὕτῃ μεταθετὲ τὸν νοῦν εἰς τὸν οὐρανόν, αὕτῃ καθιστᾷ τὸν ἀνθρώπου εὐγνώμονα, ὅθι αὕτῃ μᾶς κάνει νὰ μὴ συγκλωδεύμεθα ἀπὸ κοινὰ ἐκ τῶν παρόντων ἀγαθῶν, αὕτῃ παρέχει τὴν εὐκάρην νὰ στρέφεται συνεχῶς πρὸς τὰ ἐκεῖ ἢ σκέψις μας, νὰ πράττωμεν τὰ πάντα ἀποδιδέοντες εἰς τὴν ἀμοιβήν, τοῦ χορηγεῖ ὁ Κύριος, καὶ ν' ἀπολαύδωμεν τοὺς κόπους δ' αὖ τὴν προγνώσιν τῶν ἔργων τῆς ἀρετῆς μετὰ μεγάλην προθυμίαν. Ἐπίσης, ἀπὸ τὴν Ἁγίαν Γραφήν εἶναι δυνατόν νὰ δοσυχθώμεν μετὰ ἀκρίβειαν τὴν ταχύτητα, μετὰ τὴν ὅποιαν ἡ πρόνοια τοῦ Θεοῦ σπευδεῖ εἰς βοήθειαν μας, τὴν ἀνδρείαν τῶν δικαίων τὴν ἀνασφάλαν τοῦ Κυρίου καὶ τὰ μέγεθος τῶν ὁμοδῶν. Ἀπὸ ἐβῶ εἶναι δυνατόν νὰ διεγερθῇ μέσα μας ἡ ἐπιθυμία νὰ μιμηθώμεν τὴν ἐνάρετον ζωὴν τῶν ἁγίων ἀνδρῶν. Ἐ καὶ νὰ μὴ ἀδιαφορῶμεν δ' αὖ τοὺς ἀγῶνας τῆς ἀρετῆς, ἀλλὰ νὰ ἔχωμεν πεποιθῆσθαι εἰς τὰς ὑποσχέσεις τοῦ Θεοῦ πρὶν ἀκόμη πραγματοποιηθῶν. Δι' αὐτὸν τὸν λόγον, οὕς παρακαλῶ, νὰ μελετῶμεν μετὰ μεγάλην προ-

1. Ισχυρὸς ἀνταγένη πρὸς τὴν πόλιν τῆς Βαβυλῶνος. Περὶ τὸ 4.000 - Χ. κατακτήθη διὰ τὴν Συμερμάν, οἵτινες ἐπέτυχον ἀπ' αὐτοῦ πολλὰ ἄνθη.

2. Ἀλκαδρ ἢ Ἐλκασίρ, πόλις καὶ χώρα τῆς κατὰ Βαβυλωνίαν, καί μιν πόλιν τοῦ Ἰσραὴλ καὶ βορείως τῆς Θύβ.

3. Ἐβῶ, περιχὴ καμένη ἀνετακτός τῆς Βαβυλῶνος, πρυτανεύουσα τῆς ἐποίας ἡ κατὰ Σόδοα.

4. Ἐθῆν, πιθανῶς πρόκειται περὶ ἐθνῶν κατακτούντων βορείως τῆς Ἀσσυρίας ἐπὶ τὸν σὺνδρὸν τῆς Περσίας, ἢ κατὰ ἑλκας βορείως τῆς Βαβυλῶνος.

5. Γεν. 14 1-2

σοχήν τὰς θείας Γραφάς. Διότι τοιοῦτοτρόπως θὰ γνωρι-
σώμεν αὐτάς, ἔάν συνεχῶς ἐμβαθύνωμεν εἰς τὰ κείμενα,
ποῦ ἔχομεν πρὸς μελέτην. Πράγματι δὲν εἶναι δυνατόν νὰ
περ φροντῇ ποτὲ ἕκαστος πρὸς μελέτη τῶν θαύτων λόγων
μὲ ζήλον καὶ προσοχήν. Ἀλλὰ, καὶ ἂν ἀκούῃ κάποιος ἀν-
θρώπος δὲν γίνῃ διδάσκαλός μας, ὁ Ἰδ.ος ὁ Κύριος κατέρχε-
ται ἀπὸ τὸν οὐρανὸν εἰς τὰς καρδίας μας καὶ φωτίζει τὴν δι-
άνοιν μας, καταργάει τὸν λογισμὸν, ἀποκαλύπτει τὰ κε-
κρυμμένα καὶ μᾶς διδάσκει ὅσα ἀγνοοῦμεν.⁶ Ἀ ἀρκεῖ μὴ
νὸν ἡμεῖς νὰ ἔχωμεν τὴν θέλησιν νὰ προσφέρωμεν, ὅ,τι ἔ-
ξαρτάται ἀπὸ ἡμᾶς, καθ' ὅσον λέγει, ὁ Ἰδ.ος νὰ μὴ ἀνεμά-
σωμεν ἄλλων διδασκάλων μας εἰς τὴν γῆν.⁷

Συνεπῶς, ὅταν λαμβάνωμεν εἰς τὰς χεῖράς μας κάποιο
πνευματικὸν βιβλίον, νὰ ἐντείνωμεν τὸν νοῦν μας, νὰ συγ-
κεντρώνωμεν τὴν σκέψιν μας, νὰ ἀπομακρύνωμεν κάθε δι-
ωτικὴν φροντίδα, καὶ τοιοῦτοτρόπως νὰ μελετῶμεν μὲ με-
γάλην εὐλαδῆσιν καὶ προσοχήν, ὥστε νὰ ἡμπορέσωμεν ὑ-
πὸ τὴν καθοδήγησιν τοῦ ἁγίου Πνεύματος νὰ κατανοήσω-
μεν τὰ γεγραμμένα καὶ ν' ἀποκαμίσωμεν μεγάλην ὠφέλει-
αν ἀπὸ ἐκεῖ. Πράγματι, καὶ ὁ θάρσαρος ἐκείνος εὐνοῦχος,
ποῦ ἦτα εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς βασιλείας τῶν Αἰθίο-
πων,⁸ ὁ μολοντὶ κοπέχε τὸσον μεγάλον ἀξίωμα καὶ εὐρί-
σκετο ἐπάνω εἰς τὴν ἀμαξίαν του, ἐν τούτοις οὐτε καὶ τὴν
ὥραν αὐτὴν παρημέλει τὴν μελέτην τῆς Γραφῆς ἀλλὰ
κρατῶν εἰς τὰς χεῖράς του τὸ βιβλίον τοῦ προφήτου Ἠ-
σαΐου, ἀνεγίνωσκε αὐτὸ μὲ μεγάλο ἐνδιαφέρον χωρὶς μά-
λιστ' αὐτὸ λαμβάνεταί τὸ περιεχόμενον. Ἐπεὶ δὲ, ὡς,
προσέφερεν ὅ,τι ἐξηρτάτο ἀπ' αὐτόν, δηλαδὴ τὴν φρον-
τίδα, τὴν προθυμίαν καὶ τὴν προσοχήν εὐρίσκει καὶ τὸν ὁδη-
γόν. Ἐννοῶσθε μὲ ὅσον εἶναι δυνατόν ὅτ' αὐτε ὅταν ἐτα-
ξίδευσεν παρημέλει τὴν μελέτην τῆς Ἁγίας Γραφῆς καὶ, αὐ-
τὰ συνέβαινον ἐνῷ εὐρίσκετο ἐπάνω εἰς τὴν ἀμαξίαν. Ὡς
τὸ ἀκούσαν αὐτὸ ἐκεῖνο, ποῦ δὲν καταδέχοντο νὰ πρὸ-
ξουν τὸ ἴδιον, οὐτε ὅταν εὐρ σκωντο εἰς τὴν οἰκίαν των, Ὁ
ἀλλὰ νομίζουν ὅτι εἶναι πάρεργον ἢ ἀνάγνωσις τῶν Γρα-
φῶν, καὶ ἐπειδὴ ἐνυμφεύθησαν ἢ ὁστρατευθῆσαν ἢ φρον-
τίζουν διὰ τὰ τέκνα των, ἢ ἐπ' μελοῦντα τῶν δογμάτων των
ἢ εἶναι ἐπιφορτισμένοι μὲ τὴν φροντίδα ἄλλων ζητημά-
των, καὶ δὲν τοὺς ἀρμυρίζει νὰ ἐνδιαφέρονται διὰ τὴν ἀνά-
γνωσιν τῶν θείων Γραφῶν. Νά, ὡς, ὁ εὐνοῦχος, ἀνθρώ-

6. Παῖλ. Μα-θ. 23, 8.
7. Παῖλ. Παῖλ. 9, 26-28.

πος θάρσαρος, ποῦ καὶ τὰ δύο αὐτὰ γνωρίσματά του εἶναι
ικανὰ νὰ τὸν ὁδηγήσουν εἰς μεγάλην ἀδιαφορίαν, καὶ κον-
τὰ εἰς αὐτὰ, ἡ μεγάλη του θέσις, ἡ ἀφάνεια τοῦ πλούτου
καὶ ἐπὶ πλέον τὸ γεγονός ὅτι ἐταξίδευσεν καὶ ἐρέρετο ἐπὶ
τῆς ἀμαξίας του. Διότι δὲν εἶναι εὐκόλουν νὰ προσέξῃ εἰς
τὴν ἀνάγνωσιν ὅποιος ταξιδεύει ὑπ' αὐτὰς τὰς συνθήκας.
Ἐ ἀλλ' ἀντιθέτως, εἶναι πάρα πολὺ δύσκολον. Καὶ ὡς,
ὁ πόθος καὶ ἡ μεγάλη προθυμία ἐξηφανίζεν ὅλα τὰ ἐμπο-
δα καὶ ἐνδιέφερετο διὰ τὴν μελέτην τῆς Γραφῆς, χωρὶς
νὰ λέγῃ αὐτὰ, ποῦ οἱ περισσότεροι σήμερον ἰσχυρίζονται.
Δὲν οὐτὶ λαμβάνομεν τὰ νοήματα (τὸ περιεχόμενον), δὲν
εἴμαι εἰς θέσιν νὰ καταλάβω τὸ βάθος τῶν κειμένων. Διὰ
παῖον λόγον νὰ ὁποσὶς τὸν κόπον τῆς ἀναγνώσεως ἀ-
σκοπο καὶ μάταια, χωρὶς νὰ ἔχω αὐτὸν ποῦ ἡμπορᾷ νὰ
μὲ καθοδηγῇ. Ἰπποτε ὅτ' αὐτὰ δὲν ἐσκέφθη ὁ θάρσαρος
μὲν κατὰ τὴν γλώσσαν, ἀλλὰ ὁ φιλόσοφος κατὰ τὴν σκέ-
ψιν. Ἀντιθέτως, ἐπίστευεν, ὅτι δὲν θὰ παρημενῇ χωρὶς
δογμάτων, ἀλλ' ἀμέσως θὰ λάβῃ τὸν ἐξ οὐρανοῦ φωτὸν αἰὲν.
Ἐν αὐτῷ, μέσα εἰς τὰ πλαίσια τῶν δυνατοτήτων του,
πράξῃ τὸ καθήκον του. Ἐ καὶ ἔνεκα τούτου μὲ προσοχήν
ἐμελέτα. Δι' αὐτὸ ὁ φιλόσοφος Κύριος, βλῆπων τὸν πό-
θον του, δὲν τὸν περιεφρόνησεν, οὐτε τὸν παρημέλει, ἀλλ'
ἀμέσως τοῦ ἔστειλε τὸν διδασκάλον. Σὺ, ὡς, σὲ πα-
ρακαλῶ, πρόσχε τὴν σφίγαν τοῦ Θεοῦ πῶς ἐπεριμενε νὰ
προσφέρῃ ἐκεῖνος ὅ,τι ἐξηρτάτο ἀπ' αὐτόν καὶ τότε ἔ-
δειξε τὴν ἰδιότητά του βοηθῆσαι. Ὡς, λοιπόν, ἐγένετο ὁ
λαὸς μέρος του, τότε ἐνεφανίσθη ἄγγελος τοῦ Κυρίου εἰς
τὸν Φιλιππον, λέγων «Στάτω καὶ πῆγαι εἰς τὸν δρόμον
ποῦ κατεβαίνει ἀπὸ τὴν Ἱερουσαλὴμ εἰς τὴν Γάζαν».⁹ Ὁ
δρόμος αὐτὸς εἶναι ἐρημὸς (ἀπὸ διαβάτας). Καὶ νὰ ἀν-
θρώπος Αἰθίοψ, εὐνοῦχος ἀξιώματικὸς τῆς βασιλείας τῶν
Αἰθίοπων τῆς Κανδάκης,¹⁰ 531 Α ὁ ὅποιος εἶχεν ἔλθει δὲ
νὰ προσκυνήσῃ εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ. Ἐπείστοις δὲ τὴν
σπινθὴν ἐκεῖνην εἰς τὴν πατρίδα του καὶ ἐκάθητο ἐπὶ τῆς
ἀμαξίας του καὶ ἀνεγίνωσκε τὸν προφήτην Ἠσαΐαν.¹¹
Κυτταξὲ μὲ πόσῃ ἐκρίβειαν μᾶς ἀνέφερε τὸ περ στατικόν
αὐτὸ ὁ συγγραφεὺς τῶν Πράξεων τῶν Ἀποστόλων. Ὅταν
εἶπεν ὅτι αὐτὸς ἄνθρωπος Αἰθίοψ διὰ νὰ καταλάβωμεν ὅτι

8. Γὰρ, μία ἀπὸ τῶν πέντε μεγάλων πόλεων τῶν Φιλιππίνων, νοτίως
τῆς Ἀζίας. Ἀξιώματι ἀπορικτὸν μέτρον, ἐπειδὴ εὐνοῦχος πατρὸς τῆς
βασιλείας καὶ δι' αὐτὴν διήρχετο ἡ πρὸς Ἀγρίππιν ὁδηγὸς ὁδὸς.

9. Κανδάκης τῆς Κανδακίας, ἡμεῖς ὁνομαζόμεθα.

10. Παῖλ. 8, 26-28.

ἦτον θαρδαρος. Ἐπειτα, λέγει «ὅτι ἦτο ἀξιωματικός», διὰ νὰ δείξη δι. κατεῖχε μεγάλο ἀξίωμα καὶ περιβάλλετο ἀπὸ μεγαλοπρεπείαν. «Ὁ ὁποῖος εἶχεν ἑλθεῖ», λέγει, «διὰ νὰ προσκυνῇ εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ». Πρόσεχε, δι. μὰς παρῆκε, καὶ τὴν αἰτίαν τοῦ ταξιδίου του, ἡ ὁποία εἶνα, ἱκανὴ διὰ νὰ δεῇ τὴν ἀγάπην του πρὸς τὸν Θεόν. Διότι κυττάς πόσον μεγάλο ταξιδὶ ἐπ' χειρὶ, διὰ νὰ προσκυνῇ τὸν Κύριον. Βεβαία, ἐπ' ὅτε μὲν ἀκόμῃ δι. ἡ λατρεία προσφέρεται ἀποκλειστικῶς εἰς ἕνα ὀραζόμενον τόπον, β' καὶ δι' αὐτὸν τὸν λόγον ἀνελάμβανον μακρὰ ταξίδια πρὸς τὸ μέρος ἐκεῖνο καὶ ἐκεῖ προσήχοντο εἰς τὸν Θεόν. Συνεπῶς, β' αὐτὸ ἀκριδῶς καὶ αὐτὸς ἦλθεν ἐκεῖ, ὅπου εὐρίσκετο ὁ καὶ, εἰς τὸν ὁποῖον προσεφέρτο ἡ ἰουδαϊκὴ λατρεία, διὰ νὰ προσκυνῇ τὸν Κύριον. Καὶ, ὅταν ἐπραγματοποιῇ τὴν ἐπιθυμίαν του, ἀπέστραψε, λέγει, (εἰς τὴν πατρίδα του) καὶ ἐκάθιστο ἐπὶ τῆς ἀνάξης του καὶ ἀνεγνώσκεν».

Ἐν συνεχείᾳ, ἀφ' οὗ ἐπῆγε καὶ ἐπαύθη πλησίον του ὁ Φίλιππος λέγει πρὸς αὐτόν «Ἄρα γε καταναεῖς αὐτὰ πού διαβάσεις;»¹¹ Εἶδες ψυχὴν, πού κατέχεται ἀπὸ ἀνησυχίας, πού δὲν γνωρίζε, μὲν τὸ περιεχόμενον, ἀλλὰ παρὰ ταῦτα ἐπιμένει εἰς τὴν ἀνάγνωσιν καὶ ποθεῖ θερμῶς νὰ εὕρῃ τὸν διδάσκαλόν της διὰ νὰ κατευθῇ; Πράγματι, ὁ ἀπόστολος ἀμέσως τοῦ ἀνάγινε τὸν πόθον μὲ τὴν ἐρώτησιν. C «Ὅτι, δι. ἦτο ἀξίος νὰ συναντήσῃ τὸν ὁδηγὸν πού διὰ τὸν κατηύθυνεν εἰς τὴν κατανόησιν τοῦ περιεχομένου τοῦ ἀναγνώσματος του, τὸ ἀποδεικνύει ἡ ἰδία ἡ ἀπάντησις τοῦ ἀνδρός. Διότι, ὅταν ὁ ἀπόστολος ἠρώτησεν «Ἄρα γε κατανοεῖς αὐτά;», καὶ δι. τὸν ἐπληρώσας μὲ ἀσκημάτων ἐξωτερικὴν ἀφάνισιν, δὲν ἐδημιούργησε δυσκολίας, οὔτε ἡγανάκτησιν, οὔτε ἐνόησεν δι. προσθάλλετα, πράγμα τὸ ὁποῖον παθαίνουν πολλοὶ ἀνθρώποι, πού πολλὰς φορές προτιμοῦν νὰ παραμένουν εἰς διαρκὴ ἀγνοίαν, ἐπεὶ δι' ἐντρέπονται νὰ ἀμολογήσῃ τὴν ἀγνοίαν των καὶ νὰ διδασχθῶν ἀπὸ ἐκείνους πού ἡμποροῦν νὰ τοὺς διαφωτίσουν. Αὐτὸς ὅμως, δὲν ἀντιμετώπισε, τίποτε ἀπ' αὐτά, ἀλλὰ μὲ καθε συγκοτάδα, καὶ εὐλάβειαν ἀπαντᾷ, D φανερωμένων τοιοῦτοτρόπως τὴν ψυχικὴν του κατάστασιν, καὶ λέγει «Διότι πῶς θὰ ἤδυνάμην νὰ τὰ καταλάβω, ἐὰν δὲν εὐρεθῇ κάποιος νὰ μὲ ὁδηγήσῃ».¹² Καὶ ὅχι μόνον ἀπήντησε

11. Πράξ. 8, 30.
12. Πράξ. 8, 31.

μὲν μὲ συγκοτάδα, ἀλλὰ ἐπροχώρησε ἀποκαλύπτων εἰς ἡμᾶς ἀκόμῃ περ σφύτερον τὴν εὐγένειαν τοῦ χαρακτήρος του, ἀφ' οὗ ἔδωκε τὴν ἀπάντησιν αὐτῇν, ὁ ἀξιωματικός, ὁ θαρδαρος καθήμενος ἐπὶ τῆς ἀνάξης, προσεκάλεσε ν' ἀναβῇ καὶ νὰ καθίσῃ πλησίον του τοῦ ἀσκήσαντος κατὰ τὴν ἐμφάνειαν, τὸν δέον περιφρονήσεως κατὰ τὴν ἐνδομυσίαν. Εἶδες τὴν προθυμίαν τῆς ψυχῆς του, Εἶδες τὸ μέγεθος τῆς εὐλαδίας, Εἶδες πόσον ἀγαπᾷ τὸν Θεόν ἡ καρδία τοῦ θαρδαρου, καὶ τοιοῦτοτρόπως κηρύττει ἐκεῖνο πού ἐλέγχθη ἀπὸ κάποιον σοφόν. Δηλαδή, «ἐὰν συναντήσῃ κανεὶς νὰ συνεπὸν ἄνθρωπον, νὰ πηγαίνῃς πλησίον του ἀπὸ τὸ πρῶτον πρῶτον, E καὶ τὰ πόδα σου νὰ ἀδεύουν τὰ σκαλοπάτια τῆς οἰκίας του (ἀπὸ τὰς συχνάς ἐπισκέψεις σου)»,¹³

Εἶδες δι. ὁρθῶς δὲν περιεφρονήθη, εἶδες δι. δικαίως τὸν ἐφρόντισεν ἡ πρόνοια τοῦ Θεοῦ; Εἶδες δι. δὲν παύει λέγει τίποτε ἀπὸ οὗ αὐτοῦ ὅτι ὁπρωμένως νὰ προσφέρῃ ὁ ἴδιος, Δ' αὐτό, λοιπόν, συνήντησε τὸν διδάσκαλον καὶ ἐπληροφόρητο μὲ ἀκριδέαν καὶ τὴν δύναμιν τῶν περιεχομένων εἰς τὸ κείμενον λόγων καὶ ἡ σκέψις του ἐφωτίζετο. Εἶδατε πόσον μεγάλο ἀγαθὸν εἶνα, τὸ νὰ μελετῶμεν τὰς θείας Γραφὰς μὲ προσοχὴν καὶ ζήλον. Καὶ, βεβαίως, δι' αὐτὸν ἀκριδῶς τὸν λόγον ὅς ἐπενθυμίσα τὴν ἱστορίαν αὐτὴν τοῦ θαρδαρου, διὰ νὰ μὴ ἐντραπήσῃ ὅλα μας νὰ μιμηθῶμεν τὸν Αἰθίοπα, τὸν εὐνοῦχον, ὁ ὅποιος οὕτως κατὰ τὴν δ' ἄρκειαν τοῦ ταξιδίου του δὲν παρημέλει τὴν μελέτην τῆς Ἁγίας Γραφῆς.³² Α' Ὅπως δὴ ποτε, ὁ θαρδαρος αὐτὸς εἶνα ἱκανὸς νὰ καταστή διδάσκαλος ὅλων μας ἀνεξαρτέτως καὶ αὐτῶν πού εἰς ἀλέξαν τὰς ἰδιωτικὰς ἐργασίας καὶ αὐτῶν πού ἀνηκουῖ εἰς τὸν στρατὸν καὶ κατέχουν τὰ ὑψηλὰ ἀξιώματα, καὶ ἐν γένει ὅχι μόνον ὅλων τῶν ἀνδρῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν γυναικῶν, ὅσων καὶ δι. παραμένουν διαρκῶς εἰς τὰς οἰκίας των, ἐπίσης, καὶ αὐτῶν πού προετίμησαν τὸν μοναχικὸν βίον, ὥστε ὅλα νὰ μαθαίνουν δι. καμμοὶ ὅροι δὲν εἶνα, ἀκατάλληλος διὰ τὴν ἀνάγνωσιν των θείων λόγων, ἀλλ' ἀντιθέτως, εἶνα δυνατὸν, ὅχι μόνον, εἶταν εὐρισκόμεθα εἰς τὰς οἰκίας μας, ἀλλὰ καὶ ὅταν εἴμεθα ζῶμεν εἰς τὴν ἀγορὰν καὶ ὅταν παρ' ἐκωμεν, καὶ εἴμεθα συντραφῆ μὲ πολλοὺς ἄλλους ἄνθρωπους καὶ εἶταν ἀσχυροῦμεθα μὲ β' ἀφορὰ ἄλλα ζητήματα νὰ μελετῶμεν τὴν Ἁγίαν Γραφήν, διὰ νὰ εὐρωμεν τὸν ὁδηγόν, β' ἀφ' οὗ προσφύμεθα δι. ἐξαρτῶται ἀπὸ ἡμᾶς. Διότι, ὅταν ὁ Κύριός

13. Σοφ. Σοφ. 1, 26.

μας ίδεν την προθυμίαν μας δὲ τὰ πνευματικὰ θέματα, ἔξω βα μάς περιφρονεῖ, ἄλλα βα μάς χρησιγῆται τὸν ἐκ τοῦ αὐρανοῦ φωτ ὁρῶν καὶ βα φωτιστὸν τὸν νοῦν μας. Συνεπῶς, σὰς παρακαλῶ, νὰ μὴ πορευομένημε τὴν ἀνέναντιον τῶν Γραφῶν, ἀλλὰ, εἴτε γνωρίζομε τὴν δύναμιν τοῦ περιεχομένου τῶν, εἴτε τὴν ἀγνωστοῦμεν, ὡς ἐπιπνευματοῦμεθα συνεχῶς εἰς αὐτάς, διότι ἡ συνεχὴς μελέτη τὰ ἐντυπῶνε εἰς τὴν νύμφην μας. Καὶ πολλὰς φορές συμβαίνει, ἄκουε, ποῦ δευ ἡμετέραςμεν σπέρνομεν ἢ ἐπιληπθόμεν μὴ τὴν ἀνέναντιον, τὸ ἔξω νὰ τὸ καταλάβομεν αὐταμάτως ὁδῶμεν, ἐπειδὴ ὁ φιλανθρωπιστὸς θεὸς Ὁ φωτίζει ἀοράτως τὴν σκέψιν μας.

“Οἱ αὐτά, λοιπόν, τὰ εἶπαμε τώρα διὰ τὴν πεισθῆτε δι. πρέπει συνεχῶς νὰ μελετᾶτε τὴν Ἁγίαν Γραφήν. Διὰ νὰ ἰδῆτε, ὁμοῦ, ὅτ ὁ Κύριος συνθῆξει νὰ ἐνεργῇ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον εἰς ὅλας τὰς ἄλλας περιπτώσεις, ὅπου τὴν προϋπόθεσιν δι. ἔλα πράγματι, ἐπ' ἐξαρτήματα ἀπὸ αὐτοῦ, δι. ἐπλησθῇ, τότε μὲ ἀποθνήσκον προσφάτοι τὴν κοίτην αὐτοῦ, καὶ δι. ἀκριβῶς ἔκανε εἰς τὴν περιπτώσει ντὴς ἀναγνωστοῦ τῆς Γραφῆς, μὲ τὸ ν' ἀποστείλῃ ἀμέσως, τὸν διδάσκαλον εἰς τὸ θάνατον, τὸ ἴδιον κάνει καὶ εἰς ἐκείνους ποὺ θέλουν νὰ ζήσουν ἐνεργῶς, ἀκούσατε ὅσα θὰ εἰπω παρακάτω.

Ἡ ἄλλη διὰ τὴν κατωστήν περ σοφίαν κατανόησός το ἀλόγως αὐτός, εἶνε φυσικὸν να οὐς ὑπενθύμωσι καὶ πάλιν τὴ σχετιζόμενα με τὸν πατριάρχην "Ἀδραμ γεγυῖνάς Ε καὶ τοιούτων ὁμοίαν να ἔχετε τὴν συνέχεσιν τῶν ὁσων ἐλθεῖν σιν χλῆς. Βεβαιῶς, ἀπὸ τὴ λυχνάται μέχρι τώρα, ἐλθετε δτ διὰ τὴν μεγάλην ἐκείνην τσπε νοφερσιν, τὸν ἔδεξε πρὸς τὸν Αὐτὸ, με τὸ να παρωχώρησι εἰς αὐτὸν τὴ πρῶτῃ, ἔλαθε μεγάλην ἀμοιβὴν ἀπὸ τὸν οὐρανόν, με τὸ να λῶσθι τὴν ὑπόσχσιν αὐ ἐκείνην, τὸν ἤτο δυνάτεω κατὰ πολὺ τὸν ὁσων ἔπραξε δτ ἔσος. Ἡς σπουδάζομεν, λοιπὸν, καὶ πάλιν τὴν ἀρετὴν τοῦ δικαίου με θῶσιν τὸ σημερινόν νυφῶσιμα ὥστε με τὸν τρόπον αὐτὸν προχωροῦντες, ὁ ἀντληθῶσιν τὴν ἀνεκφαστὸν φροντίδα τὸν ἔδειξε δτ θεὸς δτ, αὐτὸν Ἀληθεῖς, δ θεός, Ε διὰ τὴ μᾶς εὐδίδει διὰ θεὸς τὴν εὐσεβείαν τοῦ πατριάρχου, ἀφῆκε εἰς καθε περίπτωση αὐτὸς πρῶτος (δ πατριάρχης) να ἐκδηλώσῃ τὴν ἀγάπην τοι πρὸς τὸν θεόν, καὶ ναταρα τὸν πατριᾶ: τὴν ἀμοιβὴν τοι, διὰ τὴ φροντισμένη καὶ ἡμεῖς, μιμοῖμενα να τὸν πατριάρχην, να προσφέρωμεν προσηγυμένως τοὺς κοποὺς τῆς ὁρετῆς καί, τοιούτοτρόπῳ, να περλένωμεν

τὴν ἐντοπιοδισμόν τῶν ἀμειβῶν ἀπ' αὐτόν.

[illegible]

Πρόσφερε την ακεραιότητα της Γραφής, ή όπαια εζημιώ-
 νυσσε το νόημα, και τών βασικών και τών εθνών. Και
 δεν τώ έκανε ασάφους αυτό, αλλά δι να μάθης από τα
 ονόματα των τών διάβαζον ακέφην των Β Αυτοί, λοιπόν,
 λέγε εκήρυξαν τών πόλεων έξηντάν τοις βασίλεις τών
 Σαδωμών και τών λοιπών βασίλειων Έπειτα μάς παραθέ-
 τει κα, τών ορίων από τήν άνωθεν άρχοντα ή πόλεις,
 καθόδεκα έτη, λέγει, και πένητα βασίλεις ήσαν υπερόβολοι,
 εις τόν Χοβολοναμώρ τών βασιλέω της Έλάμ. Κατά δι τώ
 δεικναι τόν τόν έτος έπαναστάσσαν. Καί τώ δεικναι τε-
 τάρτον. Έτος επήλθει ή Χοβολοναμώρ κα, οι μω, αυτού

11. Σὺ δὲ καὶ ἰουδαίαι· Ἀδελφεοὶ, ἐξ ουρανόθεν ἦσαν πόλεις κατε-
 ναι εἰς τὴν Νύκταν, ὧν τὸ στήριγμα ἦν ἡσυχία, ὁμοιοῦντος ἀνθρώπου, τοῦ
 τοῦ Ἰερουσαλὴμ. Ὁ παρθένος ἀποκαλεῖται τῇς πόλεως, ὅτι οὐκ εἶχε ἀνδρὸς.
 Αἱ πόλεις αὗται καὶ οἱ ἀνδρες αὐτῶν ἀποκαλεῖται τῇς ἀποκατεσθῆναι Ἰερουσαλὴμ.

10. Δηλαδή ο πόντος είναι ένα είδος, εχόν συνήθεια συμπεριφέρειν με τρόπον ἀνθρώπου. 2. 42. 17α

[illegible]

17 Ἀς ἡ-ῆς κληρονομία τοῖς πολλοῖς τῶν ἐσσομένων ἐὰν λέων ᾖ Με-
σοποταμία· παρ. ὅν ἔλεγε ἐν στίχῳ 1· ἐναντίον τῆς Πενταπόσεως τῆς
Νικητρὸς ὡς ἀνάστα (περὶ ὧν εἶπε ἐν στίχοις 2, 3· εὖ καὶ ὅ· οἱ πάντα ἀ-
πὸ τοῦ βασιλέως, μετὰ δουλείᾳ ἐποταγὴν εἰς τὴν Ἀφορρὸν ἐλθεῖν, ὡς βασιλεὺς
τῆς Ἰερουζαλὴμ ἐκνεύρομαι).

18. Ο' φραγμός στη γ. αν ε, πείρεε έχω λ67, 772, 1179-1204 m, 3146 100%

θασαλείς²⁰ καὶ κατέκοψαν τοὺς Γίγαντας τῶν πόλεων Ἀσταρώ²¹ καὶ Κάρναβ²² καὶ μασ²³ με αὐτοὺς ἔθνη ἰσχυρά, τοὺς Ὀμίλους²⁴ τῆς πόλεως Σαυή²⁵ τοὺς Χορραίους²⁶ τῶν ὀρέων Σειρ²⁷ μέχρι τῆς Τερειθίνου²⁸ τῆς Φοράν²⁹ ἢ ὅποια εὐρίσκεται εἰς τὴν ἐρημὸν Οἱ τέσσαρες αὐτοὶ ἐπιδραμαῖς θασαλεῖς ἐπιστρέψαντες ἐκ τῆς ἐρήμου Φοράν ἦλθαν εἰς τὴν κληγὴν τῆς κρισεως³⁰ δηλαδὴ εἰς τὴν Κάθη, ἢ καὶ ἐκεῖ κατέσφαξαν δούλους τοὺς ἄρχοντας τῶν Ἀμαληκίων³¹ καὶ τοὺς Ἀμορραίους³² τοὺς κατοικοῦντας εἰς τὴν Ἀσασουθάμ³³ (πλησὺν τῆς νεκρᾶς θαλάσσης)

ἐλευθεροὶ ἐπὶ ἑνα ἔτος μέχρις ὅπου ὁ Χολογομέρ καὶ μετ' αὐτὸ θασαλεῖς ἐπέλθον ἐναντίον των.

19. Πρὶν ἐπιτελεῖν αἱ τέσσαρες θασαλεῖς τῆς Μεσοποταμίας κατὰ τὸν ἐπαναστατηθέντων πέντε βασιλέων τῆς Πενταπόλεως, καθυποτάσσουσιν αὐτοὺς εὐριστομένους διαταλάδας τοῦ Ἰερζάνου καὶ θυγατρὸς τῆς Δομασίου μέχρι τοῦ Ἑλάν³⁴ καὶ πόλεως.

20. Ἀσσοφὸς πόλις τῆς Βασάν εὐριστομένη τρεῖς μίλια ἀνατολικάς τῆς λίμνης Ἐννησούρ³⁵.

21. Κερκαῖμ ἢ Κερκαῖν περιοχή τῆς νῆς Μωάβ ἀνατολικάς τῆς Μεκ³⁶ θαλάσσης.

22. Ὀρμά³⁷ λαὸς τ' ἵκνυντο εἰς τὴν γῆρα Ἀμμόν ἀνατολικάς τοῦ Ἰορδάνου.

23. Σαυή τοποθεσία ἢ πόλις εἰς τὴν περιόχην τῆς Νεκρᾶς θαλάσσης, πιθανὴς πρὸς ὅρμα³⁸ ἢ, ἄρτιον κατεῖχεν.

24. Χορραῖοι ἢ Χορραῖοι λαὸς τρωγλοδυτικῆς ἐπὶ τὴν ὀρέαν Σειρ³⁹ καὶ τῆς πόλεως Σαυή.

25. Πρὶν ὁρμήν περὶ τὴν εἰς τὴν γῆν Ἰδύμ, εὐριστομένη εἰς τὸ νοτιοανατολικὸν τὸν μέρος τῆς Σαυῆς θαλάσσης φέρονται μέχρι τοῦ Ἑλάν⁴⁰ καὶ πόλεως.

26. Τερεθίνος δένδρον εὐριστοφύλλον, κατεῖχον τοὺς ὅποιος συνήθως ἦσαν τοῖς λαοῖς καὶ ἐπὶ αὐτὸ ἐκτερεῖτο ἐργά. ἔως τὸ κατεῖχον τὸν ὁ ἀποδίδεται συγκατάξιν καὶ αὐτὸν ὀρεῖ.

27. Φοράν ἐρημὸς νοτίως τῆς Παλαιστίνης εἰς τὴν γαστρονίκον τοῦ Σιν⁴¹. Ἡ εἰς αὐτὴν ὑπάρχουσα Τερειθίνος ἀποτελεῖ τὸ ἔσχατον ὅριον τῆς Μεσοποταμίας τῶν αἰώνων ἐκείνων πρὸς τὸν ὄρειον.

28. Πληγὴ τῆς κρισεως, αὐτὴ ἐστὶ Κάθη, ὅταν ἔχῃ καθοριστῇ ἢ περιβῇ θάλας καὶ Πάνω, πρὸς τὴν καὶ τοσοῦτον εὐριστομένην νοτίως τῆς Παλαιστίνης, ἢ ὅπου εἶχε μεγάλιν καὶ πλούσιον εἰς βότανα καὶ γῆν Ἑλάν⁴² δηλαδὴ θάλας ὅπου ὄφειλαν ὁ Θεός. Μόλιον ἀνευρεῖτο Ἰορδ⁴³ τίνος.

29. Ἀμαληκίταις λαὸς κατ' ἐξοχὴν φιλοπόλεμος καὶ ἀνταγωνιστικός, ὁ ὅποιος κατὰ τὴν χρόνον αὐτοῦς ἔζη τοιαύτων διών. Ὅλα αὐτοὶ αἱ συγκατάξιν, αὐτὸν τὸν τοῦ Ἰορδάνου.

30. Ἀμορραῖοι λαὸς κατεκλόμενος ἀπὸ τῶν Ἀμορραίων, κατεκλόμενος εἰς τὴν γῆν Κερκαῖν, ἀπὸ τῆς ὁποίας ἀφικνέσθαι εἰς τὴν περίεσιν καὶ τὴν περιοχήν.

31. Ἀσασουθάμ πόλις καὶ περὶ τὴν εὐριστομένην εἰς τὸν νέαν τῆς θαλάσσης πλευρᾶς τῆς Νεκρᾶς θαλάσσης, κατεῖχον τὸν Ἰορδάνου κατὰ τὸν ὁ Πορμ⁴⁴ 20, 2 αἱ καὶ ἡ Ἑγγαδ⁴⁵.

32. Γεν. 14, 4 γ.

Ἄς μὴ παρέλθωμεν με ἀδιαφορίαν, ἀγαπητοὶ μου τὰ λαχθέντα οὐτε νὰ σχηματισθῶμεν τὴν ἰδέαν ὅτι ἡ διήγησις αὐτὴ στερεῖται ἀφελείας. Διότι ἡ Γραφὴ σκοπιμῶς μᾶς παρίθεσε τὰ πάντα με ἀκριθείαν, διὰ νὰ γνωρίσωμεν τὴν δύναμιν τῶν θαυμάτων αὐτῶν θασαλέων, πόσῃ ἀνδρείῳ ἔδεξαν καὶ με πόσῃ ὀρμῇ ἐρρίκησαν εἰς τὸν πόλεμον, ὥστε καὶ τοὺς γονατὰς, δηλαδὴ τοὺς ἰσχυροὺς κατὰ τὴν σωματικὴν ἀντοχὴν, νὰ ὑπὸ καὶ νὰ καταπραΰνουν ὅλα τὰ ἄλλα ἔθνη τῆς περιοχῆς ἐκείνης. Ὁ Δηλαδὴ, ὅπως ἀκριθῶς ὁ χειμαρρὸς, ὅταν πλημμυρίσῃ καὶ ἰσχύρῃ με ὀρμῇ, παρασύρει καὶ καταστρέφει τὰ πάντα, κατὰ τὸν ὅσον ἀκρὸς δὲ τὸν τρόπον καὶ αὐτοὶ ἐδῶ οἱ θαυμάριοι, ὅταν ἐπιτετήσαν ἐναντίον αὐτῶν ἐδῶ τῶν ἔθνων, ἠφάνισαν τοὺς πάντας καθ' ὅλην τὴν καὶ τοὺς ἀρχοντας τῶν Ἀμαληκίων καὶ ὅλους τοὺς ἄλλους λαοὺς τοὺς ἐτρέψαν εἰς φυγὴν. Μὰ, ἴσως νὰ ἐρωτήσῃ κάποιος Καὶ τὴν ὀρεῖ καὶ νὰ γνωρίσῃ τὴν δύναμιν τῶν θαυμάτων. Ἀσσοφ⁴⁶ ἢ Γραφὴ δὲν συμπεριέλαβε τὰ γεγονότα αὐτὰ ἀπλῶς καὶ ἀκριθῶς εἰς τὴν διήγησιν, οὐτε τώρα ἐγὼ σὰς προτρέπω χωρὶς λόγου ἐκ τῶν προτέρων νὰ ἐνθυμῶσθαι τὴν γενικὴν καὶ τῶν ἀνδρῶν αὐτῶν. Ἀλλὰ τὸ κάνω αὐτὸ διὰ νὰ μάθετε, καθὼς θὰ προχωρήσῃ ἡ διδασκαλία καὶ τὸ μέγεθος τῆς δυναμείας τοῦ Θεοῦ Ἐ καὶ τοῦ πατριάρχου τὴν ὀρεῖ.

Ἐναντίον αὐτῶν, λέγει, τοὺς εἶχαν ἀποκτίσει πόσῃ δύναμιν καὶ πόσους πολλοὺς λαοὺς εἶχαν κατακίσει. ἐξ ἧλθον οἱ πέντε θασαλεῖς τῆς Πενταπόλεως, ἦτοι ὁ βασιλεὺς τῶν Σοδόμων, ὁ βασιλεὺς τῆς Γμορρας, ὁ βασιλεὺς τῆς Ἀδομά, ὁ βασιλεὺς τῆς Σεδοῖν καὶ ὁ βασιλεὺς τῆς Βαλάκ, αὐτὴ εἶνα ἡ πόλις Σηγώρ, καὶ παρετάχθησαν εἰς πόλεμον παρὰ τὴν ὀρεῖν καὶ κατὰ τὸν ὅσον τῶν τεσσάρων ἐπὶ δραμῶν θασαλέων, δηλαδὴ κατὰ τοῦ Χολογομέρ, τοῦ Φορκαῖ, τοῦ Ἀμορραῖ καὶ τοῦ Ἀρκό⁴⁷. Οἱ τέσσαρες θασαλεῖς παρετάχθησαν κατὰ τὸν πέντε. Ἡ ὀρεῖ ἐκείνη καὶ εἶχε φέρετο ἀσφάλτου⁴⁸. Ἐν συνεχείᾳ,

33. Ἡ δὲ ἔσχατος τὴν ἀντικρὺν τῶν ὁ θαλάσσης τῆς Νεκρᾶς θαλάσσης πρὸς τοὺς τέσσαρες τῆς Μεσοποταμίας, δ.ε. τὸς ὅποιος ἀφικνέται ἀνατολικάς, εἶνα 1 γ.

34. Γεν. 14, 8-10. «Φέρεται ἀσφαλτὸν ἰσχυρὸν εἰς ἀσφάλτου πύσης κατεσκευασμένοι πύλαις ὅς κατασφίγγει τὸν ὄρειν τὸν κατεῖχον ἢ ὁ, ἐνέθρη ἀνεγίνον τὸν ἔχον των. Ἐκεῖ ἀφικνέται ἴσως οἱ ἀρχαῖοι τῆς Πενταπόλεως τοὺς ἀνδρῶν βασιλεῖς, ἵνα ὄψον τὴν μάχην, πιστεύοντες εἶναι λόγῳ τοῦ ὀρειν, τὸ ὅπου ἔτι καὶ τῆς περὶ τὸν, ὅ ἐκείνη αὐτοῦ, ἀλλ' ἀντικρὺν.

διὰ νὰ μάθωμεν ὅτι, ἐπειδὴ ἐφοδῆθησαν τὴν ἀνδρείαν τῶν ἐπιδρομέων καὶ τὴν μεγάλην τῶν δυνάμιν, ἐτράπησαν εἰς φυγὴν, προσθέτει ἡ Γραφή.³⁵⁴ Ἀ «Κατόπιν μάχης ἐνικήθησαν καὶ ἐτράπησαν εἰς φυγὴν ὁ βασιλεὺς Σοδόμων καὶ ὁ βασιλεὺς Γομόρρας καὶ ἐνέπεσαν»³⁵⁵ εἰς τὰ φρεάτια τῆς καὶλάδος αὐτῆς. Οἱ δὲ ἐνοπομενάντες ἔφυγον εἰς τὰ ὄρη».³⁵⁶ Εἶδες πόση ἦτο ἡ δύναμις τῶν ἀνδρῶν αὐτῶν. Μὲ ποῖον τρόπον καὶ ἡ ἐμφάνισις τῶν μόνον προσκάλεσε κατὰ πληξιν καὶ ἔκανε τοὺς ἀντιπάλους τῶν νὰ τραποῦν εἰς φυγὴν. Πρόσεχε, λοιπὸν μὲ πόσῃ εὐκολίᾳ, ἀπὸ δλοὶ ἔφυγον, ἀκριεῖσαν τὰ πάντα καὶ ἐπέστρεψαν θρασυβουταί. (οἱ νικῆται ἐξένο θασυβεί), λέγει, κατέλαθον τὰς ὀρεῖνας περὶ οὐχὸς καὶ συνέλαθον ὅλοι. τὸ ἵπτικόν τῶν Σοδόμων καὶ τῆς Γομόρρας καὶ ὅλα τὰ τρόφια αὐτῶν καὶ ἔφυγον Σιν-ἐλαβον δὲ καὶ τὸν Ἀὼτ τὸν υἱὸν τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ Ἀδραμ, ἐτήρσαν καὶ πλὴν τὴν κινήτην περιουσίαν τοῦ καὶ ἔφυγον. Αὐτὸ ἐγένε, διότι ὁ Ἀὼτ κατόκει, εἰς τὰ Σόδομα».³⁵⁷ Νὰ αὐτὸ που χθὲς σὰς ἔλεγα, ἀποδεικνύεται σήμερον ἀπὸ τὰ πράγματα, ὅτι, δηλοδὴ τιποτε ἀπολυτῶς δὲν ἐκέρβισεν ὁ Ἀὼτ ἀπὸ τὴν ἐκλογὴν τῶν πρωτείων, ἀλλ' ὅνι θέτως, ἀπὸ τὰ ἴδια τὰ γεγονότα ἐδιδάσκεται νὰ μὴ ἐπιθυμῇ καθ' ὑπερβολὴν αὐτὰ. Καὶ οὐ μόνον καμῖαν ὠφέλειαν δὲν ἀπεκόμισεν ἀπὸ τὴν ἐκλογὴν τῶν πρωτείων, ἀλλὰ νὰ τοῦ συνελήθη καὶ αἰχμαλώτως καὶ τὰ ἴδια τὰ συμβῶντα τὸν ἐδιδάσκον δι. ὅτι ἦτο πολὺ περισσότερον συμφέρον δι' αὐτὸν νὰ μενῇ κοντὰ εἰς τὸν δίκαιον καὶ νὰ ἀπολαμβάνῃ τὴν συντροφίαν τοῦ, παρὰ ν' ἀπομακρυνθῇ ἀπ' αὐτὸν νὰ γινῇ ἐλεύθερος καὶ νὰ δοκιμασθῇ τὸσας συμφορὰς. Λοιπὸν ἀπεμακρυνθὲ ἀπὸ τὸν πατριάρχην καὶ ἐνόμισεν δι' ἀπάκτησε τὴν ἀνεξαρτησίαν τοῦ, ἐπέτυχε τὴν πρωτοθυλίαν εἰς τὴν διανομήν τῆς γῆς καὶ εὐρίσκεται εἰς ἀπέραντον εὐδομονίαν, καὶ αὐτομάτως Ὁ γίνεται αἰχμαλώτως, χωρὶς στέγην καὶ οἰκογένειαν, διὰ τὰ πληροφορηθῆς πόσον μεγάλο κακὸν εἶναι ἡ δ'χονία καὶ πόσον μεγάλο ἀγαθὸν ἡ ὁμόνοια καὶ ἀγάπη δι. δὲν ἀρμόζει νὰ σπευδῶμεν πρὸς τὰ πρωτεία, ἀλλὰ πρέπει νὰ προτιμῶμεν τὴν μεγαλύτεραν ταπεινότητα. «Συνέλαθον» λέγει, αὐτὸν Ἀὼτ καὶ ἐτήρσαν ὅλην τὴν κινήτην τοῦ περ οὐσίαν. Πόσον καλὰ!

354. Δηλοδὴ, οἱ βασιλεῖς Σοδόμων καὶ Γομόρρας κατέφυγον εἰς τὴν περιουσίαν τῶν φρεάτων καὶ ἐφοδῆθησαν δι. ἐπειδὴ δὲν ἠμύρσαν νὰ καταπολεμῶν αὐτοὺς τὰ ὄρη.

355. Γεν 14, 10.

357. Γεν 14, 11-13.

ταρον διὰ ἦτο νὰ παραμείνῃ πλησίον εἰς τὸν πατριάρχην καὶ νὰ ὑπομείνῃ τὰ πάντα διὰ νὰ μὴ διασπασθῇ ἡ μεταξύ τῶν ὁμόνοιαι παρὰ νὰ χωρισθῇ καὶ νὰ προτιμῶσιν τὰ πρωτεία, καὶ ἀμέσως νὰ τὸν ἀπειλήσουν τόσο. κινδύνοι καὶ νὰ υποδουλωθῇ εἰς τοὺς θαυδάρους.

«Ἐνας ἀπὸ τοὺς θ' αὐθεντίας ἐκ τῆς μάχης», λέγει, «ἦλθεν εἰς τὸν Ἀδραμ, ὁ ὁποῖος ὀνομάζεται Περὰτης»³⁵⁸ (ἀπὸ τοὺς ἐντοπίους) καὶ ἀνήγγελεν εἰς αὐτὸν τὴν καταστροφὴν αὐτῆν. Ὁ Ἀδραμ κατόκει παρὰ τὴν δρῦν τοῦ Μακκρή τοῦ Ἀμορραίου,³⁵⁹ ὁ ὁποῖος ἦτο ἀδελφὸς τοῦ Ἑσχαλ καὶ Αὐνάν, δι' οἱ ὁποῖοι εἶχεν συνάψει συμφωνίαν φιλικῶς³⁶⁰ μετὰ τὸν Ἀδραμ».³⁶¹ Δι. αὐτῶς, ἐνφ' διεξήχθη τὸσος μεγάλος πόλεμος δὲν τὸν ἀντελήθη ὁ πατριάρχης, ἰσως διότι τοὺς ἔχωρε μεγάλη ἀπάστασις, ἐξ αἰτίας τῆς ὁποίας δὲν τὸ ἐπληροφορήθη ὁ Ἀδραμ. «ἦλθεν δ' αὖτις», λέγει αὖτις τὸν Ἀδραμ, ὁ ὁποῖος ὀνομάζεται Περὰτης, ἀπὸ τοὺς ἐντοπίους κάποιος ἀπὸ τοὺς θ' αὐθεντίας ἐκ τῆς μάχης καὶ ἀνήγγελεν εἰς αὐτὸν τὴν καταστροφὴν, διὰ νὰ μὴς ὑπενθυμίσῃ δι' εἶχεν ἐπανέλθῃ ἀπὸ τὴν Χαλδαίαν Ἐπειδὴ, δηλοδὴ, κατόκει, πέραν τοῦ Εὐφράτου, δι' αὐτὸ καὶ ὀνομάζεται Περὰτης, ὡς περὶ τὸς ἀπὸ ἐκεῖ εἰς τὴν Χαναάν. Καὶ παλαιὰ δὲν καὶ ἐξ ἀρχῆς οἱ γονεῖς τοῦ τοῦ ἔδωσαν τὸ ὄνομα αὐτό, υποδηλοῦντες εἰς αὐτὸν τὴν ἀπὸ ἐκεῖ μετακινήσιν τοῦ Ἑ. Ἐπειδὴ, λοιπὸν ἐπρόκειτο νὰ περῶσιν τὸν Εὐφράτην καὶ νὰ φθάσιν εἰς τὴν Παλαιστίνην, δι' αὐτὸ ὀνομάζεται καὶ Ἀδραμ. Πρόσεχε, μολοντ', οἱ γονεῖς τοῦ ἦσαν ἀπαστο. καὶ δὲν ἐγνώριζαν τὸν Θεὸν ἐν ταῦτοις, δι' ὁποῖοι ἐπὶ τὴν ἐφευρετικὴν σοφίαν τοῦ Θεοῦ, ἔδωσαν αὐτὸ τὸ ὄνομα εἰς τὸν υἱὸν τῶν, ὅπως ἀκριδὲς καὶ ὁ Ἀμέχ³⁶² ἔδωκε τὸ ὄνομα εἰς τὸν Νῶε.³⁶³ Καὶ αὐτὸ, θεοδωτικῶς εἰ-

358. Περὰτης ὁ Ἀδραμ ὀνομάζεται τοιαυτῶντος ἀπὸ τοὺς κατοίκους τῆς Πενταπόλεως δι' ἐξέως καὶ δι' αὐτοῦ. ὅτι ἦτο γνωστὸς δι' ἐπεπαινήσεως — ἀπαράστα — ἀπὸ τὴν περιουσίαν τοῦ Περὰτος εἰς τὴν γῆν Χαναάν.

359. Τὸ «Ἀμορραῖος» τοῦ καμῖνου δέον νὰ διορθῇ εἰς Ἀμορραῖος. Βλέπε καὶ σημείωσιν 30 τῆς παραφύσεως δι. αὐτοῦ.

360. Τίποτε, δηλοδὴ, συμφωνία ἀμοιβαίας βοηθείας μεταξύ τοῦ Ἀδραμ καὶ τῶν Ἑσχαλ, Αὐνάν, Μακκρή, κατοίκων τῆς Χαλδαίας διότι τὰ 900 καὶ πλεονέκτα, τὰ ὅποια σέθενται ὁ Ἀδραμ, ἦτο δύναμις ἀπολογητικὸς διὰ τὴν ἐπαισίαν καὶ τὰ βέρος ἐκείνη. ὅπου πόσαι κινδύνους ἀποκρίματα καὶ ἡμεῖς τὴν ἡσυχίαν καὶ τὴν γαλήνην.

361. Γεν 14, 13.

362. Ἀμέχ υἱὸς τοῦ Μακκράδ. Εἰς ἡλικίαν 180 ἐτῶν ἀπέστησεν υἱόν, τὸν ὁποῖον ὀνόμασε Νῶε, ἐπειδὴ ἡλικίαν δι. αὐτοῦ ἦν ἀπεργαστο-

να χαρακτηριστικόν τῆς φιλονθρωπίας τοῦ Θεοῦ, τὸ νὰ προμηνύη πολλὰς φορές ὅσα πρόκειται νὰ συμβοῦν ὑπὲρ αὐτοῦ πολλοὺν χρόνον δια μέσου ἀπιστῶν ἀνθρώπων. 393 Α Ἀντιγέλει, λοιπόν, λέγει, (κάποιος ἀπὸ τοὺς διασωθέντας ἐκ τῆς μάχης), ἀφοῦ ἦλθε, τὰ γεγονότα εἰς τὸν Περσίην, δηλαδὴ, τὴν αἰχμαλωσίαν τοῦ ἀνεψιοῦ τοῦ, τὴν μεγάλην δύναμιν τῶν ἐπιδρομῶν δια λέων τὴν ἐκπόρευσιν τῶν Σοδόμων καὶ τῆς ἐντροπῆς τὴν φυγὴν. «Ὁ Ἀβραὰμ κατῴκει παρὰ τὴν δρυὸν Μαμβρὴ τοῦ Αμωρραίου, ὁ ὅποιος ἦτο ἀδελφὸς τοῦ Ἰσχωλ καὶ Αἰνάν, οἱ ὅποιοι εἶχαν συνάψει συμφωνίαν φιλίας μετὰ τὸν Ἀβραὰμ».

Ἀλλὰ πιθανὸν κάποιος εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ νὰ προσβάλῃ τὸ ἐρωτήμα· διὰ ποῖον λόγον ἀπὸ ὅσους ἠτηθήσαν εἰς τὴν συγκρούσιν τοῦ ἐχθροῦ εἰς τὰ Σόδομα, ὁ Ἀὐτὸς μόνον ὁδηγεῖται εἰς τὴν αἰχμαλωσίαν. Καὶ αὐτὸ δὲν γίνεται ἀπλῶς καὶ ἀσκόπως, ἀλλὰ γίνεται διὰ νὰ μάθῃ ὁ Ἀὐτὸς ἀπὸ τὰ ἴδια τὰ γεγονότα τὴν ἀρετὴν τοῦ πατρὸς ἄρχου καὶ ἐπὶ πλέον καὶ ἄλλο διὰ μέσου αὐτοῦ νὰ ὁδηγηθῶν πρὸς τὴν σωτηρίαν καὶ ἀκόμη διὰ νὰ διδαχθῇ νὰ μὴ προτιμᾷ τὰ πρωτεῖα, ἀλλὰ νὰ παραχωρῇ τὴν προτεραιότητα.

Β Ἄς ἀκούσωμεν, λοιπόν, τὴν συνέχειαν διὰ νὰ μάθωμεν καὶ τοῦ δικαίου τὴν ἀρετὴν καὶ τοῦ Θεοῦ τὴν ἀπειρηγοῦντα συμπαράστασιν. Ἀλλὰ προσέχετε μετὰ ἀκριβείαν τὰ λεγόμενα καὶ προσηλωσατέ τὴν σκέψιν σας εἰς αὐτά. Πράγματι, πολλὰ εἶναι δυνατὸν νὰ κερδίσωμεν ἀπὸ ἐδῶ μ' αὐτὸν τὸν τρόπον καὶ, ἀπὸ ὅσα συνέβησαν εἰς τὸν Ἀὐτὸς νὰ ὁδηγηθῶμεν εἰς τὸ συμπέρασμα νὰ μὴ ἀπορῶμεν, ἐὰν κάποτε οἱ δίκαιοι ἀντ' ἐμῶν περσοποιήσονται, ἐνῷ οἱ φαῦλοι καὶ οἱ πονηροὶ διασώζονται· οὔτε νὰ ἐπιδικώμεν μετὰ καθε μίαν τὰ πρωτεῖα, ὅτε νὰ θεωρῶμεν τίποτε ἀνωτερόν ἀπὸ τὴν συναναστροφὴν μας μετὰ τοὺς δικαίους, ἀλλὰ, καὶ ἐν ἀκομῇ εἶναι ἀνάγκη νὰ γίνωμεν βούλο, νὰ προσκυνῶμεν νὰ γινώμεν πληροὺς εἰς τοὺς ἀναρέτους ἀνδράς αὐτοὺς νὰ τὸ θεωρῶμεν ἀσφαλτέον ὑπὸ τοῦ νὰ εἰμῶμεθα ἐλευθεροί. Καὶ μοῦ μ' αὐτὰ εἶναι δυνατὸν ἀπ' ἐδῶ νὰ γνωρίσωμεν τὴν μεγάλην ἀνεξαρτησίαν τοῦ πατριάρχου, τὴν ὑπερβολὴν τῆς φιλανθρωπίας του, τὸ μέγεθος τῆς ἀνδρείας του τὴν περιφρόνησιν τῶν χρημάτων, τὴν ἀνέκφρα-

στον θεῶν εὐαγγελιστὴν τοῦ Δουρτουά Εὐάστου Γεν. Β. 151. Ὁ Δάμαχ ἀντιλαμβάνεται μετὰ τὸν προνόμιον τοῦ ἰσχυροῦ εἰς τὴν γενεαλογικὴν κατάλογον τοῦ εὐαγγελιστοῦ Ἀκούβ 2, 26 Πρὸς Γεν. 4, 18-24.

48. Πρὸς Γεν. 6, 28-29.

44. Γεν. 14, 13.

στον θεῶν εὐαγγελιστὴν τοῦ Δουρτουά Εὐάστου Γεν. Β. 151. Ὁ Δάμαχ ἀντιλαμβάνεται μετὰ τὸν προνόμιον τοῦ ἰσχυροῦ εἰς τὴν γενεαλογικὴν κατάλογον τοῦ εὐαγγελιστοῦ Ἀκούβ 2, 26 Πρὸς Γεν. 4, 18-24.

Εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ συλλογίσαι, ἀε παρακαλῶ ἀγαπητὲ μου, τὴν μεγαλοφυλίαν τῆς ἀνδρείας τοῦ δικαίου, ὁ ὅποιος, στήριχθεὶς εἰς τὴν δύναμιν τοῦ Θεοῦ, ἐξ ἐφορήθη τὴν ἰσχὺν τῶν ἐχθρῶν, ὅταν ἐπληροφορηθῇ τὰς πολέμικας ἐπιτυχίας τῶν, τὰς ὁποίας κατήγαγον κατὰ πρῶτον, ὅταν ἐπετέθησαν ἐναντὶν ὅλων τῶν λαῶν καὶ ἐνίκησαν τοὺς Ἀμωρρίτιους καὶ ὅλα τὰ ἄλλα ἔθνη, ἔπειτα δὲ συνεπλάκησαν μετὰ τοὺς κατοίκους τῆς περιοχῆς τῶν Σοδόμων καὶ τοὺς ἔτρεψαν εἰς φυγὴν καὶ ἤρπασαν ὅλα τὰ ἀγαθὰ τῶν Β. Δ' αὐτὸν τὸν λόγον ἡ θεία Γραφὴ ἐπρόλαβε καὶ μὴς τὰ διηγέθηκεν ὅλα αὐτὰ καὶ ὅσα ἄλλα κατώρθωσαν μετὰ τὴν ἀνδρείαν των, διὰ ν' ἀντιληφθῇ ὅτι ὁ πατριάρχης δὲν τοὺς ἐνίκησε μετὰ τὴν σωματικὴν του δύναμιν, ἀλλ' ἐπέτυχεν διὰ αὐτὰ προσηλυτισμένους καὶ δοθησομένους ἀπὸ τὴν πίστιν του εἰς τὸν Θεὸν καὶ τὴν ἐξ οὐρανοῦ βοηθειαν, χωρὶς νὰ κινήσῃ ὅπλα δέλη καὶ δόρατα, χωρὶς νὰ τελεῖ τὸ ξίφος καὶ νὰ προσβάλῃ ἀσπίδας, παρὰ μόνον μετὰ τοὺς αὐθρόπους τοῦ ἴσαν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν του.

Καὶ ὁ αὐτὸς, ἰσως ἐρωτήσῃ κάποιος, ἐπαρτολόγησε τοῖς ἀκούσιους δέκα ὀκτὼ δούλους τοῦ εἶχαν γεννηθῇ εἰς τὴν οἰκίαν του; Μὰ, διὰ νὰ μάθῃς ὅτι ἐξ ἐν συνεισεννοίας ὅλους τοὺς κληδῶν ἐν γένει, παρὰ μόνον τοὺς οἰκογενεῖς του, οἱ

45. Εἰς τὸ καίμενον ὀνομαζομένης «οἰκογενεῖς» καὶ ἐπ' αὐτοῦ νοθεύεται οἱ εἰς τὸν οἶκόν του γεννηθέντες δούλοι, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς ἀνομοθετήτως νοθεύτους, καὶ ὅσοι ἦσαν ἡμιτοιοὶ καὶ γεννοῦντο. Αὗτοι ἀνήρηνται εἰς 318 καὶ μετ', μετὰ τοὺς κληδῶν τῶν συμμάχων τοῦ Ἰσχωλ Ἀδιν, Μαμβρὴ ἐπετέλουν ἐξολόγον δόγματι.

46. Δὲν ἡ διὰ τὴν πόλιν καίμενην ὀνομαζομένης τῆς Παλαστίνης παρὰ τῆς πηγῆς τοῦ Ἰορδάνου παρὰ τοὺς κληδῶν τοῦ Ἰσχωλ Ἰσχωλ.

47. Χωρὶς ἡ πόλις τὴν σημερινὴν χωρίον Chabul καίμενον ἢ ὅσοι πρὸς βορρὴν τῆς Αμωρρίας.

48. Γεν. 14, 14-16.

ὁποῖο, εἶχαν γνωρίσει, καὶ συνασπαστρεφὴ τὸν Λῶτ, ⁴⁹ ὥστε νὰ δεῖξουν μεγάλο ἐνδιαφέρον διὰ νὰ λάβουν ἐκδί-
κην, ἀφοῦ θὰ ἠγωνίζοντο ὑπὲρ τοῦ ἰδικοῦ των κυρίου
καὶ πρόσχε, σὲ παρακαλῶ, τὸ μέγεθος τῆς δυνάμεως τοῦ
Θεοῦ, ἡ ὁποία τόσον ταχέως ἔφερε τὴν νικὴν «Ὁ Ἀδραμ»
λέγει ἡ Γραφή, «τοὺς ἐπρόφθεσεν εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἐπέτελθη
ἐναντίον των κατὰ τὴν δὲ ἀρκεῖαν τῆς νυκτὸς αὐτοῦ καὶ οἱ
δοῦλο, των καὶ, ἐνίκησαν αὐτοὺς καὶ τοὺς κατεδικάσεν». ⁵⁰ Ἀ-
σφαλῶς, ἡ χεὶρ τοῦ Θεοῦ τοὺς ἐδόθη καὶ κατηύθυνε τὰς
πολεμικὰς ἐπιχειρήσεις των δι' αὐτὸ καὶ δὲν ἐχρειάστη-
σαν οὔτε ὅπλα οὔτε ἄλλας πολεμικὰς μηχανάς, ἀλλὰ μό-
λις ἐφανεύθη μετὰ τοὺς ὑπηρέτας τοὺς ἄλλους μὲν ἐρόντευ-
σαν, ἄλλους δὲ ἐφυγάδευσε καὶ εἰς ἄλλους παρέσχεν ἀπόλυ-
τον ἀσφάλειαν, ἀφοῦ δὲν ὑπῆρχε πλέον κανένας νὰ τοὺς
ἐνοχλή, καὶ, ἀκόμη ἐπαυτέφερε τὸ ἱππικὸν τοῦ βασιλέως
τῶν Σοδόμων Β καὶ ἠλευθέρωσε τὸν Λῶτ τὸν ἀνεψιὸν του
μὲ ὅλα τὰ ὑπάρχοντά του καὶ τὰς γυναῖκας.

Βλέπετε διαστ. ἔγινεν ἡ παραχώρησις νὰ ἀρχιμαυλωθῇ
μόνον ὁ Λῶτ, ἐνῷ οἱ ἄλλοι, δέφυγον, διὰ νὰ ἀποδεχθῇ
καὶ ἡ ἀρετὴ τοῦ πατριάρχου καὶ νὰ σωθῶν πολλοὶ ἄλλοι
διὰ μέσου αὐτοῦ. Ὡς γὰρ, ἐπέστρεψεν ἀποκαμίζων μεγάλο
καὶ λαμπρὸν ῥόδιον, φέρων τὸν Λῶτ καὶ τὸ ἱππικόν, τὰς
γυναῖκας καὶ τὴν κινήτην περιουσίαν ποὺ εἶχε ἀρπαγῇ, καὶ
μὲ δυνατὴν φωνὴν διεσφύρασε πρὸς ὅλους καὶ, δυνατώτερα
ἀπὸ σάλπιγγα ἐφώναξεν, ὅτι κατέρωθε νὰ πρῆψιν εἰς φυ-
γὴν τοὺς ἀντιπάλους καὶ νὰ κερδίσῃ τὴν νικὴν διὰ μετὰ τὴν
ἀνθρωπίνην δύναμιν καὶ τὴν σωματικὴν ρώμην, Ὡς ἀλλὰ
μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ, ἡ ὁποία ἐπέτυχεν δι' αὐτὸν Εἰ-
θεὸς δι' αὐτὸν ὅλας τὰς ἐπιτυχίας του ὁ δίκαιος γίνεται πρὸς ἐν-
δοξας καὶ δι' αὐτὸν εἰς κάθε περίπτωσιν ἀποδεικνύει πρὸς ὅλους
τὴν φροντίδα τοῦ λαμβάνει δι' αὐτὸν ὁ Θεός· Πρόσχε, ὡς
λατῶν, δι' αὐτὸν προσπαθεῖ νὰ γίνῃ καὶ διδάσκαλος τῆς θεοσε-
βείας εἰς τοὺς κατοικοῦς τῶν Σοδόμων. «Ὅταν», λέγει,
μετὰ τὴν καταστροφήν τοῦ Χοβολογομὸρ καὶ τῶν μετ'
αὐτοῦ βασιλέων ἐπέστρεψεν ὁ Ἀδραμ, ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ
κρυψοφύτου ⁵¹ του ὁ βασιλεὺς Σοδόμων καὶ ἦλθε πρὸς συ-
νάντησίν του. ⁵² Κότταξε πόσον ἰσχυρὸν πρᾶγμα εἶναι ἡ
ἀρετὴ καὶ τὸ νὰ ἀπολαμβάνῃς τῆς συμπαροστάσεως τοῦ

49. Γεν 14, 15.
50. Ἀληθεῖς, ἐπὶ τὴν λήξιν ὅπου εἶχε κρυφθῇ. Πρὸς σελ.
51 τῆς παρούσης ὁμιλίας.
51. Γεν 14, 17.

Θεοῦ. Ὁ βασιλεὺς ἐξερχεται νὰ προῖκοντῃ τὸν ξένον
καὶ τὸν πρεσβύτην καὶ τοῦ ἀπονέμει κάθε τιμὴ. Ὁ Διὶ
ἀντελαμβάνετο ὅτι ἡ βασιλεία δὲν τοῦ προσέφερε καμμίαν,
ὠφέλειαν, ἐὰν ἐσπερίετο τῆς αἰωνίου συμπαροστάσεως,
καὶ δι' αὐτὸν δὲν ἤμπορε ν' ἀπᾶθε χρεὶ ἰσχυρότερον ἀπ'
αὐτὸν ποῦ τὸν δοῖται ἡ χεὶρ τοῦ Θεοῦ «καὶ ὁ Μελχ σε
δέξαι», λέγει, «ὁ ὁποῖος ἦτο ἀρεὺς τοῦ Θεοῦ τοῦ Ὑψίστου
καὶ βασιλεὺς τῆς ἑρρουσαλήμ, προσέφερεν εἰς τὸν Ἀδραμ
ἀρτους καὶ σῖτον» ⁵³.

Τί θέλει νὰ μᾶς διδάξῃ αὐτὴ ἡ παρατήρησις δι' αὐτὸ
βασιλεὺς τῆς Ἱερουσαλήμ καὶ ἱερεὺς τοῦ Θεοῦ τοῦ ὕψι-
στου», «Ἦτον», λέγει, «βασιλεὺς τῆς ἑρρουσαλήμ» Αὐ-
τοῦ, βασιλεὺς καὶ ὁ μακάριος Παῦλος μνημονεύει ὅταν
γράφῃ πρὸς τοὺς ἐξ Ἑβραίων Χριστιανούς, καὶ ἀναφερό-
μενος εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ καὶ τῆς πόλεως, Ἐ παραθέτει
συγχρόνως τὴν ἐκμνησιν τῆς σημασίας τοῦ ὀνόματος καὶ
χρησμοποιεῖ τὴν ἐτυμολογίαν λέγων, «Μελχισεδέκ», δηλα-
δὴ, βασιλεὺς τῆς δικαιοσύνης ⁵⁴ Πράγματι, εἰς τὴν Ἑβρα-
ϊκὴν γλῶσσαν τὸ μὲν «Μελχ» σημαίνει τὴν βασιλείαν, τὸ
δὲ «Σεδέκ» τὴν δικαιοσύνην. Ἐπειτα, ὅταν ἐφθασεν εἰς τὸ
ὄνομα τῆς πόλεως λέγει «βασιλεὺς εἰρήνης» ⁵⁵ διότι τὸ
«Σαλήμ» σημαίνει τὴν εἰρήνην. Πιθανὸν δὲ νὰ ἦτο ἱερεὺς
αὐτοχρηροτόνητος, καθ' ὅσον τότε μ' αὐτὸν τὸν τρόπον
ἐχρηματοῦντο οἱ ἱερεῖς. Ἀληθεῖς εἴτε οἱ συγγενεῖς του τοῦ
εἶχαν ἀπονέμει αὐτὴν τὴν ταμὴν, εἴτε ἡ ἴσα πολλῶν γέρον,
εἴτε καὶ ὁ Ἱδὸς ἡσυχολύθη μετὰ ἱερουργίας ζήτηματα, ὅπως
ἐγίνοντο ἱερεῖς ὁ Νῶε, ὁ Ἀβελ, ὁ Ἀβραὰμ, δασκὰς προ-
σέφεραν θυσίαν. ⁵⁶ Ἐξ ἁλλου ἐπαρκεῖτο νὰ εἶναι καὶ τύπος
τοῦ Χριστοῦ ⁵⁷ Ἀ δι' αὐτὸ καὶ ὁ Παῦλος τοιοῦτοτρόπως
τὸν ἐκλαμβάνει, ὅταν λέγῃ «χωρὶς πατέρα, χωρὶς μητέρα,
χωρὶς γενεαλογίαν ὥσπερ νὰ ᾤηται ὅτι ἀρχὴν ἡμερῶν
οὔτε τέλος ζωῆς, ἀλλ' ὁμοῖος πρὸς τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ με-

53. Γεν 14, 18. Ὁ Μελχισεδέκ προσέφερε ἄρτους καὶ σῖτον πρὸς
ἀνέχοντο τοῦ καταπονημένου στρατοῦ τοῦ Ἀδραμ. Οἱ Πατέρες θρσκ, ἐκ
τῆς σημασίας τοῦ ὀνόματος «τὴν ἱερείαν τοῦ Ὑψίστου», συμπεραίνουν ὅτι ἡ
κρυψοφύλαξ τοῦ οἴνου καὶ ἀρτου ἔγινε διὰ νὰ προσεβῇ θυσίαν διὰ τὴν νίκην
τοῦ Ἀδραμ. Ἐπομένως, ὁ ἄρτος καὶ ὁ οἶνος εἶναι προσηγορίαι τῆς ἀνα-
μνήσεως θυσίας τοῦ Χριστοῦ, τῆς ἐκείνης ἀντικριστοῦ. Πάντως, το ἔβραϊον εἶ-
ναι δι' αὐτὸν ἡ ἁγία Γραφή (Ἑβρ. 5, 1 ἑξ.) ἀναφερομένη εἰς τὸν Μελχισεδέκ
ἡμῶν ῥητὴς περὶ προσηγορίας ἱεροσύνης. δι' αὐτὸν περὶ προσηγορίας
τῆς θεοσίας ταύτης.

54. Ἑβρ. 7, 2.
55. Ἑβρ. 7, 2.

νει διαρκῶς ἱερεὺς».⁵⁶ Μὰ πῶς εἶναι δυνατόν, ἐρωτᾷ κάποιος, ἐνῶ εἶναι ἄνθρωπος, νὰ εἶναι χωρὶς πατέρα καὶ χωρὶς μητέρα, καὶ νὰ μὴ ἔχη οὔτε ἀρχὴν ἡμερῶν οὔτε τέλος ζωῆς; ἤκουσες ὅτι εἶναι τύπος. Λοιπὸν, μὴ παραξενεύεσαι, οὔτε νὰ ἐρωτᾷς τὰ πάντα εἰς τὸν τύπον. Διότι τότε δὲν θὰ ἦτο τύπος, ἐὰν ἐπρόκειτο νὰ ἔχη ὅλα ὅσα συμβαίνουν εἰς τὸ πραγματικὸν γεγονός. Τί σημαίνει, λοιπὸν, τὸ λεχθέν; Β Ὅπως αὐτὸς, λέγει, ἐπειδὴ δὲν ἀναφέρθησαν οἱ γονεῖς τοῦ ὀνομάζεται «ἀπὸ τῶν» καὶ «ἀμύητων», καὶ, ἐπειδὴ δὲν ἐγενεολογήθη, λέγεται «ἐγενεολόγητος», τοιοῦτο-τρόπως καὶ ὁ Χριστὸς, ἐπειδὴ δὲν εἶχεν οὔτε εἰς τὸν οὐρανὸν μητέρα οὔτε εἰς τὴν γῆν πατέρα, ὀνομάζεται καὶ εἶναι ἐγενεολόγητος. Καὶ πρόσθε εἰς διὰ μέσου τῆς τιμῆς ποῦ ἀποδίδεται εἰς τὸν πατριάρχην ὑποδηλοῦται καὶ κάποιο μυστήριον εἰς ἡμᾶς. Διότι «προσέφερεν εἰς τὸν Ἀβραὰμ ἄρτους καὶ οἶνον». Βλέπων τὸν τύπον, κατάλαβε, σὲ παρακαλῶ, τὴν ἀλήθειαν καὶ θαύμαζε τὴν δύναμιν τῆς Γραφῆς, μὲ ποῖον τρόπον παλαιόθεν καὶ ἀπὸ τὴν ἀρχὴν πραγμαίνουσε τὰ μέλλοντα νὰ συμβῶν. «Καὶ αὐτὸς (ὁ Μελχισεδέκ) ἠύλογησε τὸν Ἀβραὰμ καὶ εἶπεν. C Ὡς εἶναι εὐλογημένος ὁ Ἀβραὰμ ἀπὸ τὸν Θεὸν τὸν ὀψιστον, ὁ ὁποῖος ἐδημιούργησε τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. Δοξασιμεύεις ὡς εἶναι ὁ θνητὸς Θεός, ὁ ὁποῖος κατέστησεν ὑποχείριους σου τοὺς ἐχθρούς σου».⁵⁷ Δὲν ἠύλογησε μόνον αὐτόν, ἀλλ' ἐδόξασε καὶ τὸν Θεόν. Πράγματι, ὅταν εἶπεν «Ὡς εἶναι εὐλογημένος ὁ Ἀβραὰμ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ τοῦ ὀψιστου, ὁ ὁποῖος ἐδημιούργησε τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, ἀφανέρωσεν εἰς ἡμᾶς τὴν δύναμιν τοῦ Θεοῦ ἐκ τῆς δημιουργίας πῶν κτισμάτων. Διότι, ἐὰν αὐτὸς εἶναι ὁ Θεὸς ποῦ ἐδημιούργησε τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, τότε οἱ θεοὶ ποῦ λατρεύονται ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους δὲν θὰ εἶναι ἀληθινοὶ θεοί. Ἀφοῦ, λέγει, «ὡς ἐξαφανισθῶν οἱ θεοί, οἱ ὅποιοι δὲν ἐδημιούργησαν τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν».⁵⁸ «Δοξασιμεύεις», λέγει, «ὡς εἶναι ὁ Θεός, ὁ ὁποῖος κατέστησεν ὑποχείριους σου τοὺς ἐχθρούς σου». D Πρόσθε, σὲ παρακαλῶ, ὅτι δὲν δοξάζει μόνον τὸν Δικαίον, ἀλλὰ γνωρίζει καὶ τὴν συμπάραστασιν τοῦ Θεοῦ. Πράγματι, χωρὶς τὴν ἐξ οὐρανοῦ θαῆψαν, δὲν θὰ ἠμποροῦσε ποτὲ νὰ νικήσῃ αὐτοὺς ποῦ εἶχαν ἀποκτήσει τόσῃ μεγάλῃ δύναμιν. Ὁ ὁποῖος».

56. Ἐβρ. 7, 8.
58. Γεν. 14, 19-20.
57. Ἐβρ. 10, 11.

λέγει, «σὺ παρέδωκε τοὺς ἐχθρούς σου». Αὐτὸς (ὁ Θεός) εἶναι ποῦ κατώρθωσε τὸ κάθε τι, αὐτὸς εἶναι ποῦ τοὺς δυνατοὺς τοὺς κατέστησεν ἀδυνάτους, αὐτὸς εἶναι ποῦ διὰ μέσου τῶν ἀπλῶν ἐνίκησε τοὺς ὀπλισμένους. Ἀπ' αὐτὸν προήλθεν ἡ βοήθεια, ἡ ὁποία τὸν ἐνεδυνάμωσε πολὺ. Ὁ ὁποῖος, λέγει, «κατέστησε τοὺς ἐχθρούς σου ὑποχείριους σου». Προσέχεις μὲ ποῖον τρόπον ἀποδεκνύει τὴν ὀνόνοια καὶ τὴν φιλοστοργίαν τοῦ πατριάρχου πρὸς τὸν Ἀὐτὸ καὶ πῶς παρουσιάζει. Εἰς καὶ ὁ Ἀβραὰμ ἐθεώρει αὐτοὺς καὶ ἰσχυροὺς τοὺς ἐχθρούς, δι' ὅσα συνόδευσαν ἐξ αἰτίας τῶν εἰς τὸν ἀνεψιὸν τοῦ Ἀὐτοῦ.

«Καὶ ὁ Ἀβραὰμ ἔδωκεν», λέγει, «εἰς τὸν Μελχισεδέκ τὸ ἕνα δέκατον»⁵⁹ ἐξ ὧν ἐκείνων, τὰ ὁποῖα εἶχεν.⁶⁰ Τὸ ἴδιον λέγει καὶ ὁ Παῦλος· «Παρατηρήσατε δὲ πόσον μεγάλος ἦτο αὐτὸς ὁ Μελχισεδέκ ἀφοῦ εἰς αὐτὸν ἔδωκε τὸ ἕνα δέκατον ἀπὸ τὰ ἐκλεκτότερα ἐκ τῶν λαφύρων ὁ πατριάρχης».⁶¹ Δηλαδή, ἀπὸ τὰ λάφυρα ποῦ ἔφευρε, ἔδωκεν ἀνταμοιβὴν εἰς τὸν Μελχισεδέκ καὶ τοῦ προσέφερε τὸ ἕνα δέκατον ἀπὸ ὅσα κατέκτησεν. Μὲ τὴν ἐνέργειάν του αὐτὴν ἐδίδεκεν ὅλους τοὺς ἀνθρώπους νὰ εἶναι πολὺ εὐγνωμονεῖς καὶ νὰ προσφέρουν τὰ πρῶτα καὶ τὰ καλλίτερα ἀπὸ ἐκεῖνα ποῦ δίδει ὁ Θεός. Εἰς τὴν συνέχειαν, ὁ βασιλεὺς τῶν Σοδόμων, ⁶² ὁ καταπλαγὴς ἀπὸ τὴν μεγαλοφυΐαν τοῦ πατριάρχου, λέγει πρὸς αὐτόν· «Δόσε μου τοὺς ἀπελευθερωθέντας ἀνθρώπους μου, τὸ ἐξ ἀπελευθερωθέν ἱππικὸν κράτος τοῦ διὰ τὸν αὐτόν σου ὡς ἀμοιβήν».⁶³ Ὁραῖα εἶναι ἡ εὐγνωμοσύνη τοῦ βασιλέως, ἀλλὰ πρόσθε καὶ τὴν εὐσέθειαν τοῦ δικαίου. Ὁ ὁ Ἀβραὰμ ἀπήντησε πρὸς τὸν βασιλέα τῶν Σοδόμων. Ἀπλώνω τὴν χεῖρά μου καὶ ὀρκίζομαι εἰς Κύριον τὸν Θεὸν τὸν Ὑψίστον, ὁ ὁποῖος ἐδημιούργησε τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, ὅτι δὲν θὰ λάβω ἐκ τῶν ἱσχυῶν σου ἀπὸ κλωστὴν μέχρις ἱμάντος ὑποδήματος,⁶⁴ διὰ νὰ μὴ

59. Ὁ Ἀβραὰμ ὡς εὐγνωμοσύνη διὰ τὴν σὺλῶσιν τοῦ Μελχισεδέκ καὶ τῶν αὐτῶν ὡς ἱερὰ τοῦ Ἱερέως, ὅταν τοῦ Χριστοῦ, ὅπως εἶπεν ἀνωτέρω ὁ Χρυσόστομος κατὰ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, ἔδωκεν εἰς αὐτὸν τὴν ἐπαγγελίαν διὰ τοῦ λαφύρου τοῦ πολέμου.

60. Γεν. 14, 20.

61. Ἐβρ. 7, 4.

62. Γεν. 14, 21.

63. Ὁ ἀπὸ σπασίου ἐκαστοῦ ἑαυτοῦ. Κατὰ τὴν ἀνάγκην ἀπὸ κληρονομίας μέχρις ἁλῶντος, παρατιθέμενος σφάκις πρὸς ἑκαστὸν ὅτι δὲν θὰ λάβῃ οὐδὲ τὸ ἐλάχιστον. Τοιοῦτοῦτοί, γίνεται λόγος ἀνὰ πρῶτον ἡρὸς ὁ Ἀβραὰμ.

ἐπης, ὅτι ἐγὼ κατέστησα πλούσιον τὸν Ἀδράμ.⁶⁴ Μεγάλη ἡ περικρόνησις τοῦ πατριάρχου πρὸς τὰ πλούτη. Καὶ διὰ τοῦτον λόγον θρυλεῖται ἐνδόξως καὶ λέγει· «Ἀπλώνω τὴν χεῖρά μου καὶ ὀρκίζομαι εἰς Κύριον τὸν Θεὸν τὸν Ὑψίστον, ὃ ὅποιος δημιουργοῦσε τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν». Δύο πράγματα ἐπιθυμεῖ νὰ διδάξῃ εἰς τὸν βασιλέα τῶν Σοδόμων, ἅψ' ἐνὸς μὲν ὅτι εἶναι ἀνώτερος ἀπὸ τὰς ἰδικάς του προσφοράς, ἅψ' ἑτέρου δὲ ἀποδεικνύει μεγάλην εὐσέβειαν καὶ προσπαθεῖ νὰ γίνῃ διδάσκαλος αὐτοῦ εἰς τὴν θεοσέβειαν, σκεδόν ὥσπν νὰ τὸν διδάσκῃ, ὅτι ἐκείνον οὐ προσφέρω ἐγγυητήν, ὅτι δὲν θὰ πάρω τίποτε ἀπὸ τὰ ἱδικά σου, τὸν δημιουργὸν τοῦ σὺμπαντος, ὥστε νὰ ἡμπορέσῃς νὰ γνωρίσῃς τὸν Θεὸν τῶν πάντων καὶ νὰ μὴ θεωρῇς Θεὸς τὰ κατασκευάσματα τῶν ἀνθρώπων χειρῶν. Ὁ Αὐτός, λοιπόν, ὁ δημιουργὸς τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, ἐθράμβισεν εἰς τὸν πόλεμον αὐτὸν καὶ ἔγινεν αἰτίος τῆς νίκης. Συνεπῶς, μὴ περιμένῃς ν' ἀνεχθῶ ἐγὼ νὰ πάρω κάτι ἀπ' αὐτὰ ποῦ μοῦ προσφέρεις. Διότι δὲν ἐξεδικήθην χάριν ἀνταμοιβῆς, ἀλλὰ κατὰ πρῶτον ἐξ αἰτίας τῆς ἀγάπης μου πρὸς τὸν ἀνέψιόν μου, ἔπειτα δὲ καὶ χάριν αὐτοῦ τοῦ δικαίου διὰ τὸ ἀπελευθερώσω τοὺς αἰχμαλώτους ἀπὸ τὰς χεῖρας τῶν βαρβάρων. «Ὅτι δὲν θὰ λάβω», λέγει, «ἀπὸ τὰ ἱδικά σου ἀπὸ κλωστήν μέχρι λωρίδου ὑποδήματος», δηλαδὴ, οὔτε κάτι ποῦ θεωρεῖται ἀσημαντόν, εὐτελές καὶ εὐκαταφρόνητον. Διότι «σφαριωτῆρα» συνήθιζον νὰ νομίζουσιν τὰ ἄκρα τοῦ ὑποδήματος, ὃ ποῦ κατέληγεν εἰς αἰχμὴν, καθ' ὅσον αὐτὰ ἔχουν τὴν συνήθειαν νὰ χρησιμοποιοῦν οἱ βάρβαροι. Ἐν συνεχείᾳ ἀναφέρει καὶ τὴν αἰτίαν, διὰ τὴν ὅποιον παραιτεῖται ἀπὸ τὴν δωρεάν· «Διὰ τὴν μὴ εἶπης, ὅτι ἐγὼ κατέστησα πλούσιον τὸν Ἀδράμ». Ἐγὼ τὸν χορηγὸν τῶν ἀναριθμίων ἀγαθῶν, μεγάλην δαΐθειαν μοῦ προσφέρει ὁ οὐρανός, δὲν χρειάζομαι τὰ πλούτη σου, δὲν ἔχω ἀνάγκη ἀπὸ τὴν ἀνθρωπίνην εὐπορίαν, μοῦ εἶναι ἀρκετὴ ἡ μεγαλοδωρεὰ τοῦ Θεοῦ, γνωρίζω τὴν ἀφθονίαν τῶν δωρεῶν του. Εἰς τὸν Λόγῳ παρεχώρησι τὰ μικρὰ καὶ ἀσημαντὰ καὶ ἡξιώθην νὰ λάβω τὰς μεγάλας καὶ ἀνεκφράστους ὑποσχέσεις. Καί, τώρα, διαχειρίζομαι μεγαλύτερον πλούτον διὰ τὸν ἑαυτὸν μου καὶ προσελκύων μεγαλύτερον εὐνοίαν ἀπὸ τὸν Θεόν, ὃ δὲν ἀποδέχομαι τὰ ἱδικά σου πλούτη. Δι' αὐτό, ὅπως νομίζω, προσέθεσε καὶ τὸν ὅρκον καὶ εἶπεν· «Ἀπλώνω τὴν χεῖρά μου καὶ ὀρκίζομαι εἰς τὸν

63. Γεν. 14, 22-23.

Θεὸν τὸν Ὑψίστον», διὰ τὴν μὴ νομίσῃ ὅτι ὁ πατριάρχης ὑποκρίνεται ὅτι αὐτὰ συμβαίνουν φυσικά, ἀλλὰ διὰ τὴν μάθῃ ὅτι αὐτὴ ἦτο ἡ πεποιθὴς τοῦ πατριάρχου, νὰ μὴ οικειοποιηθῇ οὔτε τὸ πλεόν ἀσημαντόν ἀπὸ τὰ ἱδικά του. Καὶ ἐφήμοσε τὴν ἐντολὴν ἐκείνην ποῦ ἐδωσεν ὁ Χριστὸς εἰς τοὺς μαθητάς του· «δωρεάν ἐλάβετε τὴν χάριν αὐτήν, δωρεάν δώσατέ τὴν καὶ αἰς». ⁶⁵ Μήπως ἐγὼ, λέγει, προσέφερα τίποτε περισσότερο εἰς τὴν ἐποπείαν; Ἐνῶ τὴν νύκτα καὶ τὸν ἡμέραν καὶ τὴν ἑλῆσιν καὶ τὴν ἀλάτῃν τὰ ἐπέτυχεν ὁ Θεὸς μετὰ τὴν ἀράστον δύναμιν του. ⁶⁶ Α Ἐπειτα, διὰ τὴν νομίσῃ ὁ βασιλεὺς, ὅτι ἀπὸ ὑπερηφάνειαν καὶ περιφρόνησιν δὲν δέχεται τὰς προσφοράς του, ἀποδεικνύων καὶ εἰς τὸ σημεῖον αὐτὴν πραότητά του καὶ τὴν φιλόστοργον σκέψιν του, λέγει· Δὲν θὰ πάρω ἀπὸ μόνον τὰς τροφάς ποῦ ἐδωρήθησαν οἱ δοῦλοί μου. Ἐπίσης, θὰ λάβω ἀπὸ τῶν λαφύρων τὴν μερίδα τῶν οἱ συνεκατατεύσαντες μετ' ἐμοῦ ἄνδρες Ἐσχὼλ, Αὐνὸν καὶ Μαμθόρην.⁶⁷ Εἰς αὐτούς, λέγει, θὰ ἐπιτρέψω νὰ λάβουν τὴν μερίδιόν των, ἐπειδὴ παρέσχον ἀποδείξεις τῆς μεγάλης τῶν φίλων. Πράγματι, αὐτοὶ, λέγει, ἦσαν σύμμαχοι τοῦ Ἀδράμ,⁶⁸ δηλαδὴ, συνδεσμέναι διὰ φιλίας, καὶ αὐτὰ ἀποδεικνύει τὸ γεγονός ὅτι προσέτησαν νὰ κινδυνεύουν μαζί του. Β Δι' αὐτὸ καὶ αὐτός, δμείδων αὐτούς, φροντίζει νὰ λάβουν τὴν μερίδιόν των, καὶ ἐφαρμόζει ἐδῶ πάλιν τὸν ἀποστολικὸν νόμον ποῦ λέγει· «Διότι ὁ ἐργάτης ἔχει δικαίωμα νὰ τρέφεται». ⁶⁹ Δὲν τοὺς ἐπιτρέπει ὁμως νὰ λάβουν περισσότερα ἀπὸ τὰ ἀναγκαῖα. «Θὰ λάβω μόνον τὰς δαπανήσεις ἀπὸ τοὺς δοῦλους μου τροφάς. Ἐπίσης θὰ λάβουν ἀπὸ τὰ λάφυρα τὴν μερίδα των οἱ συνεκατατεύσαντες μαζί μου ἄνδρες Ἐσχὼλ, Αὐνὸν καὶ Μαμθόρην. Προσέξατε τὴν ἀκρίθειαν τῆς ἀρετῆς τοῦ πατριάρχου, μετὰ ποῖον τρόπον ἀπέδειξε καὶ τὴν εὐσεβείαν του εἰς τὴν περιφρόνησιν τοῦ πλούτου καὶ τὴν ταπεινοφροσύνην του. Ὁ καὶ παράλληλα κάνει τὸ πᾶν διὰ τὴν δόσιν τὴν ἐντόπιωσιν ὅτι ἡ συμπεριφορά του αὐτὴ δὲν προέρχεται ἀπὸ ὑπερηφάνειαν καὶ περιφρόνησιν, καὶ κατὰ συνέπειαν μεγαλαφρονεῖ διὰ τὴν νύκτα ποῦ ἐπέτυχεν;

Λοιπόν, αὐτὸν ὡς μιμούμεθα καὶ ἡμεῖς καὶ ὡς φροντί-

64. Ματθ. 10, 8.

65. Γεν. 14, 24.

66. Γεν. 14, 18.

67. Ματθ. 10, 10 καὶ Λουκ. 10, 7.

ζωμεν νὰ μὴ δωροδοκούμεθα καὶ οὐτε μὲ πρόφασιν τὴν ἀρετὴν ν' ἀποκτῶμεν φήμην ὑπερηφανείας, οὐτε πάλιν, προφοσιζόμενοι ταπεινοφροσύνην, νὰ παραμελῶμεν τὴν ἀρετὴν. Ἀλλ' εἰς κάθε περίπτωσιν νὰ τηρῶμεν τὸ μέτρον καὶ εἰς τὰ κατορθώματά μας νὰ τοποθετῶμεν σὰν θεμέλιον καὶ θάσιν τὴν ταπεινοφροσύνην διὰ νὰ οἰκοδομῶνται μὲ ἀσφάλειαν ὅσα ἀναφέρονται εἰς τὴν ἀρετὴν μας. Διότι αὕτη εἶναι ἀρετὴ πραγματικὴ, ποὺ συνδέεται μὲ τὴν ταπεινοφροσύνην. Ὁ Πράγματι, ὅποιος τοποθετῇ αὐτὸ τὸ θεμέλιον, θὰ ἠμπορήσῃ νὰ ὑψώσῃ τὸ οἰκοδόμημα εἰς ὅποιον ὕψος ἐπιθυμῇ. Αὕτη εἶναι μεγάλη ἀσφάλεια, αὕτη εἶναι τείχος χωρὶς ρωγμὰς, αὕτη εἶναι πύργος ἀκαταμάχητος, αὕτη δένει ὁλόκληρον τὸ οἰκοδόμημα καὶ δὲν τὸ ἀρῇγει νὰ καταπέσῃ, οὐτε ἀπὸ τὴν σφοδρότητα τῶν ἀνέμων, οὐτε ἀπὸ τὴν ὀρμὴν τῆς βροχῆς, οὐτε ἀπὸ τὴν πίεσιν τοῦ ἕλτος, ἀλλὰ τὸ καθιστᾷ ἰσχυρότερον πάσης προσβολῆς καί, ὥσάν νὰ ἦτο κατεσκευασμένον ἀπὸ ἀδάμαντος, τόσον ἀπαρασπείλαστον τὸ κάνει καὶ προσελκύει μεγάλας ἀμοιβὰς ἀπὸ τὴν φιλόανθρωπον μεγαλοδωρίαν τοῦ Θεοῦ. Ἐ Δι' αὐτῆς ὁ πατριάρχης ἐδέχθη τόσων μεγάλων ὑποσχέσεις ἀπὸ τὸν Θεόν. Θὰ γνωρίσετε, θεοφίλοι, μὲ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ, καὶ ἀπὸ ὅσα πρόκειται νὰ λαμβάνῃ εἰς τὴν συνέχειαν, ὅτι καὶ τώρα, ἐνῶ δὲν ἐδέχθη τὰς προσφορὰς τοῦ βασιλέως τῶν Σοδόμων, ἠξιώθη νὰ λάβῃ ἀπὸ τὸν Θεόν μεγάλας καὶ ἀνεκφράστους δωρεάς. Μὲ τὴν ταπεινοφροσύνην ὅχι μόνον αὐτός, ἀλλὰ καὶ ὁ καθένας ἀπὸ τοὺς ἄλλους δικαίους, ἐσημείωσαν πρόδον. Καὶ ὅσοι ἔχετε ζῆλον διὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῶν θείων Γραφῶν, ⁶⁸ ἂ θὰ ἠμπορέσετε νὰ διαπιστώσετε ὅτι αὐτὸ συμβαίνει εἰς κάθε περίπτωσιν. Διότι ὁ φιλόανθρωπος Κύριός μας, ὅταν ἴδῃ ὅτι περιφρονούμεν τὰ ἐπιγειαῖα ἀγαθὰ, τότε μᾶς δίδει μὲ ἀφθονίαν καὶ αὐτὰ, ἐνῶ παραάλληλα ἀπαραιεῖται δι' ἡμᾶς καὶ τὴν ἀπόβλαυσιν τῶν μελλοντικῶν ἀγαθῶν. Καὶ αὐτὰ εἶναι δυνατόν νὰ τὸ διαπιστώσῃς καὶ εἰς τὰ πλοῦτη καὶ εἰς τὴν ἐπιγείαν δόξαν καὶ εἰς ὅλα τὰ φθαρτὰ πράγματα. Συνεπῶς, ὅς περιφρονούμεν τὰ ἐγκόσμια ἀγαθὰ, διὰ νὰ ἠμπορέσωμεν νὰ ἐρωμεν τὸν ἀληθινὸν πλοῦτον. Ἄς περιφρονήσωμεν τὴν δακρυον αὐτὴν δόξαν, διὰ νὰ ἠμπορέσωμεν ν' ἀπολαύσωμεν ἐκείνην τὴν ἀληθινὴν καὶ σταθεράν. Ἄς καταγελᾶσωμεν τὴν παροῦσαν εὐημερίαν, διὰ νὰ ἐπιτύχωμεν τὰ ἀνεκφράστα ἐκείνα ἀγαθὰ. Ἐ Ἄς μὴ ἀποδιδίωμεν καμμίον σημεῖον εἰς τὰ παρόντα ἀγαθὰ διὰ νὰ κατορθώσωμεν νὰ στραφῶμεν πρὸς τὸν πόθον τῶν μελλοντικῶν. Διότι δὲν εἶναι δυνατόν, ὅποιος εἶναι προσκαλ-

λημένος εἰς τὰ παρόντα πράγματα, νὰ κυριευθῇ καὶ ἀπὸ τὸν πόθον τῶν ἀπορρήτων ἐκείνων ἀγαθῶν, ὅπως ὅταν οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ σώματος πάσχουν ἀπὸ κάποιαν ἀσθένειαν καὶ δὲν ἠμποροῦν νὰ βλέπουσιν, τοιοῦτοτρόπως καὶ ἡ ἐπιθυμία τῶν παρόντων ἀγαθῶν σκοτίζει τὸν λογισμὸν καὶ δὲν τὸν ἀφήνει νὰ διακρίνῃ τίποτε ἀπὸ τὰ πρέποντα. Οὕτε πάλιν εἶναι δυνατόν ἐκείνον, ποὺ κατέχεται ἀπὸ τὸν πόθον διὰ τὰ ἀμετακίνητα καὶ βέβαια ἐκείνα ἀγαθὰ, νὰ τὸν κυριεύσῃ ποτὲ ἡ ἐπιθυμία διὰ τὰ φθαρτὰ ἀγαθὰ, ποῦ, πρὶν ἀκόμη νὰ φανοῦν, πετοῦν καὶ χάνονται καὶ μαραινόνται. Πράγματι, ὅποιος θὰ πληγῇ ἀπὸ τὴν ἀγάπην πρὸς τὸν Θεόν C καὶ θ' ἀποκτήσῃ τὴν ἐπιθυμίαν διὰ τὰ μελλοντικὰ ἀγαθὰ, ἔλπει μὲ διαφορετικοὺς ὀφθαλμοὺς τὰ ἐπιγειαῖα πράγματα καὶ γνωρίζει ὅτι πᾶσα ἡ ἐπιγεία ζωὴ εἶναι μόνον ἓνα ἀπλὸ φαινόμενον καὶ μία ἐπιπόνη καὶ δὲν διαφέρει καθόλου ἀπὸ τὰ ὄνειρα. Δι' αὐτὸ καὶ ὁ μακάριος Παῦλος, γράφων πρὸς τοὺς Κορινθίους, ἔλεγεν· «Διότι περὶ ἡ μορφή τοῦ κόσμου αὐτοῦ», ⁶⁹ ὑποδεικνύων ὅτι κάθε τι ἀπὸ τὰ ἀνθρώπινα μόνον φαινομενικῶς ὑπάρχει καὶ ὥσάν σκιὰ καὶ ὄνειρον παρέρχεται, χωρὶς νὰ ἔχῃ τίποτε τὸ ἀληθινόν καὶ τὸ βέβαιον.

Συνεπῶς, κατὰ ποίαν λογικὴν δὲν θὰ ἦταν γνώρισμα παιδικῆς ἀκείμειας τὸ νὰ προσέχωμεν εἰς τὰς σκιάς καὶ νὰ μεγαλοφρονῶμεν διὰ τὰ ὄνειρα καὶ νὰ προσκολλώμεθα εἰς αὐτὰ ποῦ ὕστερα ἀπὸ ὀλίγον χρόνον παρέρχονται; «Διότι περὶ ἡ μορφή τοῦ κόσμου αὐτοῦ». Ὅταν ἀκούσῃς ἀπερυμῆς ὁ τί παραπάνω ζητεῖς; Ὅταν ἀκούσῃς ὅτι ὅλα τὰ ἀνθρώπινα εἶναι μόνον ἓνα ἐξωτερικόν φαινόμενον, σπερούμενα ἀληθείας, διὰ τοῖον λόγον ἀνέχεσαι τὴν ἀπάτην μὲ τὴν θέλῃσιν σου, καὶ διατρίβεις ἀντιλαμβάνεσαι τὸ εὐμετάδελτον καὶ ὀβριδιον αὐτῶν, δὲν τὰ περιφρονεῖς καὶ δὲν στρέφεις τὴν ἐπιθυμίαν σου πρὸς ἐκείνα τὰ αἰώνια, τὰ σταθερά, τὰ βέβαια, ποῦ δὲν δέχονται καμμίαν μεταβολήν;

Διὰ τὴν γνωρίσῃς, λοιπόν, τὴν σύνεσιν τοῦ διδασκάλου τῆς οἰκουμένης, ⁷⁰ πρόσεχε ποῖος λίξεις ἐχρησιμοποίησεν εἰς ἄλλην περίπτωσιν, ἐπιθυμῶν ν' ἀποδείξῃ τὴν ἀστάθειαν ὅλων τῶν ἀγαθῶν τοῦ ἐπιγείου βίου, λέγων· Ἐ «Διότι τὰ ὀλεπόμενα», εἰτε ἐννοεῖς τὴν ἀφθονίαν τοῦ πλοῦτου, εἰτε τὴν δόξαν, εἰτε τὴν ὑπερηφάνειαν, εἰτε τὴν ἐξουσίαν καὶ τὴν δύναμιν, εἰτε καὶ αὐτὴν ἀκόμη τὴν βασιλείαν καὶ αὐ-

68. Α' Κορινθ. 7, 31.

69. Ὑποκρίνεται τὸν κόσμον.

τὸν ποῦ φέρεται τὸ βασιλικὸν στέμμα καὶ κατέχει τὸν ὑψηλὸν θρόνον, ὅλα αὐτὰ «τὰ ἐλεπτόμενα εἶναι πρόσκαιρα»,⁷¹ τὰ ὅποια ὀλίγον χρόνον διατηροῦνται, χωρὶς νὰ μᾶς προσφέρουν μακρὰν ἀπόλαυσιν. Λοιπὸν, ποῖα θέλεις νὰ ἐπιζητήσωμεν ἡμεῖς, ἀφοῦ ὅλα τὰ ἐλεπτόμενα εἶναι πρόσκαιρα; ³⁶¹ Ἀ ἐκεῖνα, λέγει, ποῦ δὲν φαίνονται, ὅχι τὰ ἐλεπτόμενα, δηλαδὴ, ἀλλ' ἐκεῖνα ποῦ μὲ τοὺς σωματικούς μας ὀφθαλμούς δὲν εἶναι ὁρατά. Καὶ ποῖος, ἴσως νὰ ἐρωτήσῃ κάποιος, θὰ μᾶς συμβουλευέσῃ νὰ περιφρονῶμεν τὰ ἐλεπτόμενα καὶ νὰ ἐπιδιώκωμεν τὰ μὴ ἐλεπτόμενα; Μὰ, αὐτῇ, λέγει, ἡ φυσικὴ ὑπόστασις τῶν πραγμάτων ὡς μᾶς καθοδηγήσῃ, διότι τὰ μὲν, μολονότι φαίνονται, ἐν τούτοις ταχέως χάνονται, ἐνθ' αὐτὰ ἄλλα, μολονότι τῶρα δὲν εἰσέλθω εἰς θέσιν νὰ τὰ ἐλεπώμεν, ἐν ταῦτοις εἶναι αἰώνια, παραμένουν αἰώνια, δὲν ἔχουν τέλος, δὲν τελειώνουν ποτέ, δὲν γνωρίζουν μεταβολήν, ἀλλὰ παραμένουν σταθερὰ καὶ ἀμετακίνητα.

Ἰσως νὰ φαίνομαι φορτικός ποῦ κάθε ἡμέραν σὰς συμβουλεύω ἀσκόπως. **Β** Ἀλλὰ τί νὰ κάνω; Μεγάλῃ εἶναι ἡ ζημία ποῦ προξενεῖ ἡ κακία, μεγάλῃ ἡ τυραννίαι τῶν χρημάτων, μεγάλῃ ἡ ἐλλειψὶς τῆς ἀρετῆς. Δι' αὐτὸ ἐπιθυμῶ νὰ θεραπεύσω τὴν ἀσθένειαν ἑστίω καὶ μὲ τὴν ἀδιόκοπον συμβουλὴν καὶ ν' ἀποκαταστήσω εἰς τελείαν ὕψαιαν δόσους παροκολουθεῖν τὰς διηλίαις. Δι' αὐτὸ, βιβλικῶς, καὶ φροντίζω νὰ ἐρμηνεύω τὰς Γραφάς, νὰ σὰς παρουσιάσω τὰς ἀρετὰς τῶν δικαίων καὶ δὲν παύω νὰ ἐπαναλαμβάνω τὰ ἴδια, διὰ νὰ ἡμπορέσω μὲ ὅλα αὐτὰ νὰ σὰς ὁδηγήσω εἰς τὴν ἐπιθυμίαν νὰ μνηστῇτε τοὺς δικαίους ἀνδρας. Καί, ἔστω καὶ ἀργά, νὰ φροντίζωμεν διὰ τὴν σωτηρίαν μας καὶ νὰ χρησιμοποιήσωμεν κατὰλληλῶς τὸν χρόνον ποῦ μᾶς προσφέρεται νὰ ζήσωμεν εἰς τὴν γῆν. **Γ** Καὶ ὅσον εἶναι ἀκόμῃ καιρὸς νὰ σπεύσωμεν πρὸς μετάνοιαν καὶ διόρθωσιν τῶν ἁμαρτημάτων μας, καὶ νὰ χρησιμοποιήσωμεν διὰ τὴν ὠφέλειαν τῶν ψυχῶν μας τὴν ἐμφανὴ τῶν χρημάτων, τὰ δὲ περισσεύματα νὰ τὰ ἐξοδεύωμεν εἰς τοὺς ἔχοντας ἀνάγκην.

Ἦδες μου, λοιπὸν, διὰτὶ ἐπιτρέπετε νὰ τρώγῃ ἡ σκωρία τὸν χρυσὸν καὶ τὸν ἀργυρὸν, ἐνθ' ἔπρεπε νὰ τὰ ἀδειάζετε εἰς τὴν κοιλίαν τῶν πτωχῶν, ὥστε, ἀφοῦ τὰ καταθέσετε εἰς ἀσφαλὲς ταμεῖον, εἰς τὸν κατὰλληλον καιρὸν, διὰν μάλιστα χρειάζεσθε τὴν συνδρομὴν τῶν, ν' ἀπολαύσης τὴν δοξασίαν των; Καὶ ὅσοι δέω εἰς τὴν γῆν ἐτράφησαν ἀπὸ ἐσέ-

70. 3^ο Κορινθ. 4, 18.

να, **Δ** κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην θὰ σοῦ ἀνοίξουν τὰς θύρας τῆς σωτηρίας καὶ θὰ σὲ δεχθῶν εἰς τὰς αἰωνίους κατακτίαι των. ³⁶² Ἀλλ' οὔτε καὶ τὰ ἐνδύματα νὰ τὰ ἀφαιρώμεν νὰ τὰ τρώγῃ ὁ σκόρος καὶ νὰ σαπίσουν ἀσκοπα εἰς τὰ κιθώτια, ἐνθ' ὑπάρχουν τόσοι πτωχοὶ ποῦ βαδίζουν γυμνοί. Μὰ, ἀντὶ τοῦ σκόρου ὡς πρῶτον τὸν γυμνὸν Χριστὸν καὶ δις ἐνδύσωμεν αὐτὸν ποῦ διὰ τὴν ἰδικήν μας σωτηρίαν περιέρχεται γυμνός, ὥστε, ἀφοῦ ἀξιοθώμεν νὰ ἐνδύσωμεν ἐκεῖνον, ν' ἀκούσωμεν κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην τῆς κρίσεως τὸ «Γυμνὸς ἦμουν καὶ μὲ ἐνδύσατε». ³⁶³ Μήπως εἶναι ἐνοχλητικαὶ αἱ ἐντολαί; Μήπως εἶναι θαρεῖς; Αὐτὰ ποῦ καταστρέφονται, λέγει, αὐτὰ ποῦ σαπίζουν, αὐτὰ ποῦ ματαιῶς καὶ ἀσκοπως ἐξοδεύονται, ἔα αὐτὰ φροντίσῃς νὰ τὰ διαμοιράσῃς διὰ νὰ χρησιμεύουν εἰς τοὺς ἄλλους, ὥστε ν' ἀποφύγῃς καὶ τὴν ζημίαν ἀπὸ τὴν φθοράν καὶ τὴν ὠφέλειαν ἀπ' αὐτὰ ν' ἀποκομίσῃς μεγαλυτέραν. Πράγματι, εἶναι ἀπόδειξις μεγάλης σκληρότητος, ὥστερα ἀπὸ τόσων ἀπολαύσεων, νὰ ἐγκλείης εἰς τὰ κιθώτια καὶ τὰς ἀποθήκας τὰ περισσεύματα τῶν ἀγαθῶν σου, καὶ νὰ μὴ φροντίζῃς νὰ θεραπεύῃς τὰς ἀνάγκας τῶν συνανθρώπων σου, ἀλλὰ νὰ πρῶτον μὲν μάλον νὰ καταστρέφῃς ἀπὸ τὴν σκωρίαν καὶ τὸν σκόρον καὶ νὰ εὐρίσκωνται ἐκτεθειμένα εἰς τὴν ἀρπακτικὴν διάθεσιν τῶν ληστῶν καὶ ἐπὶ πλέον νὰ ἔχῃς καὶ τὴν εὐθύνην τῆς διαχειρίσεως αὐτῶν, ἀντὶ νὰ τὰ τακτοποιῇς κατὰλληλως καὶ νὰ λαμβάνῃς τὴν ἀμοιβὴν σου δι' αὐτά. ³⁶⁴ Ἀ Λοιπὸν, σὰς παρακαλῶ, νὰ μὴ δεικνύωμεν τόσων ἀδιαφορίαν διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν ψυχῶν μας, ἀλλ' ἀφοῦ διαβέσωμεν τὰ περισσεύματά μας εἰς τοὺς πτωχοὺς, θ' ἀποκτήσωμεν μεγάλην παρησίαν, διὰ νὰ ἀξιοθώμεν ν' ἀπολαύσωμεν τὰ ἀπόρητα ἀγαθά, μὲ τὴν χάριν καὶ τὴν φιλευσπλαγίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ τοῦ ὁποῦ εἰς τὸν Πατέρα καὶ εἰς τὰ Ἁγία Πνεῦμα ἀμήκει ἡ δόξα, ἡ δυνάμις καὶ ἡ τιμὴ, τῶρα καὶ πάντοτε καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Γένοιτο.

71. Πρβλ. Λουκ. 16, 8.

72. Πρβλ. Ματθ. 20, 28.